Raftul Denisei

INGEBORG BACHMANN

Malina

„Un roman intens, fascinant."
— THE NEW YORK TIMES —

book
HUMANITAS FICTION

INGEBORG BACHMANN

Malina

Traducere din germană, postfață și note de
RAMONA TRUFIN

Colecţie coordonată de DENISA COMĂNESCU

INGEBORG BACHMANN
MALINA
Copyright © Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main 1971
All rights reserved by and controlled through Suhrkamp Verlag Berlin.

Acest e-book este protejat de legea drepturilor de autor. Reproducerea sa integrală sau parţială, multiplicarea sa prin orice mijloace şi sub orice formă, punerea sa la dispoziţie publică pe internet sau în reţele de calculatoare, stocarea sa temporară sau permanentă pe diverse dispozitive sau în sisteme care permit recuperarea informaţiei, gratuit sau în scop comercial, precum şi alte fapte similare, fără permisiunea scrisă a editurii reprezintă o încălcare a legislaţiei privind protecţia dreptului de autor şi se pedepsesc conform legilor în vigoare.

© HUMANITAS FICTION, 2022, pentru prezenta versiune în limba română (ediţia digitală)

ISBN: 978-606-097-046-0 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Personajele:

Ivan născut în 1935, în Ungaria, Pécs (fostă Fünfkirchen). Domiciliat de câţiva ani la Viena, unde lucrează după un program fix, într-o clădire de pe Kärntnerring. Pentru a nu-i pricinui complicaţii inutile lui Ivan şi viitorului său, clădirea va fi desemnată ca o instituţie pentru afaceri extrem de importante, din moment ce are profil monetar. Nu este banca Creditanstalt.

András, Béla copiii, 7 şi 5 ani

Malina vârstă greu de ghicit după înfăţişare, astăzi a împlinit patruzeci de ani, autorul unui *Apocrif* care nu se mai găseşte în librării şi din care, spre sfârşitul anilor cincizeci, s-au vândut câteva exemplare. Din raţiuni de camuflare, funcţionar de stat, categoria I, la Muzeul Militar Austriac, unde absolvirea istoriei (principal) şi a istoriei artei (secundar) l-a ajutat să-şi găsească un post şi să ocupe o poziţie favorabilă, unde avansează fără să se mişte, fără să se remarce vreodată prin intervenţii, ambiţii, cereri sau gânduri necinstite de îmbunătăţire a procedurilor şi a demersurilor scrise desfăşurate între Ministerul Apărării de pe Franz-Josefs-Kai şi muzeul din Arsenal[1], care, deşi nu iese neapărat în evidenţă, se numără printre cele mai ciudate construcţii ale oraşului nostru.

Eu paşaport austriac, eliberat de Ministerul de Interne. Certificat de cetăţenie legalizat. Ochi căprui, păr blond, născută la Klagenfurt, urmează date şi o profesie, tăiat de două ori şi scris deasupra, adrese, tăiat de trei ori, şi deasupra, cu litere caligrafice, e scris: „domiciliată Ungargasse 6, Viena III“.

Timp astăzi

Loc Viena

Doar în ceea ce priveşte timpul a trebuit să meditez îndelung, deoarece îmi este aproape imposibil să spun „astăzi“, chiar dacă în fiecare zi spunem, da, suntem nevoiţi să spunem „astăzi“, numai că, atunci când unii oameni îmi

mărturisesc ce au de gând să facă astăzi – ce să mai vorbim de mâine –, privirea mea nu devine absentă, cum deseori se crede, ci, dimpotrivă, foarte atentă, perplexă, atât de fără speranţă e legătura mea cu „astăzi“, pentru că prin acest „astăzi“ eu nu pot să trec decât cu cea mai mare angoasă şi într-o grabă nebună şi nu pot să scriu, nici măcar să spun decât ceea ce mai răzbate din această angoasă, pentru că tot ce se scrie despre „astăzi“ ar trebui distrus imediat, aşa cum şi scrisorile reale se rup, se mototolesc, nu se termină, nu se trimit, căci ele sunt de astăzi şi nu vor mai ajunge niciodată într-un „astăzi“.

Cine a scris, măcar o dată-n viaţă, o scrisoare teribil de imploratoare, pentru ca ulterior s-o rupă şi s-o arunce, înţelege perfect ce vreau să spun aici prin „astăzi“. Oare nu ştie oricine biletele astea aproape indescifrabile: „Veniţi, dacă e să veniţi, dacă puteţi, vreţi, dacă-mi permiteţi să vă rog! La ora cinci, în Café Landtmann!“ Sau telegrame de genul: „Te rog să mă suni imediat stop chiar astăzi.“ Sau „astăzi imposibil“?

„Astăzi“ e un cuvânt pe care doar sinucigaşii ar trebui să-l folosească, fiindcă pentru toţi ceilalţi el n-are absolut nici un sens, pentru ei „astăzi“ e simpla denumire a unei zile la întâmplare, cum e şi cea de astăzi, ei ştiu că, din nou, nu trebuie să lucreze decât opt ore sau că pot să-şi ia liber, că vor face câteva drumuri, că trebuie să cumpere câte ceva, să citească ziarul de dimineaţă şi pe cel de seară, să bea o cafea, că au uitat ceva, că şi-au fixat o întâlnire, că trebuie să sune pe cineva, aşadar e o zi în care trebuie să se întâmple ceva sau, şi mai bine, în care nu se întâmplă cine ştie ce.

În schimb, când eu spun „astăzi“, respiraţia începe să mi se precipite, se instalează aritmia asta, constatabilă acum şi într-o electrocardiogramă, numai că din grafic nu reiese, drept cauză, acest „astăzi“ al meu, mereu nou, apăsător, dar eu pot să demonstrez, descifrând codul repezit al medicilor, că tulburarea există, e ceva premergător crizei de angoasă, care mă face vulnerabilă, mă stigmatizează, astăzi e o problemă de natură funcţională încă, aşa spun, îşi dau cu părerea ei, specialiştii. Mi-e teamă însă că „astăzi“ e pentru mine mult prea bulversant, prea fără măsură, prea acaparator, iar în starea asta de agitaţie patologică pentru mine va fi „astăzi“ până-n ultima clipă.

Dacă am ajuns, aşadar, mai puţin întâmplător, mai degrabă printr-o constrângere îngrozitoare, la această unitate de timp, datorez unitatea locului unui blând hazard, căci nu eu am găsit-o. În această unitate, şi mai improbabilă, m-am regăsit pe mine şi mă descurc în ea, o, şi încă cum, deoarece locul e în linii mari Viena, până aici nimic ciudat, însă locul e, de fapt, numai o stradă, mai degrabă doar o mică porţiune din Ungargasse, şi asta pentru că locuim toţi trei acolo, Ivan, Malina şi cu mine. Dacă priveşti lumea dintr-o perspectivă atât de restrânsă, din circumscripţia[2] III, eşti în mod firesc tentat să scoţi în evidenţă Ungargasse, să afli câte ceva despre ea, s-o lauzi şi

să-i acorzi o oarecare importanţă. S-ar putea spune că e o stradă cu totul deosebită, întrucât porneşte dintr-un loc destul de liniştit şi prietenos al pieţei Heumarkt, iar de aici, de unde locuiesc eu, se pot vedea atât Stadtpark[3], cât şi amenințătoarea hală a Pieţei Mari şi Direcţia Generală a Vămilor. Ne aflăm încă printre case demne, sobre, dar imediat ce treci de casa lui Ivan, de la numărul 9, cu cei doi lei din bronz la poartă, strada devine din ce în ce mai agitată, mai dezordonată şi mai haotică, deşi se apropie de cartierul ambasadelor, pe care-l lasă în urmă pe partea dreaptă, vădind puţine semne de înrudire cu acest „cartier nobil“ al Vienei, cum i se spune, familiar. Strada îşi dovedeşte utilitatea prin cafenele mici şi multe cârciumi vechi, noi mergem la *Zum Alten Heller*[4], printre ele se mai află un garaj foarte practic, Automag, noua farmacie, la fel de practică, tutungeria din dreptul lui Neulinggasse, să nu uităm nici de brutăria bună, colţ cu Beatrixgasse, şi, slavă Domnului, Münzgasse, pe care ne lăsăm maşinile când nu mai găsim nicăieri loc de parcare. Pe alocuri, pe lângă *Consolato Italiano* (cu *Istituto Italiano di Cultura*), nu poţi să-i conteşti străzii o anumită atmosferă, totuşi nu prea multă, pentru că, cel târziu la trecerea tramvaiului O sau dacă arunci o privire spre enigmaticul garaj cu maşinile poştei, pe care două tăbliţe neconcludente spun (dar nu termină ce au de spus) „Împăratul Franz Joseph I. 1850“ şi „Cancelarie şi atelier“, uiţi de eforturile străzii de a se înnobila, ea amintind acum de o tinereţe îndepărtată, de vechea Hungargasse, pe care negustorii, comercianţii de cai, de boi şi de fân veniţi din Ungaria îşi aveau adăposturile şi hanurile, şi astfel strada îşi continuă cursul, după cum se spune oficial, „printr-o curbă largă spre centru“. Descriind această curbă largă, pe care o cobor în unele zile cu maşina, când vin dinspre Rennweg, strada îmi atrage atenţia prin detalii mereu noi, inovaţii şocante, magazine cu nume ca „Locuinţa modernă“, care pentru mine sunt mult mai importante decât toate pieţele şi străzile triumfătoare ale oraşului. Strada nu poate fi considerată anonimă, pentru că e destul de cunoscută, numai că un străin n-ar remarca-o niciodată, căci pe ea nu se află nimic de vizitat, aici se poate doar locui. Vizitatorul s-ar întoarce din drum încă de la piaţa Schwarzenberg sau cel târziu de la Rennweg, de lângă castelul Belvedere, cu care avem în comun doar onoarea de a ne intitula „circumscripţia III“, iar ca să se apropie străinul ar trebui să vină tocmai din partea opusă, dinspre Clubul de Patinaj, dacă se întâmplă să fie cazat în noua cutie de piatră, hotelul Vienna Intercontinental, şi se plimbă prea departe prin Stadtpark. În acest parc, deasupra căruia, pentru mine, un Pierrot alb ca varul intonase cu o voce gâtuită
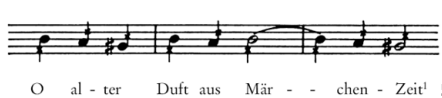
mergem de cel mult zece ori pe an, căci nu facem decât cinci minute până la

el; şi Ivan, care din principiu nu merge pe jos, în pofida rugăminţilor şi a linguşelilor mele, îl ştie numai din maşină, căci parcul e pur şi simplu prea aproape, iar noi, ca să luăm aer sau împreună cu copiii, mergem în Wienerwald, pe Kahlenberg, până la castelele Laxenburg şi Mayerling, până la Petronell şi Carnuntum, în Burgenland[6]. Cu acest parc, în care n-ar fi nevoie să ajungem cu maşina, avem o relaţie abstinentă şi lipsită de sentimente, iar eu nu-mi amintesc mai nimic din vremea basmelor. Câteodată, mai observ cu strângere de inimă magnolia cu cele dintâi flori, dar nu poţi să faci mereu caz de asta; şi când eu, ca astăzi, îi voi spune din nou lui Malina, lipsită de inspiraţie, apropo, magnoliile din Stadtpark, le-ai văzut? el îmi va răspunde şi mă va aproba din politeţe, deşi ştie foarte bine propoziţia cu magnoliile.

Există, şi asta-i lesne de bănuit, străduţe mult mai frumoase în Viena, numai că acestea se găsesc în alte circumscripţii şi au soarta femeilor prea frumoase pe care le remarci imediat, acordându-le tributul cuvenit, fără să te gândeşti să le abordezi vreodată. N-a spus nimeni că Ungargasse ar fi frumoasă sau că intersecţia dintre Invalidenstrasse şi Ungargasse l-a fermecat sau l-a lăsat perplex. Aşa încât nu vreau să încep tocmai eu să afirm lucruri nefondate despre strada mea, strada noastră, poate ar fi mai bine dacă aş căuta în interiorul meu legătura cu Ungargasse, căci numai în mine strada asta descrie o curbă, până la numărul 9 şi numărul 6, şi pe mine însămi ar trebui să mă întreb de ce mă găsesc mereu în câmpul ei magnetic, fie că trec prin Freyung, fac cumpărături pe Graben, mă îndrept agale spre Biblioteca Naţională sau stau în piaţa Lobkowitz şi mă gândesc, aici, aici ar trebui să locuiesc! Sau în piaţa Am Hof! Chiar dacă hoinăresc prin centru şi pretind că nu vreau acasă, mă aşez o oră într-o cafenea şi răsfoiesc ziarele, îmi doresc în secret să fiu deja pe drumul de întoarcere, iar când cotesc spre cartierul meu, dinspre Beatrixgasse, unde am locuit înainte, sau dinspre Heumarkt, atunci nu e ca şi cum m-aş îmbolnăvi de timp, deşi timpul se confundă brusc cu locul, dar după ce trec de Heumarkt tensiunea îmi creşte şi, în acelaşi timp, încordarea care mă copleşeşte în ţinuturi străine scade şi, chiar dacă merg mai repede, mă liniştesc, în cele din urmă, cu totul, pradă unei fericiri neînduplecate. Nicăieri în afara acestei porţiuni de stradă nu mă simt mai în siguranţă, ziua urc scările în fugă, noaptea mă năpustesc cu cheia în mână asupra uşii de la intrare şi din nou vine clipa binecuvântată când cheia se răsuceşte, poarta se deschide, uşa se deschide, iar acest sentiment de întoarcere acasă mă inundă în spuma traficului şi a oamenilor aflaţi la o sută, două sute de metri distanţă, de unde totul îmi semnalează casa mea, care nu e a mea, ci aparţine, bineînţeles, unei firme sau unei bande oarecare de speculanţi, care au reparat-o sau, mai degrabă, au peticit-o, însă despre asta nu ştiu mai nimic, căci în anii cât au durat lucrările am locuit la zece minute depărtare şi mult timp am trecut apoi prin dreptul numărului 26, care a fost o vreme şi numărul meu norocos, cu un sentiment de apăsare şi vinovăţie,

asemenea unui câine care şi-a schimbat stăpânul, îl vede pe cel vechi şi nu ştie cui datorează mai mult ataşament. Azi trec pe lângă Beatrixgasse 26 ca şi cum aici n-ar fi fost niciodată nimic, aproape nimic, sau poate că da, a fost odată în acest loc, un parfum din trecut, acum nu se mai simte.

Relaţia mea cu Malina a constat ani la rând din întâlniri ratate, din cele mai mari neînţelegeri şi din câteva fantezii prosteşti – vreau să zic, din neînţelegeri mult mai mari decât cele cu alţi oameni. I-am fost, ce-i drept, de la bun început *inferioară* şi am realizat destul de repede că el îmi va fi pieirea, că locul lui Malina era ocupat de Malina înainte ca el să fi intrat în viaţa mea. Doar că am fost scutită sau m-am scutit singură să-l întâlnesc prea devreme. Căci odată, în staţia tramvaielor E2 şi H2 de la Stadtpark, era cât pe-aci să înceapă. Malina stătea acolo cu un ziar în mână şi eu mă făceam că nu-l observ, dar îl fixam întruna cu privirea, pe deasupra ziarului meu, şi nu puteam să-mi dau seama dacă într-adevăr era atât de adâncit în lectura ziarului sau observase că-l fixam, îl hipnotizam, că voiam să-l constrâng să-şi ridice privirea. Eu să-l constrâng pe Malina! M-am gândit: dacă soseşte E2 primul, va fi bine, numai să nu vină mai întâi, Doamne fereşte, nesuferitul de H2 sau chiar G2, care circulă foarte rar, şi într-adevăr a venit E2, dar când am sărit în al doilea vagon Malina a dispărut, însă nu era în primul vagon, nici într-al meu şi nici nu rămăsese în staţie. E posibil să fi alergat brusc la staţia trenului municipal când eu am fost nevoită să mă-ntorc cu spatele, că doar nu se evaporase. Negăsind o explicaţie sau un motiv pentru comportamentul lui ori al meu, tot uitându-mă după el şi căutându-l, ziua a devenit cu totul deplorabilă. Dar toate astea s-au întâmplat demult de tot, iar astăzi nu e timp să mai vorbim despre ele. Câţiva ani mai târziu mi s-a întâmplat cu el acelaşi lucru, într-o sală de conferinţe din München. A apărut deodată lângă mine, apoi a înaintat câţiva paşi printre studenţii care se îmbulzeau, şi-a căutat un loc să se aşeze şi s-a întors, iar eu, mai-mai să leşin de emoţie, am audiat o conferinţă de-o oră şi jumătate despre *Arta în epoca tehnicii*, căutându-l din priviri pe Malina, în masa aceea de oameni condamnaţi să stea pe scaun şi să fie impresionaţi. Cel târziu în aceeaşi seară am realizat că nu mă interesau nici arta, nici tehnica, nici această epocă şi că nu m-aş îndeletnici niciodată cu vreuna dintre ipostazele, temele şi problemele abordate acolo în public, dar tot pe-atât eram de sigură că-l voiam doar pe Malina şi că tot ce voiam să ştiu trebuia să vină de la el. La sfârşit am aplaudat îndelung împreună cu ceilalţi, doi oameni din München m-au dirijat spre ieşirea din spate a sălii, unul mă ţinea de braţ, altul îmi spunea lucruri inteligente, alte persoane mi se adresau, iar eu priveam dincolo, spre Malina, care tot prin spate voia să iasă, dar fără să se grăbească, şi astfel am reuşit să fiu eu mai rapidă şi am făcut imposibilul, l-am împins ca şi cum m-ar fi împins cineva în el, ca şi cum aş fi căzut peste el şi m-am aruncat într-adevăr spre el. Aşa n-a avut încotro, a trebuit să mă

remarce, deşi nu sunt sigură că m-a văzut cu adevărat, însă atunci i-am auzit pentru prima oara vocea, calmă, corectă, fără modulaţii: Pardon.

N-am ştiut ce să-i răspund, fiindcă nimeni până atunci nu-mi mai spusese aşa ceva şi nu eram sigură dacă m-a rugat să-l scuz sau m-a scuzat el, atât de repede mi-au dat lacrimile, încât nu l-am mai putut urmări şi, din cauza celorlalţi, am coborât privirea, am scos din geantă o batistă şi am pretins în şoaptă că m-ar fi călcat cineva pe picior. Când mi-am ridicat din nou privirea, Malina se pierduse în mulţime.

Nu l-am mai căutat la Viena, am preferat să mă gândesc că e în străinătate şi am coborât în repetate rânduri, fără speranţă, spre Stadtpark, căci pe atunci n-aveam maşină. Într-o dimineaţă am aflat ceva despre el din ziar, dar în articol nu era vorba chiar despre el, ci în primul rând despre înmormântarea Mariei Malina, cea mai impresionantă şi mai pompoasă înmormântare pe care au celebrat-o vienezii de bunăvoie şi, bineînţeles, numai de dragul unei actriţe. Printre cei prezenţi la înmormântare s-a aflat şi fratele lui Malina, scriitorul talentat, tânăr şi cunoscut, care de fapt nu era cunoscut, dar pe care l-au ajutat jurnaliştii să dobândească repede o faimă de-o zi. Căci, în acele ore în care miniştri şi administratori, critici şi liceeni obişnuiţi cu statul în picioare la spectacole se îndreptau, într-o lungă procesiune, spre cimitirul central, nu se cădea ca Maria Malina să aibă un frate, autor al unei cărţi necunoscute nimănui şi care era, la drept vorbind, un „nimeni“. Cele trei cuvinte, „tânăr, talentat şi cunoscut“, trebuiau să facă parte din vestimentaţia sa în acea zi de doliu naţional.

Despre acest al treilea contact neplăcut, de fapt unilateral, prin intermediul unui ziar, n-am vorbit niciodată, ca şi cum n-ar fi avut nimic de-a face cu el, iar cu mine nici atât. În tot acest timp pierdut, în care nu ne-am întrebat nici măcar cum ne cheamă, ce să mai vorbim de viaţa fiecăruia, eu l-am numit în sinea mea „Eugenius“, deoarece *Prinţul Eugen, nobilul cavaler* a fost primul cântec pe care l-am învăţat la şcoală şi, odată cu el, primul prenume masculin, am îndrăgit pe loc numele, ca şi oraşul „Belgerad“, al cărui farmec exotic şi însemnătate nu s-au risipit decât în clipa în care am descoperit că Malina nu e originar din Belgrad, ci doar de la frontiera iugoslavă, ca şi mine, şi uneori mai schimbăm câteva cuvinte în slovenă sau în dialect, ca în primele zile: *Jaz in ti. In ti in jaz.*[7] În rest, nu simţim nevoia să vorbim despre primele zile bune petrecute împreună, pentru că zilele devin din ce în ce mai bune, şi nu pot decât să râd de timpurile în care eram furioasă pe Malina că mă lăsa să-mi pierd vremea cu atâtea alte lucruri, tocmai de aceea l-am exilat din Belgrad, i-am luat numele, am urzit în jurul lui poveşti misterioase, devenea, rând pe rând, impostor, mic-burghez, spion, iar atunci când eram în dispoziţie bună îl făceam să dispară din realitate şi-l adăposteam în câteva basme şi legende, îl numeam Floricel sau Barbă-Albastră, însă, mai

presus de toate, îmi plăcea să fie Sf. Gheorghe, cel care a doborât balaurul pentru ca, din mlaştina imensă în care nu rodea nimic, să se ridice Klagenfurt, primul meu oraş, şi, după multe asemenea jocuri istovitoare şi superflue, mă reîntorceam descurajată la singura ipoteză legitimă, aceea că Malina exista cu adevărat în Viena şi că în acest oraş, unde am avut de-atâtea ori posibilitatea să-l întâlnesc, eu l-am pierdut de fiecare dată. Am început să vorbesc şi eu despre Malina, când se vorbea despre el, undeva, chiar dacă nu se întâmpla prea des. E o amintire urâtă, care astăzi nu mai doare aşa de mult, dar simţeam nevoia să mă port ca şi cum l-aş cunoaşte şi eu, ca şi cum aş şti şi eu câte ceva despre el, şi făceam glume, la fel ca ceilalţi, la auzul poveştii scabroase şi stranii cu Malina şi doamna Jordan. Azi ştiu că Malina nu a avut niciodată „de-a face“ cu această doamnă Jordan, aşa cum se spune pe-aici, că nici măcar Martin Ranner nu s-a întâlnit cu ea în secret, pe dealul Cobenzl, căci ea era de fapt sora lui, ba mai mult, e de-a dreptul imposibil să-ţi imaginezi o relaţie, de orice natură ar fi ea, între Malina şi alte femei. Nu-i exclus ca Malina să mai fi cunoscut femei înaintea mea, el cunoaşte de altfel multă lume, deci şi femei, dar de când locuim împreună acest lucru e cu totul insignifiant; nu mă mai gândesc niciodată la asta, căci nedumerirea lui Malina a destrămat toate supoziţiile şi incertitudinile mele referitoare la el. Nici tânăra doamnă Jordan nu era femeia despre care se zvonea că a făcut faimoasa afirmaţie: „Eu duc politica de dincolo“, atunci când un asistent al soţului ei a surprins-o frecând parchetul în genunchi şi când ea i-a dat de înţeles acestuia cât de mult îşi dispreţuieşte soţul. Lucrurile s-au petrecut cu totul altfel, povestea e diferită şi totul va fi rectificat cândva. Din rândul personajelor născocite de zvonuri vor păşi în faţă personajele reale, libere şi grandioase, ca Malina azi, pentru mine, care nu mai e produsul unor zvonuri, ci bărbatul care stă lângă mine, destins, sau care mă însoţeşte în oraş. Pentru celelalte rectificări n-a sosit încă timpul, ele sunt pentru mai târziu. Nu pentru astăzi.

După ce totul a devenit între noi ca acum, nu-mi mai rămâne să mă întreb decât ce însemnăm de fapt unul pentru altul, Malina şi cu mine, din moment ce suntem atât de neasemenea, de diferiţi, iar asta n-are legătură cu sexul, cu felul nostru de-a fi, cu existenţa, a lui stabilă şi a mea nu. Bineînţeles că Malina nu a avut niciodată o viaţă atât de convulsivă ca a mea, n-a pierdut niciodată timpul cu bagatele, cu telefoane în toate părţile, n-a lăsat să vină nimic de la sine, nu s-a trezit niciodată în situaţii imprevizibile, el e mai puţin tipul de om care să se uite-n oglindă câte-o jumătate de oră, ca apoi să fie nevoit să se grăbească undeva, să întârzie întotdeauna, să bolborosească nişte scuze încropite, pus în încurcătură de vreo întrebare sau de vreun răspuns. Cred că nici azi n-avem decât foarte puţine lucruri în comun, unul îl tolerează pe celălalt, e de-a dreptul surprins de celălalt, numai că surprinderea mea e plină de curiozitate (poate fi Malina vreodată surprins? cred asta din ce în ce

mai puţin) şi de nelinişte tocmai pentru că prezenţa mea nu-l irită niciodată, pentru că o percepe când vrea el şi n-o percepe când nu e nimic de zis, de parcă drumurile noastre nu s-ar încrucişa mereu în acelaşi apartament, cât se poate de vizibili şi de auzibili amândoi, când e vorba de treburi cotidiene. Am impresia că acest calm vine din faptul că eu reprezint pentru el un *eu* mult prea bine cunoscut şi lipsit de importanţă, ca şi cum m-ar fi eliminat ca pe un deşeu, ca pe un surplus de om în devenire, ca şi cum aş fi făcută doar din coasta lui, dovedindu-mă dintotdeauna inutilă, dar şi o istorie sumbră, inevitabilă, care însoţeşte şi completează istoria lui, pe care el o distinge însă şi o delimitează de istoria lui, care e foarte clară. Iată şi motivul pentru care numai eu trebuie să clarific anumite lucruri cu el şi tot eu sunt cea care, mai presus de orice, nu poate şi nici nu trebuie să se elucideze în faţa lui altfel – decât singură. El n-are nimic de clarificat, nu, el nu. Eu fac ordine în vestibul şi vreau să fiu în apropierea uşii de la intrare, pentru că urmează să vină el acasă, iar când cheia se răsuceşte în uşă mă retrag câţiva paşi, ca să nu se ciocnească de mine, el încuie uşa şi ne spunem într-un glas, cu blândeţe: bună seara. Şi, în timp ce parcurgem împreună coridorul, eu mai zic ceva:

Trebuie să povestesc. Şi-o să povestesc. Nimic din amintirea mea nu mă mai tulbură.

Da, răspunde Malina, fără să fie surprins. Mă duc în sufragerie, iar el continuă să se îndrepte spre capătul coridorului, pentru că ultima cameră e camera lui.

Trebuie şi o voi face, repet cu voce tare, pentru că, atunci când Malina nu întreabă şi nu vrea să ştie nimic, e bine. Pot să fiu liniştită.

Dacă în memoria mea revin doar amintiri obişnuite, lăsate în urmă, lăsate deoparte, atunci înseamnă că sunt încă departe, foarte departe de acea amintire secretă, ascunsă, în care nimic n-ar trebui să mă tulbure.

Ce poate să mă deranjeze, de exemplu, la un oraş în care m-am născut, fără să fie neapărat nevoie să-nţeleg de ce tocmai acolo şi nu altundeva, dar chiar e nevoie să-mi amintesc? Agenţia de turism furnizează doar cele mai importante informaţii, unele lucruri nu intră în competenţa ei, însă nici eu nu sunt atât de competentă, cred că la şcoală am învăţat despre locul unde s-au unit „curajul bărbătesc şi credinţa femeilor“ şi unde „strălucesc pajiştile de gheaţă ale Glocknerului“[8], cum se spune în imnul nostru. Cel mai de vază fiu al oraşului nostru, Thomas Koschat, de la care se trage şi denumirea străzii Thomas Koschat, este compozitorul melodiei *Părăsit, părăsit, părăsitu-s*, la Şcoala „Bismarck“ a trebuit să învăţ încă o dată tabla înmulţirii, pe care o ştiam deja, la Şcoala Benedictină mergeam întotdeauna după-amiaza pentru ora de religie, ca apoi să rămân neconfirmată[9], cu o colegă din altă clasă, fiindcă toţi ceilalţi, catolicii, aveau religie dimineaţa, aşa că eu aveam liber mereu, iar despre vicarul cel tânăr se spunea că era scrântit şi decanul cel bătrân era sever, mustăcios şi considera că a pune întrebări dovedeşte lipsă de

maturitate. Uşa Liceului Ursulinelor, pe care am mai zgâlţâit-o o dată, este acum încuiată. Se poate să nu fi primit la Café Musil felia de tort promisă după examenul de admitere, dar mi-aş dori s-o fi primit şi mă văd tăind în bucăţi, cu o furculiţă mică, felia de tort. Se poate să fi primit tortul abia câţiva ani mai târziu. Acolo unde începe promenada lacului Wörther, nu departe de radă, am fost sărutată pentru prima oară, dar acum nu mai desluşesc nici un chip care se apropie de al meu, până şi numele străinului trebuie să se fi rătăcit în nămolul lacului, tot ce-mi mai amintesc sunt nişte cartele alimentare pe care i le-am dat străinului, care nu s-a mai întors în ziua următoare la debarcader, deoarece primise o invitaţie de la cea mai frumoasă femeie din oraş, care se plimba pe Wienergasse, cu o pălărie mare pe cap, şi pe care o chema într-adevăr Wanda; odată am urmărit-o până la piaţa Waag, fără pălărie, fără parfum şi fără mersul sigur al unei femei de treizeci şi cinci de ani. Străinul era, probabil, fugar sau voia să schimbe cartelele pe ţigări, pe care să le fumeze cu femeia aceea înaltă şi frumoasă, numai că, atunci când toate astea s-au întâmplat cu adevărat, aveam deja nouăsprezece ani, iar nu şase şi-un ghiozdan în spate. Într-un cadru panoramic se vede micul pod Glan, nu malul lacului în amurg, ci doar acest pod în lumina soarelui de amiază, şi pe el stau doi băieţei, şi ei cu ghiozdanele-n spate, iar cel mai mare, cu cel puţin doi ani mai mare decât mine, strigă: Hei, tu, tu de colo, vino-ncoace să-ţi dau ceva! N-am uitat niciodată aceste cuvinte, nici chipul băiatului, prima chemare, decisivă, prima mea bucurie nebunească, felul în care m-am oprit în loc, ezitarea, primul pas către altcineva pe acest pod şi, imediat după aceea, pocnetul unei palme grele pe obrazul meu: Ţine, asta-i pentru tine! A fost prima palmă pe care am primit-o şi prima oară când mi-am dat seama de satisfacţia profundă a celuilalt de a lovi. Prima revelaţie a durerii. Cu mâinile pe curelele ghiozdanului şi fără să plângă deloc, cineva, care odată fusesem eu, mergea cu paşi egali de la şcoală spre casă, de data asta fără să mai numere vergelele grilajului de la marginea drumului, pierdută pentru prima oară printre oameni, şi deci uneori ştim când a început totul, cum şi unde şi ce lacrimi ar fi trebuit vărsate.

S-a întâmplat pe podul Glan. Nu pe promenada lacului.

În timp ce unii oameni s-au născut în zile ca 1 iulie, în care s-au mai născut alte patru personalităţi, sau 5 mai, dată la care se îmbulzesc reformiştii lumii şi geniile, scoţând primele lor ţipete, eu n-am reuşit să aflu niciodată cine a comis imprudenţa să-şi înceapă viaţa într-o zi care şi pentru mine a fost prima. Nu cunosc plăcerea de a fi atins aceeaşi oră astrală ca Alexandru cel Mare, Leibniz, Galileo Galilei sau Karl Marx şi chiar în călătoria de la New York spre Europa, pe vasul „Rotterdam“, unde se ţinea evidenţa zilelor de naştere ale tuturor pasagerilor care urmau să fie sărbătoriţi în acele zile, în ziua când mi-a venit şi mie rândul am primit prin uşa cabinei mele o felicitare-evantai de la căpitan şi am sperat încontinuu, până la ora prânzului, că printre

multele sute de pasageri, ca şi în zilele trecute, se vor mai găsi câţiva care în acea zi să primească gratis un tort pe masă şi să rămână surprinşi când li se va cânta *Happy Birthday to You*. Dar atunci am fost numai eu, în zadar mi-am rotit privirea prin întreaga sală de mese, nu, nimeni altcineva, am tăiat repede tortul, l-am împărţit rapid la trei mese de olandezi, am vorbit, am băut, am spus că nu suport bătaia valurilor şi că nu dormisem toată noaptea, am alergat înapoi în cabină şi m-am încuiat pe dinăuntru.

Nu s-a întâmplat pe podul Glan, nici pe promenada lacului, n-a fost nici măcar în noaptea de pe Atlantic. N-am făcut altceva decât să străbat acea noapte, în beţie, spre noaptea cea mai adâncă.

Doar mai târziu am realizat că în ziua care pe-atunci încă mă interesa murise măcar cineva. Asumându-mi riscul de-a intra în conflict cu astrologia populară, întrucât îmi imaginam aşa cum voiam eu anumite combinaţii acolo sus, deasupra capetelor noastre (căci nici o ştiinţă nu mă poate surprinde şi trage de mânecă), eu asociez începutul meu cu un sfârşit, pentru că, mă întreb, de ce să nu-şi înceapă cineva viaţa când spiritul unui alt om se stinge, dar nu vreau să pomenesc numele acelui bărbat, căci e mult mai important faptul că mi-am amintit de cinematograful din apropiere de Kärtnerring, în care, vreme de două ore, într-o risipă de culori şi de întuneric adânc, am văzut pentru prima oară Veneţia, am auzit bătăile vâslelor, iar prin apă se strecura şi o muzică, însoţită de lumini, şi acel dadim-dadam care mă purta dincolo, înăuntrul figurilor, figurile duble şi paşii lor de dans. Aşa am ajuns la Veneţia, pe care n-o voi vedea niciodată, într-o zi de iarnă vieneză, cu vânt şi ger. Am mai auzit muzica aceea, în alte improvizaţii şi variaţiuni, dar niciodată ca atunci, odată chiar dintr-o cameră vecină, sfâşiată-n bucăţi de o discuţie pe mai multe voci despre prăbuşirea monarhiei, viitorul socialismului, când unul a început chiar să ţipe pentru că altul spusese ceva împotriva existenţialismului sau a structuralismului, iar eu încercam să desluşesc cu atenţie încă o măsură şi încă una, dar muzica pierise cu totul printre ţipete şi m-am simţit şi eu la fel de pierdută, fără de mine, fiindcă nu voiam să mai aud nimic altceva. Deseori nu vreau să mai aud şi nu sunt în stare să mai văd nimic. Aşa cum n-am văzut nici calul muribund, prăbuşit de pe-o stâncă în apropiere de Hermagor, pentru care am străbătut kilometri întregi după ajutor, lăsându-l în grija băiatului pădurarului, care, la rându-i, n-a putut să facă nimic, tot aşa cum n-am fost în stare să audiez nici *Marea Misă* de Mozart şi n-am auzit nici focurile de armă trase într-un sat pe timp de carnaval.

Nu vreau să povestesc, totul mă tulbură în amintirea mea. Malina intră în cameră, caută sticla de whisky pe jumătate goală, îmi întinde un pahar, îşi toarnă şi el într-unul şi spune: Încă te mai tulbură. Încă. Dar e o altă amintire.

1. Complex arhitectonic din Viena care adăposteşte, printre altele, Muzeul Militar.

2. În original *Bezirk*: subdiviziune administrativ-teritorială a oraşului Viena. (N. red.)

3. Parcul municipal (germ.).

4. Literal, „la paraua veche“ (germ.).

5. O vechi parfum din timp de basm (germ.). [Fragmentele de partitură de la paginile 9 şi 262 provin din *Pierrot lunaire*, op. 21, de Schoenberg. (N. ed. orig.)]

6. Burgenland este una dintre cele nouă provincii federale (landuri) ale Republicii Austria.

7. Eu şi tu. Şi tu, şi eu (slov.).

8. Versuri din *Des Kärntners Heimatlied*, imnul landului austriac Carintia; Glockner: cel mai înalt munte din Austria.

9. Confirmaţie (în biserica luterană şi catolică): ritualul întăririi botezului pentru copiii trecuţi de şapte ani.

I. Fericită cu Ivan

Din nou fumat, băut, numărat ţigările, paharele, păstrat încă două ţigări pentru azi, deoarece între astăzi şi luni sunt trei zile fără Ivan. Şaizeci de ţigări mai târziu, Ivan e din nou la Viena, sună mai întâi la robot ca să-şi potrivească ceasul, apoi serviciul de trezire 00, care îl sună imediat înapoi, după care adoarme pe loc, rapid cum numai Ivan poate, şi se trezeşte la sunetul telefonului, dând furiei sale mereu altă expresie: gemete, înjurături, răbufniri, acuzaţii. După ce i-a trecut furia, face un salt până la baie, unde se spală mai întâi pe dinţi, apoi intră sub duş, după care se rade. În cele din urmă deschide radioul pentru ştirile de dimineaţă. *Österreich I. APA*[10]. Ştirile pe scurt: Washington…

Dar Washington şi Moscova şi Berlin nu sunt decât locuri obraznice, care vor cu tot dinadinsul să se facă remarcate. Pe Ungargasse nu le ia nimeni în serios, asemenea insistenţe amuză la fel de mult ca manevrele unor parveniţi cu ambiţii, ele nu vor mai putea intra niciodată în viaţa mea, care s-a scurs deja într-o alta, pe Landstraßer Hauptstraße, în faţa vitrinei unei florării, căreia trebuie încă să-i aflu numele, unde m-am oprit doar pentru buchetul de crini roşii şi de şapte ori mai roşii decât roşul, nemaivăzuţi, iar în faţa vitrinei era Ivan şi mai mult nu ştiu, căci am plecat imediat cu el, mai întâi până la oficiul poştal din Rasumofskygasse, unde fiecare a trebuit să se îndrepte spre alt ghişeu, el spre „Mandate poştale“, eu spre „Timbre poştale“, şi această primă despărţire a fost deja prea dureroasă ca să mai scot vreun cuvânt la ieşire, unde l-am regăsit pe Ivan, care nu mai trebuia să întrebe nimic, căci n-aveam nici o îndoială că trebuia să merg mai departe cu el, spre casa lui, care, în mod surprinzător, se afla la numai câteva case distanţă de a mea. Imediat au fost trasate frontierele, ţara care trebuia întemeiată era minusculă, fără pretenţii teritoriale şi fără o constituţie adevărată, o ţară beată, formată doar din două case, uşor de reperat şi pe întuneric, la eclipse de soare şi de lună, iar eu ştiu pe de rost câţi paşi trebuie să fac în diagonală de la mine până la casa lui Ivan, la care ajung şi legată la ochi. Semnificaţia lumii mai largi în care am trăit până acum – întotdeauna în panică, mereu cu gura uscată şi gâtul sugrumat – e

redusă la derizoriu, fiindcă o forţă reală se opune acestei lumi, chiar dacă forţa asta constă, ca astăzi, numai din aşteptare şi fumat, pentru ca nimic din ea să nu se piardă. Cu receptorul în mână, sunt nevoită să răsucesc de zece ori, de la un capăt la altul, cu atenţie, şnurul încâlcit al telefonului, ca să fie din nou utilizabil în caz de necesitate, şi atunci pot deja, chiar înainte de momentul critic, să formez numărul: 72 68 93. Ştiu că n-o să răspundă nimeni, dar nu asta contează, ci doar faptul că sună la Ivan, în locuinţa întunecată, şi, pentru că eu ştiu unde se află telefonul, sunetul de dincolo va striga spre fiecare obiect care-i aparţine lui Ivan: eu sunt, eu sun. Şi-l va auzi fotoliul cel greu şi adânc, în care stă de obicei şi adoarme instantaneu, preţ de cinci minute, şi-l vor auzi dulapurile şi veioza, sub care stăm întinşi amândoi, cămăşile şi costumele şi lenjeria, pe care-a aruncat-o probabil pe jos, ca să ştie doamna Agnes ce să ducă la spălătorie. Din momentul în care am învăţat să formez acest număr viaţa mea a încetat să-şi urmeze cursul, nu mai cad pradă năpastelor, nici problemelor irezolvabile, nu progresez, dar nici nu părăsesc drumul, pentru că îmi ţin respiraţia, ţin timpul în loc, telefonez, fumez, aştept.

Dacă, dintr-un motiv oarecare, nu m-aş fi mutat acum doi ani pe Ungargasse, dacă aş mai locui pe Beatrixgasse, ca pe vremea studenţiei, sau m-aş fi mutat în străinătate, cum s-a întâmplat de-atâtea ori mai târziu, viaţa mea ar fi urmat un curs oarecare şi n-aş fi aflat ce era mai important pe lume: faptul că orice pot atinge, telefon, receptor, şnur, pâine, unt, scrumbiile afumate pe care le pun bine pentru luni seară, căci sunt mâncarea preferată a lui Ivan, sau parizerul care îmi place mie foarte mult, totul e marca Ivan, livrat de firma Ivan. Chiar şi maşina de scris şi aspiratorul, care înainte făceau atâta zgomot, trebuie să fi fost achiziţionate şi îmblânzite de această firmă mare şi bună, portierele maşinilor parcate sub geamurile mele nu se mai trântesc atât de tare, cred că natura însăşi a ajuns, fără să vrea, sub supravegherea lui, pentru că păsările ciripesc mult mai încet în zori, lăsându-mă să mai aţipesc o dată.

Dar de când cu această luare în posesie se întâmplă mult mai multe lucruri şi mi se pare ciudat că medicina, care pretinde că este o ştiinţă, şi încă una care progresează rapid, ignoră faptul că aici, în această zonă în care mă aflu eu, între numerele 6 şi 9 de pe Ungargasse, durerea se diminuează, nenorocirile se reduc, cancerul şi tumoarea, astmul şi infarctul, febra, infecţiile şi depresiile, chiar durerile de cap şi sensibilitatea la schimbarea vremii se atenuează, iar eu mă întreb dacă n-ar fi de datoria mea să-i informez pe oamenii de ştiinţă despre acest remediu simplu, astfel încât cercetarea, care crede că medicamente şi terapii din ce în ce mai rafinate pot lupta împotriva tuturor bolilor, să facă un pas înainte. Aici până şi stările de nervozitate, de tensiune maximă care tronează peste oraş – şi probabil pretutindeni – se domolesc, iar schizotimia, schizoidul lumii, fisura ei dementă, din ce în ce mai

largă, ajunge să se închidă pe nesimţite.

Singura agitaţie care mai rămâne e doar căutarea în grabă a clamelor de păr şi a ciorapilor, tremurul uşor al mâinii la aplicarea rimelului şi a fardului, la trasarea conturului cu o pensulă subţire şi la afundarea tampoanelor de vată în pudre de culoare deschisă sau închisă. Sau lăcrimarea imposibil de stăpânit a ochilor într-un du-te-vino continuu între baie şi coridor, în căutarea genţii, a batistei, umflarea buzelor, numai despre asemenea modificări fiziologice infime e vorba, despre mersul mai uşor, care te face să mai creşti cu un centimetru, sau despre o uşoară scădere în greutate, căci în curând se face după-amiază şi birourile încep să se închidă, gherilele de visuri cu ochii deschişi se infiltrează în Ungargasse, subminând-o cu spiritul lor instigator, ocupând-o întreagă şi dintr-odată, cu manifestele lor superbe, cu o singură deviză valabilă pentru un singur scop, şi oare ce alt nume ar putea să poarte această deviză, care începând de astăzi semnifică deja viitorul, dacă nu Ivan?

Se numeşte Ivan. Mereu Ivan.

Împotriva pierzaniei şi a normelor, a vieţii şi a morţii, împotriva hazardului, a tuturor ameninţărilor de la radio, a tuturor titlurilor de senzaţie din presă, care emană ciumă, împotriva perfidiei care se infiltrează treptat, de sus şi de jos, împotriva autodevorării lente din interior şi a ingurgitării din exterior, împotriva expresiei jignite a doamnei Breitner din fiecare dimineaţă, eu rămân aici, pe poziţia de început de seară, aştept, fumez, din ce în ce mai sigură şi mai încrezătoare, atâta timp şi atât de sigură cum nu mai e nimeni altcineva, căci tocmai acesta e semn că voi învinge.

Chiar dacă Ivan a fost cu siguranţă creat doar pentru mine, tot nu pot pretinde că am drept de exclusivitate asupra lui. Căci el a venit să redea consistenţă consoanelor şi să deschidă vocalele, pentru ca sunetul lor să fie iarăşi plin, a venit să-mi aducă din nou cuvintele pe buze, să refacă primele legături distruse şi să elibereze problemele, tocmai de aceea nu mă voi abate nici un milimetru de la el, voi pune în rezonanţă iniţialele identice, clare ale numelor noastre, cu care ne semnăm pe bileţele, le voi face să coincidă şi, odată ce numele noastre se vor uni, vom putea reîncepe, cu grijă, să onorăm această lume cu primele cuvinte, până când ea-şi va regăsi dorinţa de a se onora singură, şi, pentru că noi vrem învierea, nu distrugerea, ne ferim să ne atingem cu mâinile în public, iar cu privirile doar pe ascuns, căci privirile lui Ivan trebuie mai întâi să-mi şteargă ochii de imaginile întipărite pe retină înainte de venirea lui, doar că, după multe curăţări, tot se mai iveşte câte-o imagine sumbră, terifiantă, aproape imposibil de îndepărtat, peste care Ivan împinge repede una luminoasă, ca să nu mi se-nrăiască privirea şi să-l deochi, ca să-mi dispară acea privire îngrozitoare, pe care ştiu de unde-o am, dar nu-mi amintesc, nu-mi amintesc nimic, nimic…

(Nu poţi încă, încă nu, te tulbură încă prea multe…)

Dar, cum Ivan începe să mă vindece, pe pământ nu mai poate fi aşa de rău.

De vreme ce nimeni nu mai ştie astăzi ceea ce mai demult ştiau toţi, voi trăda motivul pentru care totul trebuie să se petreacă în secret, de ce încui uşa, de ce trag perdeaua, de ce păşesc de una singură în faţa lui Ivan. Nu e pentru a ne ascunde, ci pentru a restabili un tabu, iar Malina a înţeles, fără să fiu nevoită să-i explic, chiar când uşa dormitorului meu e deschisă şi sunt singură în apartament sau el e singur, trece prin dreptul uşii spre camera lui ca şi cum acolo n-ar fi niciodată o uşă deschisă, dar nici închisă, nici măcar o încăpere, toate astea pentru ca nimic să nu fie profanat, iar primele îndrăzneli, ca şi ultimele resemnări calme să primească o a doua şansă. Nici măcar Lina nu face curat aici, pentru că nimeni nu trebuie să calce pragul acestei camere, nimic nu e atât de important încât să poată fi expus, disecat şi analizat, pentru că Ivan şi cu mine nu ne târâm unul pe altul, nu ne tragem pe roată, nu ne torturăm şi nici nu ne ucidem reciproc, ci ne aşezăm unul în faţa altuia pentru a proteja tot ce ne aparţine şi nu trebuie atins. Întrucât Ivan nu-mi pune niciodată întrebări, nu e niciodată neîncrezător, nu mă bănuieşte niciodată – dispare şi din partea mea orice urmă de bănuială. Pentru că el nu-mi observă niciodată cei doi peri rebeli din bărbie, nici primele riduri de sub ochi, pentru că accesul de tuse după prima ţigară nu-l deranjează, ba chiar îmi pune mâna la gură când vreau să spun ceva nechibzuit, îi spun acum, într-o altă limbă, de-a fir a păr, tot ce n-am putut să-i spun niciodată, căci el nu va dori să ştie vreodată ce fac eu în timpul zilei, ce-am făcut înainte, de ce-am ajuns acasă abia la trei dimineaţa, de ce n-am avut timp ieri, de ce azi telefonul a sunat ocupat o oră întreagă şi cui răspund acum la telefon, căci atunci când încep cu o frază banală şi spun: Trebuie să-ţi explic numaidecât, Ivan mă întrerupe: De ce, ce să-mi explici, nimic, absolut nimic, cui să-i explici, doar nu mie, nimănui, nu priveşte pe nimeni –

Dar trebuie.

Pe mine nu mă poţi minţi, ştiu, ştiu totul.

Dar tocmai pentru că nu sunt obligată!

De ce râzi? N-ar fi nici o ruşine, ai putea foarte bine s-o faci. Încearcă, dar n-o să poţi.

Şi tu?

Eu? Chiar trebuie să-ntrebi?

Nu.

De încercat, pot să-ncerc, dar uneori o să fie lucruri pe care n-o să ţi le spun. Ce spui de asta?

Sunt de acord. Trebuie să fiu de acord. Nu trebuie, dar poţi, Ivan!

În timp ce ne orientăm aşa, unul după altul, fără cel mai mic efort,

masacrul din oraş continuă, replici de nesuportat, comentarii şi frânturi de zvonuri circulă prin restaurante, pe la recepţii, prin locuinţe, în familiile Jordan, Altenwyl, Wantschura sau le sunt înfăţişate celor mai săraci în reviste, jurnale, filme şi cărţi, în care se vorbeşte despre lucruri într-o asemenea manieră încât acestea mai întâi se înfăţişează, apoi se retrag, în ele însele şi în noi, şi fiecare vrea să apară gol, să-i dezbrace pe ceilalţi până la piele, căci orice secret trebuie să dispară, să fie spart asemenea unui sertar încuiat, dar acolo unde n-a existat nici un secret nu se va găsi nimic niciodată, iar confuzia pricinuită de spargeri, despuieri, inspecţii şi percheziţii va creşte, nu se mai aprinde nici un mărăcine, nici o luminiţă, nici în stările de beţie şi nici în cele de veghe fanatică, iar legea lumii continuă să troneze deasupra tuturor, mai ne-nţeleasă ca oricând.

Cum Ivan şi cu mine nu ne povestim unul altuia decât lucruri bune, care uneori ne fac să râdem (fără să râdem de cineva anume), cum ajungem până acolo încât zâmbim din pricina forţei cu care suntem absorbiţi de noi înşine, deci ne găsim expresia firească, sper să devenim odată molipsitori. Pe rând am transmite vecinilor virusul, pe care ştiu deja cum l-aş putea numi, iar dacă din el ar izbucni o epidemie, ar fi o binecuvântare pentru toţi. Numai că tot eu ştiu ce greu e să te infectezi cu acest virus, cât de mult trebuie să aştepţi până devii suficient de matur ca să-l primeşti şi cât de greu şi lipsit de orice speranţă a fost totul pentru mine înainte să se întâmple!

Cum Ivan mă priveşte întrebător, trebuie să fi spus ceva şi mă grăbesc să-i distrag atenţia. Ştiu numele virusului, dar mă voi feri să-l pronunţ în faţa lui Ivan.

Ce tot mormăi acolo? Ce să nu poţi contracta aşa uşor? Despre ce boală vorbeşti?

Despre nici o boală, nu vorbesc despre nici o boală, mă gândesc doar că există lucruri greu de obţinut.

Fie vorbesc eu într-adevăr prea încet, fie Ivan nu înţelege acolo unde Malina ar fi înţeles, dezlegat, priceput demult sensurile, deşi el nu-mi poate auzi nici gândurile şi nici vorbele, mai mult, nu i-am spus nimic despre virus.

Între timp mi s-au întâmplat o mulţime de lucruri, am adunat mai mulţi anticorpi decât are nevoie un om ca să fie imun, neîncredere, calm, absenţa fricii după un exces de frică, şi nu-mi pot imagina cum a reuşit Ivan să răzbească atâta rezistenţă, atâta dezolare, rezistenţă la crize, nopţi programate pentru insomnie, nervozitate continuă, încăpăţânarea de a refuza tot, dar încă din prima oră, în care Ivan nu picase chiar din cer, ci îmi apăruse imens şi uşor înclinat, pe Landstraßer Hauptstraße, cu ochii surâzători, toate s-au dus de râpă, doar atât, şi ajunge ca să-i conferi lui Ivan toate distincţiile posibile şi pe

cea mai înaltă, pentru că mă redescoperă, găseşte din întâmplare tot ce-am fost eu înainte, toate straturile anterioare, eliberează eul meu îngropat, şi-l voi ridica în slăvi pentru toate înzestrările lui, pentru care însă, pentru care? căci nu se întrevede nici un final şi nici nu trebuie, şi aşa încep prin a mi-o reproşa pe cea mai simplă dintre ele, aceea că mă face pur şi simplu să râd din nou.

În fine, reintru în stăpânirea propriului meu corp, pe care dispreţul mi-l înstrăinase, simt cum totul se întoarce înlăuntru, cum se relaxează muşchii după încordarea permanentă de până acum, cum se destinde sistemul de fibre netede şi transversale, cum se convertesc cele două sisteme nervoase în acelaşi timp, căci nu se petrece nimic mai clar decât această conversie, e un proces de compensaţie, de purificare, o dovadă vie, faptică, pe care cele mai noi instrumente ale vreunei metafizici ar putea-o măsura şi defini. E şi şansa de a fi înţeles imediat starea care m-a cuprins cu o asemenea putere, încât am plecat de îndată cu Ivan, fără să adopt vreo atitudine sau să mă prezint. N-am pierdut nici o clipă, căci această întâmplare, despre care nu poţi să ştii nimic dinainte, nici să auzi, nici să citeşti, necesită un maximum de acceleraţie pentru a se produce. Până şi cel mai mic detaliu ar putea-o sufoca, sugruma de la început sau reduce la tăcere pe parcurs şi, cum lumea asta e bolnavă şi se apără de ea, de o forţă superioară, sănătoasă, nimic nu e mai delicat decât intrarea ei în acţiune. Un claxon de maşină ar fi putut întrerupe prima frază, un poliţist i-ar fi putut da unui motociclist o amendă pentru că a parcat greşit, un pieton ar fi putut trece printre noi cu mersul legănat, urlând, un băiat dintr-o camionetă ne-ar fi putut bloca oricând privirea, Dumnezeule, e de neimaginat câte-ar fi putut interveni! Distrasă de sirena unei ambulanţe, mi-aş fi putut îndrepta privirea spre stradă şi nu dincolo, la buchetul de crini roşii din vitrină, sau Ivan ar fi putut cere un foc de la cineva, de-ajuns ca să nu mă mai vadă. Pentru că am fost expuşi atâtor pericole, pentru că fie şi numai trei fraze ar fi fost prea mult pentru locul din faţa vitrinei, ne-am grăbit să părăsim împreună acel loc precar şi periculos, trecând peste orice amănunte. De aceea ne-a şi luat atâta timp să depăşim banalitatea primelor propoziţii scurte. Nu ştiu nici până astăzi dacă s-ar putea spune că vorbim sau conversăm unul cu altul, asemenea celorlalţi oameni. Dar noi nu ne grăbim. Avem toată viaţa înainte, spune Ivan.

Totuşi am reuşit să cucerim nişte grupuri mici de propoziţii, începuturi, jumătăţi de propoziţie şi finaluri nătânge, purtând aura indulgenţei reciproce, mai ales propoziţii rostite la telefon. Le exersăm mereu, căci Ivan mă sună o dată din biroul de pe Kärntnerring şi o a doua oară de-acasă, după-amiaza târziu sau spre seară.

Alo! Alo?

Eu, cine să fie
Da, sigur că da, scuză
Ce fac? Dar tu?
Nu ştiu. Diseară?
Te aud atât de prost
Cum? Prost? Deci poţi
Nu te-aud bine, poţi
Ce e? E ceva?
Nu, nimic, poţi mai târziu să
Sigur, mai bine te sun mai târziu
Hm, dar trebuia să ies cu nişte prieteni
Da, dacă nu poţi, atunci
N-am spus asta, numai dacă tu nu
Oricum, vorbim mai târziu
Da, dar pe la şase, că
E prea târziu pentru mine
Da, de fapt şi pentru mine, dar
Poate că astăzi nu mai are rost
A intrat cineva?
Nu, e doar domnişoara Jellinek
Aşa, nu mai eşti singură
Dar mai târziu neapărat, da? Te rog!

În afară de amicii noştri, Ivan şi cu mine mai cunoaştem lume, dar sunt foarte rar persoane despre care ştim anumite amănunte, de exemplu cum se numesc. Suntem nevoiţi să luăm masa în oraş, cu lumea şi cu prietenii, să intrăm cu ei, chiar şi pe fugă, în câte-o cafenea, să organizăm mereu câte ceva pentru cei veniţi din alte ţări, fără să ştim prea bine ce, şi în cele mai multe cazuri trebuie să mai aşteptăm un telefon. Dacă întâmplarea ar face ca măcar o dată, o singură dată, să mă întâlnesc cu Ivan în oraş, el cu oamenii lui, eu cu ai mei, atunci ar vedea că pot să arăt şi altfel decât acum, că pot să mă îmbrac frumos (lucru de care se îndoieşte) şi că sunt comunicativă (lucru de care se îndoieşte şi mai mult). Căci în prezenţa lui devin tăcută, fiindcă numai pentru el cuvintele cele mai simple, precum: da, imediat, aşa, şi, dar, apoi, ah! sunt aşa de încărcate, ies din mine cu o semnificaţie de o sută de ori mai mare şi cu un efect de o mie de ori mai puternic decât povestioarele distractive, anecdotele şi înfruntările verbale simulate pe care lumea şi amicii mei le cunosc, decât gesturi, capricii şi aparenţe, căci în faţa lui Ivan nu fac nimic pentru a salva aparenţele, fiind recunoscătoare că pot să-i servesc băutura şi mâncarea, să-i lustruiesc din când în când, pe furiş, pantofii, să-i îndepărtez petele de pe haină, iar: Aşa, gata! înseamnă pentru mine mai mult decât să încrunt sprâncenele în faţa unui meniu, să strălucesc în societate, să moderez o

dezbatere, să colecţionez sărutări de mâini şi dorinţe de revedere, mai mult decât compania voioasă a amicilor pe drumul spre casă, încă un pahar în barul Loos, săruturi în stânga şi în dreapta şi: Pe curând! Când Ivan mănâncă de prânz la hotelul Sacher – evident, în contul institutului şi pentru că e neapărată nevoie – eu îmi stabilesc întâlnirile mai târziu, după-amiaza, în Barul Albastru din incinta hotelului, indiferent dacă vreau să provoc sau să împiedic întâlnirea cu el; de exemplu, astăzi iau cina la Stadtkrug, pe când Ivan se află cu nişte străini în afara oraşului, în Grinzing, iar mâine trebuie să le arăt unora cartierele Heiligenstadt şi Nubdorf, lucru la care mă gândesc cu disperare, iar el va lua masa cu un anume domn, la *Drei Husaren*[11]. La el vin foarte mulţi oameni din străinătate, dar şi ai mei vin deseori din străinătate, ceea ce, de exemplu, iar ne împiedică să ne vedem astăzi; nu ne mai rămâne decât telefonul. În jurul primului nostru grup de propoziţii telefonice se formează acum, după o revedere sumară, înainte ca fiecare să plece la oamenii lui, un grup nou în jurul cuvântului „exemplu“.

Ivan pretinde că eu spun mereu „de exemplu“. Pentru a mă lecui de propoziţiile cu „de exemplu“, foloseşte el însuşi propoziţii-exemplu, de exemplu chiar şi în singura oră care ne rămâne până la cină.

Deci, de exemplu, domnişoară Şmecherie? Cum a fost, de exemplu, când am intrat eu prima oară în locuinţa ta, atunci, a doua zi. Arătam, de exemplu, destul de bănuitoare, nu-i aşa?

Eu, de exemplu, n-am abordat niciodată pe stradă o necunoscută şi nici nu mi-ar fi trecut prin cap, de exemplu, că o asemenea necunoscută s-ar putea duce imediat cu un necunoscut… Poftim?

Nu exagera!

De exemplu, continuu să nu înţeleg ce faci tu de fapt. Ce poate să facă, de exemplu, un om toată ziua în casă, fără să se mişte? Lasă-mă, de exemplu, să reflectez măcar o dată. Nu, nu-mi spune mie!

Dar, te rog, pot foarte uşor!

Eu, de exemplu, nu sunt deloc curios, nu-mi spune nimic, numai câteodată îmi pun întrebări, dar pentru că sunt de o discreţie exemplară nu aştept nici un răspuns la ele.

Ivan, nu aşa!

Dar cum?

Dacă eu, de exemplu, m-aş întoarce diseară obosită acasă şi aş aştepta totuşi un telefon de la tine, ce-ai crede tu, Ivan, de exemplu, despre asta?

Mai bine du-te tu acum la culcare, domnişoară Şmecherie!

Iar după această propoziţie Ivan a şi plecat.

Spre deosebire de alţi bărbaţi, Ivan nu suportă când eu aştept să sune, când îmi fac timp pentru el, mă adaptez la orele lui libere, ceea ce mă

determină să fac totul pe-ascuns, să meditez la axiomele lui, căci multe din ele au fost pentru mine şi primele. Numai că astăzi e prea târziu, trebuia să-l fi întâlnit pe Ivan acum cincisprezece ani pe drumul spre poştă. Ca să învăţ nu e târziu, dar ce puţin timp îmi rămâne ca să aplic tot ce-am învăţat! Înainte să adorm astăzi la porunca lui, meditez la faptul că pe-atunci n-aş fi fost capabilă să înţeleg lecţia în toată amploarea ei.

Pentru că sună, ţârâie, bâzâie, mă reped la telefon, dau să spun „Alo“, căci poate să fie Ivan, şi pun receptorul uşor în furcă, pentru că azi n-am dreptul şi la un al doilea apel. Mai sună o dată, scurt şi prudent, poate că a fost Ivan, de fapt numai Ivan poate să fie şi nu vreau să mă creadă moartă, încă nu, dacă a fost într-adevăr Ivan, trebuie să fie mulţumit de mine şi să creadă că dorm de mult.

Dar astăzi fumez, aştept, fumez în faţa telefonului până trece de miezul nopţii şi ridic receptorul şi Ivan întreabă şi eu răspund.

Stai puţin să-mi aduc scrumiera
O clipă, da, şi eu
Ţi-ai aprins şi tu una
Aşa. Da. Nu, nu pot
Nu mai ai chibrituri?
A fost ultimul, nu, acum de la lumânare
Auzi şi tu? Dar ieşiţi odată de pe fir
Telefonul face fiţe
Ce? Tot vorbeşte cineva pe fir. Iţe, de ce
Am spus fiţe, de fapt nimic important, cu f
Nu pricep cum vine treaba asta cu iţele
Iartă-mă, a fost doar un cuvânt nenorocit
De ce nenorocit, ce vrei să spui?
Nimic, numai că atunci când repeţi prea des un cuvânt

Chiar dacă vorbesc patru persoane în acelaşi timp, reuşesc să disting vocea lui Ivan şi, câtă vreme îl aud şi ştiu că mă aude, sunt în viaţă. Chiar dacă trebuie să întrerupem conversaţia, când telefonul sună iarăşi, ţiuie, zbârnâie, se înfurie, uneori cu un ton mai sus ori câteva mai jos, trânteşti uşa frigiderului, laşi apa să curgă în baie sau gramofonul să meargă în gol, căci atunci când sună, şi de unde să ştii de ce e-n stare un telefon şi cum se numesc accesele-astea ale lui, dacă prin el pot auzi vocea lui Ivan, ca să ne înţelegem unul pe altul mai bine, mai puţin bine sau să nu ne înţelegem deloc, căci reţeaua de telefonie vieneză cade pentru câteva minute, totul îmi este indiferent, chiar şi ceea ce are să-mi comunice, atât de plină de speranţă,

pregătită să renasc, să mor, reiau conversaţia: „Alo?“ Numai că Ivan nu ştie acest lucru, el sună sau nu sună, totuşi sună.

Ce frumos că m-ai
Frumos, de ce frumos?

Pur şi simplu. E frumos din partea ta

Îngenunchez pe jos, în faţa telefonului, şi sper ca Malina să nu mă surprindă niciodată în această poziţie, să nu vadă niciodată cum cad în genunchi în faţa telefonului, asemeni unui musulman pe covoraşul său, cu fruntea lipită de parchet.

Mai clar n-ai putea să te
Stai, receptorul, e mai bine-acum?
Şi tu ce mai ai de gând?
Eu? A, nimic special

O, Mecca şi Ierusalimul meu! Sunt mândră să fiu dintre toţi abonaţii cea aleasă, ocupată, formată, la numărul meu, 72 31 44, căci Ivan ştie pe de rost cum să mă găsească pe orice disc de apel şi îmi găseşte mai uşor numărul decât părul şi gura şi mâna.

Eu, diseară?
Nu, dacă tu nu poţi
Dar tu eşti doar
Da, numai că nu vreau acolo
Dar mi se pare că, scuză-mă

Îţi repet, n-are nici o
Mai bine te duci tu, că eu am uitat
Deci ai. Deci eşti
Atunci pe mâine, somn uşor!

Aşadar, Ivan n-are timp, receptorul e rece ca gheaţa, nu din plastic, ci din metal, şi alunecă uşor spre tâmplă, căci îl aud cum pune receptorul în furcă şi mi-aş dori ca zgomotul ăsta să fie o împuşcătură scurtă, rapidă, ca totul să se termine odată, nu vreau ca Ivan să fie astăzi aşa şi să fie mereu aşa, vreau un sfârşit. Închid telefonul, rămân în genunchi, pe jos, apoi mă târăsc spre fotoliu şi iau de pe masă o carte, CĂLĂTORIILE COSMICE – ÎNCOTRO? Citesc cu ardoare, ce inepţie, el sună şi vrea să fie altfel, iar eu trebuie să mă obişnuiesc cu faptul că el nu spune nimic, cum nici eu nu voi spune nimic, s-a terminat

capitolul şi luna a fost cucerită, strâng scrisorile de pe masa din sufragerie, ca să nu-l supere pe Malina, le mai citesc o dată în treacăt, în atelier, le stivuiesc peste scrisorile de ieri, reaşez dosare, FOARTE URGENT, URGENT, INVITAŢII, CONTRAMANDĂRI, CHITANŢE, FACTURI NEPLĂTITE, FACTURI PLĂTITE, APARTAMENT, însă tot nu găsesc dosarul acela fără titlu, de care aş avea nevoie urgent, sună telefonul, cu un ton întreg mai sus, urmează o convorbire interurbană, ţip puţin, cu amabilitate febrilă, fără să ştiu ce spun şi cu cine trebuie să vorbesc: Domnişoară, domnişoară, vă rog centrala, s-a întrerupt, domnişoară! Era München sau Frankfurt? În orice caz, am fost întreruptă, pun receptorul jos, firul s-a încâlcit, căci, vorbind şi uitând de mine, mă răsucisem odată cu el în timpul conversaţiilor cu Ivan. Acum, din pricina Münchenului sau ce-o fi fost, nu mai pot să-l răsucesc la loc de zece ori. N-are decât, să rămână încâlcit. Ochii mi se fixează pe telefonul negru de fiecare dată când citesc sau mă duc la culcare şi-l aşez lângă pat. Aş putea să-l schimb pe unul albastru sau roşu sau alb, numai că e imposibil, pentru că, în condiţiile în care nimic din apartamentul meu n-are voie să se modifice, în afară de Ivan, de altfel singurul *nou*, nimic n-are voie să-mi distragă atenţia sau aşteptarea atunci când telefonul tace.

Viena tace.

Mă gândesc la Ivan.
Mă gândesc la iubire.
La injecţiile de realitate.
La efectul lor, de numai câteva ceasuri.
La următoarea doză, şi mai puternică.
Mă gândesc în linişte.
Mă gândesc că e târziu.
E incurabil. Şi e prea târziu.
Dar supravieţuiesc şi gândesc.
Şi mă gândesc că nu va fi Ivan.
Indiferent ce va veni, va fi altceva.
Trăiesc în Ivan.
Nu-i supravieţuiesc lui Ivan.

În general, nu există dubii că Ivan şi cu mine găsim uneori o oră, alteori chiar o seară întreagă pentru noi doi, că ne rămâne acest timp scurt, care se scurge altfel. Trăim în mod clar vieţi separate, dar asta nu e relevant, căci flerul pentru unitatea locului nu ne părăseşte, iar Ivan, care sigur n-a reflectat niciodată asupra acestui lucru, nu i se poate nici el sustrage. Azi e el la mine, data următoare voi fi eu la el şi, dacă n-are chef să construiască propoziţii împreună cu mine, aşază pe masă tabla de şah, a lui sau a mea, în apartamentul lui sau într-al meu, şi mă obligă să joc. Ivan se supără,

exclamaţiile în maghiară dintre două mutări sunt fie cuvinte de ocară, fie de plăcere, până acum eu nu-nţeleg decât *jaj* şi *jé* şi strig câteodată *éljen*[12]! O exclamaţie, cu siguranţă nu cea mai potrivită, în schimb singura pe care o ştiu de ani de zile.

Dumnezeule, ce faci cu pionul, te rog să te mai gândeşti o dată la mutarea asta! N-ai văzut cum joc eu? Când Ivan mai zice şi: *Isten fáját!* sau: *az Isten kinját!* mă gândesc că aceste expresii aparţin unei categorii de înjurături de-ale lui Ivan, intraductibile, şi îmi întrerupe raţionamentul cu aceste presupuse înjurături. Ivan spune: joci aiurea, nu-ţi foloseşti piesele, regina e din nou imobilă.

Râd, apoi meditez din nou la problema imobilităţii mele şi Ivan îmi face un semn din ochi. Ai priceput? Nu, tu nu pricepi nimic. Ce-ai în cap, varză, conopidă, frunze de salată, numai legume? Aha, acum domnişoara fără cap şi fără minte vrea să mă distragă, un truc pe care-l ştiu de mult, rochia-i alunecă de pe umăr, dar eu nu mă uit, mă gândesc la pion, picioarele-i sunt de mai bine de o jumătate de oră dezgolite până mai sus de genunchi, numai că n-ajută, deci asta numeşti dumneata, domnişoară, joc de şah, însă cu mine nu te joci aşa, vai, vai, acum facem mutra aceea caraghioasă, atâta aşteptam, ai pierdut pionul, dragă domnişoară, îţi mai dau un sfat: dispari de-aici, mută-te de la E5 la D3 şi, acestea fiind zise, proviziile mele de galanterie s-au epuizat.

Îi arunc pionul şi continuu să râd, el joacă mai bine decât mine, important e că uneori reuşesc să obţin o remiză.

Ivan întreabă, fără nici o legătură: cine e Malina?

Nu-i pot răspunde, jucăm tăcuţi şi încruntaţi mai departe, din nou fac o greşeală, Ivan nu respectă *toucher et jouer*[13], îmi pune piesa la loc, nu mai fac nici o greşeală şi jocul se termină cu remiză.

Pentru remiză, Ivan capătă binemeritatul whisky, priveşte satisfăcut tabla de şah, pentru că, mulţumită lui, n-am pierdut, vrea să mai afle ceva despre mine, dar nu e nici o grabă. Încă nu spune ce-ar dori să ştie, îmi dă de înţeles că el nu vrea să tragă atât de repede concluzii, că-i place să facă presupuneri, presupune chiar că nu duc lipsă de talent, nu ştie încă ce fel de talent, oricum trebuie să aibă legătură cu „a-ţi merge bine“.

Ţie ar trebui să-ţi meargă mereu bine.

De ce mie, de ce tocmai mie?

Când Ivan îşi închide pleoapele pe trei sferturi, lăsând să se vadă numai o linie îngustă, prin care ochii lui negri, blânzi şi mari cuprind încă suficient de mult din mine, îmi spune că e aşa doar dacă mai am un talent, acela de-a invita pe cineva să-l distrugă.

Să distrugă? Ce? Faptul că-mi merge bine? Cui îi merge bine?

Ivan face un gest ameninţător cu mâna, pentru că am spus o prostie şi nu las ceva anume să se vindece, acum s-ar putea vindeca. Dar nu pot vorbi cu

Ivan despre toate astea, nici de ce tresar la orice mişcare bruscă, abia mai pot vorbi cu el, nu mi-e teamă de Ivan, nici măcar când braţele lui mă cuprind amândouă şi mă imobilizează. Totuşi respir din ce în ce mai repede, dar şi mai repede mă întreabă el: cine ţi-a făcut rău, cine ţi-a băgat în cap toate prostiile astea, ce e-n capul tău în afară de o frică nenorocită, nu vreau să te sperii, nimic nu trebuie să te sperie, ce-ţi închipui tu în capul tău plin de salată, boabe de fasole şi mazăre, prinţesă prostuţă de pe bobul de mazăre, aş vrea să aflu, nu, de fapt n-aş vrea să aflu cine e vinovat că tresari, îţi ascunzi capul, dai din el sau îl întorci în altă parte.

Avem destule propoziţii referitoare la cap, o grămadă, ca şi propoziţiile telefonice, ca şi propoziţiile despre şah şi propoziţiile despre viaţă în general. Ne mai lipsesc multe categorii de propoziţii: despre sentimente n-am alcătuit până acum nici o propoziţie, fiindcă Ivan nu pronunţă nici una şi nu îndrăznesc să fac eu prima propoziţie de felul ăsta, în schimb meditez la acest grup îndepărtat de propoziţii absente, în ciuda tuturor propoziţiilor reuşite pe care le putem alcătui deja. Când încetăm să vorbim şi trecem la gesturi, care ne reuşesc mereu, în interiorul meu se instalează, în loc de sentimente, un ritual, care nu este o procedură fără conţinut sau o repetiţie neimportantă, ci esenţa unor formule solemne cu un conţinut nou, cu singura evlavie de care sunt cu adevărat capabilă.

Şi Ivan, ce poate şti Ivan despre asta? Totuşi spune astăzi: deci asta e religia ta, despre asta-i vorba. Vocea i s-a schimbat puţin, e mai puţin veselă, nu lipsită de mirare. Până la urmă va afla ce e cu mine, fiindcă avem toată viaţa înainte. Poate nu înaintea noastră, poate numai astăzi, dar cert e că o avem, nu încape îndoială.

Înainte să plece Ivan, stăm amândoi pe pat şi fumăm, trebuie să plece din nou la Paris pentru trei zile, nu mă afectează, zic pur şi simplu: aşa deci, pentru că un mare vid se cască între vorbele lui economicoase, vorbele mele şi ceea ce vreau să-i comunic cu adevărat, adică totul, şi iată cum stau aici, stingând cu mare precizie ţigara în scrumieră, pe care apoi i-o întind lui, ca şi cum ar fi vital ca scrumul să nu cadă pe podeaua mea.

E imposibil să-i povestesc lui Ivan despre mine. Dar să continuăm aşa, fără să mă introduc şi pe mine în joc? De ce spun joc? De ce oare, doar nu e cuvântul meu, e de la Ivan – imposibil. Doar Malina ştie unde am ajuns eu şi abia azi ne-am aplecat din nou asupra hărţilor, a planurilor oraşului, a dicţionarelor, ne-am aruncat asupra cuvintelor, am căutat tot ce e loc şi cuvânt, am făcut să apară acea aură de care şi eu am nevoie ca să trăiesc, atunci viaţa înseamnă mai puţin patos.

Ce tristă sunt, şi oare de ce Ivan nu face nimic, de ce stinge ţigara în loc să izbească scrumiera de pereţi şi scrumul să se împrăştie pe jos, de ce trebuie

să-mi vorbească de Paris în loc să rămână aici sau să mă ia cu el, nu că aş vrea să merg la Paris, ci pentru ca ţara mea din Ungargasse să nu dispară, s-o pot păstra pentru totdeauna, singura mea ţară, care e mai presus de orice. Am vorbit puţin, am tăcut mult, dar şi aşa vorbesc prea mult. Mult prea mult. Ţara mea minunată, nu cezaro-crăiască, fără coroana Sfântului Ştefan sau a Sfântului Imperiu Roman, ţara mea reunificată, care n-are nevoie de ratificări şi de legitimări, dar eu mă mulţumesc să deplasez obosită un pion pe tablă, cu care trebuie să mă retrag după mutarea lui Ivan, mai bine l-aş anunţa pe loc că renunţ, că oricum am pierdut partida, dar că mi-ar plăcea să merg cu el odată la Veneţia sau, vara asta, la Wolfgangsee sau, dacă are într-adevăr atât de puţin timp la dispoziţie, o zi la Dürnstein, pe Dunăre, căci ştiu acolo un hotel vechi şi aduc vorba despre vinul de Dürnstein, care-i place atât de mult, dar ştiu că nu vom ajunge niciodată în locurile acelea, pentru că are atâtea de făcut, pentru că trebuie să plece la Paris, pentru că mâine dimineaţă trebuie să se trezească la şapte.

N-ai chef să mergem la cinema? întreb, pentru că astfel l-aş putea determina pe Ivan să nu plece acasă de-acum, răsfoiesc programul. TREI SUPERMENI FAC ORDINE, TEXAS JIM, NOPŢI FIERBINŢI LA RIO. Ivan nu vrea să iasă astă-seară în oraş, lasă piesele pe tablă, îşi goleşte paharul dintr-o înghiţitură, se îndreaptă repede spre uşă, fără să-şi ia rămas-bun, ca întotdeauna, poate pentru că oricum avem toată viaţa înainte.

Cos un nasture la halat şi privesc din când în când spre mormanul de hârtii din faţa mea. Domnişoara Jellinek stă aplecată peste maşina de scris şi aşteaptă, a pus două foi cu indigo la mijloc, iar pentru că eu tac şi rup aţa, ea se bucură când sună telefonul, ridică receptorul, iar eu îi zic: Spuneţi pur şi simplu ce doriţi, că nu sunt acasă, că mai întâi trebuie să verificaţi (dar unde să verifice domnişoara Jellinek, doar nu în dulapul cu haine sau în cămară, pentru că acolo n-am treabă decât foarte rar) – spuneţi că sunt bolnavă, că am plecat într-o excursie, că am murit. Domnişoara Jellinek este însă relaxată şi politicoasă, astupă receptorul cu mâna şi şopteşte: Dar e o convorbire interurbană, Hamburg.

Vă rog, spuneţi-i ce vreţi.

Domnişoara Jellinek se hotărăşte să spună că nu sunt acasă, nu, că îi pare rău, că nu ştie, închide satisfăcută. Oricum, a fost o schimbare.

Şi ce scriem la Recklinghausen, Londra şi Praga, ce trimitem acolo? Trebuia să răspundem până astăzi, avertizează domnişoara Jellinek, şi astfel încep repede să dictez:

Stimaţi domni,

vă mulţumesc pentru scrisoarea dvs. din data de etc.

Deodată realizez că am căptuşeala desfăcută la pardesiul pe care primăvara îl numesc pardesiul de primăvară, iar toamna pardesiul de toamnă,

alerg spre dulap, fiindcă trebuie să cos odată căptuşeala, scotocesc după un fir de aţă albastru-închis şi întreb bine dispusă: Deci unde-am rămas, ce-am spus ultima oară? Aha! Păi, scrieţi pur şi simplu ce vă trece prin cap, că mă reţine ceva anume sau că sunt plecată sau c-o să mă îmbolnăvesc. Domnişoara Jellinek râde puţin, sigur se va hotărî pentru „reţine“, pentru că ea preferă refuzurile nuanţate, pe cât de amabile, pe atât de neutre. Domnişoara Jellinek crede că oamenii nu trebuie provocaţi, ea însăşi nu pleacă la baie până nu-şi cere voie. Se întoarce parfumată, aranjată, înaltă, suplă şi foarte logodită cu un medic stagiar de la policlinică, degetele ei lungi şi frumoase bat la maşină cele mai distinse salutări, câteodată amicale sau cordiale.

Domnişoara Jellinek aşteaptă şi iar aşteaptă. Căptuşeala e cusută şi luăm amândouă câte o înghiţitură de ceai din ceşti.

Ca să nu uitaţi – Urania, şi asta e urgent.

Domnişoara Jellinek ştie că acum poate să râdă în voie, pentru că ne aflăm la Viena, oraş care nu-i inspiră atâta veneraţie ca Londra sau Santa Barbara sau Moscova, redactează de una singură scrisoarea, despre care aş spune că e suspect de asemănătoare, aş spune până la confuzie, cu scrisorile adresate tuturor celorlalte asociaţii şi universităţi populare.

Apoi apare problema cu Anglia, la care eu rup cu dinţii restul de aţă albastră. Ştiţi ceva, astăzi punem, pur şi simplu, punct şi reluăm totul săptămâna viitoare. Duc lipsă de inspiraţie. Domnişoara Jellinek mă face să înţeleg că a auzit asta de prea multe ori şi că mai târziu nu se întâmplă nimic, de aceea ar vrea neapărat să înceapă acum, să încerce singură.

Dear Miss Freeman:

thank you very much for your letter of August 14th[14].

Dar acum ar trebui să-i povestesc domnişoarei Jellinek toată istoria asta complicată, aşa că o implor: Cel mai nimerit ar fi să scrieţi câteva rânduri şi să trimiteţi toate cele patru scrisori pe adresa dr. Richter, iar apoi continuu pe un ton mai nervos, căci Ivan trebuie să sune dintr-o clipă în alta: Nu, doar v-am spus de zece ori pân-acum, îl cheamă Lop şi nu Lup, nu ca pe lupul din poveste, puteţi să verificaţi, nu, numărul 45, sunt aproape sigură, aşa, verificaţi şi apoi îndosariaţi nebunia asta şi aşteptăm răspunsul; Miss Freeman asta n-a făcut decât un talmeş-balmeş îngrozitor.

De aceeaşi părere e şi domnişoara Jellinek, care face ordine pe birou, în timp ce eu iau telefonul şi-l duc dincolo. În clipa următoare sună într-adevăr, îl las să sune de trei ori, e Ivan.

A plecat Jellinek?
Domnişoara Jellinek, te rog.
Domnişoara, dacă vrei tu
Într-un sfert de oră?
Da, ar fi posibil

Nu, noi suntem gata imediat
Numai whisky, ceai, nu, nimic altceva

În timp ce domnişoara Jellinek se piaptănă, îmbracă paltonul, deschide şi închide geanta în repetate rânduri, căutând sacoşa pentru cumpărături, îmi aminteşte că voiam să scriu singură trei scrisori importante, că nu mai avem timbre, că vrea să cumpere şi bandă adezivă, iar eu îi amintesc ca data viitoare să treacă neapărat în agendă numele persoanelor de pe bileţele, doar ştiţi dumneavoastră despre ce oameni e vorba, mereu se găsesc câţiva care trebuie reţinuţi, însemnaţi în carneţel sau trecuţi în agendă, e imposibil să ţii minte atâtea nume.

Domnişoara Jellinek şi cu mine ne urăm o duminică frumoasă, iar eu sper să nu-şi mai treacă încă o dată fularul pe după gât, fiindcă în orice moment poate să apară Ivan, şi răsuflu uşurată când aud uşa de la intrare închizându-se şi tocurile fine, dar ferme, ale pantofilor domnişoarei Jellinek coborând scările.

Pentru că trebuie să apară Ivan, sunt gata imediat, doar copiile scrisorilor se mai află pe masă şi Ivan întreabă o singură dată ce fac acolo, iar eu răspund: A, nimic, însă par atât de derutată, încât nu se poate abţine să râdă. Nu-l prea interesează pe el scrisorile, numai o foaie nevinovată, pe care scrie „Trei asasini“ şi pe care Ivan o pune din nou pe masă. Da, în general evită, dar astăzi spune: ce-i cu toate hârtiile-astea, căci uitasem câteva pe fotoliu. Ia una în mână şi citeşte amuzat: VARIAŢIUNILE MORŢII. Iar de pe alta: Tenebrele Egiptului. Nu-i scrisul tău, tu ai scris asta? Pentru că nu răspund, Ivan continuă: Asta nu-mi place mie, am bănuit eu, şi toate cărţile-astea din cavoul tău, nimeni nu le vrea, de ce sunt numai cărţi din astea, trebuie să existe şi altele, trebuie, aşa ca EXSULTATE JUBILATE[15], să sari în sus de bucurie, cum faci şi tu de multe ori, de ce nu scrii aşa? E de-a dreptul respingător să faci publică suferinţa asta, s-o multiplici în lume, toate cărţile astea sunt respingătoare. Ce obsesie mai e şi asta cu tenebrele, şi-aşa totul e trist, iar ăştia din foliantele lor fac totul şi mai trist. Auzi aici: AMINTIRI DIN CASA MORŢILOR, în fine, mă scuzi…

Da, dar… zic eu intimidată.

Nici un dar, spune Ivan, ăştia suferă mereu pentru omenirea întreagă şi toate problemele ei, se gândesc la războaie, îşi imaginează altele noi, dar ia spune, când noi bem cafea sau vin şi jucăm şah, unde e războiul, unde e omenirea care suferă de foame şi moare, ţie chiar îţi pare rău pentru asta sau îţi pare rău că pierzi partida sau că în curând o să mi se facă o foame de lup, de ce râzi, are omenirea cumva multe motive de râs în acest moment? Dar nu râd, spun eu, deşi nu pot să mă abţin şi dau drumul nefericirii s-o ia în altă direcţie, pentru că aici, unde Ivan se aşază cu mine la masă, n-a rămas nici un strop din ea. De gândit, pot să mă gândesc numai la sarea care nu e

deocamdată pe masă şi la untul pe care l-am uitat în bucătărie, dar n-o spun cu voce tare, îmi propun să găsesc pentru Ivan o carte frumoasă, căci Ivan nu vrea ca eu să scriu despre cei trei asasini şi să înmulţesc suferinţa cu încă o carte, deja nu mai sunt atentă la ce spune.

Un iureş de cuvinte începe în capul meu, urmat de o sclipire, câteva silabe aruncă scântei şi din toate cutiile cu propoziţii zboară virgule multicolore, iar punctele, care au fost odată negre, mi se lipesc, umflate ca nişte baloane, de cutia craniană, asta pentru că în cartea aceea, care este minunată şi pe care încep deci s-o găsesc, totul va fi ca EXSULTATE JUBILATE. Dacă ar exista această carte, care va trebui să existe într-o bună zi, ai fi în stare să te arunci pe jos de bucurie după o pagină, să sari în sus, te-ar ajuta cineva, iar dacă ai citi mai departe, te-ai muşca de mâini ca să nu urli de bucurie, atât de imposibil de suportat ar fi, iar dacă ai sta pe marginea ferestrei şi ai continua să citeşti, ai ajunge să arunci confetti pe stradă, oamenii s-ar opri în loc de mirare şi ar crede că au nimerit la carnaval, şi-ai azvârli cu mere şi nuci, smochine şi curmale, de parcă ar fi Sfântul Nicolae, te-ai apleca pe fereastră fără s-ameţeşti şi ai striga: Ascultaţi, oameni buni, ascultaţi! Uitaţi-vă, oameni buni, uitaţi-vă aici! Am găsit ceva extraordinar, pot să vă citesc şi vouă, veniţi cu toţii mai aproape, e-atât de minunat!

Şi oamenii ar începe să se oprească şi să fie atenţi, s-ar aduna din ce în ce mai mulţi, iar domnul Breitner ar saluta o dată, cu cârjele în mână, n-ar trebui să mai demonstreze că e singurul invalid din lume şi ar da prietenos un bună ziua răguşit şi cântăreaţa de operă, cea grasă, care nu îndrăzneşte să iasă decât noaptea din casă şi circulă cu taxiul încolo şi-ncoace, ar deveni deodată mai suplă, ar da jos într-o clipă cincizeci de kilograme, ar apărea în casa scărilor şi ar păşi teatral, fără să gâfâie, spre mezanin, unde ar începe să-şi desfăşoare coloratura cu vocea întinerită cu douăzeci de ani: *cari amici, teneri compagni!* [16] şi nimeni n-ar îndrăzni să murmure că Schwarzkopf sau Callas ar fi cântat mai bine, până şi cuvintele „prepeliţă grasă“ ar dispărea cu totul din casa scărilor, iar locatarii de la etajul trei ar fi reabilitaţi, intriga dizolvându-se de la sine. Acestea sunt efectele ulterioare ale fericirii, pentru că există, în fine, o carte minunată pe acest pământ, iar eu voi porni în căutarea primelor ei pagini, numai pentru Ivan, capăt brusc un aer misterios, căci trebuie să fie o surpriză. Dar astăzi Ivan nu poate să interpreteze corect misterul şi spune: ţi-au apărut pete roşii pe obraz, ce e, de ce râzi prosteşte? Te-am rugat doar să-mi mai aduci nişte gheaţă pentru whisky.

Când Ivan şi cu mine tăcem, pentru că nu e nimic de spus, deci atunci când nu vorbim, nu coboară tăcerea, dimpotrivă, observ că ne înconjoară foarte multe lucruri, că totul în jur prinde viaţă, iese în evidenţă, dar fără a fi insistent, întregul oraş respiră şi circulă, astfel încât Ivan şi cu mine nu ne

facem griji, fiindcă noi nu suntem izolaţi şi închişi asemenea monadelor, fără contact între noi, exilaţi în chip dureros, daţi la o parte. Suntem o parte acceptabilă a lumii, doi oameni care merg obosiţi sau grăbiţi pe trotuar, care traversează pe zebră şi, chiar dacă nu spunem nimic şi nu comunicăm direct unul cu altul, Ivan mă trage de mânecă şi mă opreşte la timp, ca să nu mă calce vreo maşină sau vreun tramvai. Eu rămân tot timpul puţin în urmă, pentru că el e cu mult mai înalt şi la fiecare pas al lui eu trebuie să fac doi, totuşi vreau să încerc, de dragul legăturii dintre noi şi restul lumii, să nu rămân prea mult în urmă şi să ţin pasul cu el, şi aşa ajungem la Bellaria sau pe Mariahilferstraße sau la Schottenring, de câte ori avem câte ceva de rezolvat. Chiar şi în ultima clipă am putea să ne dăm seama dacă unul din noi riscă să-l piardă pe celălalt, căci noi niciodată nu ne-am putea provoca, cum fac alţii, nu ne-am putea despărţi temporar, încăpăţâna, împinge sau respinge reciproc. Ne gândim doar că trebuie să ajungem la agenţia de turism înainte de ora şase, că permisul de parcare a expirat şi că de aceea trebuie să alergăm înapoi la maşină şi să ne întoarcem acasă, pe Ungargasse, unde orice primejdie care i-ar putea paşte pe doi oameni dispare. Pot chiar să-l las pe Ivan direct la poarta cu numărul 9, nu e nevoie să mă conducă până la 6 dacă e aşa de obosit, îi promit să-l sun într-o oră, să-l trezesc, deşi ştiu că mă va certa la telefon, va geme şi va înjura, pentru că n-are voie să întârzie la cină. A sunat Lajos, care a mai sunat o dată la mine ca să întrebe de Ivan, iar eu am răspuns cu o voce de secretară, amabilă, neutră, că nu ştiu, dacă aţi avea bunăvoinţa să sunaţi la el, apoi a trebuit să-mi înfrânez o întrebare. Unde să fie Ivan, dacă nu e nici acasă, nici la mine şi îl caută un anumit Lajos? Nu ştiu, din păcate nu ştiu nimic, bineînţeles că-l mai văd din când în când, astăzi de exemplu s-a-ntâmplat să ne întoarcem cu maşina în circumscripţia III, deci există în trecutul lui Ivan un bărbat pe nume Lajos, şi încă destul de apropiat, care se află chiar în posesia numărului meu de telefon, deşi eu cunosc până acum, din trecutul lui Ivan, numai numele Béla şi András şi o mamă, pe care o numeşte mama lui, iar când vorbeşte despre aceştia trei mai aminteşte, în grabă, fără să numească strada, că iarăşi trebuie să se ducă repede pe dealul Hohe Warte, se întâmplă destul de des, numai că n-aud nimic despre vreo femeie, niciodată despre mama acestor copii, despre bunica lor, care e mama lui Ivan, iar pe mama lui Béla şi András mi-o imaginez rămasă în Budapesta, II. Bimbó Út 65, sau în Gödöllő, într-o casă veche de vacanţă. Uneori mi-o închipui moartă, împuşcată, sfârtecată de explozia unei mine sau pur şi simplu decedată în urma unei boli oarecare, într-un spital din Budapesta, sau rămasă acolo să lucreze, fericită, cu un bărbat pe care nu-l cheamă Ivan.

Cu mult timp înainte să-l aud pe Ivan strigând pentru prima oară *gyerekek!* sau *kuss, gyerekek!*[17] el mi-a spus: Trebuie să fi înţeles asta. Eu nu iubesc pe nimeni. Pe copii, bine-nţeles, dar în rest pe nimeni. Încuviinţez din cap, deşi eu n-aveam de unde să ştiu, dar Ivan crede că şi eu găsesc lucrul

acesta firesc. JUBILATE. Deşi atârn deasupra unui abis, ştiu totuşi cum ar trebui să înceapă: EXSULTATE.

Fiindcă astăzi e pentru prima oară cald, mergem la ştrand, la GÄNSEHÄUFEL. Ivan şi-a luat o după-amiază liberă, numai pentru Ivan există după-amiezi libere, ore libere, câteodată şi seri libere. Niciodată nu se pune problema cum am eu timp, dacă am sau nu ore libere, dacă ştiu ce e libertatea sau lipsa de libertate. În timpul scurt pe care Ivan îl are la dispoziţie, stăm întinşi pe iarbă, pe pajiştea de la ştrandul GÄNSEHÄUFEL, în bătaia slabă a razelor de soare, am şahul de buzunar la mine, iar după o oră de încruntări, schimbări, rocade, garde, ameninţări repetate cu „şah“ ajungem iarăşi la remiză. Ivan vrea să mă invite la o îngheţată, într-o gelaterie italiană, dar nu mai are timp, a trecut după-amiaza liberă şi trebuie să gonim din nou spre oraş. Îngheţata rămâne pentru data viitoare. În timp ce trecem în viteză pe podul Reichsbrücke, prin intersecţia de la Prater, Ivan dă drumul tare la radioul din maşină, ceea ce nu mă împiedică să-i aud comentariile cu privire la manevrele celorlalţi şoferi, iar când muzica de la radio, goana nebună, zgomotul frânelor şi al ambreiajului îmi dau sentimentul acela de aventură măreaţă, dintr-odată străzile şi peisajele bine cunoscute prin care trecem se schimbă. Mă ţin bine de mânerul de deasupra şi, dacă aş avea voce, mi-ar plăcea să cânt în maşină sau i-aş spune: repede, mai repede, mă desprind de mâner şi îmi trec braţele după cap, radiez de bucurie în timp ce trecem pe Franz-Josefs-Kai, peste canalul Dunării şi ajungem la Schottenring, căci Ivan face, euforic, un tur în jurul cartierului central, sper să ne ia mult timp să parcurgem Ringul, pe care intrăm acum, suntem blocaţi într-un ambuteiaj, răzbim până la urmă printre maşini, vedem pe dreapta universitatea la care am studiat eu, dar care nu mă mai impresionează ca pe vremuri, nu mai e apăsătoare, şi teatrul municipal, primăria şi parlamentul, peste care se revarsă muzica de la radio, nimic din toate astea nu trebuie să se termine, trebuie să dureze cât mai mult, cât un film care n-a rulat încă niciodată, în care minunile se ţin lanţ, pentru că se intitulează CU IVAN PRIN VIENA, pentru că se intitulează FERICITĂ, FERICITĂ CU IVAN şi FERICITĂ LA VIENA, VIENA FERICITĂ şi aceste succesiuni de imagini rapide, ameţitoare nu se termină nici când se frânează puternic şi valuri de aer fierbinte cu miros de benzină intră pe fereastra deschisă, FERICITĂ, FERICITĂ, înseamnă fericită, trebuie să însemne fericită, fiindcă întreaga Ringstraße e pusă pe muzică, iar eu râd când maşina porneşte din nou cu un salt, pentru că astăzi nu mi-e frică deloc, nu-mi vine să sar din maşină la următorul semafor, pentru că aş vrea s-o ţinem aşa ore în şir, fredonez uşor o melodie, pe care numai eu o aud, nu şi Ivan, căci muzica îmi acoperă vocea.

Auprès de ma blonde[18]

Sunt
Ce eşti?
Sunt
Ce?
Sunt fericită
Qu'il fait bon[19]
Ai spus ceva?
N-am spus nimic
Fait bon, fait bon[20]
Îţi spun mai târziu
Ce vrei mai târziu?
N-o să-ţi spun niciodată
Qu'il fait bon
Spune-odată
E prea tare, nu pot mai tare
Ce vrei să spui?
Mai tare nu pot
Qu'il fait bon dormir[21]
Spune, trebuie s-o spui azi
Qu'il fait bon, fait bon
Că am înviat
Pentru că am supravieţuit iarna asta
Deci sunt aşa de fericită
Pentru că văd deja Stadtparkul
Fait bon, fait bon
Pentru că s-a ivit Ivan
Pentru că Ivan şi cu mine
Qu'il fait bon dormir!

Ivan mă întreabă noaptea: De ce există doar un zid al plângerii, de ce n-a construit nimeni până acum un zid al fericirii?

Fericită. Sunt fericită.

Dacă Ivan îşi doreşte, pot să-l construiesc eu, de jur-împrejurul Vienei, pe locul vechilor bastioane, pe Ringstrabe, sau, din partea mea, încă un zid al fericirii pe urâta şosea de centură a Vienei. În fiecare zi am putea merge la aceste noi ziduri ca să râdem de fericire, pentru că, într-adevăr, e fericire, suntem fericiţi.

Ivan întreabă: Să sting lumina?

Nu, lasă una aprinsă, numai una!

Am să-ţi sting odată toate luminile ca să adormi odată, să fii fericită.

Sunt fericită.

Dacă nu eşti –

Atunci?

N-o să poţi face niciodată un bine.

Îmi spun că aş fi fericită să-l fac. Ivan iese încet din cameră şi stinge toate luminile în urma lui, îl aud plecând, stau întinsă, liniştită, fericită.

Sar din pat şi aprind veioza, mă trezesc în mijlocul camerei, cu părul vâlvoi, cu buzele muşcate până la sânge, ies din cameră şi aprind luminile una după alta, cred că Malina a ajuns deja acasă, trebuie să vorbesc imediat cu Malina. De ce nu există un zid al fericirii şi de ce nu există un zid al bucuriei? Oare cum se numeşte zidul spre care mă îndrept eu noaptea? Malina a ieşit mirat din camera lui şi mă priveşte mustrător. Mai are vreun rost să stai cu mine? îl întreb pe Malina şi Malina nu răspunde; mă conduce la baie, ia o cârpă, o ţine sub un jet de apă caldă, îmi şterge faţa şi mă întreabă amabil: Cum arăţi?! Dar ce s-a-ntâmplat iarăşi? Malina îmi întinde rimelul pe faţă, îl împing deoparte şi caut un tampon uleios, mă postez în faţa oglinzii şi, de la cremă, petele, urmele negre şi urmele brun-roşcate dispar. Malina mă priveşte îngândurat şi spune: Mă întrebi prea multe şi prea devreme. Pentru moment nu merită, dar poate o să merite cândva.

În centru, în apropierea Bisericii Sf. Petru, am văzut la un anticar un pupitru vechi, nu lasă din preţ, dar eu tot vreau să-l cumpăr, fiindcă atunci aş putea să scriu ceva pe un pergament vechi, durabil, aşa cum nu mai există altul, cu o pană adevărată, aşa cum nu mai există alta, şi cu o cerneală aşa cum nu se mai găseşte nicăieri. Aş vrea să caligrafiez în picioare un incunabul, pentru că astăzi se împlinesc douăzeci de ani de când îl iubesc pe Ivan, un an, trei luni şi treizeci şi una de zile, pe 31 ale lunii, de când îl cunosc, la care vreau să mai adaug un an, în cifre latine imense, ANNO DOMINI MDXXLI, pe care nimeni să nu-l priceapă vreodată. În interiorul majusculei aş desena cu cerneală roşie flori de crin roşu şi m-aş ascunde în legenda unei femei care n-a existat niciodată.

Secretele prinţesei de Kagran

A fost odată ca niciodată o prinţesă de Chagre sau de Chageran, dintr-o viţă care mai târziu s-a numit Kagran. Căci Sfântul Gheorghe, cel care a răpus balaurul din mlaştini, pentru ca, după moartea lui, să poată fi ridicat oraşul Klagenfurt, a trăit şi aici, în vechiul sat din Marchfeld, de cealaltă parte a Dunării, aşa cum aminteşte o biserică memorială din apropierea ţinutului inundabil.

Prinţesa era foarte tânără şi foarte frumoasă, iar murgul ei îi întrecea în zbor pe toţi ceilalţi. Supuşii o rugară să rămână acolo, pentru că ţara unde se

aflau, pe malul Dunării, era mereu în primejdie, iar acolo unde mai târziu s-au format Raetia, Marcomania, Noricum, Moesia, Dacia, Iliria şi Pannonia nu existau graniţe. Nu existau nici Cisleitania şi nici Transleitania, căci era încă vremea marilor migraţii. Într-o bună zi, husarii unguri ieşiră călări din pustă, din marea şi încă necunoscuta întindere a Hungariei. Năvăliră pe sălbaticii lor cai asiatici, la fel de iuţi ca murgul prinţesei, îngrozind pe toată lumea.

Prinţesa îşi pierdu coroana şi ajunse de nenumărate ori în captivitate, căci ea nu lupta, dar nici nu accepta să devină soţia bătrânului rege al hunilor sau al avarilor. Era ţinută în captivitate şi păzită de cavaleri în straie roşii şi albastre. Dar prinţesa, care era o adevărată prinţesă şi prefera să moară decât să fie dată de soţie unui rege bătrân, trebui să-şi ia inima-n dinţi înainte să se facă dimineaţă, căci a doua zi urma să fie dusă la cetatea regelui hunilor sau chiar al avarilor. Se gândea cum să evadeze şi nădăjduia ca străjile să adoarmă înainte de ivirea zorilor, dar speranţa i se micşora văzând cu ochii. Îi luaseră până şi calul şi nu ştia cum să iasă din tabără şi să se întoarcă în ţara ei, ţara colinelor albastre. Rămase de veghe în cortul ei.

În puterea nopţii, i se păru că aude o voce care nu vorbea, ci cânta, un murmur adormitor, o voce care nu le mai cânta străinilor, răsunând doar pentru ea, într-o limbă care ţesea în juru-i mreje şi din care nu înţelegea nici un cuvânt. Totuşi ştia că vocea îi vorbea numai ei şi că numai pe ea o chema. Nu era nevoie ca prinţesa să înţeleagă cuvintele. Vrăjită, se ridică, deschise cortul şi privi cerul întunecat şi nesfârşit al Asiei, iar din prima stea pe care o zări se desprinse o cometă. Străbătând până la ea, vocea îi spuse că-şi poate pune o dorinţă, iar prinţesa îşi puse o dorinţă, din toată inima. În faţa ei se ivi deodată un străin, înfăşurat într-o mantie lungă şi neagră, şi care nu provenea din rândurile cavalerilor în straie roşii sau albastre, îşi ascundea chipul în noapte şi despre care, chiar dacă nu-i putea vedea chipul, ştia sigur că pentru ea cântase însufleţit de atâta speranţă, cu vocea lui nemaiauzită, şi că venise ca s-o elibereze. În timp ce el îi ţinea murgul de hăţuri, ea îl întrebă în şoaptă: cine eşti tu? cum te numeşti, salvatorul meu? cum aş putea să-ţi mulţumesc? El îşi atinse buzele cu două degete, dându-i de înţeles că trebuie să tacă, îi făcu semn să-l urmeze şi o înfăşură în mantia lui neagră, ca să nu-i vadă nimeni. Erau mai negri ca noaptea cea neagră, iar străinul o petrecu afară din tabără pe prinţesă cu murgul ei – care nu necheza şi ale cărui copite păşeau neauzit –, ieşind apoi pe întinderile stepei. Cântarea lui, care o fermecase şi pe care voia s-o mai audă, continua să răsune în urechile prinţesei. Îl rugă s-o însoţească pe apă în sus, dar el nu răspunse şi îi lăsă ei hăţurile. Prinţesa era încă în mare primejdie, de aceea el îi făcu semn să plece. În clipa aceea, prinţesa se îndrăgosti, chiar dacă nu-i văzuse încă faţa, pe care şi-o ţinea ascunsă, dar îl ascultă, căci nu i-ar fi putut ieşi din vorbă.

Se avântă în şa, îl privi de sus în tăcere şi voi să-i spună o vorbă de rămas-bun, în limba lui şi a ei. I-o spuse din priviri. Dar el se întoarse şi dispăru în întuneric.

Murgul o luă la trap către fluviu, pe care îl vestea un aer umed. Prinţesa plânse atunci pentru prima oară în viaţă, iar popoarele migratoare au găsit mai târziu câteva perle de râu în acest loc, pe care i le-au dus primului lor rege şi care au împodobit, alături de cele mai vechi pietre scumpe păstrate până azi, coroana Sfântului Ştefan.

Odată ajunsă în largul câmpiei, prinţesa călări zile şi nopţi în susul apei, până când ajunse într-un ţinut unde fluviul se desträma în braţe nenumărate ce porneau în toate zările. Se pomeni într-un ţinut mlăştinos, înţesat de tufişuri de sălcii pitice. Nivelul apei era încă normal, însă tufişurile se aplecau şi se unduiau, foşnind în vântul care bătea neîncetat peste câmpie şi sub povara căruia sălciile nu-şi puteau ridica vreodată crengile, rămânând aşa, pitice. Se mlădiau uşor, ca firele de iarbă, iar prinţesa se rătăci. Era ca şi cum totul s-ar fi pus în mişcare, ramurile sălciilor şi firele de iarbă se făceau şuvoaie, câmpia prindea viaţă şi în jur nu era nici ţipenie în afară de prinţesă. Apele Dunării, scăpate din chingile înţepenite ale malurilor, se pierdeau în labirintul canalelor, al căror hăţiş de vine traversa insule de aluviuni, formând coridoare largi, prin care apa ţâşnea cu mare vuiet. Ascultând printre curenţii cei repezi, înspumaţi şi printre vârtejuri, prinţesa înţelese că apa spăla malul de nisip, înghiţind bucăţi de uscat cu tufişuri de sălcii cu tot. Unele insule se scufundau, altele se iveau din nou, schimbându-şi de la o zi la alta forma şi mărimea, şi aşa avea să rămână această întindere, în neobosită schimbare, până la vremea inundaţiilor, când tufişurile şi insulele urmau să se înece sub valuri. Pe cer se zărea o pată fumurie, dar nici urmă de colinele albastre din ţara prinţesei. Aceasta nu ştia unde se afla, nimic n-avea nume, nici înălţimile care prevesteau Carpaţii şi nici câmpia March, care se pierdea pe furiş în Dunăre, şi cu atât mai puţin ştia despre graniţa ce-avea să fie trasă odată prin apă, în locul acesta, între două ţări cu două nume. Căci pe atunci nu existau nici ţări şi nici graniţe.

Pe un banc de prundiş, prinţesa descălecă de pe murgul istovit şi văzu înspăimântată că valurile erau din ce în ce mai noroioase – semn că veneau apele, ea nu mai vedea nici o scăpare din acest ţinut straniu, format numai din sălcii, vânt şi apă, mergea uşor, pe lângă murg, fermecată de această împărăţie a singurătăţii, blestemată şi despărţită de lume, în care intrase. Începu să caute adăpost pentru noapte, căci soarele era de-acum la apus, iar monstrul care era fluviul îşi sporea treptat sunetele, vocile, zgomotele,

hohotul printre pietrele de pe mal, murmurul la o cotitură calmă, clocotul şuierător, vuietul neîncetat al adâncurilor, dedesubtul tuturor zgomotelor de la suprafaţă. Seara se apropiară stoluri de ciori cenuşii, cormoranii se aşezară de-a lungul malului, berzele pescuiau în apă şi tot felul de păsări de baltă se roteau în zbor, scoţând ţipete ascuţite şi răsunătoare, ce străbăteau până departe.

Prinţesa auzise încă din copilărie de acest ţinut funest al Dunării, de insulele lui vrăjite, unde mureai de foame, copleşit de viziuni şi de extazele vijelioase ale sfârşitului. Prinţesa avea impresia că insula se mişca odată cu ea, totuşi nu tunetul apelor o înspăimânta, ci frica şi uimirea lăuntrică şi o nelinişte neştiută ce venea dinspre sălcii. Era ceva profund ameninţător care venea de-acolo şi-i apăsa sufletul. Ajunse la hotarul dintre lumi. Se aplecă deasupra murgului, care stătea culcat şi gemea, căci nici el nu vedea vreo scăpare şi, cu priviri muribunde, îi cerea iertare prinţesei că n-o mai putea purta prin apă şi peste ape, mai departe. Prinţesa se ghemui lângă el, cu o groază cum nu mai trăise până atunci, sălciile şuierau din ce în ce mai tare, murmurau, hohoteau, strigau ascuţit, gemeau, oftau. Acum n-o mai urmărea nici o armată de soldaţi, ci o înconjura una de creaturi străine, miriadele frunzelor fâlfâiau deasupra capetelor stufoase ale sălciilor, se afla în acea regiune a fluviului care duce spre împărăţia morţilor, iar ea privea, cu ochii larg deschişi, cum o coloană uriaşă de umbre se apropia de ea şi, pentru o clipă, îşi îngropă faţa în mâini, ca să nu mai audă şuierul înfiorător al vântului, tresărind apoi la auzul unui fâşâit surd. Nu putea nici să înainteze, dar nici să se întoarcă, avea de ales între apă şi atotputernicele sălcii, când, în cel mai adânc întuneric de pe pământ, se ivi în faţa ei o lumină, spre care înaintă cu frică de moarte, dar vrăjită, fermecată, căci ştia că nu putea fi lumină omenească, ci numai una din lumea spiritelor.

Dar nu era o lumină, ci o floare, mai roşie decât roşul, care nu crescuse din pământ, ci de altundeva, din dezlănţuirea nopţii. Întinse mâna spre floare şi, odată cu floarea, atinse o altă mână. Vântul şi hohotul sălciilor amuţiră, iar în lumina albă şi stranie a lunii, care se revărsa peste apele Dunării, din ce în ce mai calme, îl recunoscu pe străinul în mantie neagră, el îi prinse mâna şi cu două degete ale celeilalte mâini îşi atinse buzele, pentru ca ea să nu-l întrebe cine e, dar zâmbindu-i cald, din ochii negri. Întunericul lui era mai negru decât cel care o-ntunecase înainte şi ea se cufundă în braţele lui, aşternându-se pe nisip, el îi aşeză floarea pe piept, ca unei moarte, iar mantia sa îi acoperi pe amândoi.

Când străinul o trezi pe prinţesă din somnul vecin cu moartea, soarele urcase pe cer. Străinul redusese la tăcere elementele naturii, adevăratele

nemuritoare. Prinţesa şi străinul începură să vorbească, ca şi cum ar fi vorbit aşa dintotdeauna, iar când unul vorbea, celălalt zâmbea. Îşi spuseră şi vorbe luminoase, şi vorbe întunecate. Apele se retraseră şi, înainte ca soarele să apună din nou, prinţesa îşi auzi murgul ridicându-se din tufişuri şi sforăind. Speriată până în străfundul inimii, spuse: Trebuie să plec mai departe, pe fluviu în sus, vino cu mine, nu mă mai părăsi niciodată!

Străinul îi făcu semn din cap că nu putea, iar prinţesa întrebă: Trebuie să te întorci la poporul tău?

Străinul zâmbi: Poporul meu e mai vechi decât toate popoarele lumii şi-i împrăştiat în toate zările.

Atunci, vino! strigă prinţesa, cu durere şi nerăbdare în glas, dar străinul spuse: Răbdare, ai răbdare, pentru că tu ştii doar, tu ştii. Peste noapte, prinţesa căpătase darul clarviziunii şi de aceea rosti printre lacrimi: Ştiu, ne vom revedea.

Unde? întrebă străinul cu un zâmbet. Şi când? Căci adevărat e doar nesfârşitul drum călare.

Prinţesa privi floarea stinsă, ofilită de pe jos şi zise în pragul visului, închizând ochii: Stai să văd!

Domol, începu să povestească: Se va întâmpla pe apă în sus, va fi din nou migraţie de popoare, într-un alt veac, stai să ghicesc: va fi peste mai mult de douăzeci de veacuri, iar tu vei vorbi la fel ca oamenii: Iubito…

Ce înseamnă un veac? întrebă străinul.

Prinţesa prefiră printre degete o mână de nisip şi vorbi mai departe: Cam atât vor fi douăzeci de veacuri, iar atunci va fi timpul să vii şi să mă săruţi.

Atunci va fi curând, spuse străinul. Vorbeşte mai departe!

Se va întâmpla într-un oraş şi în acest oraş se va întâmpla pe o stradă, continuă prinţesa, vom juca un joc de cărţi, eu îmi voi pierde ochii şi-n oglindă va fi duminică.

Ce înseamnă oraş şi stradă? întrebă străinul, îngrijorat. Prinţesa rămase pe gânduri, uimită, apoi spuse: Vom vedea în curând, eu ştiu doar cuvintele, dar de văzut vom vedea când tu îmi vei înfige spinii în inimă, vom sta la o fereastră, stai să-ţi spun, va fi o fereastră cu flori, şi pentru fiecare veac va fi păstrată acolo câte-o floare, vor fi peste douăzeci de flori şi aşa vom şti că ne aflăm în locul potrivit şi toate florile vor fi ca asta!

Nemaiputând să-ndure norii, prinţesa se avântă în şa, căci străinul urzea, în tăcere, prima lor moarte. El nu-i mai cântă la despărţire, iar ea se îndreptă spre ţara ei, ţara colinelor albastre, care se-arăta la orizont, într-o linişte înfricoşătoare, pentru că el îi înfipsese deja primul spin în inimă, şi acum, în mijlocul alaiului de la curte, ea se prăbuşi însângerată de pe cal. Dar zâmbea şi murmura în delir: Ştiu, da, ştiu!

În cele din urmă n-am cumpărat pupitrul, căci m-ar fi costat cinci mii de şilingi şi oricum era de la o mânăstire, lucru care mă deranjează, şi nici n-aş fi putut scrie pe el, pentru că nu se mai găsesc pergament şi tuş, nici măcar domnişoara Jellinek n-ar fi fost prea încântată de idee, ea fiind obişnuită cu maşina mea de scris. Ascund repede foile despre prinţesa de Kagran într-o mapă, ca să nu vadă domnişoara Jellinek ce-am scris, şi oricum e mai important ca măcar o dată să „rezolvăm“ un lucru până la capăt, mă aşez în spatele ei, pe cele trei trepte dinspre bibliotecă, îndrept câteva foi şi încep să-i dictez:

Stimaţi domni,

Cu siguranţă, domnişoara Jellinek a scris deja antetul scrisorii şi data de astăzi şi aşteaptă, însă mie nu-mi vine nimic în cap şi zic: Dragă domnişoară Jellinek, vă rog să scrieţi ce doriţi dumneavoastră, chiar dacă domnişoara Jellinek, deconcertată, n-are de unde să ştie ce înseamnă a dori în acest caz, iar eu spun în cele din urmă, epuizată: Scrieţi de exemplu că, din motive de sănătate, da, am mai avut asta? Atunci scrieţi ceva despre obligaţii, şi din astea am avut prea des? Atunci treceţi pur şi simplu „cu mulţumiri şi salutări“. Domnişoara Jellinek rămâne câteodată uimită, deşi n-o arată, ea nu-i cunoaşte pe stimaţii domni, ci doar pe domnul dr. Krawanja, specializat în neurologie, cu care se va căsători în iulie, mi-a mărturisit astăzi, sunt invitată la nuntă, după care va pleca la Veneţia, dar, în timp ce anumite gânduri ascunse îi zboară la policlinică şi la amenajarea apartamentului, completează pentru mine formulare, îşi face de lucru printre documentele aflate într-o incredibilă dezordine, descoperă scrisori la kilogram, din anii 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, îşi vede pur şi simplu zădărnicite eforturile de-a mă determina să fac *ordine*, cuvânt pe care-l invocă în alternanţă cu altele, cum ar fi „a tria“, „a clasifica“, „a organiza pe rubrici“, vrea să procedăm alfabetic, pe ani, să separăm afacerile de privat, domnişoara Jellinek ar fi în stare de orice, numai că eu nu pot să-i spun că, de când l-am cunoscut pe Ivan, asemenea activităţi mi se par o pierdere de timp, că eu însămi trebuie să mă pun în ordine şi că ordinea în maldărul ăsta de hârtii mi-e din ce în ce mai indiferentă. Mă adun încă o dată şi dictez:

Stimaţi domni,

vă mulţumesc pentru scrisoarea dvs. din data de 26 ianuarie.

Stimate domnule Schönthal,

persoana căreia vă adresaţi, pe care pretindeţi că o cunoaşteţi, căreia îi trimiteţi şi invitaţii nu există. Voi încerca să vă explic, deşi e şase dimineaţa şi ora aceasta mi se pare foarte potrivită pentru o explicaţie pe care v-o datorez dvs. şi altora, deşi e şase dimineaţa şi ar fi trebuit să dorm de mult, sunt prea multe lucruri care mă preocupă. E drept că nu m-aţi invitat la întâlniri derizorii şi infantile, iar manifestările, serbările se nasc fără îndoială din

necesităţile vieţii sociale. Remarcaţi că încerc, pe cât posibil, să privesc lucrurile şi din perspectiva dvs. Ştiu că am fixat o întâlnire şi că ar fi trebuit măcar să vă telefonez, dar, pentru a expune cel mai adecvat situaţia mea, îmi lipsesc cuvintele, căci există, în plus, anumite convenţii care interzic expunerea unor lucruri. Faţada prietenoasă pe care o vedeţi, în care şi eu mă încred uneori, are, din păcate, din ce în ce mai puţin de-a face cu mine. S-ar putea spune că n-am maniere şi că v-am lăsat să aşteptaţi din proastă creştere, poate nu mă veţi crede, dar manierele sunt singurele lucruri care mi-au mai rămas şi, dacă în programa de învăţământ s-ar fi introdus vreodată disciplina „bunele maniere“, ea ar fi fost singura care mi-ar fi plăcut şi la care aş fi fost cea mai bună. Stimate domnule Schönthal, de câţiva ani nu mai sunt capabilă de nimic, deseori îmi ia săptămâni întregi să mă duc până la uşa apartamentului meu sau să ridic receptorul şi să sun pe cineva, nu mai pot şi nu ştiu ce s-ar mai putea face, probabil că nimic.

Mai mult, sunt absolut incapabilă să mă gândesc la lucruri la care mi se impune să mă gândesc, cum ar fi un termen, o afacere, o întâlnire, nimic nu mi-e mai clar la şase dimineaţa decât imensitatea nefericirii mele, căci, indiferent de oră, o durere fără sfârşit îmi atinge fiecare nerv în mod egal, direct, complet. Sunt foarte obosită, vreau să vă mărturisesc cât sunt de obosită…

Ridic receptorul şi aud o voce monotonă: serviciul pentru telegrame, vă rugăm, aşteptaţi, vă rugăm, aşteptaţi, vă rugăm, aşteptaţi, vă rugăm, aşteptaţi, vă rugăm, aşteptaţi. Între timp mâzgălesc pe o foaie de hârtie: dr. Walter Schönthal, Wielandstraße 10, Nürnberg. Din păcate nu pot să vin stop urmează scrisoarea.

Serviciul pentru telegrame, vă rugăm, aşteptaţi, vă rugăm, aşteptaţi, vă rugăm, aşteptaţi. Se aude un clic, o voce feminină tânără, plină de viaţă, întreabă odihnită: Numărul dumneavoastră, vă rog! Mulţumesc, vă sun imediat înapoi.

Noi, Ivan şi cu mine, deţinem un întreg arsenal de propoziţii despre oboseală, căci el e deseori groaznic de obosit, chiar dacă e cu mult mai tânăr decât mine, iar eu sunt la fel de obosită, Ivan n-a mai dormit de mult, a fost cu unii într-o cârciumă din Nußdorf, a băut vin nou până la cinci dimineaţa, apoi s-a întors cu ei în oraş şi au mâncat o supă de gulaş, probabil în timp ce eu îi scriam lui Lily a două sutea scrisoare şi multe altele, bine măcar că am reuşit să trimit o telegramă; la prânz, după orele de birou, sună Ivan, cu o voce aproape de nerecunoscut.

Moartă de oboseală, da, moartă
Eu sunt de-a dreptul mort

Nu, nu te cred, tocmai m-am
M-am întins, sunt de-a dreptul
În sfârşit, în sfârşit, o să mă odihnesc şi eu
Azi mă culc mai devreme, tu
Eu sunt deja pe cale să adorm, dar diseară
Culcă-te şi tu măcar o dată mai devreme
Sunt ca o muscă moartă, nu pot să-ţi descriu
Dacă eşti aşa obosită
Puţin mai devreme eram groaznic de obosită, moartă
Atunci, mai bine nu-n seara asta
Dacă n-ai fi tu aşa obosit acum
Cred că n-aud bine
Atunci ascultă odată cu atenţie
Aproape că dormi pe tine
Acum nu, sunt doar obosită
Dar trebuie să dormi ca să scapi de oboseală
Am lăsat poarta deschisă
Şi eu sunt obosit, dar tu eşti şi mai obosită
… …
Acum, normal, când altcândva?
… …
Te vreau imediat aici!

Arunc receptorul, lepăd oboseala, cobor treptele în fugă şi trec strada în diagonală. Găsesc poarta cu numărul 9 întredeschisă, la fel şi uşa de la cameră, şi Ivan începe să repete acum toate propoziţiile despre oboseală, fac şi eu la fel, până suntem prea obosiţi şi prea epuizaţi ca să ne mai plângem unul altuia cât suntem de obosiţi, nu mai vorbim şi începem să ne trezim unul pe altul, în ciuda oboselii extreme, şi până sună serviciul de deşteptare 00 nu încetez să-l privesc în semiîntuneric pe Ivan, care mai doarme un sfert de oră, să sper, să mă rog şi să mi se pară c-aud o propoziţie care nu vine doar din oboseală, o frază care mă asigură în această lume, dar în jurul ochilor începe să se adune ceva, secreţia glandelor e atât de redusă, încât n-ajunge nici măcar pentru o lacrimă în colţul ochilor. Să fie oare suficientă o singură frază pentru a asigura pe cineva care a pierdut totul? O astfel de asigurare ar fi din altă lume.

Azi am realizat că, atunci când Ivan n-are timp toată săptămâna, eu nu mai sunt eu. Ştiu că e fără motiv, absurd, i-am pregătit lui Ivan paharul cu cele trei cuburi de gheaţă, dar, imediat ce-mi iau paharul în mână, mă ridic şi mă îndrept spre fereastră, ar trebui să ies din cameră, poate sub pretextul că merg la baie, şi pe drum aş putea să mă prefac că vreau o carte din bibliotecă, deşi

nu prea există un raport logic între carte şi baie. Înainte de a găsi un motiv să părăsesc camera, înainte să mă conving singură că în casa de peste drum a compus Beethoven, surd fiind, *Simfonia a IX-a*, dar şi alte lucrări – numai că eu nu sunt surdă şi aş putea să-i povestesc lui Ivan într-o zi tot ce-a mai compus în afară de *Simfonia a IX-a* –, e prea târziu să mai ies din cameră, căci Ivan a remarcat deja tot, umerii mei au început să se agite, batista e prea mică să absoarbă toate lacrimile şi numai Ivan poartă vina acestei catastrofe naturale, chiar dacă el n-a făcut practic nimic, căci în mod normal nimeni nu plânge aşa de mult. Ivan mă cuprinde pe după umeri şi mă duce la masă, ar fi bine să stau jos şi să beau, plângând vreau să-i cer iertare că plâng. Ivan, stupefiat, zice: De ce să nu plângi, plângi dacă aşa ţi-e bine, plângi cât poţi de mult, chiar mai mult, trebuie să plângi tot ce ai de plâns.

Eu plâng tot ce am de plâns, iar Ivan bea al doilea whisky, nu-mi pune întrebări, nu intervine cu nici un cuvânt de alinare, nu e nervos, nici iritat, ci doar aşteaptă, cum aştepţi sfârşitul unei furtuni, aude cum suspinele se răresc, încă cinci minute şi poate să înmoaie deja şervetul în apa rece ca gheaţa şi să mi-l pună pe ochi.

Sper că domnişoara nu-i geloasă.

Nu, nu-i asta.

Mai plâng puţin, dar numai pentru că mă simt atât de bine.

Sigur că nu. Nu plâng dintr-un motiv anume.

Dar sigur există un motiv. Trecuse o săptămână fără injecţiile de realitate. N-aş vrea ca Ivan să mă întrebe care e motivul, deşi nici n-o să mă întrebe, o să mă lase din când în când să mai plâng.

Plângi până te saturi! o să comande.

Trăiesc în această lume însufleţită a unei fiinţe semisălbatice, eliberată pentru prima oară de judecăţile şi de prejudecăţile celor din jur, refuzând să judec lumea şi reacţionând doar din impulsuri de moment, cu urlet şi cu geamăt, de fericire şi de bucurie, de foame şi de sete, căci s-a scurs prea mult timp de când n-am mai trăit. Ivan e cel care pune în mişcare imaginaţia mea bogată, mai bogată decât orice halucinaţie, odată cu el a intrat în mine ceva imens, cu care nu încetez să iradiez lumea aflată la mare ananghie, şi o fac din punctul acesta, în jurul căruia nu se concentrează numai viaţa mea, ci şi voinţa de „a trăi mai bine“ şi de a mă face din nou utilă, pentru că vreau ca Ivan să aibă nevoie de mine, cum şi eu am nevoie de el, toată viaţa. Câteodată îi sunt într-adevăr utilă, el sună la uşă, eu deschid, el ţine un ziar în mână, intră scurt în casă şi spune: Trebuie să plec urgent, ai nevoie de maşină diseară? Ivan a plecat cu cheile de la maşina mea, dar până şi această scurtă apariţie a lui Ivan pune din nou realitatea în mişcare, fiecare propoziţie a lui are efect asupra mea şi, totodată, asupra oceanelor şi a astrelor, mănânc în bucătărie un sandvici şi pun farfuria la spălat, în timp ce-l aud încă pe Ivan, „trebuie să plec de urgenţă“, şterg praful de pe gramofon şi trec uşor cu peria moale peste

discuri, „te vreau imediat aici!“ spune Ivan în timp ce se îndreaptă cu maşina mea spre Hohe Warte, căci trebuie să-şi vadă urgent copiii, Béla şi-a scrântit mâna, „te vreau imediat aici!“ a spus Ivan, iar eu trebuie să intercalez această propoziţie primejdioasă între mâncatul unui sandvici, cititul corespondenţei şi ştersul prafului, pentru că exact printre aceste lucruri cotidiene, care nu mai sunt cotidiene, poate izbucni oricând o explozie puternică. Mă uit în gol, ascult cu atenţie şi întocmesc o listă:

Electrician
Factură de curent
Ac cu safir
Pastă de dinţi
Scrisori către Z. K. şi avocat
Curăţătorie

Aş putea să dau drumul la gramofon, numai că iarăşi aud: „te vreau imediat aici!“ Aş putea să-l aştept pe Malina, dar prefer să merg la culcare, sunt moartă de oboseală, teribil de obosită, epuizată, „te vreau imediat“ – Ivan trebuie să plece din nou, îmi înapoiază cheile, Béla nu-şi scrântise mâna, mama lui exagerase, îl opresc pe Ivan pe hol, iar Ivan întreabă: Ce ai, ce-i cu grimasele-astea stupide?

A, nimic, doar că mă simt stupid de bine, ceea ce mă prosteşte de-a binelea.

Dar Ivan spune: Nu se cheamă stupid de bine, se cheamă, pur şi simplu, bine. Cum era înainte, când chiar îţi mergea bine? Tot aşa de prostită erai?

Dau din cap că nu, Ivan ridică o mână în glumă, ca şi cum ar vrea să mă atingă, îmi revine angoasa şi rostesc aproape sufocată: Te rog, nu, nu-n cap.

Frisoanele au trecut după o oră şi mă gândesc cum să-i spun lui Ivan, numai că Ivan sigur n-ar înţelege o asemenea nebunie şi, pentru că nu pot să-i spun nimic despre crimă, mă răsfrâng asupra mea, încerc numai să sparg acest abces, să-l ard, de dragul lui Ivan, nu pot să zac în balta asta de gânduri despre crimă, prin Ivan ar trebui să reuşesc să alung gândurile astea, el o să mă vindece, trebuie să mă salveze. Dar, cum Ivan nu mă iubeşte şi n-are nevoie de mine, de ce într-o bună zi să mă iubească şi să aibă nevoie de mine? Tot ce vede el la mine e chipul din ce în ce mai neted şi se bucură atunci când mă face să râd şi-mi explică iarăşi cum suntem noi de asiguraţi împotriva tuturor relelor, asemeni maşinilor noastre, împotriva cutremurelor şi a uraganelor, împotriva furtunilor şi a accidentelor, împotriva incendiilor şi a grindinei, numai că pe mine nimic nu mă poate asigura mai mult decât o propoziţie. Pentru mine nu există pe lume altă asigurare.

În după-amiaza asta îmi adun puterile şi mă duc la conferinţa aceea de la *Institut FranĒais*, bineînţeles că întârzii şi trebuie să rămân în spate, lângă

uşă, de departe mă salută François, care lucrează la ambasadă şi se ocupă oarecum de schimbul dintre culturile noastre, de reconcilierea sau de fecundarea lor reciprocă, nici el nu ştie prea bine, de fapt nici unul din noi nu ştie prea bine, căci asta nu ne foloseşte nouă, ci statelor noastre, îmi face semn să vin mai aproape, dă să se ridice, arată spre scaunul lui, numai că eu nu vreau să deranjez şi să înaintez spre François, căci nişte doamne cu pălării, mulţi domni în vârstă, dar şi câţiva tineri care stau lângă mine la perete ascultă ca la biserică, treptat, încep să mai prind din zbor câte o propoziţie, plec ochii-n pământ, aud mereu *la prostitution universelle*, foarte frumos, mă gândesc, da, cât de corect, bărbatul venit de la Paris, cu o figură palidă, de ascet, vorbeşte, cu vocea unui copil dintr-un cor, despre cele 120 de zile ale Sodomei, aud a zecea oară ceva despre prostituţia universală, sala cu evlavioşi şi cu sterilitatea ei universală începe să se învârtă cu mine, aş dori să aflu ce se va mai spune despre prostituţia universală şi, în această biserică a lui Sade, îi arunc o privire provocatoare unui tânăr care-mi trimite înapoi, ca la o slujbă, o privire blasfemică şi ne privim aşa, timp de-o oră, conspirativ, pe furiş, ca-ntr-o biserică de pe vremea Inchiziţiei. Înainte să izbucnesc în râs, cu batista între dinţi, şi înainte ca râsul meu înfundat să degenereze într-un acces de tuse, părăsesc sala, spre marea indignare a auditoriului. Trebuie să-l sun pe Ivan, chiar acum.

Cum a fost? Foarte interesant
Aha, da, mda. Şi tu?
Nimic deosebit, a fost interesant
Să te culci devreme
Dar caşti, ar trebui să te culci
Nu casc, încă nu ştiu
Nu, dar mâine trebuie
Chiar trebuie?

Sunt singură acasă, pun o coală de hârtie în maşina de scris, bat fără să mă gândesc: Moartea va veni.

Domnişoara Jellinek a lăsat pe masă o scrisoare ca s-o semnez.

Stimate domnule Schönthal,

vă mulţumesc pentru scrisoarea dvs. de anul trecut; realizez cu stupefacţie că e din 19 septembrie. Din păcate, nu am putut să vă răspund mai devreme, din cauza multiplelor lucruri care m-au reţinut, însă nici anul acesta nu pot să-mi asum vreo obligaţie. Cu mulţumiri şi cele mai bune gânduri.

Pun o coală nouă şi-o arunc pe prima la coş.

Stimate domnule Schönthal,

vă scriu această scrisoare astăzi, cu cea mai mare angoasă şi în grabă nebună. Pentru că sunteţi pentru mine un străin, îmi vine mult mai uşor să vă scriu dvs. decât prietenilor mei şi, pentru că sunteţi de asemenea, aşa cum conchid din eforturile dvs. atât de amicale, o fiinţă umană…

Viena, …

O necunoscută

Oricine ar putea spune că Ivan şi cu mine nu suntem fericiţi. Sau că nu avem motive să ne considerăm fericiţi. Numai că nu oricine are dreptate. Oricine, adică nimeni. Am uitat să-l întreb pe Ivan la telefon despre declaraţia fiscală, Ivan s-a oferit, generos, să mi-o scrie el pentru anul viitor, numai că pe mine nu mă interesează deloc impozitele şi ce vrea fiscul de la mine la anul, pe mine mă interesează doar Ivan, când vorbeşte despre anul viitor, iar Ivan îmi spune azi că a uitat să-mi zică la telefon că s-a săturat de sandviciuri şi că vrea să aprecieze şi el odată talentele mele culinare, şi iată cum se face că aştept iarăşi de la o singură seară mai mult decât de la tot anul viitor. Faptul că Ivan vrea să gătesc înseamnă cu siguranţă ceva, căci nu mai poate să plece repede, ca după un *drink*, şi în noaptea asta voi căuta printre cărţile mele din bibliotecă, n-am cărţi de bucate, trebuie neapărat să-mi cumpăr câteva, ce absurd, căci la ce bun toate cărţile citite până acum dacă nu le pot folosi pentru Ivan? Eu care am citit CRITICA RAŢIUNII PURE la 60 de waţi, pe Beatrixgasse, pe Locke, Leibniz şi Hume, eu care, la lumina slabă a lămpilor din bezna Bibliotecii Naţionale, am devorat toate conceptele din toate timpurile, de la presocratici până la FIINŢA ŞI NEANTUL, care i-am citit pe Kafka, pe Rimbaud şi pe Blake la 25 de waţi, într-un hotel din Paris, pe Freud, pe Adler şi pe Jung la 360 de waţi, pe o stradă părăsită din Berlin, acompaniată în surdină de răsucirile ameţitoare ale *Studiilor* lui Chopin, eu care am studiat pe o plajă genoveză un discurs înflăcărat despre exproprierea bunurilor intelectuale, scris pe o hârtie pătată de sare şi îndoită de soare, care am citit la Klagenfurt LA COMÉDIE HUMAINE în trei săptămâni, în pofida febrei şi a slăbiciunii provocate de antibiotice, la München pe Proust până-n zori, până când meseriaşii au căzut cu acoperiş cu tot în camera mea de la mansardă, pe moraliştii francezi şi pe logiciştii vienezi, cu ciorapii lăsaţi, eu care am citit totul fumând treizeci de ţigări franţuzeşti pe zi, de la DE RERUM NATURA până la LE CULTE DE LA RAISON, care am practicat istoria şi filozofia, medicina şi psihologia, care am lucrat în ospiciul Steinhof la anamnezele schizofrenicilor şi ale maniaco-depresivilor, eu care mi-am luat în *Auditorium Maximum*, la numai şase grade peste zero şi la 38 de grade la umbră, notiţe despre *De mundo*, *De mente*, *De motu*[22], eu care i-am citit pe Marx şi pe Engels după ce m-am spălat pe cap şi beată moartă pe V. I. Lenin, eu care am citit, în derută şi din dorinţa de-a evada, jurnal după jurnal, încă de mică, în faţa sobei, la foc, ziare, reviste şi cărţi de buzunar peste tot, în toate gările, trenurile, în tramvaie, autobuze, avioane, eu care am citit totul despre toate, în patru limbi, *fortiter*, *fortiter*[23], înţelegând tot ce se poate citi, şi, eliberată pentru o

oră de tot ce-am citit, mă întind lângă Ivan şi-i spun: O să scriu această carte, care încă nu există, pentru tine, dacă vrei cu-adevărat. Dar trebuie să vrei cu-adevărat, să mi-o ceri, iar eu n-am să-ţi cer niciodată s-o citeşti.

Ivan spune: Să sperăm că o să fie o carte cu final fericit.

Să sperăm.

Am tăiat carnea în bucăţi egale. Am tocat ceapa mărunt, am pregătit ardeii, pentru că azi avem la masă *pörkölt*[24], la aperitiv ouă în sos de muştar şi, ca desert, găluşte cu caise, sper să nu fie prea mult, poate că ajung doar fructele, dar, dacă Ivan o să fie la Viena de revelion, vreau să încerc rachiu de ienupăr, dar cu zahăr ars, aşa cum nici mama nu a mai pregătit de mult. Descopăr în cărţile de bucate ceea ce n-aş putea sau aş putea să prepar, ce i-ar plăcea lui Ivan, numai că se vorbeşte prea des despre frăgezire, separare, amestecare, frământare, foc mare, foc mic, despre care nici nu ştiu cum s-ar potrivi la cuptorul meu electric şi dacă cifra 200, indicată de termostatul cuptorului, se aplică la reţetele din VECHEA AUSTRIE VĂ INVITĂ LA MASĂ sau din MICA BUCĂTĂRIE UNGUREASCĂ, şi uite-aşa încerc eu să-i fac o surpriză lui Ivan, pe care grătarele, muşchiul ţigănesc, fileurile de vită şi eternele clătite din restaurante îl aduc pur şi simplu la disperare. Voi găti pentru el ceva ce nu se găseşte pe listele de meniuri şi-mi bat capul să împac vremurile bune – cu grăsime de porc şi smântână dulce sau acră – cu vremurile de azi, raţionale, în care se găsesc iaurt, frunze de salată stropite cu ulei şi lămâie, în care domină legumele bogate-n vitamine, pe care nu trebuie să le fierbi, în care contează carbohidraţii, caloriile, moderaţia şi lipsa de condimente. Ivan nici nu bănuieşte cum umblu eu de dimineaţă şi întreb indignată de ce nu s-a adus hasmaţuchi, unde se găseşte estragon şi când busuioc, aşa cum cer reţetele. Negustorul de legume are întotdeauna pătrunjel şi praz, cel de peşte n-a mai adus păstrăvi de râu de câţiva ani buni şi ajung să presar peste carne şi legume, la nimereală, puţinul pe care-l pot procura. Sper să dispară mirosul de ceapă de pe mâini, mă duc întruna la baie ca să mă spăl, să acopăr mirosul de mâncare cu parfum şi să mă pieptăn. Ivan trebuie să vadă un singur rezultat: masa pusă şi lumânarea aprinsă, iar Malina s-ar mira să vadă că reuşesc să pun din timp vinul la rece şi să încălzesc în prealabil farfuriile; între turnatul în farfurii şi preparatul crutoanelor mă dau cu rimel, mă machiez în oglinda de ras a lui Malina, îmi pensez sprâncenele, un efort de sincronizare pe care nimeni nu-l apreciază, mai obositor decât toate activităţile mele de dinainte. Numai că pentru asta mă aşteaptă recompensa cea mare, căci tocmai de-aceea vine Ivan încă de la şapte şi rămâne până la miezul nopţii. Cinci ore cu Ivan ar putea servi, câteva zile, drept speranţă, întăritor, tratament recuperatoriu sau mijloc profilactic – o adevărată cură. Nimic nu mi s-ar mai părea complicat, deplasat, obositor când e vorba să pun mâna pe-un fragment de viaţă cu Ivan, când, în timpul cinei, Ivan îşi aminteşte că a navigat deseori pe ambarcaţiuni cu pânze în Ungaria, vreau şi eu, poate chiar de-a doua zi dimineaţă, din partea mea ar putea fi şi pe Dunărea Veche, pe Kaiserwasser, numai să fim împreună atunci când Ivan se va duce din nou

să navigheze. Căci eu nu-l pot captiva pe Ivan. Întrucât am terminat prea repede de gătit, meditez în bucătărie, în timp ce supraveghez cuptorul, la motivele acestei incapacităţi apărute în locul atâtor capacităţi trecute. Poţi captiva pe cineva doar prin anumite rezerve, câţiva paşi înapoi, tactici pe care Ivan le numeşte „jocul“. Îmi cere să rămân în joc, dar el nu ştie că pentru mine nu mai există jocuri, că jocul s-a terminat demult. De fiecare dată când trebuie să-i cer scuze sau să aştept, mă gândesc la lecţia dată de Ivan, care crede că ar trebui să încep cu el, să-l las calmă să aştepte şi să nu-i mai cer scuze. Spune: *Eu* trebuie să alerg după tine, nu tu după mine, să iei neapărat nişte meditaţii în acest sens, oare cine a neglijat să-ţi predea lecţiile astea elementare? Dar pentru că Ivan nu este curios defel şi nu ţine morţiş să afle cine a fost neglijentul cu pricina, sunt nevoită să găsesc un mod de a-i distrage atenţia, ar trebui să-mi iasă şi mie măcar o dată un zâmbet nedefinit, un capriciu, o dispoziţie proastă, numai că-n faţa lui Ivan nu-mi iese absolut nimic. Eşti mult prea transparentă, spune Ivan, se vede în orice moment ce gândeşti, hai, joacă şi tu, simulează ceva! Ce să simulez în faţa lui Ivan? Prima tentativă de a-i face un reproş că n-a mai sunat ieri, că a uitat să-mi aducă ţigările şi că încă nu ştie ce ţigări fumez se încheie cu o simplă grimasă, căci înainte s-ajung la uşă, când sună soneria, dispare orice urmă de reproş din mine, iar Ivan citeşte imediat pe chipul meu starea vremii: în curs de ameliorare, senin, temperaturi în creştere, fără nori, cinci ore garantate de vreme frumoasă.

Şi de ce nu spui aşa?
Ce?
Că vrei să mai treci pe la mine
Eh!
Eu nu te las s-o spui
Vezi?
Ca să rămâi în joc
Nu vreau nici un joc
Dar fără joc nu se poate.

Datorită lui Ivan, care iubeşte jocul, am învăţat o serie de propoziţii-injurii. Încă mai sunt îngrozită de prima propoziţie, dar treptat am devenit atât de dependentă de propoziţiile astea, încât le aştept să apară, căci e semn bun când Ivan începe să înjure.

Nu eşti decât o bestie mică – tu, da –, nimic altceva
Mă păcăleşti tot timpul, da, tu
Şi, pentru că ăsta-i adevărul, te rog să râzi
Lasă aerul ăsta glacial
Les hommes sont des cochons[25]

Atâta franceză mai ştii şi tu
Les femmes aiment les cochons[26]
Vorbesc cu tine cum vreau eu
Păcătoasă mică ce eşti
Mă joci pe degete
Nu, nu să te dezobişnuieşti, să-nveţi ceva din asta
Eşti prea naivă, nu-nţelegi nimic
Trebuie să devii o mare păcătoasă

Frumos ar mai fi, cea mai mare, din toate timpurile
Da, asta vreau, bine-nţeles, ce altceva?
Trebuie să devii cu totul altfel
Cu talentul ăsta pe care-l ai, bine-nţeles
Eşti o vrăjitoare, fă şi tu ceva cu asta
Te-au stricat complet
Da, asta eşti tu, nu te speria de orice cuvânt
Încă n-ai înţeles regula?

Propoziţiile-injurii vin numai de la Ivan, de la mine nu primeşte răspunsuri, doar exclamaţii sau, de multe ori, câte-un „Ivan!“, spus astăzi nu la fel de serios ca la-nceput.

Ce ştie Ivan despre regulile *mele*? Ceea ce mă miră e că vocabularul lui Ivan prevede şi acest cuvânt.

În ciuda tuturor diferenţelor dintre noi, Malina şi cu mine împărtăşim aceeaşi jenă faţă de numele noastre, Ivan e singurul care se confundă cu numele lui şi, întrucât numele i se pare atât de firesc şi simte că identitatea lui stă-n acest nume, e şi pentru mine o plăcere să-i pronunţ numele, să-l gândesc, să-l repet. Numele lui a devenit pentru mine un adevărat stimulent, un lux indispensabil în viaţa mea de mizerie şi am grijă să circule prin tot oraşul, sub formă de zvonuri şoptite sau în gânduri. Chiar când mă plimb singură prin Viena, îmi spun în sinea mea, în anumite locuri: aici am fost cu Ivan, acolo l-am aşteptat pe Ivan, la LINDE am luat masa cu Ivan, în Kohlmarkt am băut cu Ivan un espresso, pe Kärntnerring lucrează Ivan, de-aici îşi cumpără Ivan cămăşile, acolo e agenţia de turism a lui Ivan. Sper că nu trebuie să plece din nou la Paris sau la München. Acolo unde încă n-am fost cu Ivan îmi spun în sinea mea: aici ar trebui să vin odată cu Ivan, trebuie neapărat să-i arăt lui Ivan, într-o seară mi-aş dori să privesc cu Ivan oraşul de sus, de pe Cobenzl sau de pe clădirea aia înaltă, pe Herrengasse. Ivan reacţionează imediat, tresare când îşi aude numele, dar Malina ezită, aşa cum ezit şi eu când e vorba despre mine. De aceea bine face Ivan că nu mă strigă întotdeauna pe nume, ci mi se adresează cu toate poreclele peiorative care-i trec prin minte în

momentul respectiv sau mă numeşte pur şi simplu „domnişoară“. Domnişoară dragă, iarăşi ne-am dat de gol, e ruşinos, dar o să ne debarasăm curând de acest obicei prost, nu-i aşa? *Glissons*. *Glissons*.[27]

Înţeleg de ce pe Ivan nu-l interesează Malina. Iau anumite măsuri de precauţie astfel încât cei doi să nu se întâlnească. Nu înţeleg însă de ce Malina nu vorbeşte niciodată despre Ivan. Ca şi cum asta s-ar întâmpla în treacăt – nu-l pomeneşte niciodată, evită cu mare pricepere să-mi asculte convorbirile telefonice cu Ivan sau să-l întâlnească pe scări. Se face că nu ştie nici cum arată maşina lui Ivan, deşi maşina mea e parcată aproape mereu în faţa sau în spatele ei, pe Münzgasse, iar când ieşim dimineaţa din casă, ca să-l reped pe Malina cu maşina până la Arsenal, să nu întârzie, n-ar trebui decât să observe că eu nu privesc maşina lui Ivan ca pe un obstacol în trafic, ci o salut tandru, o ating, chiar dacă e udă sau prăfuită, ca apoi să răsuflu uşurată că numărul a rămas peste noapte acelaşi, W 99 823, Malina urcă liniştit în maşină, degeaba aştept o remarcă eliberatoare, ironică, umilitoare, o schimbare de mină, Malina mă chinuie cu perfecta lui stăpânire de sine, cu încrederea lui de nezdruncinat. În vreme ce eu, crispată, aştept marea provocare, Malina îmi expune meticulos tot programul lui pentru săptămâna în curs: astăzi se turnează un film în Templul Gloriei, va avea o discuţie cu comisarul pentru armament, cu cel pentru uniforme şi cu cel pentru decoraţii, directorul e plecat să ţină o conferinţă la Londra, de aceea trebuie să meargă singur la o licitaţie de arme şi tablouri în casa Dorotheum, numai că nu el va lua decizia finală, tânărul Montenuovo va fi titularizat definitiv, Malina va fi de serviciu săptămâna asta, sâmbătă şi duminică. Uitasem că săptămâna asta îi vine din nou rândul şi cred că Malina a observat, căci m-a luat gura pe dinainte şi m-am arătat prea surprinsă, numai că el a continuat să se mintă singur, ca şi cum n-ar mai exista nimeni şi nimic, ca şi cum ar fi doar el şi cu mine. Ca şi cum m-aş gândi numai la el, ca întotdeauna.

Amânasem deja de câteva ori, invocând diverse pretexte, interviul cu domnul Mühlbauer, care trecuse fără scrupule de la cotidianul WIENER TAGBLATT la concurentul politic al acestuia, WIENER NACHTAUSGABE, numai că domnul Mühlbauer, prin insistenţe şi telefoane cu sărut-mâna, reuşeşte să-şi atingă până la urmă scopul, oricine gândeşte mai întâi ca mine şi crede că acceptă doar ca să scape de el, numai că tot vine ziua aceea, când vorba-i vorbă, domnul Mühlbauer, care acum câţiva ani lua notiţe, are acum reportofon, fumează BELVEDERE şi nu refuză un whisky. Dacă în general chestionarele sunt oarecum asemănătoare, acestui Mühlbauer îi revine meritul de a fi întins la maximum faţă de mine coarda indiscreţiei.

Prima întrebare: … …?

Răspuns: Despre timp? Nu ştiu dacă v-am înţeles bine. Dacă vă referiţi la astăzi, atunci prefer să nu, cel puţin nu astăzi. Dacă vorbiţi despre timp în general, despre un timp al tuturor, atunci nu eu sunt instanţa, cum să spun, definitorie, părerea mea nu e un punct de reper, de fapt eu n-am păreri. Aţi pomenit că am trăit vremuri măreţe, iar eu, evident, nu eram pregătită pentru vremuri măreţe, dar cine oare să le prevadă atâta timp cât e încă la grădiniţă sau la şcoala primară, mai târziu la liceu şi la universitate, acolo era vorba despre surprinzător de multe vremuri măreţe, evenimente măreţe, oameni măreţi, idei măreţe…

A doua întrebare: … …?

Răspuns: Formarea mea… Aha, vreţi să spuneţi formarea mea intelectuală. Vara am făcut plimbări dese la Goria şi am stat culcată pe iarbă. Iertaţi-mă, dar şi asta ţine de formare. Nu, n-aş vrea să vă divulg unde este Goria, pentru că apoi ar putea fi vândută şi desfigurată, nu suport acest gând. În drum spre casă treceam peste un terasament înalt de cale ferată, fără bariere, uneori era periculos, căci nu puteai vedea trenul din direcţia opusă din cauza unor tufişuri de alun şi a unui pâlc de frasini, în schimb astăzi nu se mai trece peste terasament, ci printr-un pasaj subteran.

(Tuse. Nervozitate stranie a domnului Mühlbauer, care mă face şi pe mine să devin nervoasă).

Apropo de timp măreţ, timpuri măreţe, îmi revine în minte ceva, deşi ştiu că nu-i nimic nou: istoria dă lecţii, dar n-are elevi.

(Domnul Mühlbauer aprobă amabil.)

Când începi totuşi să te formezi, cred că sunteţi de acord… Da, am vrut să fac dreptul, dar după trei semestre am întrerupt studiul, l-am reluat cinci ani mai târziu, pentru ca după un semestru să-l întrerup din nou, nu puteam să devin judecător sau procuror, dar nu voiam să fiu nici avocat, pentru că n-aş fi ştiut pe cine sau ce să reprezint sau să apăr. Pe toată lumea şi pe nimeni, totul şi nimic. Vedeţi, domnule Mühlhofer – scuzaţi-mă –, domnule Mühlbauer, ce-aţi fi făcut dumneavoastră în locul meu, pentru că toţi suntem conduşi de o lege neînţeleasă, a cărei monstruozitate nici nu ne-o putem imagina.

(Un semn al domnului Mühlbauer. Iarăşi o întrerupere. Domnul Mühlbauer trebuie să schimbe caseta.)

…Bine, cum doriţi, mă voi exprima mai clar şi voi trece la subiect, însă vreau să mai spun că aceste avertizări există, dumneavoastră le ştiţi; dreptatea e atât de ameninţător de-aproape, iar ceea ce spun acum nu exclude faptul că ea nu e decât dorinţa de măreţie pură, intangibilă, dar ea e totuşi ameninţătoare şi atât de-aproape, numai că de la o asemenea distanţă infimă noi o numim nedreptate. Pentru mine e mereu un chin să merg pe Museumstraße, să fiu nevoită să trec pe lângă Palatul de Justiţie sau să ajung, din întâmplare, în apropierea Parlamentului, pe Reichsratstraße, de unde nu se poate să nu-l văd, gândiţi-vă numai la cuvântul „palat“ în legătură cu justiţia,

e un adevărat avertisment, el avertizează că într-un asemenea loc nu pot fi făcute nici măcar nedreptăţi, darămite dreptate! Nimic nu e lipsit de importanţă într-un proces de formare, iar această incendiere zilnică a Palatului de Justiţie…

(Domnul Mühlbauer şopteşte: 1927, 15 iulie 1927!)

Incendierea zilnică a unui asemenea palat bântuit, cu statuile lui colosale, cu procesele şi deciziile lui colosale, numite verdicte! Această ardere zilnică…

(Domnul Mühlbauer opreşte caseta şi mă întreabă dacă poate să şteargă ultima parte, moment în care o şi şterge.)

…Ce întâmplări au contribuit la…? Ce lucruri m-au impresionat? Odată mi s-a părut ciudat că m-am născut tocmai pe o geosinclinală, nu prea mă pricep, dar atunci geotropismul ar trebui să fie inevitabil şi pentru om, pentru că produce o schimbare de orientare nemaipomenită.

(Domnul Mühlbauer pare afectat. Dă repede din mână ca şi cum ar cunoaşte subiectul.)

A treia întrebare: … …?

Răspuns: Ce cred despre tineri? Nimic, absolut nimic, în orice caz până acum n-am reflectat niciodată la aşa ceva, vă rog să fiţi indulgent cu mine, pentru că eu nu mi-am pus niciodată majoritatea întrebărilor pe care mi le adresaţi dumneavoastră şi în general mi-am pus foarte puţine întrebări dintre cele care-mi sunt adresate. Tinerii de azi? Atunci ar trebui să mă gândesc şi la bătrânii de azi, dar şi la cei care azi nu sunt nici tineri şi nici bătrâni; e atât de greu să-ţi reprezinţi aceste categorii, aceste domenii speciale: materia tinereţe şi materia bătrâneţe. Ştiţi, poate că abstractizarea nu e punctul meu forte, pentru că eu vizualizez imediat asemenea mulţimi, cum ar fi copiii de pe terenul de joacă, o mulţime de copii e pentru mine ceva din cale-afară de înspăimântător şi ceea ce înţeleg eu şi mai puţin este cum rezistă copiii între atâţia copii. Copii amestecaţi cu adulţi mai merge, dar aţi fost vreodată într-o şcoală? Nici un copil care nu-i complet idiot sau complet corupt – numai că majoritatea aşa sunt – n-are cum să vrea să trăiască într-o adunătură de alţi copii, să le împărtăşească problemele sau, cu excepţia câtorva dintre bolile copilăriei, orice altceva, să zicem procesul de formare. De aceea spectacolul oferit de orice grup mai numeros de copii este alarmant…

(Semne cu ambele mâini din partea domnului Mühlbauer. Evident că nu aprobatoare.)

A patra întrebare: ……?

Răspuns: A mea ce? Ocupaţia mea preferată, exact. Eu nu sunt niciodată ocupată. O ocupaţie m-ar reţine, m-ar face să-mi pierd până şi rămăşiţele unei priviri de ansamblu, de fapt orice privire, mi-e absolut imposibil să mă ocup

de ceva în acest mediu plin de activităţi care ne înconjoară; cu siguranţă că aţi observat şi dumneavoastră activitatea asta dementă a lumii şi aţi auzit vacarmul ăsta infernal pe care-l produce. Dacă aş putea, aş interzice orice formă de activitate, dar nu pot să mi-o interzic decât mie, numai că pentru mine tentaţiile n-au fost mari, nu-mi fac din asta un merit; pentru mine tentaţiile astea nu înseamnă nimic, nu vreau să par mai bună decât sunt în realitate, cunosc tentaţii pe care nici nu îndrăznesc să le exprim, fiecare e expus celor mai puternice tentaţii, în faţa cărora se dă bătut, împotriva cărora luptă în zadar, vă rog, nu în prezenţa…

Mai bine nu spun nimic. Preferinţele mele privind… cum aţi spus? Ţinuturi, animale, plante? Cărţi, muzică, stiluri arhitectonice, pictură? N-am animale preferate, nici ţânţari preferaţi, nici gândaci preferaţi, nici viermi preferaţi – oricât aş vrea de mult, nu v-aş putea spune ce fel de păsări sau peşti sau animale sălbatice prefer şi, în general, mi-ar fi greu să aleg între organic şi anorganic.

(Domnul Mühlbauer arată amuzat spre Frances, care intră discret pe uşă, cască, se întinde şi sare direct pe masă. Domnul Mühlbauer trebuie să schimbe banda. Scurtă discuţie cu domnul Mühlbauer, care nu ştia că am pisici; aţi fi putut povesti atâtea lucruri drăguţe despre pisicile dumneavoastră, îmi reproşează domnul Mühlbauer, interviul ar fi căpătat o notă mai personală! Mă uit la ceas şi răspund, nervoasă, că pisicile sunt aici mai mult din întâmplare, nu pot să le ţin aici, în oraş, oricum pisicile nici nu intră în discuţie, cel puţin nu astea, şi, pentru că acum şi Trollope se strecoară în cameră, le alung pe amândouă, exasperată. Banda porneşte.)

A patra întrebare: … …? (A doua oară.)

Răspuns: Cărţi? Da, citesc mult, întotdeauna am citit mult. Nu, nu sunt sigură că ne înţelegem. Cel mai mult îmi place să citesc stând pe jos, dar şi pe pat, întinsă, nu, are de-a face mai mult cu cititul decât cu cărţile, cu negru pe alb, cu literele, silabele, rândurile, fixaţiile-astea inumane, cu semnele, convingerile, cu tot delirul ăsta care emană din oameni şi încremeneşte într-o expresie. Credeţi-mă, expresia este un delir, provine din delirul nostru. Are de-a face cu întorsul paginilor, cu goana de la o pagină la alta, cu fuga, să fii complice la un potop de cuvinte absurd, o revărsare coagulată, are de-a face cu josnicia unui ingambament, cu singura frază care ne-asigură viaţa şi cu viaţa care ne reasigură, la rândul ei, frazele. Cititul e un viciu care poate înlocui toate viciile sau ne poate ajuta pe alocuri să trăim fără ele mai intens, e un adevărat desfrâu, o manie devoratoare. Nu, nu iau droguri, ci cărţi, bine-nţeles că am anumite preferinţe, multe cărţi nu-mi fac bine, pe unele le consum numai dimineaţa, pe altele numai noaptea, există cărţi pe care nu le las din mână, merg cu ele prin casă, mă plimb cu ele din sufragerie în bucătărie, le citesc în picioare pe hol, nu folosesc semne de carte, nu-mi mişc

buzele când citesc, am învăţat de foarte timpuriu să citesc bine, nu-mi mai amintesc metoda, poate ar trebui să faceţi nişte cercetări, căci metoda trebuie să fi fost excelentă la şcolile noastre primare din provincie, cel puţin atunci când am început eu să citesc. Da, şi eu mi-am dat seama, dar mai târziu, că în alte ţări oamenii nu ştiu să citească, cel puţin nu repede, însă ritmul contează cel mai mult, nu doar puterea de concentrare, mă rog, cine ar vrea să mestece, fără greaţă, o frază simplă sau complicată şi s-o rumege apoi din nou, cu ochii sau cu gura, o propoziţie formată numai din subiect şi predicat trebuie savurată rapid, tocmai de aceea o propoziţie cu multe apoziţii trebuie capturată fulgerător, într-un slalom discret al pupilelor, altfel nu se predă, iar o frază trebuie să „se predea“ cititorului. N-aş putea să-mi „croiesc drum“ printr-o carte, căci asta ar fi aproape o ocupaţie. Există oameni, vă spun, oameni, în acest domeniu al cititului te aşteaptă cele mai ciudate surprize… Fireşte că am o slăbiciune pentru analfabeţi, cunosc chiar pe cineva aici care nu citeşte, nu vrea să citească, nevinovat e mai degrabă cel atins de viciul lecturii, ori nu citeşti deloc, ori citeşti cu-adevărat, aşa ar trebui…

(Domnul Mühlbauer a şters din greşeală banda. Scuze din partea domnului Mühlbauer. Ar trebui să repet doar câteva propoziţii.)

Da, citesc mult, dar şocurile, evenimentele cu efect persistent se reduc la o singură privire aruncată pe o pagină, la o amintire despre cele cinci cuvinte din stânga, jos, de la pagina 27: *Nous allons à l’Esprit*[28]. Sunt cuvinte de pe afişe, nume pe plăcuţele caselor, titluri de cărţi necumpărate dintr-o vitrină, un anunţ dintr-o revistă, descoperit la dentist, în camera de aşteptare, o inscripţie pe un monument, pe o piatră funerară, care mi-a sărit în ochi: AICI ODIHNEşTE. Un nume din cartea de telefon: EUSEBIUS. Imediat ajung la subiect…

Anul trecut am citit de exemplu: „El purta un *menşikov*“ şi nu ştiu de ce, dar am avut pe loc certitudinea că, pornind de la această propoziţie, acel om – oricine ar fi fost el – purta sau trebuia să poarte un *menşikov* şi că pentru mine era esenţial să aflu acest amănunt, făcea parte din viaţa mea, pentru totdeauna. Ceva tot are să iasă din asta. Ca să ajung la subiect – de fapt vreau să spun că nici zile şi nopţi de-a rândul nu mi-ar fi de-ajuns ca să vă enumăr toate cărţile care m-au impresionat cel mai mult, nu v-aş putea spune de ce m-au impresionat, în ce loc sau cât timp. Mă veţi întreba ce-a rămas din ele, numai că nu e vorba de ce-a rămas! Sunt doar câteva propoziţii, câteva cuvinte care se trezesc câteodată în creier şi iau cuvântul peste ani: Faima n-are aripi albe. *Avec ma main brûlée, j’écris sur la nature du feu.*[29] *In fuoco l’amor mi mise, in fuoco d’amor mi mise.*[30] *To The Onlie Begetter*…[31]

(Fac semne şi mă înroşesc, domnul Mühlbauer trebuie să şteargă imediat, doar asta nu priveşte pe nimeni, nu m-am gândit, m-am lăsat antrenată în joc, oricum cititorii de ziare din Viena nu înţeleg italiana, majoritatea nu ştiu nici

franceză, mai ales cei tineri, în plus nici n-are legătură cu subiectul. Domnul Mühlbauer stă şi el pe gânduri, nici el n-a înţeles până acum bine, nici el nu ştie italiană şi franceză, dar a fost până acum de două ori în America şi n-a auzit niciodată cuvântul *begetter*.)

A cincea întrebare: … …?

Răspuns: Înainte mă compătimeam numai pe mine, mă simţeam nedreptăţită, dezmoştenită, în timp, am învăţat să-i compătimesc pe cei din alte locuri. Aţi înţeles greşit, dragă domnule Mühlbauer! Eu sunt de acord cu acest oraş, cu împrejurimile lui minuscule care-au ieşit de pe scena istoriei.

(Groază jenantă din partea domnului Mühlbauer. Discurs imperturbabil din partea mea.)

S-ar putea spune că aici, servind drept exemplu unei lumi întregi, un imperiu a fost exclus din istorie, cu practicile şi tacticile lui ascunse în spatele unor idei, sunt foarte fericită că trăiesc aici, pentru că din acest colţ al lumii în care nu se mai întâmplă nimic eşti mult mai profund îngrozit să vezi lumea, n-o priveşti cu aroganţă şi nici cu mulţumire de sine, fiindcă aici nu locuieşti pe o insulă ocrotită, aici la fiecare colţ de stradă e declin, totul e declin, cu declinul imperiilor prezente şi viitoare în faţa ochilor.

(Groază crescândă din partea domnului Mühlbauer, îmi vine în minte WIENER NACHTAUSGABE, poate că domnul Mühlbauer tremură de frică să nu-şi piardă slujba, trebuie să mă gândesc puţin şi la domnul Mühlbauer.)

Prefer să spun cum se spunea pe vremuri: Casa Austria, pentru că „o ţară“ ar fi pentru mine prea mare, prea spaţioasă, prea incomodă, păstrez cuvântul „ţară“ pentru unităţi mai mici. Când privesc din tren pe fereastră, mă gândesc că prin locurile acelea ţara e frumoasă. Când se apropie vara, vreau să merg la ţară, în Salzkammergut sau Carintia. E simplu de văzut unde ajung oamenii care trăiesc în ţări adevărate, câtă răspundere apasă pe conştiinţa lor, chiar şi-atunci când, ca indivizi, n-au nici o legătură cu faptele ruşinoase ale ţărilor lor zgomotoase şi debordante şi nici nu profită de sporirea puterii şi de rezervele acesteia. Să trăieşti într-o singură casă, la un loc cu alţii, e deja destul de înfiorător. Dar, dragă domnule Mühlbauer, nici n-am afirmat aşa ceva, în momentul în care vorbesc eu nu e vorba de republica aceea care dă nume problemei, oare cine se opune aici unei republici imperceptibile, mici, fără experienţă, vătămate, dar nu şi vătămătoare? Păi, nici eu şi nici dumneavoastră; n-avem motive să ne agităm aşa, nici eu, nici dumneavoastră, liniştiţi-vă, e mult de când Serbia a primit ultimatum, asta n-a făcut decât să ruineze câteva secole ale unei lumi şi aşa îndoielnice, s-a trecut demult la dezordinea de zi a lumii noi. Nu, n-aş îndrăzni niciodată să spun că nu există nimic nou sub soare; noul există cu siguranţă, există, credeţi-mă, domnule Mühlbauer, numai că din colţul ăsta de lume unde nu se mai întâmplă nimic – şi e bine aşa – trebuie să înduri trecutul şi nu interesează pe nimeni că trecutul

ăsta nu e nici al dumneavoastră şi nici al meu, trebuie să suferi până la capăt, căci ceilalţi, în ţările lor în care muncesc şi fac planuri şi acţionează, n-au vreme de aşa ceva, în ţările acelea trăiesc cei cu adevărat demodaţi, ei sunt adevăraţii inactuali, căci ei n-au grai, ei sunt cei fără de limbă, cei care conduc în toate timpurile. Am să vă dezvălui un secret teribil: pedeapsa este limba. În ea trebuie să intre toate lucrurile şi tot în ea trebuie să dispară – după vina lor şi proporţiile acestei vini.

(Semne de epuizare la domnul Mühlbauer. Semne de epuizare la mine.)

A şasea întrebare: ……?

Răspuns: Un rol de mediator? O misiune? Una spirituală? Aţi fost vreodată intermediar? E un rol ingrat, cât despre misionarism… Doar s-a văzut peste tot ce-a ieşit din asta, nu vă înţeleg, dar cu siguranţă apăraţi un punct de vedere mai elevat, numai că, dacă acesta există cu-adevărat, atunci el se află la o altitudine prea mare. Prea dureros de mare ca să poată fi apărat – fie şi numai pentru un ceas – în aerul acela rarefiat, şi cum să-l aperi, cum să *faci* împreună cu alţii înaltul când eşti silit să cobori cât mai adânc posibil, spiritualul, nu ştiu dacă mai vreţi să mă urmăriţi, aveţi atât de puţin timp şi la fel de puţin spaţiu pentru coloana din ziar, e o înjosire permanentă, în care trebuie să cobori, nu să urci sau să ieşi în stradă şi să te îndrepţi către ceilalţi, e umilinţa însăşi, restul e interzis, nu pot să pricep cum se-ajunge la asemenea exprimări pompoase. Pe cine poţi împovăra cu o misiune şi ce s-ar putea rezolva cu ea? E greu de imaginat, pe mine mă copleşeşte. Când aţi spus misiune, poate v-aţi referit la administraţie sau la arhivare? Am început deja cu palatele, castelele şi muzeele, necropola noastră e deja explorată, etichetată, descrisă până în cele mai mici amănunte pe plăcuţe emailate. Mai demult nu ştiai sigur care e palatul Trautson şi care Strozzi, unde se află Spitalul Sfintei Treimi şi ce trecut are, dar acum poţi pătrunde peste tot fără să ştii prea mult, fără ghid, nu mai ai nevoie de recomandări pentru a intra în Palatul Palffy sau în Tractul Leopoldin al reşedinţei imperiale, administraţia ar trebui întărită.

(Tuse jenată a domnului Mühlbauer.)

Bineînţeles că sunt împotriva oricărui fel de administraţie, împotriva acestei birocraţii la scară mondială, care domină totul, de la oameni şi portretele lor la gândacii de Colorado şi reproducerile lor, de acest lucru nu vă veţi îndoi nici o clipă. Dar în cazul nostru e vorba de altceva, de administrarea cultică a unui imperiu al morţilor, nu ştiu de ce ar trebui, dumneavoastră sau eu, să fim mândri de asta, să vrem să atragem atenţia lumii prin festivaluri, săptămâni festive, muzicale, ani comemorativi, zile culturale; lumea ar face bine să ne ignore voit, ca să nu se sperie, căci s-ar putea ca în cel mai bun caz să i se deschidă ochii spre ceea ce va veni şi, cu cât lucrurile s-ar întâmpla mai în surdină, cu cât groparii noştri ar lucra mai tainic, cu cât totul s-ar petrece

mai în taină şi s-ar juca până la capăt mai tăinuit şi mai pe şoptite, cu atât ar creşte, poate, adevărata curiozitate. Misiunea spirituală a Vienei este crematoriul, vedeţi, am găsit în cele din urmă o misiune, a fost nevoie doar să fac un ocol ceva mai larg, dar să nu mai vorbim despre asta; aici, în locul său cel mai vulnerabil, secolul a incendiat nişte spirite, le-a ars pentru ca ele să acţioneze mai târziu, dar mă întreb – şi sunt sigură că vă întrebaţi şi dumneavoastră – dacă fiecare acţiune a lor nu provoacă de fapt noi neînţelegeri…

(Schimbarea benzii. Domnul Mühlbauer îşi goleşte paharul dintr-o înghiţitură.)

A şasea întrebare: ……? (A doua oară. Reluare.)

Răspuns: Dintre toate expresiile posibile, cea mai dragă mi-a fost întotdeauna „Casa Austria“, întrucât am găsit în ea cea mai bună explicaţie a ataşamentului meu. Cred că am locuit în timpuri diferite în această casă, căci îmi amintesc de străzile din Praga şi din portul Trieste, visez în cehă, slovenă, bosniacă, am fost mereu acasă în această casă, în care (cu excepţia visului, a casei din vis) nu mi-am dorit câtuşi de puţin să locuiesc din nou, n-am vrut să ajung în posesia ei, să ridic pretenţii asupra ei, căci provinciile Coroanei au trecut în moştenirea mea, iar eu am abdicat şi am depus cea mai veche coroană în biserica Am Hof. Închipuiţi-vă că, după ultimele două războaie, de fiecare dată noua graniţă ar fi trecut prin mijlocul satului Galiţia. Galiţia, satul de care n-a auzit nimeni în afară de mine, care altora le este absolut indiferent, care nu e vizitat şi admirat de nimeni, a ajuns de fiecare dată exact sub linia trasă pe hărţile aliaţilor, dar de ambele dăţi, din motive diferite, a fost lăsat în partea care astăzi se numeşte Austria, graniţa se află doar la câţiva kilometri, în munţi, iar în vara lui 1945 nu s-a luat, foarte mult timp, nici o decizie, am fost evacuată acolo şi mă gândeam mereu: oare ce se va întâmpla cu mine în viitor, mă voi număra printre slovenii din Iugoslavia sau printre carintienii din Austria şi regretam că dormisem la orele de slovenă, căci franceza mi se păruse mult mai uşoară, ba chiar şi latina mă interesase mai mult. Bineînţeles că Galiţia ar fi rămas Galiţia, indiferent de steag şi prea mult nici n-am fi comentat evenimentul, fiindcă pe noi, în familie, nu ne-au preocupat niciodată extinderile, întotdeauna spuneam că, atunci când o să treacă totul, o să mergem din nou la Lipica, s-o vizităm pe mătuşa noastră din Brno, ce-o mai fi cu rudele noastre din Cernăuţi, aerul e mai curat în Friuli decât aici, când te faci mare trebuie să mergi la Viena şi la Praga, când o să te faci mare…

Ceea ce vreau să spun e că noi am respectat mereu realităţile, calmi şi apatici, puţin ne păsa în care ţări ajunseseră sau urmau să ajungă anumite localităţi. Şi, cu toate astea, altfel am călătorit la Praga decât la Paris, numai la Viena nu mi-am trăit viaţa cu adevărat, dar nici nu mi-am pierdut-o, numai la

Trieste nu m-am simţit străină, dar acum totul îmi e din ce în ce mai indiferent. Nu trebuie neapărat, dar mi-aş dori odată, cât mai repede, poate anul ăsta, să ajung la Veneţia, pe care ştiu că n-o voi vedea niciodată.

A şaptea întrebare: ……?

Răspuns: Cred că e o neînţelegere, aş putea să reiau şi să vă răspund mai precis, cu condiţia să nu vă pierdeţi răbdarea, iar dacă în final ar mai exista vreo neînţelegere ar fi măcar una nouă. Oricum, ar fi greu să mai agravăm confuzia de până acum, nu ne-ascultă nimeni, acum se pun şi în altă parte întrebări şi se dau răspunsuri, se discută probleme şi mai neobişnuite, sunt comandate de azi pe mâine, inventate şi puse în circulaţie, nu există probleme, doar auzi vorbindu-se despre ele şi de aceea vorbeşti şi tu. Şi eu am auzit mereu vorbindu-se despre probleme, altfel n-aş avea nici una, am putea să stăm cu mâinile-n sân sau să bem, nu-i aşa c-ar fi minunat, domnule Mühlbauer? Dar noaptea, în singurătate, încep monologurile eratice, cele care rămân, căci omul e o fiinţă obscură, stăpân pe el numai în întuneric, ziua se întoarce la sclavie. Dumneavoastră sunteţi acum sclavul meu şi m-aţi înrobit şi pe mine, da, sunteţi sclavul acestui ziar, care mai bine nu s-ar chema NACHTAUSGABE[32], ziarul dumneavoastră aservit şi sclav, pentru mii şi mii de servitori…

(Domnul Mühlbauer apasă pe un buton şi opreşte banda. Nu l-am auzit spunând: vă mulţumesc pentru interviu. Domnul Mühlbauer, extrem de jenat, ar fi de acord cu o reluare, chiar mâine. Dacă ar fi aici domnişoara Jellinek, aş şti ce să spun, aş avea ceva de rezolvat, aş fi bolnavă sau plecată din oraş. Aş fi reţinută peste program, aş avea o întâlnire. Domnul Mühlbauer îmi dă de înţeles că a pierdut întreaga după-amiază, îşi împachetează mormăind aparatura, după care-şi ia rămas-bun, zicând: Sărut-mâna!)

Cu Ivan la telefon:

A, nimic deosebit, doar că am
Ce voce ai, dormeai
Nu, sunt doar epuizată, toată după-amiaza
Eşti singură, ceilalţi au
Da, s-au dus, de fapt toată după-amiaza
Am încercat toată după-amiaza
Am pierdut toată după-amiaza

Ivan e mai vioi ca mine. Când nu e obosit, debordează de energie, dar când e obosit, atunci e categoric mai obosit decât mine şi doar atunci îl înfurie diferenţa de vârstă, ştie că e răutăcios, vrea să fie răutăcios cu mine, azi în mod special.

Dar cum te mai aperi!
De ce te aperi?
Trebuie să ataci, atacă-mă!
Arată-mi mâinile, nu, nu palmele
Doar nu sunt chiromant
Se vede după pielea mâinilor
Văd asta imediat la femei

De data asta eu am câştigat, pentru că la mine nu se vede nimic, nici o cută. Ivan atacă din nou.

Văd deseori pe faţa ta
Atunci arătai bătrână
Uneori arăţi bătrână rău
Astăzi arăţi cu douăzeci de ani mai tânără
Râzi mai mult, citeşte mai puţin, dormi mai mult, gândeşte mai puţin
Te îmbătrâneşte ce faci tu
Şi hainele gri şi maro te îmbătrânesc
Donează Crucii Roşii hainele astea de doliu
Cine ţi-a dat voie să porţi haine de moartă?
Sigur că sunt rău, am chef să fiu rău
Imediat o să arăţi mai tânără, te satur eu de bătrâneţe!

Ivan, care a aţipit puţin, se trezeşte, mă întorc de la Ecuator, încă impresionată de un eveniment care are loc o dată la un milion de ani.

Ce ai?
Nimic, descopăr.

O să fie ceva frumos!
De cele mai multe ori descopăr câte ceva. Ivan îşi ţine mâna la gură ca să nu-l văd căscând. Trebuie să plece imediat. E douăsprezece fără un sfert. Se apropie miezul nopţii.

Tocmai am descoperit cum aş putea schimba lumea!
Ce? Şi tu? Societatea, condiţiile? Se pare că e un adevărat concurs.
Chiar nu te interesează ce descopăr eu?
Nu azi, căci cu siguranţă o să ai parte de-o inspiraţie nemaipomenită şi, în general, nu-i bine să-i deranjezi pe inventatori când lucrează.
Cu atât mai bine, o să descopăr de una singură, dar lasă-mă să descopăr pentru tine.

Pe Ivan nu l-a avertizat nimeni asupra mea. Nu ştie cu cine are de-a face, nu ştie că frecventează o apariţie care poate fi înşelătoare, nu vreau să-l induc în eroare pe Ivan, doar că el nu va remarca niciodată că eu sunt dublă. Eu sunt şi creaţia lui Malina. Ivan rămâne legat de mine fără grija aparenţei, substanţa mea fizică îi serveşte drept punct de referinţă, poate singurul, dar pe mine mă deranjează această substanţă şi, în timp ce vorbim, trebuie să evit cu orice preţ să mă gândesc că într-o oră, către seară sau noaptea târziu vom sta întinşi pe pat, unul lângă altul, pentru că pereţii s-ar putea preface deodată în sticlă, iar acoperişul ar putea să dispară. Un calm extraordinar mă determină să rămân la început în faţa lui Ivan, să tac, să fumez, să vorbesc. Nici un gest, nici un cuvânt n-ar putea trăda ce anume e posibil şi dacă devine posibil cu-adevărat. La un moment dat e: Ivan şi cu mine. În alt moment e: noi. Apoi iarăşi: tu şi eu. Două fiinţe fără nici un plan comun, care nu caută nici coexistenţa, nici vreun drum care să ducă altundeva, în altă viaţă, nici ruptura, nici acordul asupra unei limbi predominante. Ne descurcăm fără translatori, eu nu aflu nimic despre Ivan, el nu află nimic de la mine. Nu efectuăm schimburi comerciale de sentimente, nu deţinem puteri, nu aşteptăm livrări de arme care să ne sprijine şi să ne garanteze securitatea. Baza relaţiei e lejeră şi bună, iar ceea ce cade pe solul meu dă roade, mă perpetuez mereu prin cuvinte şi-l perpetuez şi pe Ivan, dau naştere unei rase noi, din contopirea mea cu Ivan vine pe lume ce-a voit Dumnezeu:

Păsări de foc
Azuriţi
Văpăi filante
Picături de jad

Stimate domnule Ganz[33],

primul lucru care m-a deranjat la dvs. a fost obiceiul de a vă ridica degetul mic la apariţia în public şi de-a face anumite remarci care ni s-au părut noi la început, dar nu şi mai târziu, când au început să se repete şi în prezenţa altora. Aveaţi atâta haz. Ceea ce a sfârşit prin a mă deranja şi continuă să mă deranjeze este numele dvs. Mă oboseşte când îl scriu şi îmi provoacă dureri de cap imediat ce îl aud. Atunci când trebuie neapărat să mă gândesc la dumneavoastră, vă numesc în sinea mea, intenţionat, „domnul Genz“ sau „domnul Gans[34]“, uneori am încercat şi cu „Ginz“, dar cea mai bună variantă rămâne tot „domnul Gonz“, întrucât nu deviază prea tare de la numele dvs. adevărat, ci îi adaugă doar o tentă dialectală, făcându-l să sune puţin mai ridicol. Trebuia să vă spun odată acest lucru, căci cuvântul *ganz* e în fiecare zi pe buzele tuturor, inclusiv pe ale mele, şi se găseşte în orice paragraf din ziare sau din cărţi. Din cauza numelui dvs., cu care daţi buzna în viaţa mea, tulburând-o fără limite, ar trebui să-mi iau măsuri mai mari de precauţie. Dacă

v-ar fi chemat Kopecky sau Wiegele, Ullmann sau Apfelböck, aş fi dus o viaţă mai liniştită, uitând pentru intervale mai lungi de timp că existaţi. Chiar dacă v-aţi fi numit Meier, Maier, Mayer sau Schmidt, Schmid, Schmitt şi v-aş fi auzit numele, tot aş fi putut alege să nu mă gândesc numaidecât la dvs., ci la unul dintre prietenii mei cu numele de Meier sau la câţiva domni Schmidt, oricât de diferit şi-ar scrie numele. Aş putea să mă prefac mirată sau plină de zel în public, aş putea să vă confund de-a dreptul, în grabă sau în ardoarea acestor discuţii generale şi răutăcioase, cu un alt Meier sau cu un alt Schmidt. Curioase idiosincrasii! veţi spune. Nu demult, tocmai când mă temeam că trebuie să vă revăd, a apărut moda hainelor metalice, a cămăşilor cu lanţuri, a franjurilor ghimpate şi a bijuteriilor din sârmă – drept care m-am simţit înarmată pentru orice întâlnire, nu mi-aş fi lăsat dezgolite nici măcar urechile, atârnându-mi de lobi mărăcini grei, în cel mai frumos gri cu putinţă, care alunecau şi-mi provocau dureri amarnice la fiece mişcare a capului, pentru că mie nu mi s-au făcut găuri în urechi la o vârstă fragedă ca mai tuturor fetiţelor de la ţară, ale căror urechi sunt perforate fără milă din fragedă pruncie. Nu înţeleg de ce numai această vârstă se numeşte fragedă. În aceste haine de zale aş fi fost invincibilă, atât de bine înarmată, apărându-mi astfel pielea, de a cărei descriere mă veţi scuti, căci aţi cunoscut-o foarte bine odată…

Stimate domn,

n-am putut să vă pronunţ niciodată prenumele. Mi-aţi reproşat-o deseori. Însă nu din acest motiv îmi displace ideea unei reîntâlniri. Atunci mi-a fost uşor să mă dispensez de ea, date fiind împrejurările, dar nu m-am putut abţine să constat că această incapacitate a mea de a rosti unele nume (ajungând chiar să sufăr excesiv din pricina lor) n-are de-a face cu numele concrete, ci mai degrabă cu primul sentiment de neîncredere pe care mi-l inspiră o persoană, sentiment la început nejustificat, dar care în cele din urmă se confirmă invariabil. Se înţelege de ce aţi interpretat greşit sentimentul meu de neîncredere instinctivă. Acum, de vreme ce posibilitatea unei reîntâlniri nu e deloc exclusă, iar eu nu ştiu câteodată cum să fac s-o împiedic pe viaţă, mă nelinişteşte un singur gând: că aţi putea să-mi spuneţi fără probleme „tu“, un „tu“ pe care mi l-aţi impus cu forţa – ştiţi bine în ce împrejurări – şi pe care vi l-am permis, într-un intermezzo memorabil şi respingător, din pură slăbiciune, ca să nu vă jignesc, ca să nu vă arăt graniţele pe care vi le-am trasat, pe care a trebuit să vi le trasez în sinea mea. E posibil ca, într-un asemenea intermezzo, introducerea unui „tu“ să fie cât se poate de uzuală, numai că acest tu n-ar trebui lăsat să circule după ce totul s-a terminat. Nu vă mai reproşez şi amintirile penibile, oribile pe care mi le-aţi lăsat. Numai că neruşinarea de care daţi dovadă, incapacitatea dvs. totală de a detecta alergia mea la „tu“ şi plăcerea de a-i şantaja pe toţi cu ajutorul lui mă fac să constat cu groază că nici măcar nu sunteţi conştient de acest şantaj – atât de firesc vi se pare.

Evident că nu v-aţi gândit niciodată la acest „tu“ pe care-l pronunţaţi cu atâta nonşalanţă, după cum nu v-aţi întrebat nici de ce pot trece cu vederea cele câteva cadavre pe care le-aţi lăsat în urmă, dar nu şi acest instrument de tortură continuă alcătuit din vorbe cu „tu“, din gânduri cu „tu“. După ce v-am văzut ultima oară, nu m-am mai putut gândi la dvs. şi nici nu v-am mai putut vorbi altfel decât în mod corect, cu „domnule“ şi cu „dumneavoastră“, iar de vorbit, în orice caz numai când e neapărată nevoie să spun: l-am cunoscut odată, în treacăt, pe domnul Ganz. Străduinţa dvs. de a atinge acelaşi nivel de politeţe ar fi singura rugăminte pe care v-aş adresa-o vreodată.

Viena, …

Cu cele mai bune gânduri,
o necunoscută

Stimate domnule preşedinte,

în scrisoarea dvs. mă felicitaţi, în numele dvs. şi al tuturor, cu ocazia zilei mele de naştere. Iertaţi-mi uimirea! Eu am impresia că, mulţumită părinţilor mei, această zi face parte din intimitatea a doi oameni pe care nu-i cunoaşteţi nici dvs. şi nici ceilalţi. Eu însămi n-am avut niciodată curaj să-mi imaginez zămislirea şi naşterea mea. În simpla menţionare a datei naşterii, care trebuie să fi fost importantă, dacă nu pentru mine, măcar pentru bieţii mei părinţi, am văzut întotdeauna violarea unui tabu, expunerea unor dureri străine sau a unor bucurii străine – fapte pe care un om înzestrat cu sensibilitate şi gândire le-ar condamna. Poate ar trebui să spun „un om civilizat“, căci o parte din raţiunea şi simţirea noastră, partea cea mai denaturată, e legată de civilizaţie, de civilizarea noastră, din vina căreia am pierdut demult dreptul de-a ne compara chiar şi cu cei mai sălbatici dintre primitivi. Dvs., savant eminent, ştiţi mai bine decât mine câtă demnitate dovedesc populaţiile primitive – cele care au supravieţuit, care au scăpat de genocid – în tot ce înseamnă naştere, iniţiere, procreaţie şi moarte, pe când nouă nu doar aroganţa oficială ne răpeşte ultima fărâmă de pudoare, ci mai ales o mentalitate înrudită, de dinainte de prelucrarea datelor şi de chestionare, care a început să acţioneze rapid, sigură de triumful ei, în virtutea acelui iluminism care a făcut imense ravagii printre cei necopţi şi dezorientaţi. După ce se va elibera de toate tabuurile, omenirea va suferi umilinţa unei lipse totale de maturitate. Dvs. mă felicitaţi, iar eu sunt nevoită să-i transmit în gând aceste felicitări unei femei care a murit demult, unei anume Josefine H., trecută ca moaşă în certificatul meu de naştere. Ar fi trebuit felicitată atunci pentru dexteritatea ei şi pentru naşterea care a decurs perfect. Oricum, am aflat cu ani în urmă că era o zi de vineri (se pare că spre seară) – informaţie care nu m-a făcut tocmai fericită. Eu evit pe cât posibil să ies vinerea din casă, niciodată nu călătoresc vinerea, vinerea mi se pare singura zi plină de ameninţări din întreaga săptămână. Mai sigur e însă că eu am venit pe lume doar cu „jumătate de văl pe faţă“, nu cunosc termenul

medical pentru asta şi nici de ce s-a păstrat credinţa populară că o particularitate sau alta este fie de bun, fie de rău augur pentru un nou-născut. După cum spuneam, eu m-am născut doar cu jumătate de văl pe faţă, în orice caz mai bine decât fără nici un văl, dar această jumătate m-a făcut foarte gânditoare, eu am fost un copil meditativ, trăsăturile mele cele mai frapante erau că stăteam şi meditam ore în şir, fără să mă mişc. Dar astăzi mă întreb, prea târziu, mult prea târziu, cum a primit săraca mama această veste, destul de obscură, şi jumătatea de felicitare pentru jumătatea de văl. Cine să vrea să-şi alăpteze copilul, să-l crească plină de încredere, când acesta a venit pe lume doar cu jumătate de văl pe faţă? Ce-aţi face dvs., stimate domnule preşedinte, cu jumătate de preşedinţie, cu jumătate de omagiu, cu jumătate de consideraţie, cu jumătate de pălărie, da, ce-aţi face cu această jumătate de scrisoare? Scrisoarea mea către dvs. nu poate fi întreagă pentru că mulţumirile mele pentru urările dvs. nu vin decât dintr-o jumătate de inimă. Sunt inacceptabile scrisorile primite, iar scrisorile de răspuns sunt la fel de puţin şi pentru nimeni acceptabile –

Viena, …

O necunoscută

Bucăţi de scrisori în coşul de hârtii, amestecate la marea artă cu invitaţii mototolite la un vernisaj, la o recepţie, la o conferinţă, cu pachete de ţigări goale, pline de scrum şi de chiştoace. Am îndreptat în grabă indigoul şi hârtia din maşina de scris, pentru ca domnişoara Jellinek să nu vadă ce-am făcut eu până-n zori. Dar ea trece numai în fugă pe la mine, pentru că se-ntâlneşte cu logodnicul ei ca să vadă de actele pentru căsătorie. Totuşi n-a uitat să cumpere două pixuri şi iar n-a trecut orele. Întreb: De ce nu vi le-aţi notat, pentru Dumnezeu, doar ştiţi cum sunt eu! Şi caut într-o geantă şi încă într-una, ar trebui să-l rog pe Malina să-mi dea nişte bani, să-l sun la Arsenal, dar în cele din urmă s-a ivit şi plicul care stătea la vedere, în dicţionarul Duden, cu un semn misterios pe el făcut de Malina. El nu uită nimic, niciodată, absolut niciodată nu trebuie să-l rog eu ceva. La momentul potrivit, plicurile stau în bucătărie pentru Lina, pe birou pentru domnişoara Jellinek, în caseta veche din camera mea sunt câteva bancnote pentru tuns şi, o dată la câteva luni, nişte bancnote mai mari pentru pantofi, lenjerie şi rochii. Nu ştiu niciodată când vor apărea banii, dar atunci când se uzează un palton Malina va fi economisit deja pentru altul nou, înainte să dea frigul. Chiar şi-atunci când, uneori, nu mai sunt deloc bani în casă, nu ştiu cum reuşeşte Malina să rezolve totul mereu, în aceste vremuri scumpe – plăteşte la timp chiria şi de cele mai multe ori şi lumina, apa, telefonul şi asigurarea auto, de care ar trebui să mă ocup eu. Numai o dată sau de două ori ne-au decuplat telefonul, dar atunci eram plecaţi într-o călătorie, când bineînţeles că uităm de toate, căci nu vrem să ni se trimită scrisori şi facturi în timpul călătoriilor. Spun uşurată: Iar am scăpat cu

bine, numai să n-apară de-acum vreo boală, să nu ni se-ntâmple ceva cu dantura! Malina nu-mi poate oferi prea mult, dar preferă să reducă banii de menaj decât să-mi refuze câţiva şilingi pentru anumite lucruri, pentru mine mult mai importante decât proviziile şi frigiderul plin. Am şi eu banii mei de buzunar – pentru plimbări prin Viena, un sandvici la Trzešniewski, o cafea cu lapte la Sacher, ca să-i trimit, din politeţe, un buchet de flori Antoinettei Altenwyl după cina luată împreună, să-i fac cadou Franziskăi Jordan, de ziua ei, MY SIN, să le ofer necunoscuţilor insistenţi, rătăciţi sau rataţi, mai ales bulgarilor, bilete de tramvai, bani sau îmbrăcăminte. Malina clatină din cap, dar nu spune „nu“ decât atunci când înţelege din bâlbâiala mea că „lucrul“, „cazul“, „problema“ au căpătat proporţii uriaşe, care ne depăşesc puterile. Atunci, Malina mă ajută să pronunţ acel „nu“ care încolţise deja în mine. Încerc să mă retrag în ultimul moment, spunând: Dar n-am putea totuşi, dacă-l rugăm de exemplu pe Atti Altenwyl sau dacă-i spun micuţei Semmelrock să vorbească ea cu Bertold Rapatz, care e milionar, sau dacă l-ai suna tu pe consilierul Hubalek? În asemenea momente, Malina răspunde hotărât: Nu! Trebuie să finanţez lucrările de reconstrucţie a unei şcoli de fete din Ierusalim, să plătesc modesta sumă de treizeci de mii de şilingi pentru un comitet de refugiaţi, să fac donaţii pentru victimele inundaţiilor din nordul Germaniei şi din România, să particip la campania de ajutorare a victimelor cutremurelor, să finanţez o revoluţie în Mexic, la Berlin şi La Paz, dar chiar astăzi Martin are nevoie urgentă de o mie de şilingi, până la data de întâi a lunii viitoare, şi e un tip de-ncredere, Christina Wantschura trebuie să facă repede rost de bani pentru expoziţia soţului ei (nu cumva să afle!), bani pe care urma să-i ia cu împrumut de la mama ei, doar că tocmai acum a reluat cu maică-sa o ceartă mai veche. Trei studenţi din Frankfurt n-au cu ce să-şi plătească hotelul la Viena, e urgent, dar încă şi mai urgent are nevoie Lina de bani ca să-şi plătească rata la televizor, pentru toate astea Malina scoate banii şi spune „da“, în schimb pentru toate catastrofele şi pentru acţiunile de amploare Malina spune „nu“. Malina nu are nici o teorie, el se conduce doar după principiul „ai sau n-ai“. Dacă ar fi după el, am avea mereu destul şi niciodată grija banilor, pe care numai eu o aduc în casă, cu bulgarii mei, cu nemţii şi sud-americanii, cu prietenele, prietenii şi cunoştinţele mele, cu tot felul de oameni, cu ştirile despre lume şi despre vreme. Un lucru pe care Malina şi Ivan îl au în comun: n-am auzit niciodată ca oamenii să apeleze la vreunul din ei, o asemenea situaţie pur şi simplu nu se iveşte, o asemenea idee nici n-ar trece prin minte cuiva, asta înseamnă că eu sunt mai atrăgătoare, le inspir oamenilor mai multă încredere. Numai că Malina spune: Numai ţie ţi se poate-ntâmpla aşa ceva, oameni mai fraieri ca tine sunt greu de găsit. Răspund: E urgent.

Bulgarul mă aşteaptă în Café Landtmann, Linei i-a spus că vine direct din

Israel şi că trebuie neapărat să mă vadă, mă gândesc cine ar putea să-mi transmită salutări, cui i s-ar fi putut întâmpla vreo nenorocire, ce s-o fi întâmplat cu Harry Goldmann, pe care nu l-am mai zărit de mult prin Viena, sper că n-are legătură cu situaţia internaţională, că nu se mai constituie vreun comitet nou, sper că nu trebuie plătite câteva milioane, sper că nu trebuie să iau în mână vreo sapă sau vreo lopată, de când ne-au pus atunci, la Klagenfurt, pe mine şi pe Wilma la zid şi-au vrut să ne împuşte, nu mai suport să văd sape sau lopeţi şi, de când cu acel război, acel film sau acel carnaval, nu pot să mai aud nici împuşcături. Sper să fie doar felicitări. Bineînţeles că lucrurile se derulează altfel şi, spre norocul meu, am gripă şi febră 37,8, deci e imposibil să mă avânt în acţiuni noi. Nu mai suport să fiu la faţa locului, dar cum să spun oare că locul meu e pe Ungargasse, în ţara mea din Ungargasse, pe care trebuie s-o păstrez, s-o întăresc, singura mea ţară pe care trebuie s-o păzesc, pe care-o apăr, pentru care tremur, mă lupt, sunt pregătită să mor, o ţin strâns în mâinile mele muritoare, o-mbrăţişez aici, trăgându-mi sufletul în faţa cafenelei Landtmann, ţara mea, ameninţată de răzbunarea tuturor ţărilor. Domnul Franz mă întâmpină încă de la intrare, îşi roteşte privirea nesigură prin cafeneaua arhiplină, dar eu trec pe lângă el, salutând scurt, şi fac o tură printre mese, căci eu n-am nevoie de masă, un domn sosit din Israel mă aşteaptă deja de-o jumătate de oră, e urgent. Un domn ţine în mână o revistă germană, DER SPIEGEL, cu coperta îndreptată spre uşă, deschisă în aşa fel încât să-ţi atragă atenţia, dar eu stabilisem cu domnul meu că am părul blond şi port un pardesiu albastru de primăvară, deşi n-a venit încă primăvara, chiar dacă vremea se schimbă de la o zi la alta. Domnul cu revista ridică o mână, dar nu se ridică de la masă, şi, întrucât nimeni altcineva nu mă mai caută din priviri, acesta ar putea foarte bine să fie cazul meu urgent. Într-adevăr el este, vorbeşte în şoaptă, într-o germană greu de înţeles, eu îl întreb de prietenii mei din Tel Aviv, Haifa, Ierusalim, dar bărbatul nu cunoaşte nici unul din prietenii mei, nu-i originar din Israel, dar a fost acum câteva săptămâni acolo, e de mult timp pe drum. Comand de la domnul Adolf o cafea mare cu lapte, nu pun nici un fel de întrebări: Ce vreţi de la mine, cine sunteţi? Cum mi-aţi aflat adresa? Cu ce ocazie la Viena? Bărbatul spune în şoaptă: Sunt din Bulgaria. Am găsit numele dumneavoastră în cartea de telefon, era ultima mea speranţă. Capitala Bulgariei trebuie să fie Sofia, dar bărbatul nu e din Sofia, înţeleg foarte bine că nu orice bulgar locuieşte la Sofia, dar eu nu ştiu prea multe despre Bulgaria, doar că oamenii de-acolo sunt foarte longevivi datorită iaurtului, totuşi bulgarul meu nu e nici foarte bătrân, nici foarte tânăr, are faţa ştearsă, tremură tot timpul, se foieşte pe scaun, îşi atinge mereu picioarele cu mâna. Scoate dintr-o mapă nişte tăieturi din ziare, toate din ziare germane, o pagină întreagă din DER SPIEGEL, îmi face semn că trebuie neapărat să le citesc, aici şi acum, imediat, toate scriu despre o boală, *Morbus Buerger*, bulgarul bea o cafea neagră mică, eu amestec în tăcere cu linguriţa în cafeaua mea,

citesc rapid tot ce s-a scris despre *Morbus Buerger*, informaţii, bineînţeles, laice, totuşi această boală trebuie să fie una foarte rară şi cu totul neobişnuită, îmi ridic privirea întrebător, nu-mi dau seama de ce i-ar interesa pe bulgari în mod special *Morbus Buerger*. Bulgarul îşi îndepărtează puţin scaunul de masă, lăsând să i se vadă picioarele, el e cel care suferă de morb. O emoţie, o durere năucitoare mă izbesc în moalele capului, nu visez, de data asta bulgarului i-a reuşit lovitura, oare ce caut eu în Café Landtmann cu acest bărbat şi cu această maladie stranie, ce-ar face Malina în locul meu, oare ce-ar face Malina? Bulgarul îşi păstrează calmul şi spune că ar trebui să i se amputeze de urgenţă ambele picioare, numai că i s-au terminat banii la Viena şi trebuie să ajungă la Itzehoe, unde se află specialiştii în *Morbus*. Fumez, tac şi aştept, am doar douăzeci de şilingi la mine, e trecut de ora cinci, banca s-a închis, a venit *Morbus*. De la masa vecină, profesorul Mahler strigă, la limita unei explozii de mânie: Nota! Domnul Franz răspunde prietenos: Vin imediat! Şi aleargă, iar eu alerg după el. Trebuie să dau un telefon. Domnul Franz spune: S-a-ntâmplat ceva, scumpă doamnă, scumpă doamnă, nu-mi place cum arătaţi, un pahar cu apă, Peppi, dar *presto*[35], pentru doamna! În vestiar, scotocesc degeaba în poşetă după agenda cu numere de telefon, caut în cartea de telefon numărul agenţiei mele de turism, picolo, micul Peppi, îmi aduce un pahar cu apă, scotocesc iarăşi în poşetă şi găsesc o pastilă pe care nervozitatea mă împiedică s-o rup în două, o vâr, aşadar, întreagă în gură, beau apă după ea, dar îmi rămâne-n gât, Peppi strigă: Isuse Cristoase, scumpă doamnă, tuşiţi, aşa, să-l chem mai bine pe domnul Franz…? În cele din urmă am găsit numărul, sun, aştept, beau apă, mi se face legătura, mi se face legătura mai departe, domnul Suchy e încă la birou. Domnul Suchy repetă cu vocea lui pedantă şi nazală: Din partea scumpei doamne va veni un domn străin, bilet de clasa I până la Itzehoe, numai dus, o mie de şilingi, banii în mână, nici o grabă, o rezolvăm noi, plăcerea e de partea mea, nici o grijă, scumpă doamnă, sărut mâna!

Mai zăbovesc puţin în vestiar, fumez, domnul Franz trece în fugă pe lângă mine, cu poalele de la frac fâlfâind, îmi aruncă o privire afectuoasă, îi fac un semn amabil cu mâna, trebuie să fumez şi să aştept. După câteva minute mă întorc la masa lui *Morbus*. Îl rog pe bulgar să meargă imediat la agenţia mea de turism, trenul pleacă în trei ore, un anume domn Suchy va aranja totul. Strig: Nota, vă rog! Profesorul Mahler, pe care-l salut stânjenită, în semn de mulţumire că m-a recunoscut, strigă şi mai tare: Nota, vă rog! Domnul Franz trece-n fugă pe lângă noi, strigându-ne: Vin imediat! Pun douăzeci de şilingi pe masă şi-i fac semn bulgarului că nota e plătită. Ce-ar trebui să-i urez nu ştiu, dar îi spun: Călătorie plăcută!

Ivan: Iar te-ai lăsat dusă de nas.

Ivan, te rog!

Malina: Uite cum recidivează, o mie de şilingi, bani de drum! Răspund:

Nu se poate să fii aşa de meschin, stai să-ţi explic mai pe larg, e un morb îngrozitor.

Malina răspunde cu indulgenţă: Nu mă-ndoiesc nici o clipă, domnul Suchy m-a sunat deja, bulgarul tău chiar a trecut pe-acolo. Vezi, spun eu, ar fi foarte bine dacă n-ar suferi de nici un morb şi n-ar trebui să-i amputeze ambele picioare, dar dacă are într-adevăr morbul ăsta, atunci chiar că trebuie să plătim. Malina conchide: Nu-ţi face griji, o scot eu la capăt.

Azi n-aş mai fi putut să rezist nici măcar o oră-n plus cu leprosul în Café Raimund, îmi venea să mă ridic dintr-un salt şi să mă spăl imediat pe mâini, nu ca să evit contaminarea, ci toată ştiinţa despre lepră care m-a atins la o simplă strângere de mână, acasă am vrut să-mi clătesc ochii cu apă borică, ca să-i liniştesc după ce-au văzut chipul mâncat de boală. Ca să prind singurul zbor de anul ăsta, dus-întors, două zile la München, pentru că nu pot să stau mult timp departe de Ungargasse, am comandat un taxi, remarcând prea târziu, când demarasem deja, că şoferul n-avea nas, căci la urcare am spus pe un ton prea uşuratic: La Schwechat, la aeroport! şi-am remarcat abia când şoferul s-a întors să mă întrebe dacă poate fuma în maşină, am mers aşa, fără nas, până la Schwechat şi acolo am coborât cu geamantanul. Dar în hol m-am răzgândit şi am anulat zborul, întorcându-mă acasă cu alt taxi. Tare s-a mai mirat Malina, seara, să mă găsească acasă, când eu ar fi trebuit să fiu la München. N-am mai putut să zbor, n-a fost semn bun, nici avionul n-a mai ajuns atunci la München, ci la Nürnberg, cu întârziere şi defecţiuni la trenul de aterizare. Nu-mi dau seama de ce-mi tot taie calea asemenea indivizi care vor mereu câte ceva de la mine. Astăzi au apărut doi francezi, ale căror nume nu le-am înţeles, cu o recomandare şi au rămas în casa mea până la două noaptea, fără nici un motiv, nu ştiu de ce-ţi intră, aşa, oameni străini în casă şi rămân ore-n şir, de ce-şi ascund intenţiile. Poate n-au nici un fel de intenţii şi totuşi nu pleacă, iar eu nu pot să vorbesc la telefon. În momente din astea sunt fericită că Frances şi Trollope mai rămân o vreme lângă mine, căci ele sunt abonatele mele la masă şi-mi dau posibilitatea să ies jumătate de oră din cameră, pentru că trebuie să le dau Kitkat şi bucăţele de plămân proaspăt, după care încep să se rotească ţanţoşe prin cameră, ca să-ndrepte asupra lor conversaţia cu străinii, înţelegând ce importantă e prezenţa lor pentru mine.

Cel târziu într-o lună se va termina, bineînţeles, şi cu pisicile, se vor întoarce pe Hohe Warte sau vor fi duse la ţară, Frances va creşte prea repede şi va deveni mamă, apoi va trebui sterilizată, Ivan a fost de aceeaşi părere cu mine, când am vorbit cu el despre soarta lui Frances, el e mai degrabă pentru decât împotrivă, iar eu nu i-am dat de înţeles că nu vreau să văd cum creşte Frances, cum intră în călduri, vreau să rămână mică, să n-aibă pui, de fapt vreau ca totul să rămână aşa cum e şi nici Ivan să nu îmbătrânească în următoarele luni. Nu pot să-i spun asta nici domnului Kopecky, care ştie totul despre pisici, pentru că a avut odată douăzeci şi cinci şi mai are şi-acum patru,

care ştie totul despre maimuţele Rif şi despre formaţiile de şobolani cu obiceiurile lor fascinante, numai că eu nu pot să mă concentrez şi nu reţin mai nimic din istoriile amuzante pe care le deapănă el despre toate pisicile pe care le-a avut, despre gelozia unui exemplar siamez, Rose de Istanbul, despre sinuciderea Aurorei, pisica lui persană preferată, care, nici până acum nu-i vine să creadă, s-a aruncat de la balcon. Frances nu e nici siameză, nici persană, nu e de nici o rasă, e doar o pisică de curte din Europa Centrală, cetăţenie vieneză, cu blana în dungi foarte fine, iar Trollope, fratele ei, are blana albă cu pete negre, e un flegmatic adevărat, extrem de liniştit, nu scânceşte niciodată ca Frances, un motan care toarce cuminte, sare lângă mine pe pat, mi se urcă pe spate când citesc, îşi întinde capul pe umărul meu şi se uită în carte împreună cu mine. Lui Frances şi lui Trollope le place să citească numai cu mine. Când le alung, sar pe rafturile bibliotecii, se ascund în spatele cărţilor şi muncesc acolo din greu o vreme, până ce câteva cărţi alunecă şi se prăvălesc pe parchet. Atunci aflu unde s-au ascuns ca să-şi facă de cap. A venit timpul ca Béla şi András să-şi recupereze pisicile sau ca mama lui Ivan să le ducă la ţară. I-am spus domnului Kopecky că le ţin la mine temporar, până când nişte prieteni de-ai mei, nu i-am spus care, se vor fi întors din voiaj. Pe Malina îl rog să mai aibă puţină răbdare, nu c-ar avea ceva cu pisicile, numai că el nu suportă prea multă vreme în locuinţa noastră pisici care să-mprăştie hârtiile, să-i facă ordine pe birou şi să răstoarne când te-aştepţi mai puţin cărţile din bibliotecă. Mai nou îi miroase a pipi de pisică peste tot în casă, eu m-am obişnuit, dar Lina s-a aliat cu Malina şi mi-a dat un ultimatum: ea sau pisicile.

Malina spune: Asta a fost încă una din ideile tale geniale, n-o să le-nveţi niciodată cu lada cu nisip, nici nu te iau în serios, mai bine-ţi iei o pisică de mare sau un canar sau un papagal, de fapt nu, mai bine nu, că fac gălăgie! Malina nu arată nici un pic de înţelegere pentru pisicile zvăpăiate ale celor doi copii, Malina se gândeşte doar la propria lui linişte, nu le găseşte nici drăgălaşe, nici amuzante, nici jucăuşe. Dar atunci când eu mai uit să hrănesc aceste pisici drăgălaşe, Malina-şi aduce aminte, ca şi cum ar fi făcut-o dintotdeauna, el nu uită niciodată. Aşa e Malina şi aşa sunt eu, din păcate.

Astăzi Lina revine la vechea problemă cu rearanjarea apartamentului, despre care vorbesc de un an, nu a apartamentului, fireşte, ci a celor trei piese de mobilier – şi, înainte să spună că ar fi timpul să facem ceva în acest scop, spun pe un ton uşuratic: Altădată, chemam şi doi bărbaţi să ne-ajute! Lina pufneşte: Bărbaţi, la ce ne trebuie bărbaţi, scumpă doamnă?! Ea împinsese deja biroul cu vreo cinci centimetri, apuc şi eu de el, la urma urmei e biroul meu, care nu se clatină, nu se clinteşte, ba chiar pare să fie mai greu decât o mie de metri cubi de lemn de stejar. Îi sugerez Linei să golim mai întâi sertarele ca să nu mai fie aşa de greu, murmur: N-aţi putea, cu ocazia asta,

ocazia asta unică, să faceţi în sertare puţină, nu, n-am zis nimic… Mă uit cu evlavie la praful neşters de câţiva ani. Astăzi nu e momentul să-i fac observaţie Linei, căci sigur ar spune că în fiecare săptămână „trece pe-acolo“ cu cârpa. Lina gâfâie îngrozitor: Doamnă, cu tot respectul, dar şandramaua asta are ceva greutate!

Eu: Lina, eu zic să chemăm chiar acum doi bărbaţi, le dăm fiecăruia câte-o bere şi zece şilingi şi cu asta basta. Căci Lina trebuie să remarce cât ţin eu la ea şi că pun atâta preţ pe forţa ei fizică, încât aş fi-n stare să plătesc mai multe beri mai multor bărbaţi, atât de indispensabilă ne e, mie şi lui Malina. Nici unul din noi nu vrea ca Lina să-şi rupă ceva sau să facă infarct, nu-i nevoie să transporte ea dulapuri şi lăzi. Nu eu, Lina e cea mai puternică, ridicăm împreună biroul şi-l ducem în cealaltă cameră, chiar dacă optzeci la sută din greutate se lasă în partea Linei. Totuşi astăzi sunt supărată pe Lina, căci Lina nu mă lasă să fac cum vreau eu, de fapt Lina nu mă lasă niciodată cum vreau eu, iar acum e şi geloasă pe bărbaţii pe care voiam să-i plătesc cu douăzeci de şilingi, „bani aruncaţi pe fereastră“, zice Lina. Iarăşi n-am făcut nimic. Lina şi cu mine depindem în mod fatal una de alta, chiar dacă ea nu acceptă lăfăiala cu bărbaţii şi berea, nici pentru ea şi nici pentru mine, chiar dacă numai ea are voie să mă critice cu voce tare, dar eu tot o critic, nu cu voce tare, ci în secret. De aceea visez la ziua în care nimeni nu va mai depinde de nimeni, în care voi locui de una singură într-un apartament, în care Lina va fi înlocuită de câteva aparate, în care o singură apăsare pe buton va fi suficientă pentru a ridica şi muta un birou, un fleac. Nimeni nu va mai trebui să mulţumească nimănui, să ajute pe altcineva şi să-i poarte pică pe-ascuns. Nimeni nu va mai fi avantajat sau dezavantajat. Dar iată-mă în faţa aparatelor electrice, pe care Lina mă sfătuieşte o dată pe an să nu le cumpăr, dar pe care astăzi, dimpotrivă, mă sfătuieşte să le cumpăr. Ea e de părere că în ziua de azi nu se mai poate trăi fără o râşniţă electrică de cafea sau fără un storcător electric de fructe. Numai că eu beau rar cafea, iar pentru sucul de portocale al lui Malina îmi ajung propriile forţe. Am aspirator şi frigider, dar Lina vrea să vadă, măcar o dată pe an, apartamentul transformat într-o fabrică plină de maşini, de aceea subliniază încă o dată: Toată lumea are din astea în ziua de azi, toţi oamenii care se respectă!

Va veni odată ziua aceea în care oamenii vor avea ochi negri-aurii, vor vedea frumuseţea, vor fi eliberaţi de orice murdărie şi de orice povară, se vor înălţa în văzduh, vor merge pe sub apă, vor uita de toate bătăturile şi necazurile. Va veni odată ziua când vor fi liberi, toţi oamenii vor fi liberi, chiar şi de libertatea pe care-au crezut că o au. Va veni o libertate şi mai mare, peste măsură, va fi pentru viaţa întreagă…

Nici în Café Heumarkt nu mi-a trecut supărarea pe Lina, deoarece ea e

singura martoră periculoasă a unora dintre gândurile mele, ea îmi aude câteodată propoziţiile spuse la telefon, pe care le consideră o pură erezie, şi atunci se simte îndreptăţită să mă împingă pe fereastră, să mă trimită la ghilotină, la garotă sau pe rug. Nu reuşesc să descopăr taina din spatele unui asemenea comportament, dacă e din cauză că umblu dimineaţa prin casă, frântă de oboseală, şi nu ştiu ce trebuie să cumpăr, Ata sau Imi, dacă e pentru că nu socotesc exact şi nu controlez calculele făcute de ea cu mare sârguinţă sau dacă nu cumva e vorba de propriile mele propoziţii şi de faptul că-mi ghiceşte gândurile care-i dau dreptul să mă trimită la moarte.

Va veni ziua când oamenii vor descoperi din nou savanele şi stepele, se vor revărsa în valuri şi vor pune capăt sclaviei, animalele vor păşi în bătaia soarelui spre oamenii care vor fi liberi, vor trăi cu toţii în armonie, broaştele ţestoase uriaşe, elefanţii, bizonii, regii junglei şi ai deşertului vor încheia o înţelegere cu oamenii eliberaţi, vor bea din aceeaşi apă, vor respira acelaşi aer pur, nu se vor sfâşia, va fi începutul, va fi începutul întregii vieţi…

Strig: Nota, vă rog! Domnul Karl strigă vesel: Vin imediat! şi dispare. Sunt prea nedreaptă, mototolesc şerveţelul pe care am notat câteva frânturi de frază, hârtia subţire se îmbibă de cafeaua vărsată pe tavă. Vreau imediat acasă, vreau pe Ungargasse, o s-o iert pe Lina, iar Lina o să mă ierte şi ea. O să-mi facă un suc de portocale şi o cafea. Nu trebuie să fie o viaţă întreagă. Este viaţa întreagă.

Sunt sigură că după-amiază pot trece liniştită prin faţa numărului 9, în orice caz pe partea cealaltă a trotuarului. Sunt tot atât de sigură că pot să mă şi opresc o clipă, deoarece doamna Agnes face de dimineaţă curat în locuinţa lui Ivan, după care se mută mai departe, la alţi doi domni singuri. Nici cei doi administratori ai casei în care stă Ivan, soţ şi soţie, nu ies dimineaţa pe stradă, ei nu obişnuiesc să facă schimb de informaţii cu domnul şi cu doamna Breitner de la numărul 6, numai pe doamna Agnes o mai văd din când în când prin faţa casei mele, absorbită de discuţii confidenţiale cu doamna Breitner. De data asta, în faţa numărului 9 se află maşina lui Ivan, parcată deloc întâmplător, cum sunt înclinată să cred mai întâi, pentru că în momentul de faţă Ivan iese din casă şi se îndreaptă spre maşină, mă grăbesc să-l evit, numai că Ivan, cu ochii lui ageri, m-a şi zărit, îmi face semn cu mâna şi mă strigă, traversez în grabă, radiind de bucurie, oare ce face aici, la ora asta, în loc să fie la birou, dar fericirea piere în momentul în care văd că pe scaunul din faţă, unde am stat eu de-atâtea ori, sunt acum, înghesuite unul într-altul, două mici personaje, care-şi ridică deodată capetele. Ivan spune: El e Béla, el e András, salutaţi-o frumos pe doamna! Dar *gyerekek*, cum se numesc aceşti copii laolaltă, nu salută, nu-mi răspund când îi întreb nedumerită dacă ştiu germană, încep să râdă şi să şuşotească între ei, nu înţeleg o iotă din ce spun, aşadar ei

sunt copiii lui Ivan, pe care mi-am dorit să-i cunosc, despre care ştiu destul de multe, cum ar fi că Béla e cel mai mare şi e deja la şcoală, vorbesc stingherită cu Ivan şi nu mai ştiu ce aveam de gând, unde voiam să ajung, a, ba da, la Automag, pe Ungargasse, mai sus, să văd dacă mi-au gresat maşina, iar dacă nu e gata o să iau un taxi şi o să mă duc în circumscripţia XIX, să-i fac o vizită unei prietene care s-a îmbolnăvit. Ivan spune: Dar e-n drumul nostru, te putem lua cu noi, te luăm cu noi! Ivan n-a spus: Te iau cu mine. Le spune copiilor ceva în ungureşte, se duce pe partea cealaltă a maşinii, îi scoate afară, deschide portiera din spate şi-i împinge înăuntru. Nu ştiu, dar parcă n-aş vrea chiar acum, vreau s-ajung la Automag sau să iau un taxi. Cum să-l fac pe Ivan să înţeleagă că e prea brusc pentru mine? El spune: Aşa, poţi să urci acum! În maşină îl las pe Ivan să vorbească, din când în când mă uit în spate, trebuie să găsesc ceva cu care să-ncep, nu sunt pregătită. Nu-l voi întreba pe Béla în ce clasă e, la ce şcoală, nu-i voi întreba pe copii ce mai fac, ce le place mai mult şi mai mult, ce fel de jocuri joacă şi dacă le place îngheţata. Nici nu se pune problema. Copiii îl întrerup pe Ivan la fiecare câteva minute: Ai văzut? Uite-o trăsură! Un coşar! Te-ai gândit la tenişi? Uite-un Alfa Romeo! Are număr de Salzburg, zău! Zi-mi şi mie, ăsta-i american? Ivan îmi povesteşte ce după-amiază grea a avut la birou, se întrerupe din când în când ca să dea răspunsuri rapide şi precise în spate, îmi povesteşte despre „prea puţin timp“, despre greutăţi, că tocmai azi a trebuit să-i ducă pe copii la stomatolog. Doctorul Heer i-a scos lui Béla un dinte, lui András i-a pus două plombe mici. Privesc în spate, Béla deschide gura mai mult decât e nevoie, cu o grimasă, András vrea să-l imite, numai că începe să râdă, acum e momentul, nu-i întreb dacă i-a durut, dacă domnul Heer e un dentist de treabă, ci deschid şi eu gura şi spun: Mie mi-a scos o măsea de minte, eu am măsele de minte, voi n-aveţi! Béla strigă: Minte!

Seara îi spun lui Ivan: Nu-ţi seamănă deloc copiii, poate Béla s-aducă puţin cu tine, dacă n-ar avea păr castaniu şi zburlit şi ochi deschişi la culoare ţi-ar semăna şi mai mult! Cred că Ivan şi-a dat seama că mi-a fost teamă de copii, căci râde şi spune: Chiar aşa de rău a fost? Te-ai purtat cum trebuie, nu, nu-mi seamănă, nici lor nu le place când vine cineva la ei şi le pune întrebări obişnuite, se prind imediat. Îi propun pe loc: Dacă mergeţi sâmbătă la film, aş putea să vin cu voi, dacă nu vă deranjează, mi-ar plăcea să mai văd şi eu un film, acum rulează la Apollo filmul DEŞERTUL VIU. Ivan spune: L-am văzut duminica trecută. Nu mi-e clar dacă Ivan mă va lua cu el altă dată, dacă filmul a fost doar un pretext, dacă-i voi mai vedea pe copii sau dacă Ivan vrea să păstreze cele două lumi ale sale – în caz că ele n-ar mai fi lumi – separate pentru totdeauna. Începem partida de şah, deci nu mai suntem nevoiţi să vorbim, nu progresăm deloc, Ivan atacă, eu sunt în apărare. Atacul lui Ivan se opreşte, e cea mai lungă şi mai tăcută partidă de până acum, Ivan nu mă ajută

nici măcar o dată, azi nu terminăm partida. Ivan a băut mai mult whisky decât de obicei, se ridică obosit, mormăind nişte înjurături de-ale lui, face câţiva paşi prin cameră şi continuă să bea în picioare, nu mai are nici un chef, a avut o zi grea, nici mat şi nici măcar remiză. Ivan vrea imediat acasă, la culcare, zice că mai lent nu puteam să joc, l-am obosit, dar şi lui i-a lipsit inspiraţia. Noapte bună!

S-a întors Malina, mă găseşte în sufragerie, cu tabla de şah în faţă, n-am apucat să duc paharele în bucătărie. Malina, care n-avea de unde să ştie unde am stat eu, căci m-a găsit legănându-mă pe balansoarul de lângă lampă, cu o carte în mână, RED STAR OVER CHINA, se apleacă peste tabla de şah, fluieră uşor şi spune: Ai fi luat bătaie, fără doar şi poate! Te rog, ce-nseamnă asta, „fără doar şi poate“, poate n-aş fi pierdut. Dar Malina cântăreşte şi calculează mutările. De unde ştie el că eu am jucat cu negrele – căci negrele ar fi pierdut în final, după socoteala lui. Malina pune mâna pe paharul meu de whisky. De unde ştie el că e paharul meu şi nu paharul pe care Ivan l-a lăsat pe jumătate plin, dar el nu bea niciodată din paharul lui Ivan, nu atinge nimic din ceea ce tocmai a atins sau a folosit Ivan, cum ar fi farfuria cu măsline sau migdale sărate. Îşi stinge ţigara în scrumiera mea şi nu în cealaltă, care a fost în seara asta la Ivan. Mi-e imposibil să ajung la o concluzie.

Am părăsit China în momentul în care trupele inamice porneau în marş forţat, unele din sud-est, altele din nord. Lin Piao a convocat pe loc o conferinţă militară.

Ivan şi cu mine: lumea convergentă.
Malina şi cu mine, pentru că suntem unul: lumea divergentă.

Niciodată nu mi s-a întâmplat să am atât de puţină nevoie de Malina, până şi el ştie din ce în ce mai puţin ce-i de făcut cu mine, dar dacă n-ar fi venit acasă la timp, să mă găsească prinsă între marşul chinezesc şi gândurile despre cei doi copii care nu seamănă cu Ivan, m-aş fi reîntors la obiceiurile mele proaste: să scriu scrisori cu sutele, să beau, să distrug, să nutresc gânduri distructive, să distrug tot, să distrug până la capăt, n-aş mai fi rămas în ţara mea, în care am ajuns, n-aş fi putut-o păstra, ci aş fi alunecat în derivă, părăsind-o. Chiar când Malina tace, e mai bine decât să tac de una singură, iar asta îmi prinde bine mai târziu cu Ivan, când sunt uluită, când nu mă pot regăsi, căci Malina se află tot timpul aici, pentru mine, până şi în clipele cele mai negre ştiu că nu-l voi pierde niciodată pe Malina – chiar de-ar fi să mă pierd pe mine însămi!

Lui Malina îi spun „tu“ şi lui Ivan îi spun tot „tu“, dar aceste două feluri de „tu“ diferă printr-o nuanţă insesizabilă, imponderabilă. Am renunţat din

capul locului, faţă de amândoi, la pronumele „dumneavoastră“, pe care, în rest, îl folosesc mereu. Pe Ivan l-am recunoscut imediat şi n-a mai fost vreme să mă apropii de el făcând conversaţie, căci îi fusesem încredinţată lui, îi *revenisem*, înainte de orice cuvânt. La Malina m-am gândit, în schimb, atât de mulţi ani, aveam atâta nevoie de el, încât viaţa cu el, începută într-o bună zi, n-a făcut decât să confirme ceea ce trebuia să se petreacă mai demult şi a fost împiedicat deseori, fie de alţi oameni, fie de anumite gesturi şi decizii greşite. Acel „tu“ pe care i-l rezerv lui Malina este precis şi adaptat conversaţiilor şi disputelor dintre noi. Cel destinat lui Ivan este imprecis, el poate prinde culoare, poate fi obscur sau clar, poate deveni fragil, calm sau timid, gama expresiilor lui e nelimitată, poate fi pronunţat de unul singur, la intervale mari de timp, dar şi în mod repetat, ca sunetul unei sirene, de fiecare dată mai atrăgător, dar niciodată cu acea intonaţie, cu acea putere de expresie pe care o aud înlăuntrul meu atunci când nu sunt în stare să deschid gura în faţa lui Ivan. Poate nu în faţa lui, dar în mine voi face ca acest „tu“ să atingă, într-o bună zi, perfecţiunea. Va fi perfect.

În rest, mă adresez aproape tuturor celorlalţi cu „dumneavoastră“, fapt ce vine atât dintr-o nevoie absolută, cât şi din prudenţă, dar eu dispun de cel puţin două tipuri de „dumneavoastră“. Unul e pentru majoritate, celălalt, destul de periculos şi cu un instrumentar complex, pe care nu l-aş putea adresa niciodată lui Malina şi nici lui Ivan, e destinat acelor bărbaţi care ar putea exista în viaţa mea dacă n-ar exista Ivan. Din cauza lui Ivan, aceste două feluri neliniştitoare de „dumneavoastră“ sunt o evaziune care mă include. E un „dumneavoastră“ greu de descris, uneori înţeles, destul de rar, dar înţeles tocmai în virtutea unei tensiuni pe care un „tu“ amical n-ar putea-o produce niciodată. Bineînţeles că spun la foarte multă lume „tu“, căci mulţi mi-au fost colegi de şcoală, de facultate, de serviciu, dar asta nu înseamnă nimic. Poate că acest „dumneavoastră“ al meu aduce cu cel folosit de Fanny Goldmann, care, conform zvonurilor, li se adresa invariabil cu „dumneavoastră“ tuturor amanţilor ei. Normal că şi celorlalţi bărbaţi, care n-aveau cum să-i devină amanţi, le spunea tot „dumneavoastră“, chiar se zice că ar fi iubit un bărbat căruia i-a adresat cel mai frumos „dumneavoastră“ al ei. Femei ca Goldmann, despre care se vorbeşte neîncetat, nu contribuie cu nimic la apariţia acestor zvonuri, dar nici nu li se opun, drept care într-o bună zi începe să circule prin oraş câte-o poveste: Dar unde trăiţi, în lună? Cum, nu ştiaţi? Cu acest „dumneavoastră“ inimitabil a reuşit să-şi atragă cele mai mari iubiri, şi n-au fost puţine la număr! Până şi Malina, care nu vorbeşte niciodată despre nimeni, îmi spune că azi a cunoscut-o pe Fanny Goldmann, era şi ea invitată la familia Jordan, şi nu se poate abţine să adauge: N-am auzit niciodată o femeie care să pronunţe atât de frumos „dumneavoastră“.

Dar nu mă interesează ce crede Malina despre Fanny Goldmann, doar n-o să facă niciodată comparaţii, pentru că, în cele din urmă, femeia asta a luat

lecţii de dicţie, în timp ce eu nu stăpânesc tehnica respiraţiei abdominale şi n-am învăţat să modulez cuvintele ad-hoc şi nici să speculez efectul pauzelor intenţionate. Despre ce să vorbesc acum cu Malina, în angoasa mea, când se apropie ora de culcare, cu ce să-ncep, eu care azi doar am făcut cunoştinţă cu doi copii, ceea ce, iarăşi, nu intră în sfera de interes a lui Malina. Ceea ce se întâmplă în rest, povestioarele mele, cum le numeşte el, nu poate să devină niciodată subiect de conversaţie. Evenimentele mondene nu trebuie comentate, cel puţin nu în faţa lui Malina, doar nu suntem la cârciumă. Am voie să vorbesc numai despre ceea ce mă înconjoară, mă încercuieşte. Se poate vorbi de o expropriere intelectuală? Dacă da, deţine expropriatul vreun drept asupra dificultăţilor supreme ale gândirii? Mai merită efortul?

Am voie să pun cele mai imposibile întrebări. Cine a inventat scrierea? Ce este scrierea? E scrierea o proprietate intelectuală? Cine a fost primul care a favorizat exproprierea? *Allons-nous à l'Esprit?*[36] Aparţinem unei rase inferioare? Ar trebui să ne implicăm în viaţa politică, să nu mai facem nimic şi să fim brutali? Ne aflăm în declin? Malina s-a ridicat şi mi-a golit paharul. Îmi voi odihni întrebările într-o beţie profundă. Mă voi închina fiarelor noaptea, voi pângări cele mai sfinte icoane, mă voi lua după toate minciunile, în vis mă voi preface într-o fiară şi, asemenea unei fiare, mă voi lăsa ucisă.

Ceva îmi zvâcneşte în cap în timp ce adorm, fulgeră, împrăştie scântei, mă întunecă, mă ameninţă din nou, e o senzaţie de nimicire, iar lui Ivan, care nu e prin preajmă, îi spun dur: Malina niciodată, Malina e altfel, tu nu-l înţelegi pe Malina. Nu i-am spus niciodată lui Ivan vreun cuvânt dur şi nu-i voi spune niciodată unul cu voce tare. Fireşte că nici Ivan n-a spus nimic împotriva lui Malina, la care nici măcar nu se gândeşte vreodată, şi-atunci cum să-l invidieze că locuieşte cu mine? Niciodată nu-l pomeneşte pe Malina, aşa cum într-o familie lovită de soartă nu se vorbeşte niciodată despre deţinut sau alienat, din respect, şi când capăt şi eu, preţ de câteva momente, o privire absentă, e din pricina tensiunii teribile pe care mi-o produc gândurile despre Malina, iar această neînţelegere clară tronează între noi trei, da, tronează, ne conduce. Noi suntem singurii supuşi care se simt bine, trăim într-o eroare atât de bogată, încât nimeni nu ridică tonul împotriva celuilalt şi nici împotriva conducerii. De aceea, afară, ceilalţi oameni ne paralizează, cei care-şi arogă drepturi, cei care sunt lipsiţi de drepturi sau n-au nici un drept, care se ridică mereu pe nedrept, unul împotriva celuilalt. Ivan ar spune: Toţi aceştia îşi otrăvesc viaţa unul altuia. Malina ar spune: La chiriile mari de-acum, toţi cei cu opinii închiriate vor plăti scump.

Opiniile mele închiriate sunt deja pe cale de dispariţie. Mă despart de Ivan din ce în ce mai uşor şi din ce în ce mai uşor îl regăsesc, pentru că mă gândesc la el mai puţin tiranic, pot să-l eliberez câteva ore din mintea mea ca să nu fie nevoit, în somn, să-şi frece încontinuu încheieturile mâinilor şi ale

picioarelor, îi desfac lanţurile cu totul sau le slăbesc foarte mult. Nu se mai încruntă atât de des, cutele de pe frunte i se netezesc, căci tirania privirilor şi a mângâierilor mele scade, îl vrăjesc numai pentru scurt timp, ca să ne despărţim mai uşor, unul se îndreaptă spre uşă, celălalt urcă în maşină, mormăind: Dacă acum e patru fără douăzeci, ajung la fix la târgul expoziţional. Tu? Şi eu ajung la timp, nu, nimic special, mâine plec cu cineva în provincia Burgenland, nu, nu rămân peste noapte, nu ştiu încă, prietenii mei… Un murmur abia auzit, pentru că nici unul nu ştie ce se întâmplă cu celălalt, ce-i cu prietenii ăştia, cu târgul şi cu provincia Burgenland, din care viaţă fac parte aceste cuvinte. I-am promis lui Ivan că o să port numai haine care să mă facă frumoasă şi fericită, i-am mai promis repede că o să mănânc ordonat şi că n-o să mai beau. Într-o grabă nebună mi-am dat cuvântul în faţa lui Ivan că o să dorm, o să dorm bine, o să dorm profund.

Bineînţeles că vorbim cu copiii, dar şi pe deasupra capetelor lor, aluziv, într-o germană în salturi, combinată, atunci când e inevitabil, cu propoziţii în engleză, totuşi nu sunt mesaje SOS, chiar dacă folosim alfabetul Morse englezesc, căci lucrurile merg destul de bine între noi patru. Când sunt prezenţi copiii, eu sunt mai retrasă, dar şi mai vorbăreaţă decât sunt numai cu Ivan, căci nu-l mai simt prea tare pe Ivan ca pe Ivan, ci ca pe tatăl lui Béla şi András, doar la început n-am fost în stare să-i pronunţ numele în faţa copiilor, până am observat că ei înşişi i-l pronunţă, numai András, în unele clipe de văicăreală, mai strigă: *Papà!* – probabil un cuvânt de pe vremuri. Ivan a decis în ultimul moment să mă ia şi pe mine la Schönbrunn, căci bineînţeles că András, care s-a lipit iute de mine, a întrebat: Nu vine şi ea cu noi? Să vină şi ea! Ajunşi în faţa cuştii cu maimuţe, amândoi copiii se agaţă de mine, András îşi înfige unghiile în braţul meu, eu îl trag cu grijă din ce în ce mai aproape de mine, n-am ştiut până atunci că pielea unui copil poate fi mult mai caldă şi mai plăcută la atingere decât cea a unui adult, Béla, gelos, se propteşte şi mai tare în mine, e numai din cauza lui András, amândoi sunt de-o insistenţă de care nu mă mai satur, e ca şi cum multă vreme le-ar fi lipsit cineva de care să se-agaţe şi-n care să se proptească, Ivan ne ajută să împărţim maimuţelor nucile şi bananele, fiindcă noi stăm îmbrăţişaţi şi râdem, iar Béla aruncă nucile pe de lături. Dau explicaţii, conştiincioasă, despre paviani şi cimpanzei, nu sunt destul de pregătită pentru ora de la grădina zoologică, ar fi trebuit să citesc mai mult din *Viaţa animalelor* a lui Brehms, în faţa şerpilor amuţesc de tot, nu ştiu dacă năpârca dinăuntru se hrăneşte cu şoareci albi, cum pretinde Béla, sau cu gândaci şi frunze, cum presupune Ivan, pe care l-a şi apucat durerea de cap, eu strig: Mergi tu înainte! Béla şi András vor să mai vadă şopârlele şi salamandrele şi, pentru că Ivan nu ascultă, încep să inventez obiceiuri şi poveşti incredibile din viaţa reptilelor, răspunzând cu dezinvoltură la orice întrebare, ştiu din ce ţări sunt, când se trezesc, când merg la culcare,

ce mănâncă, ce gândesc, dacă vor trăi o sută sau o mie de ani. Numai să nu-şi piardă Ivan răbdarea din cauza durerii de cap şi a lipsei de somn, căci trebuie să mai ajungem şi la urşi, să hrănim focile, iar în faţa pavilionului păsărilor inventez tot ce se poate inventa despre şoimi şi vulturi, nu ne mai ajunge timpul şi pentru păsările cântătoare. Le spun că dacă ne grăbim Ivan o să ne dea tuturor câte-o îngheţată de la Hübner, altfel nu primim nimic, spun: Ivan o să se supere foarte tare pe noi! Dar numai îngheţata îşi face efectul. Te rog, Ivan, n-ai putea să ne dai o-ngheţată, ştiu sigur că le-ai promis copiilor (şi, peste capetele lor: *Please, do me the favour, I promised them some ice-cream*[37]), iar tu bei o cafea cu lapte dublă. Ivan face comanda, fără nici un chef, probabil epuizat, în timp ce eu şi copiii ne dăm picioare pe sub masă, din ce în ce mai tare, Béla râde isteric: Ce pantofi mai are şi asta, urâţi mai sunt! Pentru asta, Béla mai primeşte un picior de la mine, nu tare, dar Ivan se bosumflă: Béla, fii cuminte, că altfel plecăm imediat acasă! Oricum trebuie să plecăm acasă urgent, indiferent dacă se cuminţesc sau nu copiii, Ivan îi aruncă pe amândoi pe bancheta din spate, eu rămân o clipă în urmă şi cumpăr două baloane, în timp ce Ivan mă caută cu privirea în direcţia opusă, n-am mărunt, mă ajută o doamnă şi-mi schimbă o bancnotă de cincizeci de şilingi, miorlăind amabil: Sunt copiii dumneavoastră? Aveţi nişte copii foarte drăguţi! Eu răspund disperată: Mulţumesc, mii de mulţumiri, sunteţi foarte amabilă. Mă urc tăcută în maşină şi pun fiecăruia dintre copiii cei drăguţi câte-un balon în mână. Ivan spune de la volan: *You are just crazy, it was not necessary!*[38]Mă întorc în spate şi spun: Prea multă măcăială pe ziua de azi! Sunteţi insuportabili! Béla şi András se îndoaie de râs: Măcăim, mac, mac, mac, măcăim! Când zgomotele se intensifică, Ivan începe să cânte, Béla şi András încetează cu măcăitul şi încep şi ei să cânte, o dată fals, altă dată bine, uneori tare, alteori în surdină.

Debrecenbe kéne menni
pulykakakast kéne venni
vigyázz kocsis lyukas a kas
kiugrik a pulykakakas[39]

Eu, care tot n-am reuşit să-nvăţ acest cântec şi care oricum nu ştiu să cânt, suspin în sinea mea: *éljen!*[40]

Ivan ne lasă la numărul 9, trebuie să se întoarcă la birou, să ia nişte acte, eu şi copiii începem să jucăm cărţi, András, care-mi vrea mereu binele, îmi dă sfaturi, în vreme ce Béla declară sarcastic: Nu joci bine, eşti un idiot, pardon, o idioată! Jucăm cvarta basmelor, iar Béla face mutre, zicând că basmele-s prea stupide, că sunt pentru mine şi András, el a depăşit vârsta basmelor. Jucăm cvarta animalelor, florilor, maşinilor, avioanelor, câştigăm, pierdem, eu pierd cel mai des, uneori fără să vreau, alteori intenţionat, sporind şansele lui

Béla şi András. La cvarta oraşelor, András nu mai vrea, nu se pricepe la oraşe, îl ajut eu, şuşotim, eu spun „Hong Kong“, András nu pricepe, Béla aruncă furios cărţile pe masă, asemenea unui domn aflat la o conferinţă importantă, căruia-i sare ţandăra pentru că ceilalţi nu-s la înălţime, András vrea să reluăm cvarta basmelor, mai jucăm o vreme, până vin eu cu propunerea: Să jucăm Popa-Prostul. Probabil că au jucat Popa-Prostul de mii de ori, totuşi sunt iarăşi ca electrizaţi, Béla amestecă, eu tai, se împart cărţile, se trage şi se pune jos. În final, eu rămân cu Popa-Prostul în mână, Ivan intră pe uşă, Béla şi András nu mai pot de râs şi urlă cât îi ţine gura: Popa-Prostul, Popa-Prostul! Acum trebuie să jucăm şi cu Ivan, în final rămân eu cu Béla, din nefericire Béla trage de la mine cartea cu Popa-Prostul, azvârle cărţile cât colo şi ţipă cu vocea răguşită: Ivan, ea e o spurcăciune! Schimbăm câteva priviri pe deasupra capetelor copiilor. Ameninţările din gura lui Ivan îl fac pe Béla să-şi retragă spusele. Ivan oferă un coniac vechi în cinstea armistiţiului, Béla îl roagă să-l lase pe el s-aducă băutura, aleargă de două ori, aduce şi paharele, Ivan şi cu mine stăm tăcuţi, picior peste picior, copiii joacă acum, la masă, cvarta florilor, precauţi şi în linişte, iar eu nu-mi mai fac iluzii. Dar tot ajung să-mi imaginez ceva, şi anume cum Ivan îşi poartă privirea de la copii la mine şi înapoi, o privire care cântăreşte întrebător şi-n care predomină afecţiunea.

Să aştept o veşnicie? Oare aşa trebuie? Să aştept o viaţă întreagă?

Ne-am dat întâlnire pe strada Tuchlauben, într-o gelaterie italiană. Ivan spune, ca să nu-şi dea seama copiii: Bună! Ce mai faci? Mă prefac şi eu că nu l-am văzut pe Ivan de câteva săptămâni bune. N-avem mult timp la dispoziţie, Ivan comandă patru porţii asortate, fără să întrebe, căci Béla trebuie s-ajungă la ora aia enervantă de educaţie fizică, care e totdeauna o problemă pentru mama lui Ivan şi deseori chiar şi pentru Ivan, chiar şi pentru Béla, căruia nu-i place sportul. Ivan critică sistemul nostru de învăţământ şi programele şcolare, în special din cauza acestor ore de sport absurde care se ţin mereu altundeva şi numai după-amiaza. Ce cred ei, că oricine are la dispoziţie câteva maşini şi câteva bone?! În rest, nu-l aud niciodată pe Ivan criticând condiţiile de trai de la Viena, el nu face comparaţii, nu relatează nici o întâmplare, consideră că raportarea la două lumi, cea de aici şi cea de dincolo, este imprudentă şi inutilă. Doar ora asta de educaţie fizică l-a scos din sărite, a spus „la voi“, în direcţia mea, ca şi cum ora de educaţie fizică ar fi un simbol al lumii mele, care trebuie refuzată, poate că doar angoasa mă face să-nţeleg, nu ştiu cum e cu orele de educaţie fizică dincolo, în Ungaria. Ivan a plătit, ne îndreptăm cu copiii spre maşină, András îmi face cu mâna, însă Béla e cel care întreabă: Nu vine şi ea cu noi? De ce nu poate să vină şi ea? Apoi s-au pierdut toţi trei pe Tuchlauben, au cotit în direcţia Hoher Markt, mascaţi de o maşină a corpului diplomatic. Eu rămân mult timp să privesc în urmă, până se pierd de tot, traversez cu paşi lenţi Petersplatz în direcţia opusă, spre Graben, ar trebui să-

mi cumpăr nişte ciorapi, aş putea să-mi cumpăr şi un pulover, mai ales astăzi ar trebui să-mi iau ceva frumos, căci ei au dispărut, iar Ivan n-a putut să-mi spună de faţă cu copiii dacă o să mă sune.

Îl aud pe Béla zicând: Să vină şi ea!

Pe Graben mi-am cumpărat o rochie nouă, de casă, lungă, pentru o oră de după-amiază, câteva seri petrecute acasă, ştiu eu pentru cine, îmi place că e moale şi lungă şi că justifică multe seri de stat acasă, cum e cazul şi astăzi. N-aş vrea să fie Ivan aici când o probez, cu atât mai puţin Malina, doar pentru că Malina nu se află aici mă uit atât de des în oglindă, mă rotesc de mai multe ori în faţa oglinzii mari de pe culoar, la o distanţă de mii de kilometri, abisală, astronomică, fabuloasă faţă de bărbaţi. Pot să respir o oră în afara timpului şi a spaţiului, într-o satisfacţie adâncă, sedusă de-o legendă în care mirosul de săpun, pişcăturile loţiunii de faţă, foşnetul lenjeriei, afundarea pământufului în cutia de pudră, desenul atent al creionului de contur sunt tot ce mai e real. Ia naştere o compoziţie, trebuie creată o femeie pentru o rochie de casă. Şi-n cea mai mare taină cu putinţă se reia lucrul la ceea ce este o femeie, pare ceva de începuturi, cu o aureolă pentru nimeni. Părul trebuie pieptănat de douăzeci de ori, picioarele unse şi unghiile lăcuite, trebuie îndepărtat părul de pe picioare şi de sub braţ, robinetul de la duş se deschide şi se închide, în baie pluteşte un nor de pudră, se uită-n oglindă, e mereu duminică, oglindă-oglinjoară din perete, de-ar fi odată duminică.

Într-o zi, toate femeile vor avea ochi de aur, vor purta pantofi auriţi şi straie aurite, iar ea îşi pieptăna părul de aur, îşi smulgea, o, nu! şi părul de aur îi flutura-n vânt, în timp ce urca pe cursul Dunării, călare pe murgul ei cel negru, şi ajungea în Raetia…

Va veni ziua când femeile vor avea ochii de aur arămiu, părul de aur arămiu, iar poezia stirpei lor va fi inventată din nou…

Am păşit prin oglindă, am dispărut în spatele ei, am văzut viitorul, mă acordam cu mine însămi, iar acum sunt din nou în dezacord. Clipesc în oglindă, din nou trează, şi haşurez cu creionul marginea pleoapei. Pot să renunţ. Pentru o clipă am fost şi eu nemuritoare şi n-am fost la dispoziţia lui Ivan şi n-am trăit în Ivan, deci n-a avut nici o importanţă. Apa din cadă s-a scurs. Închid sertarele, strâng creioanele, cutiile, flacoanele, dozele de spray şi le pun în dulăpiorul de la toaletă, ca să nu se supere Malina. Agăţ rochia în dulap, nu-i pentru azi. Simt nevoia să ies la aer înainte de culcare. O iau pe jos în direcţia Heumarkt, mai mult din prudenţă şi de teamă să nu ajung în apropierea parcului cu umbre şi siluete sumbre, ocolesc pe Linke-Bahn-Gasse, în mare grabă, căci această porţiune mi se pare suspectă, dar numai până dau de Beatrixgasse, fiindcă pe ea mă simt din nou în siguranţă, iar de pe

Beatrixgasse urc pe Ungargasse, până la Rennweg, ca să nu fiu nevoită să mă uit dacă Ivan a ajuns acasă sau nu. La întoarcere, iau aceleaşi măsuri de precauţie până la Rennweg, ca să nu văd nici numărul 9 şi nici Münzgasse, care ar fi şi mai edificatoare. Ivan trebuie să aibă libertatea lui, libertatea lui de mişcare, chiar şi la ora asta. Urc mai multe trepte deodată, mă reped sus, căci mi se pare că aud ţârâitul surd al unui telefon, ar putea fi chiar telefonul nostru, sună într-adevăr cu intermitenţă, iau cu asalt uşa de la intrare, o las deschisă, pentru că telefonul sună acum strident, alarmat. Smulg receptorul din furcă şi răspund gâfâind, surprinsă:

Tocmai am sosit, am fost la plimbare
Singură, bineînţeles, cum altfel, doar câţiva paşi
De unde să ştiu eu că eşti acasă
Atunci nu ţi-am văzut maşina
Pentru că am venit dinspre Rennweg
Cred că am uitat să mă uit în sus, la ferestrele tale
Îmi place mai mult dinspre Rennweg
Pe la Heumarkt nu mă-ncumet
Ciudat că eşti deja acasă
Din cauza parcului, nu poţi şti niciodată
Chiar că n-am văzut
Şi eu mi-am lăsat-o azi pe Münzgasse
Atunci mai bine te sun eu, deci te sun eu mâine

Vine momentul împăcării, al somnolenţei, nerăbdarea scade, nu m-am simţit până acum în siguranţă, dar acum mă simt iarăşi, nu mai sunt în apropierea parcului nocturn, nu mai alerg pe lângă zidurile caselor, nu mai ocolesc prin întuneric, ci mă simt deja puţin acasă, la bordul vasului Ungargasse, în ţara mea de pe Ungargasse, în care capul mi-e deasupra apei, împreună cu o mică porţiune din gât. Încep iarăşi, sunt deja la prima îngăimare de cuvinte şi fraze, sunt la început.

Va veni ziua în care oamenii vor avea ochii de aur arămiu şi vocile siderale, în care mâinile lor vor fi înzestrate pentru iubire, iar poezia stirpei lor va fi inventată din nou…

Deja şterg, revizuiesc, arunc.

…şi mâinile lor vor fi făcute pentru bunătate, mâinile lor nevinovate vor tinde spre cele mai înalte bunuri, căci ele n-ar trebui, oamenii n-ar trebui, ei nu vor trebui să aştepte veşnic…

Deja pricep, prevăd.

Aud cheia în uşă, Malina mă priveşte întrebător.

Nu mă deranjezi, vino lângă mine, vrei un ceai, un pahar cu lapte, ce vrei?

Malina vrea să-şi ia singur un pahar cu lapte din bucătărie, face o scurtă reverenţă ironică, ceva la mine îl face să zâmbească. Dar trebuie să spună ceva ca să mă enerveze: Dacă-nţeleg bine, *nous irons mieux, la montagne est passée*[41].

Te rog, fără citate de-astea prusace, scuteşte-mă, n-ar fi trebuit să mă deranjezi acum, că la urma urmei oricine are dreptul să se simtă bine, măcar din când în când!

Îl întreb pe Ivan dacă s-a gândit vreodată, ce a gândit în trecut şi ce gândeşte în prezent despre iubire. Ivan fumează, lasă scrumul să cadă, îşi caută în tăcere pantofii, i-a găsit pe amândoi şi se întoarce spre mine, îi vine greu să găsească vorbele potrivite.

E ceva la care trebuie să mă gândesc, ce fel de gânduri să-mi fac, ai nevoie de vorbe? Vrei să-mi întinzi o capcană, domnişoară?

Da şi nu.

Dar dacă tu nu… Şi nu simţi chiar nimic, nici dispreţ, nici măcar aversiune? Dar dacă nici eu n-aş simţi nimic? întreb eu, nerăbdătoare, şi mi-aş dori să-l cuprind pe Ivan cu amândouă braţele pe după gât, ca să nu mai stea aşa departe, la un metru de mine, mai ales acum că-l întreb pentru prima dată.

Nu, ce fel de dispreţ? De ce vrei neapărat să te complici? Doar e suficient că sunt aici. Dumnezeule, ce întrebări imposibile mai pui şi tu!

Iar eu, triumfătoare: Atât am vrut să ştiu, dacă întrebările ţi se par imposibile. Mai mult n-am vrut să ştiu.

Ivan s-a îmbrăcat şi se grăbeşte, spune: Ce ciudată eşti uneori!

Nu, nu eu! spun repede. Alţii mi-au băgat în cap mai demult ideile-astea deplasate, eu niciodată n-am gândit aşa, n-aş fi ajuns niciodată la dispreţ, la aversiune, şi mai e şi celălalt din mine, care n-a fost niciodată de-acord şi care n-a lăsat pe nimeni să-i smulgă răspunsuri la întrebări puse cu de-a sila.

Vrei să spui cealaltă din tine, nu?

Nu, celălalt, eu nu fac confuzii. Celălalt. Când spun celălalt, trebuie să mă crezi.

Domnişoară, dar suntem foarte feminină, am remarcat-o din prima clipă, poţi şi azi să mă mai crezi.

Dacă eşti atât de nerăbdător şi n-ai stare, ca să-ţi spun şi eu odată ceva!

Astăzi sunt foarte nerăbdător, nu-ţi pot pune la dispoziţie toată răbdarea mea!

Mai ai nevoie de puţină răbdare şi apoi o să aflăm.

Dar tu mă faci să-mi pierd răbdarea!

Mă tem că s-a terminat şi cu răbdarea mea, care poartă vina nerăbdării tale…

(Sfârşitul propoziţiilor despre răbdare şi nerăbdare. Un grup foarte restrâns de propoziţii).

Va veni ziua în care casele noastre se vor prăbuşi, maşinile vor fi devenit fier vechi, vom fi eliberaţi de avioane şi de rachete, vom renunţa la descoperirea roţii şi a fisiunii nucleare, de pe colinele albastre va coborî un vânt răcoros care ne va lărgi pieptul, vom fi morţi şi vom respira, va fi o viaţă întreagă.

Apa se va retrage din deşerturi, vom regăsi deşertul şi revelaţiile, ne vor întâmpina savanele şi apele în toată puritatea lor, diamantele vor rămâne în piatră şi ne vor lumina pe toţi, pădurea virgină ne va smulge din întunecoasa pădure a gândurilor noastre, vom înceta să gândim şi să suferim, va fi ora mântuirii.

Stimate domnule preşedinte,

mă felicitaţi în numele Academiei cu ocazia zilei mele de naştere. Îngăduiţi-mi să vă spun ce îngrozită am fost tocmai astăzi. Vă rog să mă credeţi că nu mă îndoiesc defel de tactul dvs., căci am avut onoarea, acum câţiva ani, la deschiderea… căci am avut onoarea să vă cunosc. Numai că vă referiţi la o anumită zi sau chiar la o anumită oră şi la un moment irevocabil care trebuie să fi afectat viaţa cea mai intimă a mamei mele şi – să presupunem, mai mult din respect – deopotrivă pe cea a tatălui meu. Mie nu mi s-au povestit prea multe lucruri despre această zi, am fost obligată să reţin data, pe care trebuie s-o trec pe fiecare fişă de înregistrare, în fiecare oraş, în fiecare ţară, chiar dacă le vizitez numai în treacăt. Dar a trecut ceva timp de când nu mai vizitez ţări…

Dragă Lily,

cred că între timp ai auzit ce-am păţit eu şi capul meu. Spun „între timp“, deşi au trecut destui ani. Pe-atunci te rugasem să vii la mine, să mă ajuţi, nu a fost prima oară, a fost a doua oară, dar nici prima oară n-ai venit. Cred că ştii ce cred eu despre iubirea creştină faţă de semeni. Nu mă exprim bine deloc, vreau să spun doar că nici iubirea creştină pentru aproapele nu exclude o posibilitate, poate rămâne inaccesibilă şi de neînţeles, aşa cum n-o înţeleg eu, deşi înţeleg foarte bine că se poate acţiona de dragul ei şi tot de dragul ei ar fi trebuit să acţionezi tu. Fireşte că aş fi preferat să fi fost doar de dragul meu. În caz de necesitate nu mai e nevoie de înţelegeri prealabile, iar astăzi e un caz

de necesitate. Dragă Lily, îţi cunosc generozitatea, comportamentul, poate prea extravagant în atâtea situaţii, dar pe care l-am admirat mereu. Au trecut şapte ani şi raţiunea ta n-a ajuns nici măcar o dată să-ţi amăgească inima. Când un om are o inimă largă, dar nu destulă raţiune, trebuie să fie mai rău pentru el să-şi înşele speranţele decât pentru aproapele lui, căruia îi înşală speranţele. Am fost pregătită să-l asist pe domnul G. Ne-am pus de acord să declarăm că avem păreri diferite în privinţa audiţiilor muzicale, a volumului şi, bineînţeles, a selecţiei pieselor, întrucât sensibilitatea mea la zgomote devenise patologică în ultimul timp, nici asupra zilei şi a nopţii nu ne-am putut înţelege, asupra folosirii lor în general, pe atunci împărţirea timpului mi se părea patologică, dar eram gata să recunosc că relaţia mea cu timpul, mai bine zis absenţa relaţiei mele cu timpul luase şi ea proporţii patologice. De asemenea, am căzut de acord să afirmăm, la nevoie, că nu avem aceeaşi părere despre pisici şi despre câini, eram gata să spun că nici n-aş suporta gândul să ţin animale în casă, mai ales pisici, şi în acelaşi timp să locuiesc cu el, iar el voia să spună că n-ar suporta gândul să doarmă cu un câine sau cu mama şi cu mine în acelaşi pat. În orice caz, am ajuns în cele din urmă la o convenţie clară şi armonioasă. Tu îmi cunoşti prejudecăţile, datorate educaţiei mele, originii mele, dar şi unei ierarhii valorice, am plecat de la anumite premise şi am fost uşor de tratat, căci eram obişnuită cu anumite tonuri, gesturi, cu o anumită delicateţe în relaţiile dintre oameni, şi doar violenţa cu care mi-a fost distrus universul, univers care era şi al tău, ar fi fost de-ajuns ca să mă facă să-mi pierd pe jumătate raţiunea. În cele din urmă, din cauza originii mele, am rămas, ca să zic aşa, intratabilă. Nu sunt o fiinţă negociabilă. Nu accept să discut obiceiuri care-mi sunt străine sau dăunătoare. Însuşi ambasadorul thailandez, care a vrut să mă oblige să mă descalţ, dar tu ştii povestea asta veche… Eu nu mă descalţ. Nu-mi fac publice prejudecăţile. Eu le am pur şi simplu. Prefer să mă dezbrac singură, dar până la pantofi. Dacă obiceiul meu mi-ar cere-o cu-adevărat într-o bună zi, asta ar însemna: aruncă tot ce ai în foc, în afară de pantofi.

Viena, …

Dragă Lily,

ai aflat desigur între timp, deşi ai conştiinţa încărcată, căci gura lumii vorbeşte despre ceea ce e rău şi despre ceea ce aflăm pe căi greşite. Tu însă n-ai fi crezut-o niciodată. Totuşi n-ai venit. E din nou ziua mea de naştere. Scuze, e ziua ta…

Dragă Lily,

am ajuns astăzi într-un punct în care nu vreau să te mai văd niciodată. Nu e o dorinţă izvorâtă dintr-o primă sau ultimă reacţie afectivă. În primii ani ne-am scris destule scrisori chinuitoare, acuzatoare, pline de reproşuri, dar toate,

în ciuda acestui imens reproş, lăsau să transpară afecţiunea mea mai mult decât scrisorile fără importanţă pe care ni le scriam odată, cu cele mai calde salutări, îmbrăţişări şi urări de bine. Nici un gând nu mai precedă dorinţa, nu mă mai gândesc de mult, dar simt că ceva din mine renunţă la tine, nu te mai învăluie, nu te mai caută. Poate că domnul G. sau domnul W., din partea mea chiar şi domnul A., au încercat să ne despartă printr-o infamie, dar cum să te despartă un al treilea sau terţi? Să dai vina pe unul sau pe celălalt ar fi destul de simplu, dar în acest caz vina, dacă a fost din joacă, ceea ce nici măcar nu ştiu, e mult prea nesemnificativă. Unde nu există dorinţa de despărţire nu se poate ajunge la despărţire, deci trebuie să fi fost numai dorinţa ta profundă, căreia i se potrivea orice pretext. Eu n-aş fi avut niciodată motiv s-o fac, de aceea n-am nici azi vreunul. Tu n-ai făcut decât să te atrofiezi în mine, te-ai întors într-un timp în care am fost împreună, iar acolo se află un portret din tinereţea ta, pe care evenimentele de mai târziu şi gândurile mele nu-l pot deteriora. El există în mausoleul meu interior, lângă portretele figurilor imaginare, ale personajelor care ba prind viaţă, ba se sting.

Viena, …

O necunoscută

Când Ivan îi lasă la mine pe obraznicii ăştia, pe ştrengari, pe bandiţi, pe drăcuşori, pe cei numiţi *gyerekek*, fiindcă el mai are de făcut un drum şi e pe fugă, iar eu m-am oferit doar, atunci se iscă în apartament o turbulenţă la care Lina nu visează câtuşi de puţin. Mai întâi cei doi fărâmiţează checul Linei fără să-l mănânce, iar eu adun toate cuţitele, furculiţele, foarfecele şi lămpile, n-am ştiut că locuinţa mea e plină de atâtea obiecte periculoase, am lăsat uşa întredeschisă pentru Ivan, dar András a şi ieşit în casa scărilor. Mi-am asumat o răspundere îngrozitoare, văd pericole în fiecare secundă, imprevizibile, de neimaginat, căci dacă unul singur dintre copiii lui Ivan ar păţi ceva n-aş mai putea să dau niciodată ochii cu Ivan, dar sunt doi în acelaşi timp şi sunt mai rapizi, mai inventivi şi mai abili decât mine. Din fericire, András n-a ieşit în stradă, ci a urcat scările, sunând furtunos la uşa cântăreţei de lieduri, care nu poate să se ridice şi să deschidă, căci stă cu greutatea ei de două sute de kilograme în pat, o să-i strecor mai târziu pe sub uşă un bileţel cu scuze, sigur s-a enervat cântăreaţa, cu inima ei înecată în grăsime. Îl târăsc pe András înapoi pe scări, uşa de la apartament s-a închis şi am rămas fără chei. Bat la uşă, deschide Ivan, a venit Ivan! În doi e mai bine cu cei doi, la un singur cuvânt al lui Ivan, Béla strânge de pe jos, fără să protesteze, bucăţile mai mari de chec, dar András a descoperit acum gramofonul, mâna lui se află deja pe braţul cu ac nou de safir şi zgârie discul. Îi spun lui Ivan fericită: Lasă-l, nu-i nimic, e doar concertul în re major, e vina mea! Mă grăbesc să pun repede sus, pe vitrină, sfeşnicul pe care András tocmai se pregătea să-l ia în primire. Alerg în bucătărie şi aduc din frigider sticlele de Coca-Cola. Ivan, ai putea măcar să

desfaci sticlele, nu, deschizătorul trebuie să fie acolo! Dar l-a ascuns Béla şi trebuie să ghicim unde e şi ne jucăm de-a ghicitul: rece, călduţ, şi mai rece, fierbinte, foarte fierbinte, deschizătorul se află sub balansoar. Copiii nu vor să bea Coca-Cola astăzi, Béla îşi goleşte paharul în vaza cu trandafirii primiţi de la domnul Kopecky şi restul în ceaiul lui Ivan. Eu spun: Măi, copii, liniştiţi-vă şi voi o clipă, am de vorbit ceva cu Ivan, Dumnezeule mare, doar o clipă, liniştiţi-vă! Vorbesc cu Ivan, care-mi spune că nu mai pleacă în Tirol cu copiii, ci la Mondsee, mai devreme decât plănuise, pentru că mama lui nu mai vrea în Tirol. Nu apuc să răspund, căci András, plecat în explorarea locuinţei, trebuie să fi nimerit în bucătărie, îl prind pe balcon, pe care se pregătea să-l escaladeze, îmi ascund emoţia, îl trag jos şi-i spun: Vino, te rog, înăuntru, îţi dau o ciocolată! Ivan continuă să vorbească netulburat: N-am reuşit să dau de tine ieri, altfel ţi-aş fi spus mai devreme! Aşadar, Ivan vrea să plece la Mondsee, nu-i vorba de Mondsee şi de mine, spun repede: Se potriveşte de minune, şi eu trebuie să vizitez familia Altenwy la Wolfgangsee, am refuzat până acum de două ori, iar de data asta am acceptat pe jumătate, trebuie totuşi să mă duc, altfel se vor simţi jigniţi. Ivan spune: Du-te neapărat, trebuie să mai ieşi şi tu odată din Viena, nu-nţeleg de ce refuzi mereu, doar ai timp. *Éljen!* Béla şi András au dat acum peste pantofii lui Malina şi ai mei de pe hol, îşi vâră picioruşele-n ei, vin legănându-se, András cade, începe să ţipe, îl ridic şi-l iau în braţe. Ivan încearcă să-i smulgă lui Béla pantofii lui Malina, ne luptăm amândoi cu copiii şi căutăm ciocolata care, dacă n-ar fi dispărut, ar fi salvarea noastră, András strânge în mână o bucată de ciocolată şi-mi pătează bluza cu ea. Deci ei pleacă la Mondsee, iar eu am zis că aş merge la familia Altenwy. Cizmele de şapte poşte! ţipă Béla. Cu astea merg prin toată ţara, cât de departe pot s-ajung? Până la Buxtehude? Dar, Ivan, lasă-i pantofii, dacă ţine el morţiş să meargă cu cizmele de şapte poşte, *please, do call later, I have to speak to you*[42], n-am trimis încă nimic, nici scrisoarea cu invitaţia la Veneţia, nici scrisoarea de răspuns, nici telegrama cu taxă inversă, nu-i aşa de important, Veneţia nu-i importantă, dar poate cândva, mai târziu… Ivan s-a dus la baie cu Béla, András se agită şi vrea să se dea jos de pe genunchii mei, apoi mă sărută brusc pe nas, îl pup şi eu pe nas, ne frecăm nasurile unul de altul, aş vrea să nu se mai termine niciodată şi András să nu se mai sature, aşa cum nici eu nu mă satur de frecatul nasurilor, aş vrea ca Mondsee să nu existe, nici Wolfgangsee, dar ce s-a spus rămâne spus, András se propteşte din ce în ce mai tare în mine, iar eu îl ţin strâns, trebuie să fie al meu, copiii vor fi ai mei, numai ai mei. Ivan intră din nou, îndreaptă câteva scaune, spune: Şi acum gata, nu mai avem timp, trebuie să plecăm, iar v-aţi purtat ca nişte sălbatici! Ivan trebuie să le mai cumpere copiilor o barcă de cauciuc înainte să se închidă magazinele. Stau toţi trei la uşă, Ivan îl ţine pe András de mână, Béla coboară deja scările, urlând. La revedere, domnişoară! La revedere, ştrengari mici! *I'll call you later.*[43] La revedere!

Duc farfuria cu chec şi paharele în bucătărie, mă agit în toate părţile şi nu ştiu ce să mai fac, strâng câteva firimituri de pe covor, oricum mâine o să treacă Lina pe-aici cu aspiratorul. Nu-l mai vreau pe Ivan fără copii, o să-i spun când sună sau înainte de plecare, trebuie să spun şi eu odată ceva. Dar mai bine nu-i spun. O să-i scriu din St. Wolfgang, o să mai câştig distanţă şi timp, zece zile ca să mă gândesc, apoi o să-i scriu fără nici un cuvânt în plus. Voi găsi cuvintele potrivite, voi uita magia neagră a cuvintelor, voi scrie cu simplitatea pe care o am în faţa lui, aşa cum scriu ţărăncuţele de la noi către iubiţii lor sau reginele, fără pic de ruşine, către aleşii lor. Voi redacta o cerere de graţiere asemenea condamnaţilor care nu mai au parte de graţiere.

De mult n-am mai plecat din Viena, nici vara trecută, pentru că Ivan a trebuit să rămână în oraş. Am pretins că vara petrecută la Viena e cel mai frumos lucru şi că nu există prostie mai mare decât să pleci odată cu toată lumea la ţară, că detest vacanţele şi Wofgangsee, unde se adună atunci toată Viena, iar când Malina pleca în Carintia rămâneam singură în locuinţă, ca să merg de câteva ori cu Ivan la Dunărea Veche, să înotăm. Numai că vara asta Dunărea Veche şi-a pierdut farmecul, cel mai frumos trebuie să fie la Mondsee şi nu în Viena pustie prin care mişună turiştii. N-a trecut mult timp. Ivan mă conduce mâine-dimineaţă la gară, fiindcă ei pleacă abia în jurul prânzului, cu maşina. Domnişoara Jellinek trece după-amiază târziu pe la mine, mai avem nişte lucruri de rezolvat.

Stimate domnule Hartleben,
vă mulţumesc pentru scrisoarea dvs. din data de 31 mai!

Domnişoara Jellinek aşteaptă, eu fumez, trebuie să scoată din nou hârtia şi s-o arunce la coş. Nu pot să răspund la o scrisoare din data de 31 mai, numărul 31 nu trebuie folosit şi profanat sub nici o formă. Ce-şi închipuie domnul ăsta din München? Cum îndrăzneşte să-mi atragă atenţia asupra datei de 31 mai? Ce-l interesează pe el acest 31 mai al meu! Mă reped afară din cameră, domnişoara Jellinek nu trebuie să observe că am început să plâng, ea trebuie să sorteze şi să ordoneze şi să nu-i răspundă deloc acestui domn. Mai e timp pentru toate răspunsurile, până la toamnă mai e timp, în baie îmi vine din nou în minte faptul că eu, cuprinsă de cea mai mare angoasă şi într-o grabă nebună, voi mai scrie astăzi, dar de una singură, încă o scrisoare hotărâtoare, imploratoare. Rămâne ca domnişoara Jellinek să numere orele, acum n-am timp, ne urăm o vară frumoasă. Sună telefonul, domnişoara Jellinek trebuie să plece. Încă o dată: o vară frumoasă! Vacanţă plăcută! Salutări domnului dr. Krawanja, chiar dacă nu-l cunosc! Sunetul telefonului devine ascuţit.

Nu mă bâlbâi, ţi se pare

Dar ţi-am spus de-alaltăieri
Trebuie să fie o greşeală, voiam să spun
Îmi pare îngrozitor de rău, ultima seară
Nu, doar ţi-am spus că astăzi, din păcate
Nu mai vreau să-mi faci mereu pe plac
Nici nu-ţi fac, de exemplu azi e absolut imposibil
Precis că ţi-am spus, doar că tu ai
Eu sunt cea care n-are timp azi
Mâine-dimineaţă te duc eu, cu siguranţă
Sunt îngrozitor de grăbită, pe mâine la opt!

Ciudată coincidenţă. Nici unul din noi n-are timp astăzi pentru celălalt, în ultima seară sunt întotdeauna atâtea de făcut. De fapt, eu aş avea timp, bagajele sunt gata, Malina a ieşit în oraş să mănânce, de dragul meu. Se va întoarce târziu, tot de dragul meu. Dacă aş şti măcar unde e Malina! Dar nu vreau să-l văd, azi nu pot, trebuie să meditez la coincidenţele stranii. Într-o bună zi vom avea din ce în ce mai puţin timp şi într-o zi vor fi trecut deja ieri şi alaltăieri şi anul trecut şi acum doi ani. În afară de ieri, va mai fi şi un mâine, un mâine pe care nu-l vreau, şi ieri… O, acest ieri, brusc îmi amintesc cum l-am întâlnit pe Ivan şi cum din prima clipă şi-apoi mereu… şi mi se face frică, pentru că n-am vrut să mă gândesc niciodată cum a fost la început, niciodată cum a fost luna trecută, niciodată cum au fost vremurile de dinainte să apară copiii, cum au fost vremurile cu Frances şi Trollope şi cum a fost apoi cu copiii, cum am fost toţi patru în Prater, cum am mai râs eu cu András, înghesuit lângă mine, în trenuleţul groazei, dar şi în faţa capului de mort. N-am mai vrut să ştiu niciodată cum a fost la început, n-am mai poposit în faţa florăriei de pe Landstraßer Hauptstraße, n-am mai întrebat de nume, nu i-am mai căutat numele cu privirea. Dar într-o zi aş vrea să *ştiu* şi din ziua aceea am să mă retrag şi-am să mă prăbuşesc într-un ieri. Dar încă nu s-a făcut mâine. Înainte să se facă ieri şi mâine, trebuie să le reduc pe amândouă la tăcere, în mine. E astăzi. Eu sunt aici şi astăzi.

A sunat Ivan, nu poate să mă conducă la Gara de Vest, a intervenit ceva în ultimul moment. Nu-i nimic, o să-mi trimită o vedere, nu pot să-l mai ascult mult, trebuie să telefonez rapid după un taxi. Malina a ieşit deja din casă, iar Lina încă n-a venit. Dar Lina e pe drum, mă găseşte cu geamantanele în casa scărilor, mă ajută să le cobor, Lina e cea care le ridică şi trage de ele cel mai mult, mă îmbrăţişează în faţa taxiului: Să se întoarcă sănătoasă doamna, că altfel domnul n-o să fie mulţumit!

Alerg prin hala Gării de Vest, apoi după un bărbat care-mi cară bagajele până la capătul peronului 3, trebuie să ne întoarcem, pentru că vagonul care ne

interesează pe noi se află acum la peronul 5, iar la ora asta în direcţia Salzburg pleacă două trenuri. Trenul de la peronul 5 e şi mai lung decât cel de la 3 şi suntem nevoiţi să străbatem prin pietriş drumul până la ultimele vagoane. Hamalul îşi cere acum plata, găseşte scandaloasă şi tipică toată povestea asta, dar tot mă ajută, căci i-am dat cu zece şilingi mai mult, deşi scandalul rămâne. L-aş fi preferat incoruptibil. Atunci ar fi trebuit să mă întorc acasă, unde-aş fi ajuns într-o oră. Trenul se pune-n mişcare, cu ultimele puteri reuşesc să închid uşa, care se deschide brusc şi vrea parcă să mă tragă şi pe mine afară. Rămân aşezată pe geamantane până apare controlorul şi mă ajută să ajung în compartiment. Nici trenul nu vrea să deraieze înainte de Linz, opreşte scurt la Linz, n-am fost niciodată la Linz, întotdeauna am trecut doar prin Linz, oraşul de pe Dunăre, nu vreau să mă îndepărtez de malurile Dunării.

…ea nu mai vedea nici o scăpare din acest ţinut straniu, făcut numai din sălcii, vânt şi apă… sălciile şuierau din ce în ce mai tare, hohoteau, strigau şi gemeau… ca să nu mai audă nimic îşi îngropă faţa în mâini… Nu putea nici să înainteze, dar nici să se întoarcă avea de ales între apă şi atotputernicele sălcii.

În Salzburg, Antoinette Altenwyl e la gară şi îşi ia rămas-bun, lângă trenul din faţă, de la câţiva oameni care se întorc la München. Am detestat întotdeauna această gară, cu absurdele ei ore de aşteptare şi de vamă, dar de data asta nu trebuie să trec pe la vamă, deoarece rămân aici, la DESTINAŢII INTERNE. În schimb trebuie să aştept până când Antoinette îi salută şi-i îmbrăţişează pe toţi, apoi le face cu mâna, reverenţios, în urma trenului, de parcă ar avea de salutat triburi întregi de oameni, şi bineînţeles că n-a uitat nici de mine. Atti se bucură extraordinar că vin, curând încep întrecerile nautice, aşa deci? nu ştiam? Antoinette uită mereu care sunt interesele celuilalt, iar Attila vrea deci să mă ia mâine cu el la St. Gilgen, fireşte că nu participă la prima regată. Plină de nesiguranţă, o ascult pe Antoinette. Nu pricep de ce mă aşteaptă Atti, nici Antoinette nu pricepe, a inventat explicaţia asta din pură amabilitate. Salutări de la Malina, spun eu pe un ton sec.

Mulţumesc, de ce n-aţi venit împreună, nu se poate, chiar aşa, ei încă lucrează! şi ce mai face craiul nostru drag?

Faptul că ea vede în Malina un crai mă surprinde atât de mult, încât încep să râd: Dar, Antoinette, cred că-l confunzi cu Alex Fleisser sau cu Fritz! Zău, acum eşti cu Alex? Răspund amabil: Eşti nebună. Dar continuu să-mi imaginez cât de greu i-ar fi craiului de Malina să trăiască singur în locuinţa de la Viena. Antoinette conduce acum un Jaguar, maşinile englezeşti sunt singurele suportabile, conduce repede şi sigur spre ieşirea din Salzburg, pe un drum ocolit, descoperit de ea. Se miră cum de-am ajuns teafără, căci aude mereu tot felul de lucruri ciudate despre mine, că n-ajung nicăieri sau, în orice

caz, niciodată la ora şi niciodată în locul unde sunt aşteptată. Eu povestesc pe îndelete despre primul meu sejur la St. Wolfgang (lăsând la o parte esenţialul, o anumită după-amiază dintr-o cameră de hotel) şi că a plouat tot timpul şi că a fost o călătorie complet absurdă. Deşi nu mai ştiu exact, spun că ploua, pentru ca Antoinette să-mi poată oferi acum în schimb un Salzkammergut însorit şi fără ploaie. Pe-atunci reuşisem să mă întâlnesc câte-o oră cu Eleonore, dar foarte rar, pentru că făcea de serviciu în bucătăria de la Grand Hotel, Antoinette mă întrerupe iritată: Imposibil, ce tot spui, Lore, cum aşa? în care bucătărie? la Grand Hotel, dar ăsta nici nu mai există, a dat faliment, mă rog, condiţiile de cazare nu erau deloc proaste acolo! Şi o îngrop rapid pe Eleonore, renunţând s-o lămuresc pe Antoinette şi să-mi scormonesc mie rănile. Nu trebuia să revin aici.

Familia Altenwyl, „Altenwylii“, cum li se spune, are deja cinci invitaţi la ceai, mai trebuie să vină doi la cină, iar eu nu mai am curaj să protestez: Dar mi-aţi promis că nu mai vine nimeni, c-o să fie multă linişte, c-o să stăm numai noi cu noi! Deci mâine apare familia Wantschura, care a-nchiriat o casă de vacanţă aici, iar la sfârşitul săptămânii doar sora lui Atti, care insistă s-o aducă şi pe Baby cu ea, din Germania, o impostoare veritabilă, care, între noi fie vorba, nu prea e deloc veritabilă, şi se spune că a avut parte de un *succès fou*[44] în străinătate, nemţii ăştia iau totul de bun, ei cred într-adevăr că Baby e rudă cu familia Kinsky şi chiar cu ei, cu Altenwylii, este inimaginabil. Antoinette nu-şi mai revine din uimire.

Mă sustrag de la ora ceaiului, fac o plimbare prin localitate şi pe malul lacului, apoi, pentru că tot sunt aici, îmi fac vizitele obişnuite. Prin aceste locuri oamenii se schimbă în mod ciudat. Soţii Wantschura se scuză că au închiriat o casă pe malul lacului, deşi nu le-am reproşat nimic, doar sunt şi eu aici. Christine se agită prin casă, legată cu un şorţ, ca să nu i se vadă rochia Saint Laurent de dedesubt. A fost doar o întâmplare, ea ar fi preferat ceva în inima provinciei Stiria. Şi totuşi soţii Wantschura se află aici, deşi festivalul nu-i interesează câtuşi de puţin. Christine îşi duce mâinile la tâmple, aici totul o calcă pe nervi. În grădină cultivă salată şi mirodenii, în tot ce găteşte pune şi mirodenii, aici trăiesc amândoi atât de simplu, incredibil de simplu, azi Xandl o să pregătească pur şi simplu un orez cu lapte, Christine are liber în seara asta. Din nou îşi duce mâinile la tâmple şi îşi trece degetele prin păr. Ei nu se duc, practic, niciodată să înoate, peste tot dai de cunoscuţi, înţelegi ce vreau să spun. Apoi Christine mă întreabă: Şi tu? La Altenwyl? Mda, fiecare cu gusturile lui, Antoinette e o persoană încântătoare, dar Atti, nu ştiu cum rezişti, noi nu ne vizităm, cred că e gelos pe Xandl. Întreb surprinsă: Dar de ce? Christine continuă, pe un ton dispreţuitor: Atti a pictat sau a desenat şi el

mai demult, ce ştiu eu, şi nu suportă ideea că altul se pricepe cu-adevărat, aşa cum e Xandl, aşa sunt toţi diletanţii ăştia, nu vreau să am de-a face cu din ăştia, de fapt eu nu-l cunosc deloc pe Atti, pe Antoinette o mai văd din când în când pe-aici şi la Salzburg, la coafor, nu, niciodată la Viena, în fond sunt teribil de conservatori, cred că nici ei nu vor să fie-aşa, chiar şi Antoinette, cu tot farmecul ei, când vine vorba de artă modernă, scuză-mă, habar n-are, şi-i tot dă înainte că s-a căsătorit cu Atti Altenwyl, un titlu de glorie, mă rog, Xandl, eu spun ce gândesc, aşa sunt eu, azi mă aduci la disperare, auzi! şi le dau şi copiilor câte una dacă-mi mai intră vreunul în bucătărie, te rog, îndrăzneşte să-i spui o dată lui Atti, domnule dr. Altenwyl, tare mi-aş dori să-i văd faţa, ce s-ar face dup-aia, el crede că aşa ceva e pur şi simplu imposibil, el, republicanul convins, cu tentă roşie, şi chiar să scrie de-o sută de ori pe cartea lui de vizită „dr. Arthur Altenwyl“, asta nu poate decât să-l bucure, pentru că lumea oricum ştie cine este el de fapt. Toţi sunt la fel!

În livingul din casa vecină, la soţii Mandl – care an de an sunt tot mai americani –, se află un tânăr, Cathy Mandl îmi şopteşte că e *outstanding*[45], dacă am înţeles eu bine e scriitor şi, dacă i-am înţeles bine numele, îl cheamă Markt sau Marek, n-am auzit niciodată şi nici n-am citit nimic scris de el, cred că tocmai a fost descoperit sau aşteaptă să fie descoperit cu ajutorul lui Cathy. După primele zece minute, tipul începe să-mi pună întrebări despre cei doi Altenwyl, cu o aviditate nedisimulată, la care eu răspund sumar, uneori deloc. Cu ce se ocupă, de fapt, contele Altenwyl? întreabă tânărul geniu şi-o ţine tot aşa, de când îl cunosc pe contele Altenwyl şi dacă suntem într-adevăr prieteni şi dacă e adevărat că el… Nu, n-am nici cea mai vagă idee, nu l-am întrebat niciodată ce face. Eu? Poate două săptămâni. Mers cu barca? Posibil. Da, cred că au două sau trei bărci cu vele, nu ştiu sigur. Se poate. Oare ce vrea domnul Markt sau domnul Marek? O invitaţie la Altenwyl sau îi place doar să pronunţe încontinuu acest nume? Cathy Mandl e rotunjoară şi drăguţă, roşie ca racul, fiindcă pielea ei nu se bronzează, nazalizează o americană vieneză şi o vieneză americanizată. Ea e cea mai mare velistă din familie, singurul *danger*[46] serios pentru Altenwyl, dacă facem abstracţie de Leibl, care e *professional*[47]. Domnul Mandl vorbeşte puţin şi cu blândeţe, preferă să privească. Spune: Nici nu ştiţi ce energii zac în soţia mea, dacă n-ajunge repede la barca ei, începe să sape grădina zilnic şi întoarce toată casa pe dos, unii oameni trăiesc, iar alţii îi contemplă cum trăiesc, eu mă număr printre cei care contemplă. Dumneavoastră?

Nu ştiu. Îmi toarnă votcă cu suc de portocale. Când am mai băut eu aşa ceva? Mă uit în pahar, ca şi cum ar mai fi unul înăuntru, şi-mi amintesc, mă ia cu fierbinţeli, aş vrea să scap paharul din mână sau să-l vărs, căci am mai băut

o dată votcă cu suc de portocale, la ultimul etaj dintr-o casă, în cea mai groaznică noapte a mea, când cineva a vrut să mă arunce de la fereastră, şi nu mai aud ce povesteşte Cathy Mandl despre *International Yacht Racing Union*[48], în care bineînţeles că e membră, golesc paharul, de dragul bunului domn Mandl, el ştie cât de maniaci sunt soţii Altenwyl cu punctualitatea, mă întorc la mine, în lumina amurgului, aproape de lac se aud bâzâituri şi freamăte, ţânţari şi fluturi îmi zboară în jurul feţei, caut drumul de întoarcere, cât pe ce să mă prăbuşesc, şi îmi spun că trebuie să par stăpână pe mine, să arăt bine, să fiu în formă, nimeni nu trebuie să mă vadă cu faţa lividă, trebuie s-o las afară, în noapte, aici, pe drum, nu mi-o pot permite decât singură, în camera mea, şi intru în casa cu ferestrele luminate şi zic radioasă: Bună seara, Anni! Bătrâna Josefina şchioapătă pe coridor, eu radiez şi-i spun râzând: Bună seara, Josefina! Nici Antoinette şi nici întregul St. Wolfgang nu m-ar putea omorî, nimic nu mă va face să tremur, nimic nu-mi va tulbura amintirile. Dar nici în camera mea, acolo unde am dreptul să arăt cum vreau, nu mă prăbuşesc, fiindcă privirea îmi alunecă imediat pe scrisoarea de pe măsuţa de toaletă, lângă lavoarul din faianţă veche. Mă spăl mai întâi pe mâini, vărs apa cu grijă în găleată şi pun urciorul la locul lui, după care mă aşez pe pat, cu scrisoarea de la Ivan în mână, pe care mi-a trimis-o înaintea plecării mele, n-a uitat, n-a pierdut adresa, sărut plicul de mai multe ori şi mă gândesc dacă să-l desfac cu grijă la o margine sau să deschid scrisoarea cu forfecuţa de unghii sau cu un cuţit de fructe, mă uit la timbru, reprezintă o femeie în costum popular, iarăşi? Nu vreau să citesc scrisoarea acum, vreau s-ascult mai întâi puţină muzică, să mă întind pe pat, să ţin scrisoarea în mână, să-mi citesc numele scris de mâna lui Ivan, să pun scrisoarea sub cap, de unde s-o pot scoate totuşi, s-o desfac cu mare grijă, noaptea. Se aud bătăi în uşă, Anni se apleacă înăuntru: Poftiţi la masă, stimată doamnă, doamna şi domnul sunt deja în odaie. Aşa se zice aici, odaie, şi, pentru că trebuie să mă pieptăn repede, să-mi refac machiajul şi să mai zâmbesc o dată la gândul de odaie altenwylescă, îmi rămâne prea puţin timp. După o bătaie înfundată a gongului de la parter, înainte să sting lumina, rup scrisoarea. Nu văd nici un titlu, doar unul, două, trei, patru, cinci, şase, şapte, opt rânduri – exact opt rânduri – pe pagină, iar în josul paginii citesc: Ivan.

Cobor repede în odaie şi acum pot să spun: E minunat aerul de-aici, am fost să mă plimb şi-am făcut un popas pe la câţiva prieteni, dar mai ales aerul ăsta, aerul de ţară… după aerul din oraş! Antoinette, cu vocea ei tăioasă, pronunţă câteva nume, îi aşază pe invitaţi la locurile lor. Începem cu supa de perişoare. Antoinette ţine din principiu, mai ales în casa din St. Wolfgang, la tradiţionala bucătărie vieneză. La masa ei n-au trecere bucate uşuratice şi la modă, reţete franţuzeşti, spaniole sau italieneşti, ea nu te ia prin surprindere cu spaghete fierte prea mult, ca la Wantschura, sau cu un sabayon scofâlcit, ca la Mandl. Probabil că, simţindu-se obligată faţă de numele de Altenwyl,

Antoinette ţine ca bucatele şi denumirile lor să rămână autentice, ea ştie că majoritatea oaspeţilor şi a rudelor sesizează în cele din urmă aceste principii ale ei. Chiar dacă bucătăria vieneză va dispărea, câtă vreme cei doi Altenwyli vor fi în viaţă la ei se vor găsi povidlă, cartofi imperiali şi friptură à la husar, nu vor avea apă curentă şi nici încălzire centrală, pânza prosoapelor va fi ţesută de mână, iar în casă se va practica o formă de conversaţie care nu are nimic în comun cu „discuţiile“, cu „dezbaterile“, cu „întâlnirile“, fiind o variantă pe cale de dispariţie a vorbăriei imponderabile şi fără adresă care favorizează digestia şi întreţine buna-dispoziţie. Ceea ce Antoinette nu ştie e că simţul ei artistic în aceste domenii s-a dezvoltat mai cu seamă datorită spiritului altenwylesc şi mai puţin datorită cunoştinţelor ei vagi şi achiziţiilor întâmplătoare de artă modernă. O jumătate de masă trebuie să vorbească astăzi în franceză, din cauza rudelor îndepărtate ale lui Atti, un anume unchi Beaumont şi fiica lui, Marie. Când franceza începe să câştige teren, intervine Antoinette cu o rugăminte: Atti, fii drăguţ, e curent, ba da, îl simt eu, mă trage de dincolo! Atti se ridică în două reprize, trage perdelele, trage şi apasă închizătoarea geamului. Totul e făcut de mântuială în ziua de azi, ce ţi-e şi cu meseriaşii de la noi! *Mais les artisans chez nous, je vous en pris, c’est partout la même chose! Mes chers amis, vous avez vu comment on a détruit Salzbourg, même Vienne! Mais chez nous à Paris, c’est absolument le même, je vous assure!*[49] Antoinette, te admir pentru tot ce reuşeşti să procuri în ziua de azi! Da, fără Antoinette, care şi ea trece cu bine toate încercările… Nu, noi am comandat un serviciu foarte simplu din Italia, de la Vietri, e-n sud, ştii unde, înainte s-ajungi la Salerno! Şi-mi amintesc un platou minunat de la Vietri, verde-cenuşiu, cu un motiv din frunze, ars şi dispărut, primul meu platou de fructe, de ce trebuie să existe azi nu doar votcă şi suc de portocale, ci şi ceramica de Vietri? *Vous êtes sûre qu’il ne s’agit pas de Fayence?*[50] Isuse Cristoase, strigă Antoinette, unchiul Gontran îmi provoacă ameţeli, vă rog să mă ajutaţi, nu m-am gândit că „faianţă“ vine de la Faenza sau că e acelaşi lucru, uite cum niciodată nu mai termini niciodată de învăţat. Bassano del Grappa? *Il faut y aller une fois, vous prenez la route, c’était donc, tu te rapelles, Marie? Non*[51], răspunde această Marie *froidement*[52], iar bătrânul Beaumont îşi priveşte cu timiditate fiica, cerându-mi ajutor din priviri, dar Antoinette, văzând răceala lui Marie, aduce din nou repede vorba de Salzburg şi înţeapă chifteaua cu furculiţa, şoptindu-mi: Nu, chifteaua de astăzi nu-i ca de-obicei. Către ceilalţi, cu glas tare: Apropo de *Flautul fermecat*, aţi fost cu toţii? Şi ce părere aveţi? Anni, transmite-i Josefinei că m-a dezamăgit astăzi, ştie ea de ce, nu trebuie să-i explici. Dar ce părere aveţi de Karajan? Pentru mine omul ăsta a fost întotdeauna o enigmă!

Atti încearcă să domolească spiritele între chifteaua prea seacă, *Recviemul* lui Verdi, pe care Karajan l-a dirijat fără asentimentul Antoinettei, şi *Flautul fermecat*, pe care l-a pus în scenă un bine-cunoscut regizor german

căruia Antoinette îi ştie la perfecţie numele, deşi, nesigură, i-l pronunţă de două ori greşit, la fel ca Lina, care oscilează atât de des şi de răutăcios între Zoschke şi Boschke. Dar Antoinette a ajuns din nou la Karajan, iar Atti spune: Pentru Antoinette toţi bărbaţii sunt o enigmă şi asta îi dă acel aer nevinovat şi candid în care bărbaţii găsesc atâta farmec. Antoinette râde, cu râsul ei inimitabil de soţie de Altenwyl, căci, deşi Fanny Goldmann rămâne cea mai frumoasă femeie din Viena, care pronunţă cel mai frumos „dumneavoastră“, Antoinette Altenwyl ar putea câştiga premiul pentru cel mai frumos fel de-a râde. Aha, ăsta-i Atti al meu! Dragul meu, nici nu ştii câtă dreptate ai, dar cel mai rău e, spune ea cu o cochetărie adresată acum farfuriei cu budincă de griş din care ia o linguriţă plină, pe care o ridică graţios, întrerupându-i ascensiunea la jumătatea drumului (ah, Josefina e extraordinară, exact aşa trebuie să fie budinca, dar nici nu mă gândesc să-i spun) – dar cel mai rău e, Atti, că tu continui să fii pentru mine cea mai mare enigmă, te rog să nu mă contrazici! Roşeşte în timp ce amestecă budinca, fiindcă ea încă mai roşeşte când spune ceva cu totul inedit. *Je vous adore, mon chéri*[53], murmură ea tandru, dar o aud toţi. Când un bărbat rămâne o enigmă pentru noi chiar şi după zece ani, mă rog, din partea mea şi doisprezece, nu ţinem neapărat să inoportunăm lumea cu secretele noastre publice, e ca şi cum ai trage lozul cel mare, nu? *Il faut absolument que je vous le dise ce soir!*[54] Căutând aprobare, se uită şi la mine peste masă şi-i aruncă lui Anni o privire de gheaţă, căci Anni tocmai se pregătea să-mi ia farfuria din faţă de pe latura necuvenită, pentru ca, în clipa imediat următoare, să-l privească din nou pe Atti cu dragoste. Îşi dă capul pe spate, iar părul ei prins cu ace, uşor ondulat şi de culoare castaniu-aurie, îi cade aproape la întâmplare pe umeri, e sătulă şi mulţumită. Bătrânul Beaumont începe să evoce neîndurător vremurile trecute, pe-atunci erau într-adevăr vacanţe de vară, părinţii lui Atti se mutau din Viena, cu lăzi pline de veselă, argintărie şi lenjerie, cu servitori şi copii. Antoinette priveşte oftând în jur, pleoapele încep să-i bată mai des la gândul că întreaga poveste riscă să fie redată pentru a suta oară, bineînţeles că Hofmannsthal şi Strauss îi vizitau în fiecare vară sau Max Reinhardt şi Kassner, ar trebui să vedem cândva şi memorialul lui Kassner, operă extrem de rară scrisă de Fertsch Mansfeld, dar şi sărbătorile de la Castiglione, *une merveille sans comparaison, inoubliable, il était un peu louche, oui*[55], dar Reinhardt, *toute autre chose*[56], un adevărat domn, *il aimait les cygnes*[57], bineînţeles că a iubit lebedele! *Qui était ce type-là?*[58] întreabă Marie cu răceală. Antoinette strânge din umeri şi Atti îi vine prietenos în ajutor bătrânului domn: dar te rog, unchiule Gontran, spune-ne istorioara aia atât de amuzantă despre expediţia voastră pe munte, ştiţi, era pe vremea când începuse mania alpinismului, să te prăpădeşti de râs, nu alta, ştii, Antoinette, că unchiul Gontran a fost printre primii schiori care şi-au însuşit aşa-numita tehnică „Arlberg“ pe muntele Arlberg, pe vremea stilurilor cristiana şi telemarc? iar el s-a numărat şi printre inventatorii regimului cu

seminţe de floarea-soarelui şi ai băilor de soare, o îndrăzneală nebună pentru vremea aceea, nudism, povestiţi, vă rog! Copii, eu nu mai pot, anunţă Antoinette, mă bucur că pot să mănânc cât îmi place, fără să mă gândesc la siluetă. Îi aruncă o privire tăioasă lui Atti, pune şerveţelul pe masă, se ridică şi trecem toţi din odaia mică în cea mare de-alături, aşteptăm cafeaua, iar Antoinette reuşeşte încă o dată să-l împiedice pe bătrânul Beaumont să povestească despre Arlberg şi despre cura Kneipp, nudismul la soare sau orice altă aventură de la începutul secolului. Nu demult îi spun lui Karajan, dar nu se ştie niciodată dacă te-ascultă omul, că e-n transă continuă, te rog, Atti, nu mă mai privi aşa de rugător, promit că-mi ţin gura. Dar ce părere aveţi despre isterica asta de Christine? Se întoarce spre mine: Te rog, poţi să-mi explici şi mie de ce-i atât de înţepată cu mine femeia asta, eu care-o salut totdeauna amabil, dar găluşca asta nu visează decât să mă acopere cu smoală şi pucioasă, cred că Wantschura, cu sculptura lui, a scos-o din răbdări, ca şi pe Lisl înainte, toată lumea ştie, şi-atunci bineînţeles că muzele lui sunt sleite de puteri, pentru că trebuie să pozeze-n atelier şi să aibă grijă şi de casă, eu înţeleg, dar trebuie să ai o anumită *contenance*[59] când te afli în atenţia publicului alături de un asemenea bărbat, el e din cale-afară de talentat, Atti i-a cumpărat primele lucrări, vi le-arăt mai târziu, sunt cele mai bune ale lui Xandl!

Încă o oră şi pot să mă duc la culcare şi să mă învelesc cu pătura cea groasă, ţărănească, pentru că serile sunt mereu răcoroase în Salzkammergut, afară va licări ceva, dar şi în cameră va începe să foşnească ceva, mă voi da jos din pat, mă voi învârti prin cameră, căutând o insectă care foşneşte şi bâzâie şi negăsind-o, un fluture se va încălzi apoi liniştit la lumina lămpii, l-aş putea omorî, dar el nu-mi face nimic şi de aceea nu pot, ar trebui să scoată nişte sunete, să mă tortureze cu zgomote ca să mă facă să-l omor. Scot din geamantan câteva romane poliţiste, trebuie să citesc. Dar după câteva pagini îmi dau seama că ştiu cartea. CRIMA NU E ARTĂ. Deasupra pianinei sunt solfegiile Antoinettei, două volume de CÂNTECE ŞI MUZICĂ, le deschid la întâmplare şi încerc în surdină câteva măsuri pe care le-am cântat în copilărie. *Cutremură-te, Bizanţ… Ridică-te, prinţ de Ferrara… Moartea şi fata*, marşul din *Fiica regimentului… Cântecul şampaniei… Al verii ultim trandafir*. Fredonez încet, dar fals şi pe delături: cutremură-te, Bizanţ! Apoi mai încet şi corect: vinul pe care-l sorbi din ochi…

Imediat după micul dejun, pe care l-am luat doar cu Atti, ne urcăm în barca lui cu motor. Atti are un cronometru atârnat de gât, mie mi-a întins cangea cu cârlig, într-un moment delicat vreau să i-o dau înapoi şi atunci o scap. Eşti bleagă, trebuie s-o ţii bine şi să împingi cu ea barca, altfel ne lovim de ponton, împinge barca! Altfel, Atti nu ţipă niciodată, dar în barcă ţipă

întotdeauna şi asta ar fi de-ajuns ca să-mi piară cheful de bărci. Acum ieşim în larg cu spatele, el întoarce, iar eu mă gândesc la toţi anii petrecuţi în bărcile cu motor de pe lacuri şi mări, contemplu din nou ţinuturile de altădată, deci ăsta e lacul uitat, aici s-a întâmplat! Atti, pe care vreau să-l lămuresc cât de mult îmi place cum gonim acum pe apă, nici n-aude, el vrea să ajungă dincolo la timp, înainte să se dea startul. Ne legănăm o vreme în larg, în apropiere de St. Gilgen. Trec zece minute de la primul foc, în cele din urmă vine şi-al doilea, mingile de demarcaţie vor fi curând înlăturate. Uite, acum o iau pe ultima! Nu văd nimic, dar aud focul de start. Rămânem în urma bărcilor cu vele, care prind viteză lângă noi, singurul lucru care-mi atrage atenţia este că în faţa noastră un tip execută acum o manevră, o *emparte*, explică Atti, iar apoi înaintăm foarte încet, ca să nu deranjăm regata, Atti priveşte compătimitor manevrele acestor bieţi velişti. Ivan trebuie să fie un velist foarte bun, o să navigăm împreună, poate pe Mediterana, la anul, căci lui Ivan nu-i prea plac lacurile noastre mici. Atti e cuprins de indignare: Doamne, uită-te şi la deşteptul ăla, ce tare mai trage, ălălalt iese-n larg, iar eu arăt spre unul care-a luat viteză, în timp ce toţi ceilalţi parcă stau pe loc. Ăla zici că are o rafală de vânt personală! O ce? Şi Atti explică foarte bine, dar eu îmi privesc lacul meu uitat, cu jucăriile astea de pe el, mi-aş dori să fiu cu Ivan acum, dar departe de ceilalţi, chiar dacă ar trebui să-mi zdrelesc pielea de pe mâini sau să mă târăsc tot timpul pe sub catarg. Atti se îndreaptă spre prima geamandură, pe care trebuie s-o ocolească toţi, e de-a dreptul consternat. Aici trebuie să treci ca printr-o gămălie de ac şi să ocoleşti, zice el, al doilea a pierdut acum cel puţin cincizeci de metri, velistul din barca aia cu un singur loc iroseşte vântul, mai aflu că există două tipuri de vânt, unul real şi unul aparent, asta-mi place foarte mult, îl privesc pe Atti cu admiraţie şi repet ce-am învăţat: ceea ce contează la regate e vântul aparent.

Atti s-a mai îmbunat datorită curiozităţii mele, omul de-acolo stă cam ciudat în barcă, ar trebui să se dea mai înapoi, în sfârşit, acum împinge. Mai mult, şi mai mult! Pare aşa de plăcut, spun eu, dar Atti răspunde, din nou indignat, că nu e deloc plăcut, că omul ăla nu se gândeşte la nimic altceva decât la vânt şi la barcă, iar eu îmi ridic privirea spre cer, încerc să-mi amintesc, de la zborul cu planorul, ce e un vânt termic, cum e cu termica, şi-mi mut privirea, lacul nu mai e lac, luminos sau plumburiu, doar liniile închise la culoare mai au un sens, două bărci tocmai se înclină foarte mult cu bordul de sub vânt şi, pentru că vântul bate prea slab, se încearcă asamblarea velelor. Noi le urmărim o bucată de drum, până aproape de următoarea geamandură, se face răcoare. Atti presupune că regata va fi „anulată“, căci nu mai are rost să continue, într-adevăr nu merită, Atti ştie de ce nu participă el la regata asta. Ne întoarcem acasă, săltăm peste apele tulburi, dar Atti opreşte brusc motorul fiindcă din direcţia opusă se apropie Leibl, aflat şi el în St. Gilgen, iar eu îi spun lui Atti: Ce fel de vapor e ăla, aşa de mare? Atti ţipă: Nu-i vapor, e…

Cei doi bărbaţi încep să-şi facă semne. Servus, Altenwyl! Servus, Leibl! Bărcile noastre se opresc una lângă cealaltă, bărbaţii discută înfocat, Leibl nu şi-a scos încă bărcile, Atti îl invită mâine la masa de prânz. Încă unul, îmi spun, ăsta e deci victoriosul şi scundul domn Leibl, care câştigă toate regatele cu-al lui catamaran, îi fac cu mâna respectuos, căci nu pot să ţip la fel de tare ca Atti, şi mă uit din când în când în oglinda retrovizoare. În seara asta Leibl va povesti cu siguranţă în tot satul St. Gilgen cum l-a văzut el pe Atti în compania unei persoane blonde şi fără Antoinette. Victoriosul domn Leibl n-are de unde să ştie că azi Antoinette a trebuit să se ducă neapărat la coafor, că-i este absolut indiferent cu cine umblă Atti pe lac, fiindcă trei luni pe an Atti nu se gândeşte decât la lacul ăsta şi la vele, aşa cum le spune Antoinette tuturor, între patru ochi, îndurerată, la nimic altceva decât la blestematul ăsta de lac.

Seara târziu trebuie să ne întoarcem pe lac, cu treizeci sau treizeci şi cinci de noduri, pentru că Atti şi-a dat întâlnire cu un fabricant de vele, noaptea e răcoroasă, Antoinette a scăpat de noi, trebuie să meargă la premiera piesei ORICINE[60]. O melodie mă însoţeşte: Visez departe, la zări ferice… sunt la Veneţia, mă gândesc la Viena, privesc dincolo de apă şi în apă, la întunecatele istorii pe care le străbat. Oare suntem noi, Ivan şi cu mine, o istorie întunecată? Nu, el nu, doar eu sunt o istorie întunecată. Se aude doar motorul, e tare frumos pe lac, mă ridic şi mă sprijin de tocul ferestrei, pe malul celălalt se văd deja câteva lumini slabe, rătăcite şi nedormite, părul îmi flutură în vânt.

…nu era nici ţipenie în afară de prinţesă şi ea se rătăci… era ca şi cum totul s-ar fi pus în mişcare, ramurile sălciilor se făceau şuvoaie, apele se ridicau… o neştiută nelinişte îi cotropea sufletul…

Dacă vântul nu mi-ar bate în faţă, aş plânge amarnic, la jumătatea drumului spre St. Gilgen, dar motorul se poticneşte, se opreşte de tot, Atti aruncă ancora, strigă ceva, iar eu execut, am învăţat că pe o barcă trebuie să execuţi. Numai unul are voie să vorbească. Atti nu găseşte canistra cu benzina de rezervă, iar eu mă gândesc ce s-ar întâmpla cu mine dacă ar trebui să petrec toată noaptea în barcă, pe frigul ăsta? Nimeni nu ne vede, suntem încă la mare distanţă de mal. În cele din urmă găsim canistra şi pâlnia. Atti urcă în faţă, pe barcă, eu ţin lanterna. Nu sunt sigură dacă îmi doresc cu-adevărat să mai ajung la vreun mal. Motorul porneşte, tragem ancora înăuntru, ne întoarcem în tăcere acasă, fiindcă şi Atti ştie că am fi putut rămâne toată noaptea pe apă. Nu suflăm un cuvânt faţă de Antoinette, trimitem de dincolo salutări de contrabandă, fictive, am uitat cum se numesc respectivele persoane. Uit din ce în ce mai mult. Nici la cină nu-mi amintesc ce trebuia sau ce voiam să-i transmit Ernei Zanetti, care-a însoţit-o pe Antoinette la premieră, încerc cu

salutări de la domnul Kopecky, de la Viena. Erna rămâne surprinsă: Kopecky? Mă scuzaţi, trebuie să fie o greşeală, cineva vă trimite salutări de la Viena, poate Martin Ranner. Se mai întâmplă, spune Erna cu indulgenţă. Nu încetez să-mi răscolesc memoria pe durata întregii seri. N-ar trebui să se întâmple, poate că era ceva mai important decât nişte simple salutări, poate că trebuia s-o rog ceva pe Erna, nu era vorba de harta oraşului Salzburg, nici a lacurilor şi a regiunii Salzkammergut, nu erau nici întrebări legate de un coafor sau de o drogherie. Dumnezeule, ce trebuia să-i spun Ernei sau s-o întreb! Eu nu vreau nimic de la ea, dar trebuia s-o întreb ceva. În timp ce bem cafeaua în odaia mare, continuu s-o privesc pe Erna cu un sentiment de vinovăţie, căci nu-mi voi aminti niciodată. Nu-mi mai amintesc nimic despre oamenii care mă înconjoară, uit, uit deja numele, salutările, întrebările, veştile, zvonurile. N-am nevoie de nici un Wolfgangsee, nu-mi trebuie nici o recreere, mă sufoc în aceste conversaţii din fiecare seară, situaţiile nu se repetă cu adevărat, ci doar schematic, mă sufoc de spaimă, spaima de-a pierde, mai am ceva de pierdut, am totul de pierdut, e singurul lucru important, ştiu cum se numeşte, nu mai suport să stau aici, la Altenwyli, cu ceilalţi. E plăcut să-ţi aducă cineva micul dejun la pat, e sănătos să alergi pe malul lacului, e bine, dar e inutil să cumperi ziare şi ţigări din St. Wolfgang. Dar să fiu conştientă că fiecare din aceste zile îmi va lipsi îngrozitor, că voi ajunge să urlu de spaimă că le-am pierdut aşa, în timp ce viaţa la Mondsee este… Va rămâne o greşeală iremediabilă.

Pe la miezul nopţii cobor din nou în odaia mare şi-mi iau din biblioteca lui Atti ABC-UL VELIERULUI, DE LA PRORĂ LA PUPĂ, BABORD ŞI TRIBORD. Titluri îngrozitoare, care nu i se potrivesc nici lui Atti. Am mai prins o carte, NODURI, MATISARE ŞI GREEMENT, pare cartea potrivită pentru mine, „cartea nu presupune nici un fel de cunoştinţe… subiectul e tratat cu aceeaşi claritate sistematică… permite realizarea cu uşurinţă a unei serii de noduri ornamentale, de la cele de cabestan până la placajele înlănţuite“. Citesc un manual inteligibil, pentru începători. Am luat deja somniferul. Ce-o să se întâmple cu mine dacă încep abia acum? când o să pot pleca, cum? aş putea să învăţ repede să conduc bărci cu vele, dar nu vreau. Vreau să plec, nu cred că o să am vreodată nevoie de asemenea lucruri, că o să am nevoie să înţeleg pentru tot restul vieţii ce înseamnă „a arima“, „în asietă“, „a arima lateral“. Până acum nu mi s-au închis niciodată ochii citind şi nu mi se vor închide nici acum. Trebuie să mă întorc acasă.

La cinci dimineaţa mă furişez în odaia mare, la telefon. Nu ştiu cum să-i plătesc Antoinettei telegrama, fiindcă ea nu trebuie să afle nimic despre această telegramă. Înregistrare telegrame, vă rugăm, aşteptaţi, vă rugăm, aşteptaţi, vă rugăm, aşteptaţi, vă rugăm, aşteptaţi… Aştept, fumez, aştept. Un clic pe fir, o voce feminină, tânără şi vioaie: numele abonatului, vă rog,

numărul! Şoptesc cu grijă numele de Altenwyl şi numărul lor de telefon, persoana mă va suna înapoi, la primul apel ridic receptorul şi şoptesc, ca să nu mă audă nimeni din casă: dr. Malina, Ungargasse 6, Viena III. Textul: rog urgent telegramă pentru întoarcere urgentă la Viena stop sosire mâine-seară stop salutări…

În aceeaşi dimineaţă soseşte telegrama de la Malina, Antoinette, presată de timp, rămâne o clipă surprinsă, plec la Salzburg cu Christine, care vrea să ştie exact cum a fost vizita mea la Altenwyli. Cred că Antoinette a devenit complet isterică, n-are nici o limită, Atti e drăguţ şi deştept, dar femeia asta îl înnebuneşte cu totul. Da' de unde, spun eu, n-am remarcat nimic din toate astea, nici nu mi-ar fi trecut prin cap! Christine spune: Bineînţeles, dacă ai preferat să stai la asemenea oameni, fireşte că te-am fi invitat şi noi, la noi ai fi avut cu-adevărat parte de linişte, noi trăim îngrozitor de simplu. Mă uit pe geam, crispată, nu găsesc nici o replică. Spun: Ştii, pe Altenwyli îi cunosc de foarte multă vreme, dar nu, nu ăsta-i motivul, ei îmi plac foarte mult, nu, nu sunt deloc obositori, de ce să fie obositori?

Sunt foarte obosită, gata mereu să plâng pe drum, cândva ar trebui să apară şi Salzburgul acela, încă cincisprezece kilometri, încă cinci kilometri. Sosim la gară. Christine îşi aminteşte că mai are o întâlnire şi că trebuie să facă şi cumpărături înainte. Eu spun: Te rog, du-te, pentru Dumnezeu, mai e puţin şi se închid magazinele! Rămân, în sfârşit, singură, îmi găsesc vagonul, femeia asta se contrazice tot timpul, mă contrazic şi eu. De ce n-am remarcat până acum că aproape nu mai pot suporta oamenii? De când e aşa? Ce-i cu mine? Trec ameţită prin Attnang-Puchheim şi Linz, cu o carte care-mi saltă în mână, ECCE HOMO. Sper să mă aştepte Malina la gară, dar nu mă aşteaptă nimeni, trebuie să dau un telefon, dar nu-mi place să sun din gări, cabine telefonice sau de la oficii poştale. Din cabine chiar deloc. Trebuie să fi stat mai demult la închisoare, nu pot să dau telefoane dintr-o cabină şi nici din cafenele sau din locuinţele prietenilor, când sun trebuie să fiu acasă la mine şi nu trebuie să fie nimeni în preajmă, cel mult Malina, căci el nu ascultă. Dar asta e cu totul altceva. Transpirând claustrofobic, sun dintr-o cabină a Gării de Vest. Nu trebuie să mi se-ntâmple aici, cred că-nnebunesc, nu trebuie să mi se-ntâmple într-o cabină telefonică!

Alo, eu sunt, mulţumesc mult
Nu pot s-ajung înainte de şase la gară
Te rog, te implor, pleacă mai devreme
Doar ştii că nu pot, aş putea
Atunci lasă, mă descurc şi singură
Nu, te rog, ce ai, ce-i cu vocea asta

Te rog, nu-i nimic, lasă, îţi spun
Nu complica lucrurile, ia un taxi
Ne vedem diseară, tu eşti deci
Da, sunt astă-seară, ne vedem, sigur

Uitasem că Malina e azi de serviciu şi iau un taxi. Cine oare, în zilele noastre, ar vrea să revadă maşina aia blestemată în care a fost asasinat la Sarajevo arhiducele Franz Ferdinand şi uniforma aia pătată de sânge? Trebuie să caut odată în cărţile lui Malina: automobil marca Graef & Stift, număr de înmatriculare A III – 118, tip: caroserie faeton dublu, 4 cilindri, 115 mm alezaj, 140 mm cursă, 28/32 CP, motor nr. 287. Partea din spate a automobilului distrusă de schijele primului atentat (cu bombă), pe partea dreaptă se vede gaura făcută de glonţul care a provocat moartea ducesei, în stânga, lângă parbriz, fanionul arhiducelui, purtat la 28 iunie 1914…

Mă plimb prin toate camerele cu catalogul Muzeului Militar în mână, apartamentul arată de parcă n-ar fi fost locuit de luni de zile, căci atunci când Malina e singur nu se produce nicăieri dezordine. Când Lina este mai des singură, dimineaţa, tot ce aminteşte de mine dispare-n dulapuri, nu se mai aşterne praf, numai în prezenţa mea reapar praful şi murdăria, cărţile sunt în dezordine şi peste tot sunt împrăştiate bileţele. Deocamdată nu e nimic împrăştiat. Înainte să plec, i-am lăsat lui Anni un plic pentru corespondenţa pe care am rugat-o să mi-o trimită la St. Wolfgang, va fi doar o vedere, nici o surpriză deosebită, totuşi am nevoie de ea ca s-o aşez alături de celelalte scrisori şi vederi de la Paris şi München, deasupra o scrisoare de la Viena, trimisă la St. Wolfgang. Îmi mai lipseşte Mondsee. Mă aşez în faţa telefonului, aştept şi fumez, formez numărul lui Ivan, las să sune, vor mai trece câteva zile până va răspunde, timp în care aş putea să mă plimb prin oraşul ăsta mort şi sufocant care e Viena sau să rămân în casă, fără să fac nimic, sunt absentă, spiritul mi-e absent, ce este absenţa spiritului? unde se află spiritul când e absent? e absenţă de spirit în interior şi-n afară, aici spiritul e peste tot absent, mă pot aşeza unde vreau, pot atinge mobila cu mâinile, aş putea să mă bucur c-am scăpat şi că trăiesc din nou în absenţă. M-am întors în ţara mea, care-i şi ea absentă, ţara mea din regiunile necuprinse ale inimii, în care pot să-mi aştern de dormit.

La telefon trebuie să fie Malina, dar e Ivan.

Am încercat acolo, de ce te-ai
A fost pe neaşteptate, a fost urgent, tocmai am
E ceva, noi am, da, salutări de la ei
Şi eu am avut parte de-o vreme minunată, a fost foarte
Dar tu întotdeauna ai, dar dacă vrei neapărat

E păcat, într-adevăr, dar trebuie, din păcate, să
Trebuie să-nchid, trebuie acum, imediat, să
Mi-ai trimis vederea, n-ai trimis-o încă, atunci
Îţi scriu pe adresa din Ungargasse, ba da, bineînţeles
Nu-i aşa de important, dacă poţi, atunci
Sigur că pot, ai grijă de tine, să nu-mi faci
Nu, sigur că nu, acum trebuie să închid!

Malina a intrat în cameră. Mă îmbrăţişează. Pot să-l îmbrăţişez din nou. Mă agăţ de el, cu toată puterea. Încă puţin şi-aş fi înnebunit acolo, nu, nu doar pe lac, şi în cabină, aproape c-aş fi înnebunit! Malina mă ţine-n braţe până mă liniştesc, m-am liniştit, iar el întreabă: Ce citeşti acolo? Răspund: Mă interesează, începe să mă intereseze. Malina spune: Nici tu nu crezi ce spui! Răspund: Încă nu mă crezi – şi ai dreptate –, dar într-o zi s-ar putea să-ncep să mă interesez de tine, de tot ce faci tu, ce gândeşti, ce simţi! Malina zâmbeşte blând: Nici tu nu crezi ce spui.

De-acum poate să înceapă cea mai lungă vară. Toate străzile sunt goale. Trec prin acest deşert într-o ameţeală profundă, porţile mari de la platforma arhiducelui Albrecht şi de la Josefsplatz s-au închis deja, nu-mi mai aduc aminte ce am căutat eu mai demult aici, tablori, gravuri, cărţi? Umblu aiurea prin oraş, în timpul mersului începe să se simtă ceva, e un şoc, cel mai puternic îl simt pe podul Reichsbrücke, deasupra canalului Dunării, în care-am aruncat odată un inel. Sunt logodită, cred că s-a ajuns la o logodnă. N-o să mai aştept vederi cu Mondsee, o să-mi întăresc răbdarea dacă rămân unită cu Ivan, nu pot să mă dezobişnuiesc pentru că, împotriva oricărei raţiuni, totul i s-a întâmplat *corpului* meu care continuă să se mişte – într-o neîntreruptă, dulce şi dureroasă răstignire pe crucea care e chiar el. Va fi pentru viaţa întreagă. În parcul Prater, un gardian mi se adresează amabil: Nu puteţi să rămâneţi aici, sunt tot felul de vagabonzi care umblă noaptea, mergeţi acasă!

Mai bine mă duc acasă, la trei dimineaţa mă sprijin de poarta de pe Ungargasse 9, cu capetele de lei pe ambele părţi, apoi zăbovesc în faţa porţii de pe Ungargasse 6, privind mai încolo, pe stradă, spre numărul 9, privind cu patimă, văzând în faţă drumul patimilor mele, pe care din nou l-am străbătut de bunăvoie, de la casa lui la casa mea. Ferestrele noastre sunt întunecate.

Viena tace.

10. *Austria Presse Agentur* – Agenţia Austriacă de Presă (germ.).

11. Trei Husari (germ.).

12. Primele două exclamaţii exprimă uimirea (o! a!), iar a treia se traduce prin „(să) trăiască!“ (magh.).

13. Odată atinsă, o piesă trebuie mutată (fr.). (N. red.)

14. Stimată domnişoară Freeman, vă mulţumesc foarte mult pentru scrisoarea dvs. din data de 14 august (engl.). (N. red.)

15. Dansaţi şi cântaţi de bucurie (lat.). (N. red.)

16. Dragi prieteni, tineri tovarăşi! (it.). (N. red.)

17. Copii! Linişte, copii! (magh.)

18. Lângă blonda mea (fr.). (N. red.)

19. Ce bine e (fr.). (N. red.)

20. Ce bine, ce bine (fr.). (N. red.)

21. Ce bine e să dormi (fr.). (N. red.)

22. *Despre lume*, *Despre gândire*, *Despre mişcare* (lat.). (N. red.)

23. Cu forţă; vitejeşte (lat.). (N. red.)

24. Tocană (magh.). (N. red.)

25. Bărbaţii sunt nişte porci (fr.). (N. red.)

26. Femeile iubesc porcii (fr.). (N. red.)

27. Să trecem mai departe (fr.). (N. red.)

28. Mergem în Spirit (fr.). (N. red.)

29. Cu mâna arsă, scriu despre natura focului (fr.). (N. red.)

30. Dragostea m-a pus pe jar, m-a aruncat în flăcările ei (it.). (N. red.)

31. Singurei Născătoare (engl.). (N. red.)

32. Literal, „ediţia de noapte“ (germ.).

33. Literal, „tot, întreg“ (germ.).

34. Literal, „gâscă“ (germ.).

35. Repede (it.). (N. red.)

36. Mergem în Spirit? (fr.). (N. red.)

37. Te rog, fă-o de dragul meu, le-am promis îngheţată (engl.). (N. red.)

38. Eşti nebună, nu era nevoie (engl.). (N. red.)

39. Mergem la Debrecen / să cumpărăm un curcan / ai grijă, vizitiule, că-i o gaură-n coş / şi-o să sară curcanul (magh.). (N. red.)

40. Să trăiască! *(*magh.*)*

41. O să fie mai bine, am trecut de munte (fr.). (N. red.)

42. Sună-mă, te rog, mai târziu, trebuie să vorbesc ceva cu tine (engl.). (N. red.)

43. Te sun eu mai încolo (engl.). (N. red.)

44. Succes nebun (fr.). (N. red.)

45.· Excelent (engl.). (N. red.)

46.· Pericol (engl.). (N. red.)

47. Profesionist (engl.). (N. red.)

48.· Asociaţia Internaţională de Iahting (engl.). (N. red.)

49. Dar meseriaşii de la noi, vă rog să mă credeţi, peste tot e la fel! Dragi prieteni, doar aţi văzut cum au distrus Salzburgul, chiar şi Viena! Şi ce, credeţi că la noi, la Paris, e altfel? Vă rog să mă credeţi, nu e nici o diferenţă (fr.). (N. red.)

50. Sunteţi sigură că nu e vorba de Fayence? (fr.). (N. red.)

51. Trebuie să vă duceţi odată, o luaţi pe drumul… pe unde era… îţi mai aminteşti, Marie? Nu (fr.). (N. red.)

52. Glacial (fr.). (N. red.)

53. Te ador, dragul meu (fr.). (N. red.)

54. Trebuie neapărat să v-o spun astă-seară (fr.). (N. red.)

55. O minune fără seamăn, de neuitat, era într-adevăr un pic suspect (fr.). (N. red.)

56. Cu totul altceva (fr.). (N. red.)

57. Iubea lebedele (fr.). (N. red.)

58. Cine-a fost tipul? (fr.). (N. red.)

59. Aer; ţinută; comportare (fr.). (N. red.)

60. *Jedermann* – piesă de teatru a scriitorului austriac Hugo von Hofmannsthal (1874–1929).

II. Al treilea bărbat

Malina ar trebui să pună întrebările. Numai că eu răspund neîntrebată: De data asta locul nu mai este Viena. Este un loc numit Pretutindeni şi Nicăieri. Timpul nu mai e astăzi. De fapt timpul nici nu mai există, căci ar fi putut să fie ieri, ar fi putut să fie mai înainte, ar fi putut să fie din nou, tot mereu, iar anumite lucruri nu vor fi fost niciodată. Pentru unităţile acestui timp, în care se strecoară şi alte timpuri, nu există măsură, după cum nu există măsură nici pentru ne-timpurile în care pulsează ceea ce n-a fost niciodată în timp.

Malina trebuie să ştie tot. Dar eu hotărăsc: Sunt visele de astă-noapte.

O fereastră mare se deschide, mai mare decât toate ferestrele pe care le-am văzut vreodată, dar care nu dă spre curtea casei noastre de pe Ungargasse, ci într-un strat de nori sumbri. Sub nori ar putea fi un lac. Cred că ştiu ce lac este. Dar acum nu mai e îngheţat, sărbătorile de iarnă au trecut, iar pateticele coruri de bărbaţi care stăteau odinioară pe gheaţă, în mijlocul lacului, au dispărut. Şi lacul acesta invizibil e înconjurat de multe cimitire. Nu se văd cruci, dar deasupra fiecărui mormânt se înnorează puternic, se întunecă, abia se mai disting mormintele şi tăbliţele cu inscripţii. Tata stă lângă mine şi îşi retrage mâna de pe umărul meu, căci se apropie groparul. Tata îi aruncă bătrânului o privire poruncitoare, iar groparul, înfricoşat de privirea tatei, se întoarce spre mine. Vrea să spună ceva, dar mult timp îşi mişcă buzele mut, iar eu nu-i aud decât ultima propoziţie:

Ăsta e cimitirul fiicelor ucise.

N-ar fi trebuit să-mi spună asta, şi plâng amarnic.

Camera e mare şi întunecată, nu, e o sală cu pereţii murdari, ar putea fi în castelul Hohenstaufen din Apulia. Căci n-are nici ferestre şi nici uşi. Tata m-a închis aici şi vreau să-l întreb ce are de gând cu mine, dar îmi lipseşte din nou curajul să-l întreb şi mă mai uit o dată în jur, căci undeva trebuie să fie o uşă, una singură, ca să pot ieşi, dar înţeleg, aici nu există nimic, nici o deschizătură, acum nu mai există deschizături, căci toate au fost acoperite cu

furtunuri negre, lipite de ziduri, ca nişte lipitori imense care vor să sugă ceva din pereţi. Cum de n-am remarcat mai devreme furtunurile, căci cu siguranţă erau acolo de la început! Eram atât de orbită de semiîntuneric şi orbecăiam pe lângă pereţi, ca să nu-l pierd din ochi pe tata, ca să găsim uşa împreună, iar acum îl găsesc şi-i spun: Uşa, arată-mi uşa! Tata desprinde calm un prim furtun, văd o gaură rotundă, prin care suflă ceva înăuntru, şi mă feresc, tata merge mai departe, desprinde furtunurile unul după altul şi, înainte să mai pot striga, respir gaz, din ce în ce mai mult gaz. Sunt în camera de gazare, e cea mai mare cameră de gazare din lume şi sunt singură înăuntru. N-ai cum să te aperi împotriva gazului. Tata a dispărut, el ştia unde e uşa, dar nu mi-a arătat-o, şi, în timp ce mor, moare şi dorinţa de a-l mai vedea o dată şi de a i-o spune. Tată, îi spun celui care nu mai este aici, eu nu te-aş fi trădat, n-aş fi spus nimănui. Aici n-ai cum să te aperi.

Când începe, lumea e deja un haos, iar eu ştiu că sunt nebună. Elementele lumii încă mai există, dar într-o compoziţie îngrozitoare, cum nu s-a mai văzut niciodată. Peste tot circulă maşini din care curg vopsele, se ivesc fiinţe umane, larve rânjind, iar când se apropie de mine, cad, sunt păpuşi de paie, sârme de fier legate între ele, personaje de carton, iar eu avansez în această lume, care nu e lumea, cu pumnii strânşi şi braţele întinse, ca să mă apăr de obiectele, de maşinile care vin spre mine şi se năruie, iar atunci când nu mai pot înainta de frică închid ochii, dar vopselele, luminoase, ţipătoare, frenetice, îmi pătează corpul, chipul, picioarele dezgolite, deschid ochii din nou, ca să mă orientez, fiindcă vreau să găsesc ieşirea, apoi mă înalţ în zbor, căci degetele de la mâini şi de la picioare mi s-au umflat, devenind baloane plutitoare de culoarea cerului şi mă poartă spre înălţimi de nicăieri, în care e şi mai rău, apoi se sparg toate, iar eu cad, cad şi mă ridic, degetele de la picioare mi s-au înnegrit, nu pot să merg mai departe.

Sire!

Tata coboară din ploile grele de vopsea şi spune ironic: Mergi, mergi mai departe! Iar eu îmi ţin mâna la gură, mi-au căzut toţi dinţii, care alcătuiesc acum în faţa mea, de netrecut, două semicercuri sub forma unor blocuri de marmură.

Nu mai pot să spun nimic, trebuie să plec de lângă tata şi să trec peste zidul de marmură, dar spun într-o altă limbă: *Ne! Ne!* Şi în multe limbi: *No! No! Non! Non! Niet! Niet! No! Ném! Ném!* Nu! Chiar şi în limba noastră nu pot să spun altceva decât „nu“, nu găsesc alt cuvânt, în nici o limbă. Un şasiu rulant, poate e Roata Mare, care deversează excrementele din nacele, se îndreaptă spre mine, iar eu spun: *Ne! Ném!* Dar, ca să nu mai strig nu, tata îmi vârâ-n ochi degetele lui scurte, solide şi dure, nu mai văd nimic, dar trebuie să merg înainte. E insuportabil. Zâmbesc, fiindcă tata îmi caută limba şi vrea să mi-o smulgă, pentru ca nici în locul ăsta să n-audă cineva acest „nu“ al meu,

deşi nimeni nu m-aude, dar înainte să-mi smulgă limba se întâmplă ceva îngrozitor, o pată imensă, albastră îmi intră în gură, ca să nu mai scot nici un sunet. Albastrul meu, splendidul meu albastru în care se plimbă păunii, albastrul depărtărilor, hazardul meu albastru de la orizont! Albastrul pătrunde şi mai adânc în mine, până în gât, iar tata continuă acum lucrarea şi-mi smulge inima şi intestinele din trup, dar încă pot să merg, ajung la primele gheţuri înmuiate, înainte s-ajung la gheţurile eterne, iar în mine răsună ecoul: Nu mai e nici un om, nu mai e nici un om aici, în toată lumea asta, nu mai e nici un om, nici între fraţi, nu mai are omul nici o valoare, nici măcar între fraţi? Tot ce-a mai rămas din mine, înţepenit sub gheaţă, e un bulgăre; îmi ridic privirea spre lumea caldă, unde locuiesc ceilalţi, iar Siegfried cel Mare mă strigă, întâi încet, apoi mai tare, îi ascult, nerăbdătoare, glasul: Ce cauţi, ce carte cauţi? Eu nu mai am glas. Ce vrea Siegfried cel Mare? Strigă de sus, din ce în ce mai răspicat: Ce fel de carte o să fie, cum o să fie cartea ta?

Deodată, din vârful polului, de unde nu mai există cale de întoarcere, reuşesc să strig: O carte despre iad. O carte despre iad!

Gheaţa se rupe, mă scufund sub pol, sub pământ. Sunt în iad. Flăcări galbene şi subţiri se încolăcesc, bucle de foc îmi atârnă până la picioare, scuip flăcări, înghit flăcări.

Eliberaţi-mă, vă rog! Eliberaţi-mă de clipa asta! Vorbesc cu vocea de elevă, dar gândesc într-o stare de conştienţă acută, sunt conştientă de gravitatea situaţiei şi mă las în jos, pe pământul fumegând, mă tot frământ, stau culcată şi mă gândesc că trebuie să-i strig încă o dată pe oameni, cu toată vocea mea, pe cei care m-ar putea salva. Le strig pe mama şi pe sora mea, Eleonora, în ordinea asta, deci mai întâi pe mama, apoi, cu primul nume de alint din vremea copilăriei, pe sora mea, apoi – (când mă trezesc, îmi dau seama că nu l-am strigat pe tata). Îmi adun ultimele puteri, după ce am trecut din gheaţă în foc şi pier în foc şi craniul mi se topeşte, ca să strig în ordine ierarhică, fiindcă ordinea e cea care rupe vraja.

E sfârşitul lumii, o catastrofală cădere în neant, lumea în care eu sunt nebună s-a sfârşit, mă iau cu mâinile de cap, cum fac deseori, şi mă sperii, căci pe capul meu ras sunt plăcuţe de metal, şi privesc uluită în jur. Sunt înconjurată de câţiva medici în halate albe, care par destul de amabili. Aceştia spun în cor că am scăpat, că de-acum îmi pot scoate şi plăcuţele, iar părul o să-mi crească la loc. Mi-au aplicat electroşocuri. Întreb: Trebuie să plătesc acum? văzând că tata nu dă semne c-ar vrea să plătească. Domnii sunt la fel de amabili, mai e timp. Cel mai important e că aţi scăpat. Mai cad o dată, mă trezesc a doua oară, n-am mai căzut niciodată din pat, medicii au dispărut, părul mi-a crescut la loc. Malina mă ridică şi mă întinde din nou pe pat.

Malina: Nu te mai agita. Nu-i nimic. Dar spune-mi şi mie odată: cine e tatăl tău?

Eu: (şi plâng amarnic) E-adevărat că sunt aici? Tu eşti aici!

Malina: Dumnezeule, de ce spui mereu „tatăl meu“?

Eu: Bine că mi-ai adus aminte. Lasă-mă puţin să mă gândesc. Acoperă-mă! Cine-ar putea să fie tatăl meu? Tu, de exemplu, ştii cine e tata?

Malina: Să lăsăm asta.

Eu: Să zicem că eu mi-aş putea imagina. Tu nu?

Malina: Nu cumva vrei să te eschivezi, să fii vicleană?

Eu: Poate. Aş vrea să te păcălesc şi eu măcar o dată. Spune-mi un lucru: de ce crezi că tatăl meu nu e tatăl meu?

Malina: Cine e tatăl tău?

Eu: Nu ştiu, nu ştiu, chiar nu ştiu. Tu eşti cel mai deştept, tu le ştii mereu pe toate, mă-mbolnăveşti de-a binelea cu atotştiinţa ta. Tu nu te îmbolnăveşti? De fapt nu, tu niciodată. Încălzeşte-mi picioarele, aşa, mulţumesc, numai picioarele mi-au amorţit.

Malina: Cine e?

Eu: N-o să-ţi spun niciodată. Nici n-aş putea, pentru că nu ştiu.

Malina: Ba ştii. Jură că nu ştii!

Eu: Eu nu jur niciodată.

Malina: Atunci îţi spun eu, m-auzi, îţi spun eu cine e.

Eu: Nu. Nu. Niciodată. Să nu-mi spui niciodată! Adu-mi nişte gheaţă şi un prosop rece, umed, pentru cap.

Malina: (plecând) Ai să-mi spui tu, n-avea grijă.

În toiul nopţii telefonul scânceşte încet, mă trezeşte cu ţipete de pescăruş, apoi mârâie ca turbinele avioanelor Boeing. Cineva mă sună din America, răspund uşurată: Alo! E întuneric, în jurul meu se aud scrâşnete, sunt pe un lac, gheaţa începe să se topească, e un lac îngheţat până în străfunduri, sunt în apă, atârnată de şnurul telefonului, ultima mea legătură cu lumea. Alo! Ştiu că tata e cel care mă sună. E posibil ca în curând lacul să se dezgheţe complet, sunt pe o insulă izolată, în larg, nu mai există vapoare. Aş vrea să strig la telefon: Eleonora! – vreau s-o strig pe sora mea, dar la celălalt capăt al firului nu poate să fie decât tatăl meu, mi-e atât de frig şi aştept, mă scufund cu telefon cu tot, ies la suprafaţă, dar legătura funcţionează, aud America bine, din apă se telefonează bine dincolo de ape. Spun repede, înecându-mă, înghiţind apă: Când vii, sunt aici, da, aici, ştii ce-ngrozitor e, am pierdut legătura, sunt izolată, sunt singură, nu, nici un vapor! Şi în timp ce aştept un răspuns văd ce întunecată e insula soarelui, tufişurile de oleandru s-au scufundat, vulcanul e acoperit cu cristale de gheaţă, a-ngheţat şi el, nu mai e clima de altădată. Tata râde la telefon. Eu îi spun: Sunt izolată, vino odată, când vii? El râde şi iar râde, râde ca la teatru, acolo a-nvăţat el să râdă atât de oribil: HAHAHA. Mereu: HAHAHA. Nimeni nu mai râde aşa astăzi, spun eu,

nimeni nu mai râde aşa, începetează! Dar tata nu se opreşte din râsul lui prostesc. Pot să te sun înapoi? întreb eu, doar ca să-nceteze odată circul ăsta. HAHA. HAHA. De pe toate continentele vezi cum insula se scufundă, în vreme ce râsul continuă. Tata e actor. Dumnezeu e spectacolul.

Tata s-a întors acasă pe neaşteptate. Mama ţine trei flori în mână, florile vieţii mele, nu sunt nici roşii, nici albastre şi nici albe, dar sunt pentru mine, ea o aruncă pe prima la picioarele tatei, înainte ca el să se poată apropia de noi. Ştiu că are dreptate, trebuie să i-o arunce la picioare, şi mai ştiu acum că ea ştie tot, incest, a fost incest, dar aş vrea s-o rog să-mi dea mie celelalte flori, mă uit la tata cu frică de moarte, el îi smulge mamei şi celelalte flori din mână, ca să se răzbune pe ea, le calcă-n picioare, tropăie peste cele trei flori cum tropăia deseori la mânie, sare pe ele şi le calcă-n picioare ca şi cum ar strivi trei ploşniţe, atât înseamnă viaţa mea pentru el. Nu mai pot să mă uit la tata, mă agăţ de mama şi încep să ţip, da, aşa a fost, *el* a fost, a fost incest. Dar apoi observ că nu doar mama a rămas mută şi nemişcată, nici eu n-am scos nici un sunet, de la bun început, ţip, dar nu m-aude nimeni, nu se-aude nimic, doar gura mi-e larg deschisă, mi-a luat şi glasul, nu pot să pronunţ cuvântul pe care vreau să i-l strig lui şi, mulţumită acestui efort, acestei guri uscate, deschise, revine totul, simt că-nnebunesc şi ca să nu înnebunesc îl scuip pe tata în faţă, numai că gura mea nu mai are salivă, nu-l atinge nici măcar un suflu din gura mea. Tatăl meu este intangibil. Este insensibil. Fără să scoată o vorbă, mama adună cu mătura resturile de flori, un pic de murdărie, vrea să păstreze curăţenie-n casă. Unde o fi la ora asta, unde e sora mea? N-am văzut-o nicăieri în casă.

Tata îmi ia cheile, îmi aruncă hainele pe fereastră, în stradă, dar eu le donez imediat la Crucea Roşie, după ce le scutur de praf, fiindcă trebuie să mai intru o dată în casă, i-am văzut intrând pe tovarăşii complici, primul sparge farfuriile şi-un pahar, dar tata a pus deoparte câteva pahare şi, în timp ce intru pe uşă tremurând şi mă apropii, îl ia pe primul şi-l aruncă după mine, apoi altul, la picioarele mele, aruncă, aruncă toate paharele, ţinteşte bine, doar câteva aşchii mă nimeresc, şuviţele de sânge de pe frunte se preling pe lângă urechi şi ţâşnesc pe bărbie, rochia se pătează de sânge, câteva cioburi foarte fine au intrat prin stofă, de la genunchi picură mai lent, dar eu vreau ceva, trebuie să-i spun. El spune: Rămâi, stai acolo şi uită-te! Nu mai înţeleg nimic, dar ştiu că trebuie să-mi fie frică şi că frica nu-i tocmai cel mai rău lucru, căci tata dă ordin să-mi demoleze rafturile cu cărţi, da, spune „a demola“, vreau să mă postez în faţa cărţilor, dar oamenii se postează rânjind în faţa mea, mă arunc pe jos, în faţa lor, şi le spun: Lăsaţi-mi cărţile în pace, faceţi ce vreţi cu mine, dar de cărţi să nu v-atingeţi, fă ce vrei, aruncă-mă pe fereastră, mai încearcă o dată, ca atunci! Dar tata se preface că nu înţelege despre ce

încercare de-atunci e vorba şi începe să ia câte cinci, şase cărţi deodată, ca pe nişte cărămizi, şi să le-arunce de-a valma într-un dulap vechi. Tovarăşii cu degetele reci şi umede smulg suporturile din perete, totul se prăbuşeşte trosnind, masca mortuară a lui Kleist mai pluteşte o clipă prin faţa ochilor mei, la fel şi portretul lui Hölderlin, sub care scrie: pe tine te iubesc, pământ, căci îmi eşti alături în tristeţe! şi-mi rămân doar imaginile astea, să le prind şi să le strâng la piept, volumaşele de Balzac se rotesc prin aer, *Eneida* capătă o îndoitură, tovarăşii îi izbesc pe Lucreţiu şi pe Horaţiu cu picioarele, dar altul începe, fără să ştie ce ia-n mână, să facă din nou stive într-un colţ, tata îi trage un ghiont în coaste (oare unde l-am mai văzut eu pe acest bărbat, mi-a distrus o carte pe Beatrixgasse) şi îi spune amabil: Ce e, ţi-ar fi convenit şi cu ea, nu? Tata îmi face cu ochiul, iar eu înţeleg despre ce-i vorba, căci bărbatul râde încurcat, spunând că ar vrea el şi că de dragul meu face asta, ca şi cum ar vrea să se poarte din nou frumos cu cărţile mele, dar eu îi smulg din mână, plină de ură, cărţile în franceză, căci le am de la Malina, şi-i spun: Pe mine n-o să mă aveţi! Şi tatei: Ne-ai vândut mereu, pe toţi. Dar tata urlă: Ce, brusc nu mai vrei, ia stai aşa! Bărbaţii părăsesc casa, fiecare şi-a primit bacşişul, îşi flutură batistele mari şi strigă: *Buchheil!*[61] iar vecinilor şi tuturor curioşilor din jur le strigă: Noi am făcut toată treaba. De-acum s-a terminat cu DRUMURI CARE NU DUC NICĂIERI şi ECCE HOMO, stau în mijlocul cărţilor, ameţită şi sângerând; trebuia să se-ntâmple şi asta, căci prea le-am mângâiat în fiecare seară înainte să merg la culcare, iar Malina mi-a făcut cadou cele mai frumoase cărţi, pe-asta nu mi-o iartă tata niciodată, dar nici una nu mai poate fi citită, trebuia să se întâmple, s-a instaurat dezordinea şi niciodată n-o să mai ştiu unde-au fost Kürnberger şi Lafcadio Hearn. Mă întind printre cărţi, le mângâi din nou, una după alta, la-nceput au fost doar trei, apoi s-au făcut cincisprezece, apoi au depăşit suta, mă reped în pijama la primul raft. Noapte bună, domnilor, noapte bună, domnule Voltaire, noapte bună, Principe, vă doresc odihnă plăcută, poeţii mei necunoscuţi, vise plăcute, domnule Pirandello, toată stima mea, domnule Proust! *Chaire Thukydides*![62] Domnii îmi spun pentru prima dată noapte bună, eu încerc să nu-i ating, ca să nu-i pătez de sânge. Noapte bună, îmi spune Josef K.

Tata vrea s-o părăsească pe mama, se întoarce din America într-o trăsură cu coviltir, face pe vizitiul, pocneşte din bici, iar lângă el stă micuţa Melanie, care a mers cu mine la şcoală, dar care între timp a crescut. Mama nu vrea să ne împrietenim, dar Melanie nu încetează să se proptească-n mine, cu sânii ei mari şi zbuciumaţi care-i plac tatei şi care pe mine mă sperie, ea gesticulează, râde, are cozile castanii, apoi iarăşi părul lung şi blond, mă linguşeşte ca să-i cedez ceva, iar mama se retrage din ce în ce mai mult în spatele trăsurii, fără să scoată o vorbă. Mă las sărutată de Melanie, dar îi întind numai un obraz, o ajut pe mama să coboare şi deja am anumite suspiciuni, căci am fost invitaţi

cu toţii, avem haine noi, până şi tata şi-a schimbat costumul şi s-a bărbierit după această călătorie lungă, şi ne facem apariţia în sala de bal din RĂZBOI ŞI PACE.

Malina: Scoală-te, fă puţină mişcare, mergi cu mine încolo şi încoace, respiră adânc, adânc.

Eu: Nu pot, iartă-mă, te rog, şi n-o să mai pot nici să dorm dacă mai continuă aşa.

Malina: De ce te gândeşti mereu la *Război şi pace*?

Eu: Dar aşa se spune, căci vin toate pe rând, nu-i aşa?

Malina: Nu trebuie să crezi tot ce se spune, mai bine judecă singură!

Eu: Eu?

Malina: Nu există război şi pace.

Eu: Atunci cum se spune?

Malina: Război.

Eu: Şi cum să dau de pace? Vreau pace!

Malina: E război. Nu poţi avea decât o pauză scurtă, nimic mai mult.

Eu: Pace!

Malina: Nici în tine nu e pace, nici măcar în tine.

Eu: Nu spune asta, măcar azi nu! Eşti îngrozitor.

Malina: E război. Tu eşti războiul. Până şi tu.

Eu: Eu nu.

Malina: Toţi suntem, inclusiv tu.

Eu: Atunci eu nu mai vreau să trăiesc, nu vreau război, ajută-mă s-adorm, ai tu grijă să se termine! Vreau să se termine războiul. Nu mai vreau să urăsc, eu vreau, eu vreau…

Malina: Respiră mai adânc, haide! Deja e mai bine, vezi, trece, te ţin eu, vino la fereastră, respiră mai calm, mai adânc, fă o pauză, nu vorbi acum!

Tata dansează cu Melanie, e sala de bal din RĂZBOI ŞI PACE. Melanie poartă inelul pe care tata mi l-a făcut mie cadou, dar el face pe toată lumea să creadă în continuare că după moartea lui îmi va lăsa moştenire un inel mult mai preţios. Mama stă lângă mine, dreaptă, mută, lângă noi sunt două scaune goale, iar la masa noastră mai sunt două goale, pentru că cei doi nu se opresc din dans. Mama nu mai vorbeşte cu mine. Nimeni nu mă invită la dans. Intră Malina, iar cântăreaţa italiană repetă: *Alfin tu giungi, alfin tu giungi!*[63] Sar în picioare şi-l îmbrăţişez pe Malina, îl rog insistent să danseze cu mine, îi adresez mamei un zâmbet de uşurare. Malina mă ia de mână, stăm sprijiniţi unul de celălalt, la marginea ringului, ca să ne vadă tata, şi, deşi sunt sigură că n-o să putem dansa împreună, încercăm, trebuie să reuşim, măcar să dăm impresia, rămânem tot timpul aproape nemişcaţi, ca şi cum am fi ocupaţi să ne

privim reciproc, dar asta nu prea are de-a face cu dansul. Îi şoptesc mereu lui Malina: Mulţumesc că ai venit, n-o să uit niciodată, o, mulţumesc, mulţumesc. Acum Melanie ar vrea să danseze şi cu Malina, bineînţeles că şi cu el, vreme de o secundă mi se face frică, dar îl aud pe Malina spunând calm şi rece: Nu, îmi pare rău, noi tocmai plecam. Malina m-a răzbunat. Când plecăm, scap pe jos mănuşile lungi şi albe, iar Malina le ridică, le scap din mână la fiecare treaptă şi Malina le ridică. Spun: Mulţumesc, mulţumesc pentru tot! Lasă-le să cadă, răspunde Malina, ridic eu totul.

Tata merge de-a lungul ţărmului prin deşertul în care m-a atras şi pe mine, s-a căsătorit, scrie pe nisip numele acestei femei care nu e mama mea, eu nu remarc imediat, ci abia după prima literă. Soarele străluceşte crunt deasupra literelor, acestea sunt ca nişte umbre pe nisip, în adâncitură, şi singura mea speranţă e ca vântul să şteargă scrisul până seara, dar, Dumnezeule, Dumnezeule, tata se întoarce cu sceptrul acela mare, de aur, ornat cu pietre preţioase, de la Universitatea din Viena, pe care eu am jurat: *spondeo*[64], *spondeo*, şi jur cu toată ştiinţa şi conştiinţa mea, iar ştiinţa mea, niciodată şi-n nici o împrejurare… Cu acest venerabil sceptru, care nu-i aparţine, pe care eu l-am atins cu degetele ca să depun singurul şi veritabilul meu jurământ, cu sceptrul pe care încă mai arde jurământul meu, el îndrăzneşte cu-adevărat, el scrie numele din nou pe nisipul neclintit, de data asta pot să şi citesc numele, M e l a N I E[65], şi încă o dată, M e l a N I E, şi mă gândesc în lumina amurgului: NICIODATĂ, nicicând n-ar fi trebuit să facă asta. Tata a ajuns la apă şi se sprijină satisfăcut în sceptrul de aur, trebuie să fac ceva, deşi ştiu că sunt mai slabă, dar aş putea să-l iau prin surprindere, îi sar în spate încercând să-l răstorn, vreau să-l pun jos, doar atât, din cauza sceptrului de la Viena, n-aş vrea să-i fac nici un rău, nu pot să-l bat cu sceptrul ăsta pentru că am jurat pe el, aşa stau acum, cu toiagul ridicat, tata gâfâie şi fierbe de mânie în nisip, mă blestemă, crede că vreau să rup sceptrul pe el, să-l omor cu el, dar eu îl ţin doar ridicat spre cer şi strig până la orizont, peste mare, până la Dunăre: Iată ce aduc înapoi din războiul sfânt. Şi, cu o mână plină de nisip, care e ştiinţa mea, merg pe ape, iar tata nu mă poate urma.

Trebuie să preiau rolul principal în marea operă a tatălui meu, cică asta e dorinţa directorului de operă, care-a şi făcut reclamă pentru ca publicul să vină în masă, spune directorul, iar ziariştii spun la fel. Ei aşteaptă cu blocnotesurile în mână, îmi cer să vorbesc despre tatăl meu şi despre rolul meu, pe care nu-l cunosc. Directorul însuşi mă obligă să îmbrac un costum şi, cum acesta era croit după alte mărimi, îl ajustează singur cu nişte ace care-mi înţeapă pielea; e atât de nepriceput! Le spun ziariştilor: Eu nu ştiu nimic, vă rog să vă adresaţi tatălui meu, chiar că nu ştiu nimic, nu e un rol pentru mine, ci doar pentru a atrage masele! Dar ziariştii notează cu totul altceva, iar eu n-

am timp să strig la ei şi să le rup notiţele, fiindcă mai am un minut până la intrarea pe scenă şi alerg prin toată clădirea operei, strigând disperată. Nu pot să fac rost de text şi abia dacă ştiu două replici, nu e rolul meu. Muzica mi-e foarte cunoscută, da, ştiu muzica asta, dar nu ştiu cuvintele, rolul ăsta îmi e necunoscut, nu-l voi şti niciodată, întreb, din ce în ce mai disperată, un asistent al directorului cum sună prima parte a primului duet, pe care trebuie să-l cânt cu un tânăr. El şi toţi ceilalţi surâd enigmatic, ei ştiu ceva ce eu nu ştiu, oare ce ştiu? Bănuiesc eu ceva, dar cortina se ridică, iar jos e mulţimea imensă, masa de oameni, încep să cânt la întâmplare, deznădăjduită: „Cine mă ajută, cine mă ajută!“ şi ştiu că textul nu poate fi acesta, dar observ că muzica îmi acoperă cuvintele disperate. Sunt mulţi oameni pe scenă, o parte tac cu bună ştiinţă, alţii îşi cântă replicile în surdină, un tânăr cântă cu voce puternică şi sigură, consultându-se din când în când, repede şi în taină, cu mine, înţeleg că oricum numai vocea lui trebuie să se-audă în duet, căci tata n-a compus vocea decât pentru el, iar pentru mine, evident, nimic, eu care n-am pregătirea necesară şi sunt aici doar pentru a fi expusă. Trebuie să cânt pentru bani, iar eu nu-mi ies din rol, care nu-i rolul meu, ci cânt ca să-mi salvez viaţa, pentru ca tata să nu-mi facă nimic. „Cine mă ajută!“ Apoi uit rolul, uit că n-am pregătirea necesară şi până la urmă, deşi cortina s-a lăsat, iar socotelile pot fi deja făcute, cânt cu adevărat, dar un fragment din altă operă, şi-mi aud vocea răsunând în sala goală, trecând de la tonurile cele mai înalte la cele mai grave, „Aşa vom muri, aşa vom muri…“ Tânărul simulează, fiindcă nu cunoaşte rolul, dar eu cânt mai departe. „Mort e totul. Totul e mort!“ Tânărul pleacă, rămân singură pe scenă, ei sting luminile şi mă lasă singură, în costumul meu caraghios, prins cu ace. „Uitaţi-vă, prieteni, nu vedeţi?“ Şi mă prăbuşesc într-o mare plângere sonoră, mă rup de-această insulă, de-această operă, cântând mai departe: „Aşa vom muri, pentru ca nedespărţiţi…“, aşa mă prăbuşesc în fosa orchestrei, unde nu se mai găseşte nici o orchestră. Am salvat spectacolul, dar zac cu gâtul rupt între pupitrele şi scaunele abandonate.

Tata o bate pe Melanie, apoi, pentru că un câine mare începe să latre ameninţător, se întoarce spre câine, care se lasă bătut, cu supunere totală. Aşa ne-am lăsat bătute eu şi mama, eu ştiu că acest câine e mama, supunerea în persoană. Îl întreb pe tata de ce-o bate şi pe Melanie, iar el răspunde că nu admite asemenea întrebări, că ea nu mai înseamnă nimic pentru el, până şi întrebarea mea este o neruşinare, repetă mereu că Melanie nu-nseamnă nimic pentru el, că mai are nevoie de ea câteva săptămâni, pentru înviorare, trebuie să-nţeleg asta. Îmi spun: câinele ăsta nu ştie c-ar fi de-ajuns să-l muşte o singură dată pe tata de picior pentru ca bătăile să-nceteze, câinele geme încet şi nu muşcă. Apoi tata vorbeşte cu mine satisfăcut, faptul că a lovit l-a uşurat, dar pe mine încă mă apasă, încerc să-i explic cât de tare m-a îmbolnăvit, trebuie să afle şi el odată, fac eforturi să-i enumăr toate clinicile prin care am

trecut, ţin în mână facturi, de la tratamente, sunt de părere că trebuie să le împărţim în mod egal. Tata e într-o dispoziţie excelentă, numai că nu prea vede el ce legătură are cu bătaia şi cu faptele lui şi cu dorinţa mea de a-i spune odată totul, e inutil, absurd, dar atmosfera dintre noi nu e tensionată, ci veselă şi plăcută, pentru că acum vrea să tragă perdeaua şi să se culce cu mine, ca să nu ne vadă Melanie, care încă mai zace acolo şi scânceşte, dar care, ca întotdeauna, n-a înţeles nimic. Mă culc, cu o speranţă demnă de milă, dar mă ridic imediat în picioare, nu pot, îi spun că nu mă interesează deloc, mă aud spunând: Nu mă interesează, nu m-a interesat niciodată, n-are nici o valoare! Tata nu se supără, căci nici pe el nu-l interesează, declamă unul din monologurile sale, în care-mi aminteşte cum am spus eu odată că mi-e indiferent. El spune: E-acelaşi lucru, deci fără scuze, nu te mai fofila, dă-o încoace, dacă tot e acelaşi lucru! Dar o să fim deranjaţi, totdeauna am fost deranjaţi, n-are sens, nu pot să-i explic că o să fim doar deranjaţi şi că nu-i mereu acelaşi lucru, doar cu el, doar atunci nu văd nici un sens în toate astea. Melanie e cea care scânceşte şi ne deranjează, tata se urcă în amvon şi ţine predica de duminică despre acelaşi lucru şi toţi îl ascultă în linişte şi cu evlavie, el e cel mai mare predicator duminical din lume. La sfârşit, blestemă întotdeauna ceva sau pe cineva, predica trebuie să capete mai multă forţă, şi blestemă din nou, astăzi ne blestemă pe mama şi pe mine, blestemă neamul lui şi pe-al meu, eu mă îndrept spre cristelniţa catolicilor şi-mi umezesc fruntea, în numele Tatălui, şi ies înainte să se termine predica.

Tata înoată cu mine în regatul celor o mie de atoli. Ne scufundăm în apa mării, îmi ies în cale bancuri de peşti dintre cei mai fermecaţi, cărora vreau să mă alătur, dar tata e pe urmele mele, îl văd lângă mine, sub mine, deasupra mea, trebuie s-ajung la recife, căci mama s-a ascuns într-un recif de corali de unde mă fixează cu privirea mută şi mă avertizează, fiindcă ea ştie ce mi se va întâmpla. Mă scufund mai adânc şi strig în apă: Nu! Şi: Nu mai vreau! Nu mai pot! Ştiu că e bine să strigi în apă, aşa alungi rechinii, ar trebui ca strigătul meu să-l alunge şi pe tata, care vrea să mă atace, să mă sfâşie sau să se culce din nou cu mine, să mă înşface în faţa recifului ca să vadă mama. Strig: Te urăsc, te urăsc, te urăsc mai mult decât îmi urăsc viaţa şi mi-am jurat c-o să te omor! Am găsit un loc lângă mama, printre ramificaţiile ei multiple, împietrite, care cresc mereu în abisurile mării, atârn printre ramurile ei, înfricoşată, îngrozită, mă agăţ de ea, dar tata întinde mâinile după mine, iar întinde mâinile după mine, deci nu eu, el a fost cel care-a strigat, a fost vocea lui, nu a mea: Mi-am jurat că o să te omor! Dar eu am fost cea care a strigat: Te urăsc mai mult decât îmi urăsc viaţa!

Malina nu-i aici, îmi îndrept perna, găsesc paharul cu apă minerală, Güssinger, dau pe gât, însetată, paharul. De ce-am spus asta, de ce? Mai mult

decât îmi urăsc viaţa. Viaţa mea e frumoasă, Malina a făcut-o din ce în ce mai frumoasă. E o dimineaţă mohorâtă, dar nu tocmai întunecată. Câte mai spun şi eu, de ce Malina doarme acum? Tocmai acum. Ar trebui să-mi explice şi mie ce spun. Nu-mi urăsc viaţa, dar atunci de ce să urăsc *mai mult* decât îmi urăsc viaţa? Nu pot. Numai noaptea mă simt pierdută. Mă ridic cu grijă din pat, pentru ca viaţa mea să rămână frumoasă, pun la fiert apa pentru ceai, trebuie să beau ceai, în bucătărie, tremurând de frig în ciuda cămăşii lungi de noapte, îmi pregătesc ceaiul de care am nevoie, pentru că atunci când nu mai pot să fac nimic prepararea ceaiului încă mai este o ocupaţie. Când apa dă-n clocot nu mai sunt într-un atol, încălzesc ceainicul, număr linguriţele de Earl Grey, torn apa, încă mai sunt în stare să beau ceai, încă mai pot să dirijez apa clocotită până la ceainic. Nu vreau să-l trezesc pe Malina, rămân trează până se face 7 dimineaţa, îl trezesc, îi pregătesc micul dejun, nici Malina nu se simte tocmai bine, poate că s-a întors târziu acasă, oul e prea tare, dar nu spune nimic, eu murmur o scuză, laptele e deja acru, dar n-au trecut decât două zile şi-a stat în frigider, Malina îşi ridică privirea pentru că în ceai se formează nişte cocoloaşe albe, îi vărs ceaşca, azi trebuie să-şi bea ceaiul fără lapte. Totul s-a acrit. Iartă-mă, spun eu. Ce e? întreabă Malina. Şi-acum pleacă, te rog, pleacă, pregăteşte-te, altfel întârzii, nu pot să vorbesc aşa de dimineaţă.

Port mantaua siberiană de evreu, ca toţi ceilalţi. E iarnă grea, tot mai multă zăpadă cade peste noi, iar rafturile cu cărţi se prăbuşesc sub povara zăpezii, zăpada le îngroapă treptat, în timp ce noi toţi aşteptăm să fim deportaţi, până şi fotografiile de pe rafturi se umezesc, sunt portretele tuturor oamenilor pe care i-am iubit, iar eu le şterg de zăpadă, le scutur, dar zăpada continuă să cadă, degetele mi s-au umezit deja, las zăpada să-ngroape fotografiile. Sunt disperată că vede şi tata ce încerc eu să fac în cele din urmă, căci el nu e de-ai noştri, nu vreau să vadă ce eforturi fac şi cine e-n fotografii. Tata, care şi-ar dori să-mbrace şi el o manta, deşi e prea gras pentru ea, uită de portrete, discută cu cineva, îşi scoate mantaua din nou, caută alta mai potrivită, numai că, din fericire, nu mai e nici una. Mă vede plecând cu ceilalţi, aş vrea să mai vorbesc o dată cu el, să-l lămuresc odată că nu e de-ai noştri, că n-are nici un drept, spun: Nu mai am timp, nu mai am atâta timp. Pur şi simplu nu mai e timp de asta. În jurul meu, câţiva mă acuză că nu mă declar „solidară“, ciudat cuvânt! Mi-e indiferent. Trebuie să dau o semnătură, dar o dă tata-n locul meu, el e mereu „solidar“, nici măcar nu ştiu ce înseamnă asta. Îi spun repede: Adio, nu mai am timp, eu nu sunt solidară. Trebuie să caut pe cineva! Nu ştiu exact pe cine trebuie să caut, e cineva din Pécs pe care-l caut între toţi oamenii ăştia, în acest haos cumplit. Trec şi ultimele momente pe care le mai am la dispoziţie, mi-e teamă că a fost deportat înaintea mea, deşi numai cu el pot să vorbesc despre asta, numai cu el şi până

la a şaptea generaţie, pentru care nu pot să ofer nici o garanţie, pentru că după mine nu va mai fi nimic. Îl găsesc în multe barăci, în încăperea cea mai dosnică, mă aşteaptă acolo, obosit, în camera goală, lângă el, care stă întins pe jos, în mantaua lui siderală, mai neagră decât negrul, în care-l văzusem acum câteva mii de ani, se află un buchet de crini. Se ridică adormit, a mai îmbătrânit cu câţiva ani şi mare-i e oboseala. Rosteşte cu vocea lui dintâi: În sfârşit, în sfârşit ai ajuns! Iar eu mă prăbuşesc lângă el şi râd şi plâng şi-l sărut, eşti aici, nu mai vreau nimic altceva, în sfârşit, în sfârşit! E şi un copil aici, văd numai unul, deşi am impresia că ar trebui să fie doi, iar copilul stă culcat într-un colţ. L-am recunoscut pe loc. În alt colţ stă culcată femeia care i-a născut copilul, blândă şi răbdătoare, n-are nimic împotrivă să ne lungim aici, unul lângă celălalt, înaintea deportării. Deodată se aude: Scularea! Ne ridicăm toţi în picioare, plecăm, cel mic e deja în camion, trebuie să ne grăbim s-ajungem şi noi sus, eu trebuie să mai găsesc umbrelele de protecţie şi le găsesc pe toate, pe-a lui, pe-a femeii blânde, pe-a copilului şi pe-a mea, numai că umbrela mea nu-mi aparţine, a uitat-o cineva la Viena, iar eu sunt consternată, pentru că am vrut tot timpul s-o dau înapoi şi acum nu mai am timp. E o paraşută dezumflată. E prea târziu, trebuie să iau umbrela asta ca să trecem prin Ungaria, căci mi-am regăsit prima iubire, plouă, răpăie tare peste noi, mai ales peste copilul atât de calm şi de vesel. Începe iarăşi, respir prea des, poate că din cauza copilului, dar iubitul meu îmi spune: Fii calmă, fii calmă ca noi! Imediat o să răsară luna. Numai că mie tot mi-e frică de moarte, căci iar încep să-nnebunesc, el spune: Calmează-te, gândeşte-te la Stadtpark, gândeşte-te la frunza aia, gândeşte-te la grădina din Viena, la copacul nostru, înfloreşte paulovnia. Mă calmez pe loc, pentru că amândoi am avut aceeaşi soartă, el îmi arată capul, ştiu ce-au făcut cu capul lui. Camionul trebuie să treacă printr-un fluviu, e Dunărea şi totuşi alt fluviu, încerc să rămân calmă, pentru că aici, în luncile Dunării, ne-am întâlnit pentru prima oară, eu spun că e-n regulă, dar apoi gura mi se deschide larg, fără să strige, căci nu e chiar în regulă. El îmi spune: nu uita niciodată, se cheamă *Facile*[66]! Iar eu înţeleg greşit, strig fără glas: se cheamă *Facit*[67]! În fluviu, în fluviul adânc. Pot să vă vorbesc o clipă? mă întreabă un domn, trebuie să vă dau o veste. Îl întreb: Cui, cui trebuie să-i daţi o veste? El răspunde: Numai prinţesei de Kagran. Mă răstesc la el: Să nu mai pomeniţi niciodată numele ăsta! Nu-mi spuneţi nimic! Dar el îmi arată o frunză uscată şi atunci ştiu că a spus adevărul. Viaţa mea a luat sfârşit, căci el s-a înecat în fluviu, în timpul transportului, el a fost viaţa mea. L-am iubit mai mult decât propria mea viaţă.

Malina mă ţine, el e cel care-mi spune: Fii calmă! Trebuie să fiu calmă. Umblu cu el peste tot prin apartament, el ar vrea să mă întind, dar eu nu mă mai pot întinde pe patul ăsta prea moale. Mă întind pe jos, mă ridic imediat, căci am mai stat aşa întinsă şi în altă parte, acoperită cu mantaua siberiană

care ţinea de cald, şi umblu cu el aşa, vorbind, vorbind, lăsând cuvintele să intre, să iasă. Îmi aşez disperată capul pe umărul lui Malina, aici, la umărul ăsta, cred, Malina are clavicula ruptă şi o plăcuţă de platină, de când cu accidentul de maşină, mi-a povestit odată, realizez că mi se face frig, din nou încep să tremur, răsare luna, se vede de la fereastra noastră, vezi luna? Eu văd o altă lună şi o lume siderală, dar nu vreau să vorbesc despre asta, despre cealaltă lună, numai că trebuie să vorbesc, să vorbesc mereu ca să mă salvez, să nu-l agasez pe Malina cu asta, capul meu, capul, înnebunesc, dar Malina nu trebuie să ştie. Totuşi Malina ştie şi mă rog de el, în timp ce, încleştându-mă de el, alerg de colo-colo prin apartament, mă las să cad, mă ridic din nou, mă deschei la cămaşă, iar mă las să cad, fiindcă îmi pierd minţile, mă cuprinde, îmi pierd minţile, sunt fără alinare, înnebunesc, dar Malina îmi mai spune o dată: Fii calmă, relaxează-te. Cad şi mă gândesc la Ivan, respir mai regulat, Malina îmi masează mâinile şi picioarele, regiunea din jurul inimii, dar eu înnebunesc, te rog un singur lucru, doar un singur lucru te rog… Dar Malina spune: De ce să mă rogi, doar nu trebuie să mă rogi. Dar eu zic din nou, cu glasul de astăzi: Te rog, Ivan nu trebuie să afle niciodată, nu trebuie să ştie niciodată (sunt ameţită, fiindcă ştiu că Malina nu ştie nimic despre Ivan, de ce vorbesc tocmai acum despre Ivan?) – Ivan nu trebuie niciodată, promite-mi, cât timp mai pot vorbi, vorbesc, e important să vorbesc, ştii, nu fac altceva decât să vorbesc şi, te rog, vorbeşte cu mine, Ivan nu trebuie să ştie nimic, niciodată, niciodată, te rog, povesteşte-mi ceva, hai să vorbim despre cină, unde-ai fost, cu cine, vorbeşte cu mine, despre noul disc, l-ai adus, O, vechi parfum! vorbeşte cu mine, indiferent ce, numai să vorbim ceva, să vorbim, să vorbim, atunci n-o să mai fim în Siberia, în fluviu, în lunci, în luncile Dunării, atunci o să fim din nou aici, pe Ungargasse, tu, ţara mea slăvită, Ungarlanda mea, vorbeşte cu mine, aprinde peste tot luminile, nu te mai gândi la cheltuieli, trebuie să fie lumină peste tot, aprinde toate becurile, dă-mi apă, aprinde lumina, aprinde toate luminile! Aprinde şi sfeşnicul.

Malina aprinde lumina, Malina îmi aduce apă, criza se atenuează, creşte senzaţia de ameţeală, i-am spus ceva lui Malina, am pronunţat numele lui Ivan? Am spus „sfeşnic“? Ştii, spun mai puţin agitată, nu trebuie s-o iei prea-n serios, Ivan trăieşte şi a trăit cu secole în urmă, ciudat, nu? Întâi şi-ntâi nu-ţi face griji, numai eu îmi fac azi tot felul de griji, de-aia sunt aşa obosită, dar lasă lumina aprinsă! Ivan trăieşte încă şi o să mă sune. Când sună, spune-i — Malina umblă iarăşi cu mine încolo şi încoace, pentru că nu pot să rămân culcată, el nu ştie ce să-i spună lui Ivan, aud telefonul. Spune-i, spune-i, te rog să-i spui! Nu-i spune nimic. Cel mai bine: Nu sunt acasă.

Tata trebuie să ne spele picioarele, cum fac toţi sfinţii noştri împăraţi apostolici cu săracii într-o zi din an. Ivan şi cu mine facem o baie la picioare, apa face spume negre şi e murdară, de mult nu ne-am mai spălat pe picioare.

Mai bine ne spălăm singuri, căci tata nu-şi mai face cum trebuie onorabila datorie. Mă bucur că picioarele noastre sunt acum curate, că miros a curat, le şterg mai întâi pe-ale lui Ivan, apoi pe-ale mele, stăm pe patul meu şi ne uităm unul la altul, fericiţi. Dar acum vine cineva, prea târziu, uşa se deschide, e tata. Arăt spre Ivan, spun: El e! Nu ştiu dacă pentru asta trebuie să mă aştept la pedeapsa capitală sau doar la deportare. Tata se uită la apa murdară, din care îmi ridic picioarele albe, frumos mirositoare şi, cu mândrie, îi arăt şi picioarele curate ale lui Ivan. Tata nu trebuie să-şi dea seama cât mă bucur eu că am spălat toate urmele acestui drum lung, chiar dacă el iarăşi nu şi-a făcut datoria. A fost un drum prea lung de la el la Ivan şi m-am murdărit pe picioare. Alături se aude la radio: *dadim, dadam*. Tata strigă: Închideţi radioul! Nu e radioul, doar ştii foarte bine, spun eu hotărâtă, n-am avut niciodată radio. Tata strigă iar: Picioarele îţi sunt foarte murdare, le-am spus asta tuturor. Ca să ştii! Murdare, murdare! Eu îi răspund zâmbind: Picioarele mele sunt spălate, sper să aibă toţi asemenea picioare curate.

Ce fel de muzică e asta, gata cu muzica! Tata urlă mai tare ca niciodată. Şi să-mi răspunzi imediat, în ce dată a descoperit Columb America? Câte culori de bază există? Câte nuanţe de bază? Trei culori de bază. Ostwald spune că 500. Toate răspunsurile mele vin rapid şi corect, dar extrem de încet, n-am ce să fac dacă tata nu le-aude. El strigă din nou şi de fiecare dată când ridică vocea cade câte-o bucată de tencuială din perete sau sare câte-o bucată de lemn din parchet. La ce mai întreabă, dacă tot nu vrea s-audă răspunsurile?

Afară s-a făcut întuneric, nu pot să deschid fereastra şi-mi lipesc faţa de geam, nu se vede aproape nimic. Treptat, îmi dau seama că băltoaca aceea întunecată ar putea fi un lac şi-i aud pe bărbaţii beţi intonând un coral pe gheaţă. Ştiu că tata a apărut în spatele meu, a jurat că mă omoară, deci mă bag repede între fereastră şi perdeaua lungă şi grea, ca să nu mă prindă că mă uit pe fereastră, dar eu ştiu deja ce nu trebuia să ştiu: pe malul lacului se află cimitirul fiicelor ucise.

Pe un vaporaş, tata începe să turneze filmul cel mare. El e regizorul şi totul se face după voia lui. Am cedat din nou, căci tata vrea să turneze câteva secvenţe cu mine, m-a asigurat că nu mă va recunoaşte nimeni, are cel mai bun machior. Tata şi-a pus un nume, nimeni nu ştie ce nume, de câteva ori a apărut cu litere luminoase la jumătate din cinematografele lumii. Stau jos şi aştept, deocamdată nu sunt îmbrăcată şi nici machiată, am părul plin de bigudiuri şi numai un prosop în jurul umerilor, dar deodată descopăr că tata profită de situaţie şi filmează pe ascuns, sar în picioare, indignată, nu găsesc nimic să m-acopăr, totuşi mă reped la el şi la operator spunând: Încetează, încetează imediat! Spun: Porţiunea asta de film trebuie distrusă pe loc, n-are nimic de-a face cu filmul, pentru că e contrară înţelegerii dintre noi, porţiunea

asta trebuie înlăturată. Tata răspunde că tocmai asta vrea, o să fie cea mai interesantă porţiune din tot filmul şi continuă să filmeze. Aud cu groază zumzetul camerei de filmat şi-i mai cer o dată să înceteze şi să-mi dea bucata de film, dar el continuă să filmeze fără grijă şi iarăşi spune: Nu. Mă agit din ce în ce mai tare şi strig că îi mai dau o secundă timp de gândire, că nu mă mai tem de şantaj, că ştiu ce am de făcut şi chiar am să trec la fapte dacă nu m-ajută nimeni. Pentru că nu reacţionează nici de data asta, iar secunda a trecut, mă uit la coşurile vaporului şi la aparatura împrăştiată peste tot pe punte, mă împiedic în cabluri şi caut şi iar caut, oare cum să împiedic eu ce face el, mă reped înapoi în garderobă, care n-are uşă, nu cumva să mă încui pe dinăuntru, tata râde, dar în momentul ăsta văd farfuriuţa cu apă şi săpun, pregătită în faţa oglinzii pentru manichiură, şi ideea îmi vine fulgerător: iau farfuria şi vărs apa cu săpun peste aparate şi în ţevile vaporului, de peste tot încep să iasă aburi, tata încremeneşte, iar eu îi spun că l-am avertizat, că nu-i mai fac voia, că m-am schimbat, că de-acum înainte o să mă răzbun pe oricine nu respectă înţelegerea, aşa cum m-am răzbunat şi pe el. Vaporul scoate tot mai mulţi aburi, peliculele s-au şters, filmările trebuie întrerupte de urgenţă, stau cu toţii înfricoşaţi şi discută între ei, îşi spun că oricum nu le plăcuse regizorul şi sunt bucuroşi că filmul ăsta nu se mai face. Părăsim vaporul pe scări de frânghie înnodată, ne legănăm un timp în nişte bărci de salvare, apoi suntem aduşi pe un vapor mare. În timp ce stau, epuizată, pe o bancă de pe vaporul cel mare şi urmăresc lucrările de salvare de pe vaporaş, trupuri de oameni se apropie înot, sunt vii, dar pline de arsuri, trebuie să ne strângem cumva, ca să încapă toţi pe vaporul ăsta, pentru că, la mare depărtare de vaporul nostru care se scufunda, explodase un al doilea vapor, care era tot al tatei, cu mulţi pasageri la bord, şi-acolo au fost mulţi răniţi. Mă înfricoşez, fără motiv, numai la gândul că farfuria mea de apă cu săpun ar fi provocat şi explozia celuilalt vapor, deja mă aştept să fiu acuzată de crimă când ajungem la ţărm. Din ce în ce mai multe trupuri de oameni care trebuie pescuite se îndreaptă spre noi, printre ele sunt şi cadavre. Mai târziu aflu uşurată că celălalt vapor s-a scufundat din cu totul alte cauze. Eu nu port nici o vină, a fost o neglijenţă a tatei.

Tata vrea să mă scoată din Viena şi să mă ducă în altă ţară, vrea să mă convingă, plin de blândeţe, că trebuie să plec de-aici, că toţi prietenii mei au o influenţă negativă asupra mea, dar eu îmi dau seama că nu vrea martori, nu vrea ca eu să vorbesc cu cineva şi să iasă totul la iveală. Ar putea ieşi la iveală. Nu mă mai opun, întreb doar dacă pot să scriu scrisori acasă, el spune că rămâne de văzut, că nu e bine pentru mine. Am plecat într-o ţară străină, am primit chiar permisiunea de a merge pe stradă, dar nu cunosc pe nimeni şi nu înţeleg limba. Noi locuim foarte sus, unde mă ia cu ameţeală, nici o casă nu poate fi atât de înaltă, niciodată n-am locuit la o asemenea înălţime, toată ziua stau în pat, preventiv, sunt şi nu sunt în captivitate, tata intră destul de rar

să mă vadă, de cele mai multe ori trimite o femeie cu faţa acoperită, nu i se văd decât ochii, ea ştie ceva. Îmi aduce mâncarea şi ceaiul, curând n-o să mă mai pot ridica, fiindcă totul se învârte cu mine încă de la primul pas. Îmi revin în minte antecedente, deci trebuie să mă ridic, pentru că mâncarea sau ceaiul sunt otrăvite, ajung până la baie şi vărs mâncarea şi ceaiul în closet, nici femeia şi nici tata n-au observat, ei mă otrăvesc, e îngrozitor, trebuie să scriu o scrisoare, nu reuşesc să scriu decât câteva rânduri, pe care le ascund în geantă, în sertar, sub pernă, dar trebuie să scriu o scrisoare şi s-o scot din casă. Tresar şi pixul îmi cade din mână, căci în uşă stă tata, avea el de mai demult o bănuială, caută toate scrisorile, scoate una din coşul de hârtii şi strigă: Deschide gura! Ce vrei să spui? Gura mare, am spus! Strigă ore-n şir şi nu se mai opreşte, nu mă lasă să spun nimic, eu plâng din ce în ce mai tare, el strigă şi mai tare când plâng eu, nu pot să-i spun că nu mai mănânc nimic, că arunc mâncarea, că am aflat totul, scot şi scrisoarea mototolită de sub pernă şi suspin. Gura mare! Din priviri îi spun: Mi-e dor de casă, vreau acasă! Tata spune sarcastic: Dor de casă! Ăsta e dorul de casă? Scrisori, care va să zică, dar n-avea grijă, că nu pleacă niciunde, onorabilele tale scrisori către onorabilii tăi prieteni!

Am ajuns numai piele şi os şi abia mă mai ţin pe picioare, dar încă pot să-mi cobor geamantanele din pod, fără zgomot, la miezul nopţii, tata doarme tun, îl aud cum sforăie, gâfâie şi horcăie. În ciuda înălţimii m-am aplecat în afară şi am privit în jos, de cealaltă parte a străzii se află maşina lui Malina. Se pare că Malina, care n-a primit nici o scrisoare, a înţeles şi mi-a trimis maşina lui. Adun în geamantane ce-i mai important sau doar ce-i la-ndemână, totul trebuie să se petreacă în linişte şi cât mai repede, la noapte, altfel nu mai reuşesc niciodată. Mă împleticesc cu geamantanele pe stradă, le pun jos aproape la fiecare pas şi aştept să-mi vină sufletul la loc ca să le car mai departe, apoi mă aşez în maşină, împing geamantanele pe locurile din spate, bag cheia, pornesc, conduc în zigzag pe strada goală şi întunecată, ştiu cam pe unde vine ieşirea spre Viena, ştiu pe unde s-o iau, dar nu sunt în stare să conduc şi mă opresc, nu se poate. Ar trebui s-ajung cel puţin până la un oficiu poştal, să-i trimit o telegramă urgentă lui Malina, să vină să mă ia, dar nu se poate. Trebuie să întorc, se luminează de ziuă, pierd controlul asupra volanului, maşina alunecă înapoi la locul ei, unde-a stat până acum, se opreşte de-a-ndoaselea, aş vrea să accelerez pentru ultima oară şi să mă izbesc în zid, să mor, căci Malina nu vine, s-a făcut lumină, mă sprijin de volan. Cineva mă trage de păr, e tata. Femeia, căreia-i alunecă basmaua de pe faţă, mă trage din maşină şi mă duce înapoi în casă. I-am văzut faţa, ea-şi trage repede la loc basmaua, în timp ce eu scot un ţipăt, căci am recunoscut-o. Cei doi mă vor ucide.

Tata m-a adus într-o casă înaltă, care are şi grădină sus, şi mă lasă să plantez flori şi pomişori, ca să-mi treacă mai uşor timpul, face glume despre pădurea mea de brazi, sunt de pe vremea Crăciunului din copilărie, dar cât timp face glume e bine, sunt bulgări argintii şi flori violete şi galbene, numai că astea nu sunt cele potrivite. Plantez, semăn flori şi-n ghivece din ceramică, dar totdeauna ies altfel de culori, nedorite, nu sunt mulţumită, iar tata spune: Te pomeneşti că te crezi prinţesă, nu? Te-i fi crezând superioară sau ce?! Las' că-ţi trece ţie, îţi scot eu gărgăunii din cap, iar astea şi astea – arată spre plantele mele –, o să se termine cu toate, ce-i cu pierderea asta de timp, cu verdeţurile astea? Eu ţin furtunul de grădină în mână, aş putea să-i îndrept tot jetul de apă în faţă, ca să-nceteze odată cu jignirile, pentru că el mi-a dat în grijă grădina, dar las furtunul jos, îmi acopăr faţa cu mâinile, să-mi spună el ce trebuie să fac, apa şiroieşte pe jos, nu mai vreau să ud plantele, închid robinetul şi intru în casă. Au sosit oaspeţii tatei, trebuie să-mi dau silinţa să aduc farfuriile şi tăvile cu pahare, apoi să rămân acolo, să ascult ce se vorbeşte, nici măcar nu ştiu despre ce se vorbeşte, trebuie să dau şi răspunsuri, dar atunci când mă gândesc la un răspuns sunt privită aspru, mă bâlbâi, nimic nu e cum trebuie. Tata le răspunde tuturor, cu zâmbetele lui fermecătoare, mă bate pe umăr şi spune: Vrea să vă convingă că nu-i dau voie să lucreze decât în grădină, uitaţi-vă măcar o dată la grădinăreasă asta care lucrează din greu, întinde mâinile, copilo, arată-ne lăbuţele tale albe şi frumoase! Toţi râd, râd şi eu forţat, tata râde cel mai tare, el bea foarte mult, chiar mai mult după ce pleacă oaspeţii. Mă pune să-i mai arăt o dată mâinile, le suceşte, le răsuceşte, iar eu tresar de durere, scap din mâinile lui, pentru că se clatină de beat când se ridică, alerg afară şi vreau să trântesc uşa, să m-ascund în grădină, dar tata vine după mine şi ochii lui sunt îngrozitori, faţa îi e roşie-vânătă de mânie, mă împinge într-o balustradă – sper că nu e şi aici casa aia de sus de tot –, trage de mine, ne luptăm, vrea să mă arunce peste balustradă, alunecăm amândoi, iar eu mă arunc pe partea cealaltă, trebuie s-ajung până la zid sau să sar pe-acoperişul de-alături sau s-ajung înapoi în casă, simt că-mi pierd minţile, nu ştiu cum să scap, iar tata, căruia se poate să-i fie frică de balustrade, nu mai vrea s-ajungem la balustradă, ridică un ghiveci de flori şi-l aruncă spre mine, ghiveciul se sparge de peretele din spatele meu, tata ia altul, un val de pământ mă izbeşte-n faţă, pocneşte, sar ţăndări, am ochii plini de pământ, nu se poate ca tatăl meu să fie aşa, n-are voie să fie aşa! Sună la uşă, spre norocul meu, cineva s-a alarmat, sună iarăşi sau poate s-a-ntors vreunul din oaspeţi. Vine cineva, şoptesc eu, opreşte-te! Tata răspunde în batjocură: Vine cineva la tine, sigur că da, bine-nţeles că la tine, dar tu rămâi aici, m-auzi? Pentru că soneria nu se opreşte din ţârâit, pentru că trebuie să fie salvarea, pentru că eu nu mai văd nimic cu faţa mea murdară de pământ şi-ncerc să găsesc uşa, tata începe să arunce peste balustradă cu toate ghivecele care-i cad în mână, pentru ca oamenii de jos să plece şi să nu mă salveze. Totuşi trebuie să fi scăpat în vreun

fel, pentru că deodată mă pomenesc în faţa porţii, pe stradă, cu Malina în faţa mea, în întuneric, eu şoptesc, el nu pricepe nimic, eu îi suflu: Nu veni acum, nu astăzi, dar Malina, pe care nu l-am văzut niciodată palid şi înspăimântat, întreabă speriat: Ce e, e ceva? Te rog, du-te, îi şoptesc eu, trebuie să-l calmez. Aud sirena poliţiei, poliţiştii sar dintr-o maşină de patrulă, eu spun cuprinsă de cea mai mare angoasă: Acum ajută-mă, trebuie să scăpăm de ei, trebuie! Malina vorbeşte cu poliţiştii şi-i lămureşte că în casa asta se dă o petrecere, cu oameni ceva mai turbulenţi şi mai binedispuşi. Pe mine m-a împins în beznă. Poliţiştii pleacă într-adevăr, Malina se-ntoarce şi-mi spune apăsat: Am înţeles, pe astea le-a aruncat el de sus, era gata-gata să mă nimerească, ori vii acum cu mine, ori nu ne mai vedem niciodată, trebuie să se termine odată. Dar eu şoptesc: Nu pot să vin cu tine, mai lasă-mă să-ncerc o dată, vreau să-l calmez, a făcut-o pentru că ai sunat tu, trebuie să mă întorc imediat. Te rog să nu mai suni! Înţelege, o să ne vedem din nou, spune Malina, dar nu înainte să se termine totul, pentru că a vrut să mă omoare. Îl contrazic încet, nu, nu, nu pe tine, pe mine, încep să plâng pentru că Malina a plecat, nu mai ştiu ce să fac, trebuie să şterg urmele, adun cioburile din stradă, împing cu mâna florile şi pământul în şanţ, l-am pierdut pe Malina în noaptea asta, Malina era să moară-n noaptea asta, noi amândoi, Malina şi cu mine, dar totul e mai puternic decât mine şi decât dragostea mea pentru Malina, voi continua să neg, în casă arde lumina, tata a adormit pe jos, în mijlocul dezastrului, totul e distrus, devastat, mă întind lângă tata, în dezastru, căci locul meu e aici, lângă el, care doarme vlăguit şi trist şi bătrân. Şi, chiar dacă-mi repugnă să-l privesc, trebuie s-o fac, trebuie să aflu ce pericole mai sunt scrise pe faţa lui, trebuie să aflu de unde vine răul şi mă-ngrozesc, dar altfel decât de obicei, pentru că răul se află pe un chip pe care nu-l cunosc, mă târăsc, cu pământ lipicios pe mâini, spre un necunoscut. Cum am ajuns aici, în puterea lui, în puterea cui? Cu toată epuizarea, am o bănuială, dar bănuiala e prea puternică, o-nlătur imediat, nu se poate să fie un necunoscut, nu se poate să fi fost totul inutil sau o înşelăciune. Nu poate fi adevărat.

Malina deschide o sticlă cu apă minerală, dar îmi ţine în faţă şi un pahar mare, cu un deget de whisky, insistă să beau. Nu-mi place să beau whisky noaptea, dar, pentru că Malina arată atât de îngrijorat şi îmi apasă încheietura mâinii cu degetele, presupun că nu mi-e bine. El îmi caută pulsul, numără bătăile şi nu pare mulţumit.

Malina: Tot n-ai să-mi spui nimic?

Eu: Ceva mi se arată, încep să văd o urmă de logică, dar nu înţeleg nimic în amănunt. Unele lucruri sunt pe jumătate adevărate, cum ar fi că te-am aşteptat, chiar şi că am coborât scările o dată, ca să te opresc, până şi istoria cu poliţiştii e aproape adevărată, numai că nu tu le-ai spus să plece pentru că e o neînţelegere la mijloc, eu însămi le-am spus, eu i-am trimis

înapoi. Nu-i aşa? Angoasa era mai mare în vis. Tu ai putea vreodată să chemi poliţia? Eu nu. Nici nu i-am chemat eu, ci vecinii, eu am şters urmele, am dat declaraţii false, aşa se face, nu?

Malina: De ce l-ai acoperit?

Eu: Am spus că era o petrecere, o petrecere turbulentă, obişnuită. Alexander Fleisser şi tânărul Bardos erau jos, tocmai se despărţeau, atunci a fost cât pe ce ca Alexander să fie lovit de un obiect, nu-ţi spun ce obiect, era destul de mare ca să omoare pe cineva. De sus au fost aruncate sticle, bineînţeles că nu ghivece de flori. Am spus, din greşeală. Se mai întâmplă. Sigur că nu se întâmplă des, nu în toate familiile, nu în fiecare zi, nu peste tot, dar de întâmplat se poate întâmpla, la o petrecere, imaginează-ţi dispoziţia oamenilor.

Malina: Nu vorbesc despre oameni şi tu ştii asta. Şi nici despre dispoziţii.

Eu: De fapt angoasa nu vine atunci când ştii că ar putea să se întâmple cu adevărat, e cu totul altfel, angoasa vine mai târziu, sub altă formă, ea vine în noaptea asta. A, da, tu vrei să afli altceva. În ziua următoare m-am dus la Alexander, şi pe tânărul Bardos, pe care nici nu-l cunoşteam bine, l-ar fi putut atinge obiectul ăla, dar el se afla deja la o sută de metri distanţă. I-am spus lui Alexander că sunt într-o anumită măsură, într-o oarecare măsură, teribil de deprimată, pur şi simplu fără grai, dar am vorbit enorm, fiindcă Alexander îşi formase deja o părere, iar eu aveam sentimentul că o să facă o reclamaţie, dar asta n-avea voie să se întâmple, înţelege-mă! Am mai spus că „s-a“ crezut că strada era goală, cine să se fi gândit că şi Bardos era jos, la ora aia târzie, şi poate că l-a şi văzut „cineva“, fără îndoială, dar asta am ştiut numai eu, de-aia am ajuns să vorbesc despre timpuri grele, doar că pe faţa lui Alexander se citea că „timpurile grele“ nu erau o scuză pentru asemenea incidente, aşa că am inventat, pe lângă astea, şi o maladie gravă şi aşa am tot inventat o mulţime de lucruri. Alexander nu era uşor de convins. Nici nu mi-am propus să acţionez convingător, ci să împiedic pe moment tot ce putea să fie mai rău.

Malina: De ce-ai făcut asta?

Eu: Nu ştiu. Am făcut-o. Pe-atunci consideram că e bine s-o fac. Mai târziu nu mai ştii nimic. Nici măcar un motiv, pentru că nici unul nu mai e plauzibil.

Malina: Ce-ai fi declarat?

Eu: Absolut nimic. Cel mult printr-un cuvânt, singurul pe care-l mai puteam pronunţa – dar deja nu mai ştiam ce înseamnă –, aş fi desfiinţat toate întrebările. (Îi fac lui Malina un semn cu degetele, în limbajul surdomuţilor.) Nu m-aş fi descurcat foarte bine aşa? Sau prin aceste cuvinte: legături de sânge. Poţi să râzi, ţie nu ţi s-a întâmplat nimic, nu tu ai fost la poartă.

Malina: Eu râd? Tu râzi. Ar trebui să te culci, e absurd să vorbim câtă vreme fugi de adevăr.

Eu: Le-am dat nişte bani poliţiştilor, nu toţi sunt corupţi, dar băieţii ăştia erau, ăsta-i adevărul. S-au bucurat că puteau să se-ntoarcă la post sau în pat.

Malina: Ce mă privesc pe mine toate astea? Tu eşti cea care visează.

Eu: Eu visez, dar te asigur că încep să înţeleg. Atunci am început şi eu să citesc cuvintele strâmb. Unde scria „moda verii“[68] citeam „crimele verii“[69]. Iar ăsta e numai un exemplu. Ţi-aş putea da sute de asemenea exemple. Mă crezi?

Malina: Bineînţeles, dar eu mai cred un lucru pe care tu încă nu vrei să-l crezi.

Eu: Şi anume?

Malina: Uiţi că mâine sunt de serviciu. Te rog să te trezeşti la timp. Eu sunt mort de oboseală. Şi ţi-aş fi recunoscător dacă măcar o dată oul de la micul dejun n-ar fi nici prea tare, nici prea moale. Noapte bună.

A sosit timpul noilor crime de iarnă, ele sunt prezentate în cele mai cunoscute case de crime. Tata este primul creator din oraş. Deşi refuz, el mă obligă să prezint rochiile de mireasă. Oricum anul ăsta se poartă numai crimele în alb şi rareori cele în negru, iar cele în alb doar în Palatul de Gheaţă, la minus 50 de grade, acolo eşti cununat de viu, în public şi pentru public, în văluri de gheaţă şi cu flori de gheaţă. Mirii trebuie să fie goi. Palatul de Gheaţă se află pe locul unde a fost patinoarul şi unde se organizează vara întreceri de lupte libere, dar tata a închiriat tot terenul, eu voi fi cununată cu tânărul Bardos, a fost chemată şi o orchestră, care se teme ca de moarte să cânte la o asemenea temperatură, numai că tata le dă asigurări văduvelor. Ele sunt încă soţiile muzicienilor.

Tata s-a întors din Rusia mai rău decât înainte. N-a văzut Ermitajul, ci a studiat torturile, a adus-o cu el pe ţarina Melanie. Rolul meu constă în a dansa pe gheaţă, artistic, împreună cu tânărul Bardos, într-un pavilion elegant de gheaţă, aplaudaţi de toată Viena şi de întreaga lume, deoarece spectacolul se transmite prin satelit, în aceeaşi zi în care americanii sau ruşii sau toţi la un loc îşi iau zborul spre lună. Singurul lucru care-l interesează pe tata este ca spectacolul vienez de pe gheaţă să facă pe toată lumea să uite de lună şi de marile puteri. Într-o trăsură capitonată cu blană, dă ocol primei şi celei de-a treia circumscripţii şi se mai lasă admirat o dată în compania tinerei ţarine, înainte de marele spectacol.

La început, publicului i se atrage atenţia prin difuzoare asupra detaliilor ingenioase ale Palatului de Gheaţă, a ferestrelor făcute din cele mai subţiri plăcuţe de gheaţă, la fel de transparente ca sticla cea mai frumoasă. Sute de candelabre din gheaţă iluminează locul amenajat uimitor, divanele, taburetele,

servantele cu cele mai fragile servicii de masă şi de ceai, pahare, totul e făcut în întregime din gheaţă viu colorată, pictată asemenea porţelanului de Augarten. În şemineu se află lemn din gheaţă care, stropit cu petrol pe deasupra, pare să ardă, iar prin dantelăria unor perdele de gheaţă se zăreşte un pat cu baldachin. Ţarina, care-l numeşte pe tata „ursul meu“, îl tachinează, spunându-i că trebuie să fie o plăcere să locuieşti în acest palat, totuşi e cam frig ca să dormi aici. Tata se apleacă spre mine şi-mi spune pe un ton frivol: Sunt convins că n-o să suferi de frig în patul ăsta, azi, împreună cu domnul Bardos al tău, care ar trebui să aibă grijă ca focul dragostei voastre să nu se stingă! Mă arunc la picioarele tatei, îi cer îndurare, nu pentru viaţa mea, ci pentru tânărul Bardos, pe care nu-l cunosc aproape deloc, care nu mă cunoaşte aproape deloc şi se uită la mine fără să priceapă nimic, cu minţile deja paralizate de frig. Nu înţeleg de ce trebuie sacrificat şi Bardos cu ocazia acestei distracţii populare. Tata îi explică ţarinei că şi complicele meu va trebui să se dezbrace şi vor fi turnate peste noi apele Dunării şi ale Nevei, până când amândoi ne vom preface în statui de gheaţă. Dar e îngrozitor, spune Melanie afectată, ursul meu cel mare, n-ai putea să faci cumva ca bieţii oameni să moară mai repede? Nu, micuţa mea ursoaică, răspunde tata, căci altfel le-ar lipsi mişcările acelea naturale şi indispensabile, conforme cu legea frumuseţii, voi face ca amândoi să fie stropiţi de vii, cum o să mă mai distrez cu frica lor de moarte! Eşti crud, spune Melanie, dar tata îi promite extazul, el ştie cât sunt de înrudite cruzimea şi plăcerea. Când eşti învelit în blană, e uşor şi plăcut să asişti la un asemenea spectacol, îi promite el, sperând că Melanie le va întrece odată în cruzime pe toate celelalte femei. Lumea de pe stradă şi societatea vieneză jubilează: Aşa ceva nu vezi în fiecare zi!

Stăm în faţa palatului, dezbrăcaţi, la minus 50 de grade, trebuie să luăm poziţiile care ne sunt ordonate, câţiva suspină în public, dar toţi cred că Bardos e vinovat, că e complice, căci valuri de apă rece ca gheaţa încep să se reverse peste noi. Mă aud scâncind şi blestemând, ultimul lucru pe care-l mai percep e zâmbetul triumfător al tatălui meu, iar oftatul lui de plăcere e ultimul lucru pe care-l mai aud. Nu mai pot cere îndurare pentru viaţa lui Bardos. Mă transform în gheaţă.

Mama şi sora mea mi-au trimis un negociator internaţional, doresc să ştie dacă „după“ acest incident sunt dispusă să continuu relaţiile cu tata. Eu îi răspund mesagerului: Pentru nimic în lume! Bărbatul, care trebuie să fie un prieten al meu mai vechi, este de-a dreptul consternat şi de părere că ar fi păcat. El consideră atitudinea mea prea dură. Mă mut apoi de lângă mama şi sora mea, care stau mute şi neajutorate, în cealaltă cameră, ca să vorbesc personal cu tata. Deşi sunt neînduplecată în gânduri, în judecată şi tot corpul meu e de neclintit, nu pot scăpa de ideea că trebuie să-mi fac datoria, o să mă

culc cu el din nou, strângând din dinţi şi ţinându-mi corpul nemişcat. Însă el trebuie să ştie că o fac numai de dragul celorlalţi şi doar ca să evit un scandal internaţional. Tata e foarte abătut, îmi dă de înţeles că se simte rău, că nu mai face faţă, iarăşi nu are loc discuţia dintre noi, el îşi inventează o boală ca să nu fie nevoit să se gândească la Melanie şi la mine. Deodată mă luminez, ştiu de ce tot inventează la pretexte, el trăieşte acum cu sora mea. Nu mai pot să fac nimic pentru Eleonore, ea-mi trimite un bileţel: Roagă-te pentru mine, cere îndurare!

Stau în pat, ba mi-e prea cald, ba mi-e prea frig, mă întind după cartea pe care am pus-o jos înainte să adorm, INTERVIU CU TERRA, am uitat la ce capitol am ajuns, fără să am un plan precis, caut la cuprins, în anexă, explicaţiile termenilor de specialitate şi din alte limbi, forţele şi procesele de origine subterană, dinamica interioară. Malina îmi ia cartea din mână şi o pune deoparte.

Malina: De ce apare sora ta, cine e sora ta?

Eu: Eleonore? Nu ştiu, eu n-am nici o soră cu numele de Eleonore. Dar toţi avem câte o soră, nu? Iartă-mă! Oare cum am putut? Tu vrei să afli altceva, despre sora mea adevărată. În copilărie eram, bine-nţeles, tot timpul împreună, încă o vreme la Viena, duminicile, dimineaţa, frecventam concertele Societăţii Muzicale, uneori ne dădeam întâlnire cu aceiaşi bărbaţi, ea ştia să citească; odată a scris trei pagini triste, care nu i se potriveau deloc, aşa cum nici nouă nu ni se potrivesc multe lucruri, iar eu n-am prea dat atenţie. O neglijenţă de-a mea. Ce-o fi făcând sora mea acum? Sper că s-a căsătorit până la urmă.

Malina: Nu mai vorbi aşa despre sora ta, nu faci decât să-ţi consumi energiile încercând s-o ascunzi. Dar Eleonore?

Eu: Ar fi trebuit s-o iau mai în serios, numai că pe-atunci eram prea tânără.

Malina: Şi Eleonore?

Eu: E mult mai în vârstă decât sora mea, trebuie să fi trăit în alte vremuri, chiar în alt secol, am portrete de-ale ei, dar nu pot să-mi amintesc, nu-mi aduc aminte… Şi ea ştia să citească, odată am visat că-mi citea cu voce tare, cu o voce de stafie. *Vivere ardendo e non sentire il male.*[70] De unde e propoziţia asta?

Malina: Ce s-a-ntâmplat cu ea?

Eu: A murit în străinătate.

Tata a sechestrat-o pe sora mea, acum e enigmatic, îmi cere inelul ca să i-

l dea ei, sora mea trebuie să poarte inelul, îmi scoate cu forţa inelul de pe deget şi-mi spune: Ajunge, gata! Amândouă sunteţi la fel, dar o să vedeţi voi. Pe Melanie a „destituit-o“, câteodată spune că e „concediată“, că i-a ghicit intenţiile, ambiţiile şi mania de-a străluci prin el. Tiradele în care vrea să-mi explice această manie sunt însă bizare, mereu apare cuvântul „zăpadă“, spune că ea ar vrea să meargă cu el prin zăpadă, prin zăpezile noastre comune, din regiunea prealpină, iar eu îl întreb dacă a primit scrisorile, dar se pare că acestea au rămas înzăpezite. Îl rog încă o dată să-mi dea înapoi puţinele lucruri de care voi avea nevoie până la sfârşit, cele două ceşti de Augarten, pentru o ultimă cafea, altfel nu-mi pot face datoria până la capăt, dar ceştile de cafea au dispărut, iată lucrul cel mai amar, va trebui să-i spun surorii mele să-mi înapoieze măcar aceste ceşti. Tata a declanşat o mică avalanşă, ca să mă sperii şi să nu mai dau glas acestei dorinţe, ceştile sunt îngropate în zăpadă. A vrut doar să mă amăgească, acum declanşează o altă avalanşă, înţeleg treptat ce-i cu zăpada, ea trebuie să mă îngroape, ca să nu mă mai găsească nimeni. Alergând spre arbori, care-mi sunt adăpost şi sprijin, încerc să strig, cu laşitate, că nu mai vreau nimic, să uite tot, nu mai vreau absolut nimic, e pericol de avalanşă, trebuie să vâsleşti cu braţele şi să înoţi prin zăpadă pentru a rămâne la suprafaţă, trebuie să pluteşti pe zăpadă. Dar tata calcă pe o punte de zăpadă şi declanşează o a treia avalanşă, care smulge pădurile noastre cu totul din rădăcini, doboară cu o forţă colosală arborii cei mai vechi şi mai viguroşi, nu mai pot să-mi fac datoria, accept sfârşitul luptei, tata le promite celor din echipa de salvare câte-o bere şi le spune că se pot întoarce la casele lor, oricum până la primăvară nu se mai poate face nimic. Sunt prinsă sub avalanşa tatălui meu.

Schiez pentru prima oară pe pârtia uşor înzăpezită din spatele casei noastre. Trebuie să mă străduiesc să fac săriturile în aşa fel încât să n-ajung în locurile uscate şi, alunecând la vale, să merg pe urmele propoziţiei scrise pe zăpadă. Propoziţia asta datează poate dintr-o epocă anterioară, a fost scrisă de o mână stângace de copil în zăpada rămasă de pe vremea tinereţii mele. Am o bănuială că ea provine din maculatorul cu coperte maro în care, în noaptea de Anul Nou, am scris pe prima pagină: Cui i-e dat să trăiască un *de ce* îndură aproape orice *cum*. Dar propoziţia mai spune că eu încă am greutăţi cu tata şi că nu prea mai am cum să ies din acest necaz. O femeie mai în vârstă, o ghicitoare, ne dă lecţii de schi, mie şi unei grupe care stă deoparte şi căreia eu nu vreau să mă alătur. Femeia are grijă ca fiecare să se oprească unde se termină panta. Pe locul unde mă opresc, epuizată, se află o scrisoare, e vorba despre 26 ianuarie şi despre un copil, scrisoarea e împăturită într-un mod foarte complicat şi sigilată de mai multe ori. Încă nu poate fi deschisă – e învelită într-o crustă de gheaţă –, deoarece conţine o prezicere. Pornesc la drum prin pădurea cea mare, îmi scot schiurile şi pun crosele alături, merg mai

departe pe jos, în direcţia oraşului, până ajung la casele prietenilor mei vienezi. De pe plăcuţele de la uşă lipsesc numele bărbaţilor. Sun epuizată la Lily, sun, deşi ea n-a venit niciodată, continuu să fiu disperată pentru că n-a venit, apoi mă prefac calmă şi-i povestesc încă de la uşă că mama şi Eleonore sosesc astăzi ca să mă interneze într-o clinică bună, n-am nevoie de cazare, trebuie să ajung imediat la aeroport, deodată nu-mi mai amintesc la care, la Schwechat sau la Aspern, nu pot s-ajung în acelaşi timp la ambele aeroporturi, nici măcar nu-mi mai amintesc dacă mama şi soră-mea vin într-adevăr cu avionul, dacă există avioane în ziua de azi, dacă mama şi sora mea pot veni cu adevărat şi dacă au fost înştiinţate. Numai Lily a fost înştiinţată. Nu reuşesc să formulez propoziţia, mi-aş dori să strig: Numai pe tine te-au înştiinţat! Şi ce-ai făcut, n-ai făcut nimic, ai făcut să fie şi mai rău!

Cum din Viena au dispărut toţi bărbaţii, mă văd nevoită să-mi închiriez ceva împreună cu o tânără, o cameră nu mai mare decât camera mea din copilărie, găsesc acolo şi primul meu pat mai mare. Deodată mă îndrăgostesc de fată, o îmbrăţişez, în timp ce doamna Breitner, portăreasa mea din Ungargasse (sau baroneasa din Beatrixgasse), stă culcată alături, obeză şi greoaie, ea a remarcat deja că ne ţinem în braţe, deşi suntem acoperite cu pătura mea mare şi albastră. Nu e indignată, dar spune că nu şi-ar fi imaginat vreodată, doar mă cunoaşte, şi pe tata l-a cunoscut foarte bine, numai că nu ştiuse până azi că tata e plecat în America. Doamna Breitner se vaită, zice că mă credea o „sfântă“, repetă de mai multe ori „un fel de sfântă“, iar eu, ca să nu fiu dată afară, încerc să-i explic că e de înţeles şi, după tot necazul cu tata, e chiar normal să nu pot altfel. Mă uit cu atenţie la fată, n-am mai văzut-o până acum, e foarte gingaşă şi junăşi-mi povesteşte despre promenada lacului Wörther, sunt entuziasmată, dar n-am curaj s-o tutuiesc, de frică să nu descopere cine sunt. Nu trebuie să afle niciodată. O muzică se aude în surdină, uşor, iar noi încercăm, pe rând, să improvizăm nişte cuvinte pentru muzica asta, încearcă şi baroneasa, care e Breitner, portăreasa mea, greşim tot timpul, eu cânt: „Dezvălui toată supărarea mea“, fata cântă: „Uitaţi-vă prieteni, vă uitaţi?“ Însă doamna Breitner cântă: „Luaţi seama! Luaţi seama! Curând noaptea se va sfârşi!“

În drum spre tata mă întâlnesc cu un grup de studenţi care se duc tot la el, pot să le-arăt eu drumul, dar nu vreau să ajung odată cu ei în faţa uşii. Mă lipesc de perete, în timp ce studenţii sună la uşă. Deschide Melanie, într-o rochie lungă de casă, sânii îi sunt din nou prea mari şi vizibili pentru toată lumea, îi salută cu exuberanţă pe studenţi şi pretinde că-şi aminteşte de toţi, i-a văzut la cursuri, apoi spune, radiind de fericire, că astăzi mai este încă domnişoara Melanie, dar nu pentru mult timp, căci vrea să devină doamna Melanie. Niciodată, îmi spun. Apoi mă zăreşte, i-am stricat spectacolul, ne

salutăm în trecere, ne dăm mâna, dar în aşa fel încât ni se ating doar palmele şi nici una dintre noi nu-i strânge mâna celeilalte. Ea o ia înainte pe coridor, ăsta e deja noul apartament şi e limpede că Melanie e însărcinată. În apartament e Lina mea, cu capul plecat, nu credea că mai revin, iar aici ea poartă numele de Rita, pentru ca nimic să nu mai amintească de mine. E un apartament enorm, cu două camere, una foarte strâmtă, cealaltă imensă, împărţirea asta corespunde ideilor arhitecturale ale tatei, le recunosc, sunt inconfundabile. Printre mobile, văd canapeaua mea albastră din Beatrixgasse şi, cum tata e ocupat cu amenajarea, îl abordez în camera mai mare. Tata, căruia îi fac propuneri cu privire la canapeaua albastră şi la alte câteva lucruri, nu mă ascultă, se plimbă în sus şi-n jos cu un metru în mână, măsoară pereţii, geamurile şi uşile, fiindcă are din nou intenţii măreţe. Îl întreb cum preferă: să-i spun acum sau să-i dau în scris mai târziu ce fel de ordine îmi doresc. El îşi vede de treabă în continuare, indiferent, şi spune doar atât: Am treabă, sunt ocupat! Înainte să plec, mă mai uit la câteva lucruri, foarte sus, pe perete, se află un obiect ciudat, împănat decorativ, într-o nişă luminată în roşu sunt multe păsărele moarte şi împăiate, iar eu şoptesc aparte: câtă lipsă de gust, aceeaşi lipsă de gust ca-ntotdeauna. Gustul a fost cel care ne-a separat mereu. Indiferenţa şi lipsa lui de gust, cele două cuvinte ajung să se confunde în capul meu, iar Lina, care acceptă să fie numită Rita, mă conduce, eu îi spun: fără gust, totul e făcut aici fără gust, cu indiferenţă, cât despre tatăl meu, el nu se va schimba niciodată. Lina aprobă din cap sfioasă, îmi întinde mâna pe furiş, iar acum mi-aş dori să am curaj, aş dori şi-ar trebui să trântesc uşa cu putere, tare, aşa cum a trântit tata mereu toate uşile, ca să afle şi el odată ce-nseamnă A TRÂNTI UŞA cuiva. Numai că uşa se închide fără zgomot, nu reuşesc s-o trântesc. Afară fiind, mă lipesc iar de perete, n-ar fi trebuit să intru în casa asta, niciodată la Melanie în casă, tata a transformat deja casa, nu pot nici să mă întorc şi nici să plec, nu-mi mai rămâne decât să sar gardul, acolo unde sunt tufişuri foarte dese, şi, cu frică de moarte, alerg spre gard şi încep să mă caţăr, e salvarea mea, ar putea fi salvarea mea, dar sus, pe marginea gardului, mă agăţ de ceva, e sârmă ghimpată, sunt ghimpi încărcaţi cu 100 000 de volţi, primesc cele 100 000 de şocuri electrice, tata a branşat sârmele, prin toate fibrele corpului meu gonesc nebuneşte miile de volţi. Mor, arsă, din furia tatălui meu.

O fereastră se deschide, afară se întinde un ţinut întunecat, înnorat, cu un lac în mijloc, care se micşorează treptat. Lacul e înconjurat de un cimitir, mormintele se văd bine, pământul de deasupra mormintelor se deschide şi fiicele moarte, cu părul fluturând, învie pentru o clipă, nu li se vede chipul, părul li se revarsă până la nivelul mâinii stângi, iar mâinile drepte ale tuturor femeilor sunt ridicate într-o lumină albă, îşi întind mâinile de ceară, lipsesc inelele, de la fiecare mână lipseşte inelarul. Tata face ca lacul să se reverse

peste maluri, să nu se afle nimic, să nu se vadă nimic, femeile să se înece deasupra mormintelor, mormintele să dispară sub apă, tata spune: E o reprezentaţie: CÂND NOI, MOARTELE, VOM ÎNVIA. Când mă trezesc, ştiu că n-am mai fost de mulţi ani la teatru. Reprezentaţie? Nu cunosc nici o reprezentaţie, n-am nici un fel de reprezentare, dar trebuie să fi fost o reprezentaţie.

Malina: Întotdeauna ţi-ai făcut prea multe reprezentări.

Eu: În clipa aia era imposibil. Sau vorbim despre a reprezenta şi reprezentări, deci despre două lucruri diferite.

Malina: Eu nu fac decât să urmăresc ideea. De ce-ţi lipseşte inelul? Ai purtat vreodată inel? Doar tu nu porţi niciodată inele. Mie mi-ai spus că nu suporţi nimic pe degete, la gât, la încheietura mâinii sau, dacă vrei, la glezne.

Eu: La început, el mi-a cumpărat un inel micuţ, am vrut să-l las în cutia lui, dar mă-ntreba în fiecare zi dacă-mi place inelul şi-mi amintea mereu că primisem inelul de la el, a vorbit ani la rând, neîntrerupt, despre inelul ăsta, ca şi cum aş fi putut să trăiesc numai dintr-un inel, şi, dacă n-aduceam vorba zilnic, din propria iniţiativă, de inel, mă-ntreba el: unde mi-ai pus inelul, copilo? Şi eu, copila, spuneam: Dumnezeule mare, inelul, sper că nu l-am… nu, acuma ştiu sigur, l-am uitat în baie, îl aduc imediat şi-l pun pe deget sau lângă mine, pe servantă, lângă pat, că nu pot s-adorm decât cu inelul tău în preajmă. A fost un circ îngrozitor în jurul acestui inel, el povestea tuturor cum mi-a făcut cadou un inel, iar oamenii au ajuns în final să creadă că, pe lângă inel, mi-a dăruit şi viaţă sau măcar o sumă lunară de bani, o casă şi-o grădină şi aerul pe care-l respir, nici nu mai suportam să port blestematul de inel, tare i-aş mai fi aruncat inelul în faţă când şi-ar fi pierdut însemnătatea, mai ales că nici nu mi l-a dăruit de bunăvoie, eu l-am forţat să-mi dea o confirmare, fiindcă semnul n-a venit niciodată de la el, eu voiam un semn şi în cele din urmă am primit inelul despre care era mereu vorba. În schimb, nu poţi s-arunci un inel în faţa sau la picioarele cuiva, la nevoie s-ar fi putut şi-aşa, dar, mă rog, e uşor de zis şi greu de făcut, pentru că, atunci când cineva stă jos sau se plimbă încolo şi-ncoace, nu poţi să-i arunci ceva atât de mic la picioare şi să crezi că ţi-ai atins scopul. De-aia m-am dus mai întâi la baie şi-am vrut să-l arunc în closet, apoi mi s-a părut că e prea simplu, prea practic şi prea corect, voiam o dramă, acum voiam eu să atribui o anumită însemnătate inelului şi-am plecat cu maşina până la Klosterneuburg, acolo, pe podul peste Dunăre, am stat ore-n şir în bătaia primului vânt de iarnă, apoi am scos cutiuţa cu inelul din buzunarul paltonului şi inelul din cutiuţă, căci nu-l mai purtam de câteva săptămâni bune, era 19 septembrie. Într-o după-amiază rece de toamnă, când încă nu se întunecase, l-am aruncat în Dunăre.

Malina: Asta nu spune absolut nimic. Dunărea e plină de inele, între Klosterneuburg şi Fischamend se scot zilnic inele de pe deget şi se-aruncă de

pe poduri, în briza rece a iernii sau în cea toridă a verii.

Eu: Eu nu mi-am scos inelul de pe deget.

Malina: Nu despre asta e vorba, nu vreau să-ţi mai aud povestea, continui să te eschivezi.

Eu: Cel mai ciudat lucru e că am ştiut mereu că avea de gând să mă omoare, doar că nu ştiam cum voia să mă anihileze. Orice era posibil. Numai că el nu se putea gândi decât la o singură modalitate şi tocmai pe-asta n-am putut s-o ghicesc. Nu ştiam că mai există încă un aici şi un acum.

Malina: Poate că n-ai ştiut, dar ai fost de acord.

Eu: Jur că nu, n-ai cum să fii de-acord, doar vrei să scapi, să fugi. Ce insinuezi? N-am fost niciodată de-acord!

Malina: Nu jura. Nu uita că tu nu juri niciodată.

Eu: Eram sigură că vrea să mă atingă în punctul cel mai vulnerabil, pentru că atunci n-ar mai trebui să facă altceva decât s-aştepte până când eu singură, până când singură o să mă…

Malina: Nu mai plânge.

Eu: Dar nu plâng, tu vrei să mă faci să cred toate astea, tu mă faci să plâng. A fost cu totul altfel. M-am uitat mai târziu în jur, aproape de mine şi mai departe, am văzut că toţi aşteaptă, nu fac nimic, nu fac nimic special, le strecoară celorlalţi somniferele-n mână, briciul de bărbierit, au grijă să te plimbi cu naivitate pe marginea unei prăpăstii, să deschizi uşa unui vagon în mişcare când eşti beat sau, pur şi simplu, fac să se instaleze vreo boală. Dacă aştepţi suficient de mult, prăbuşirea se va produce, va fi un sfârşit mai lung sau mai scurt. Unii supravieţuiesc, dar aceştia nu fac decât să supravieţuiască şi tocmai aici e problema.

Malina: Şi în ce măsură trebuie să fii de acord cu asta?

Eu: Am suferit prea mult, nu mai ştiu nimic, nu recunosc nimic, de unde să ştiu eu, eu ştiu prea puţin, îmi urăsc tatăl, îl urăsc, numai Dumnezeu ştie cât de mult, eu nu ştiu de ce.

Malina: Pe cine ai ridicat la rangul de idol?

Eu: Pe nimeni. Nu se mai poate aşa, nu ajung nicăieri, nu se arată nimic, aud doar o voce, mai tare sau mai încet, e vocea care însoţeşte imaginile şi spune: incest. Este inconfundabilă, eu ştiu ce-nseamnă.

Malina: Nu, nu, tocmai că nu ştii! După ce-ai supravieţuit, supravieţuirea stă în calea cunoaşterii, nici măcar nu ştii ce fel de vieţi ai avut înainte şi ce a devenit viaţa ta azi, îţi confunzi până şi vieţile.

Eu: Eu am o singură viaţă.

Malina: Las’ pe mine!

Nu e departe de Marea Neagră, iar eu ştiu că Dunărea trebuie să se verse în Marea Neagră. Mă voi revărsa aidoma ei. Am coborât cu bine de-a lungul tuturor malurilor, însă, înaintea deltei, văd un corp gras, pe jumătate acoperit

de apă, nu pot să-l ocolesc şi să-mi croiesc drum prin mijlocul fluviului pentru că în locul acesta fluviul e foarte adânc şi lat şi plin de vârtejuri. Tata s-a ascuns în apă, înaintea gurii de vărsare, el e un crocodil enorm, cu ochii osteniţi lăsaţi în jos, care nu mă va lăsa să trec. Acum nu mai există crocodili pe Nil, ultimul a fost adus în Dunăre. Tata îşi mijeşte ochii din când în când, pare doar că stă acolo indiferent şi inactiv, ca şi cum n-ar aştepta nimic, bineînţeles că mă aşteaptă pe mine, ştie că mă voi întoarce acasă, acolo unde e salvarea mea. Uneori, crocodilul îşi cască melancolic fălcile mari, în care atârnă zdrenţe, zdrenţe de carne de la celelalte femei, îmi revin în minte numele tuturor femeilor pe care le-a sfâşiat, apa s-a colorat de sângele vechi, dar şi de sânge proaspăt, nu ştiu cât de flămând e tata azi. Deodată văd lângă el un crocodil mai mic, şi-a găsit un crocodil care se potriveşte cu el. Dar crocodilul mic nu e deloc indiferent, ochii-i sclipesc, înoată către mine şi vrea să mă sărute, cu falsă amabilitate, pe obrazul drept şi pe cel stâng. Înainte să mă poată săruta, strig: Eşti un crocodil! Întoarce-te la crocodilul dumitale, sunteţi făcuţi unul pentru altul, amândoi sunteţi crocodili! Căci de îndată am recunoscut-o pe Melanie, care, ipocrită, îşi închide pe jumătate ochii şi ochii ei omeneşti nu mai sclipesc. Tata strigă: Repetă ce-ai spus! Dar eu nu mai repet, deşi ar trebui, e un ordin de la el. Trebuie să aleg între a fi sfâşiată de el şi a mă scufunda acolo unde fluviul e mai adânc. Am dispărut, înainte de Marea Neagră, în gâtlejul tatălui meu. În Marea Neagră s-au scurs din mine trei picături de sânge, ultimele.

Tata intră în cameră, fluieră şi cântă, e-n pantalonii lui de pijama, îl urăsc, nu-l pot privi, îmi fac de lucru la geamantan. Te rog, ia-ţi ceva pe tine, spun, îmbracă-te cu altceva! Căci poartă pijamaua pe care i-am făcut-o cadou de ziua lui, dinadins o poartă, eu aş vrea să i-o rup în bucăţele, dar deodată îmi vine o idee şi spun în treacăt: A, tu erai! Încep să dansez, dansez un vals de una singură şi tata mă priveşte oarecum uimit, căci pe pat stă culcat crocodilul său mic, îmbrăcat în catifea şi mătase, iar el începe să-şi facă testamentul pentru catifea şi mătase, îl scrie pe o foaie mare de hârtie şi-mi spune: Tu n-o să primeşti nimic, auzi, pentru că dansezi, de-asta! Dansez, într-adevăr, didam dadam, dansez prin toate camerele şi încep să mă învârt pe covorul pe care el nu mi-l poate trage de sub picioare, e covorul din RĂZBOI ŞI PACE. Tata o strigă pe Lina mea: Trageţi-i covorul de sub picioare! Dar Lina are liber azi, iar eu râd, dansez şi strig deodată: Ivan! E muzica noastră, acum e valsul pentru Ivan, mereu pentru Ivan, salvarea mea, căci tata n-a auzit niciodată numele lui Ivan, nu m-a văzut niciodată dansând şi nu ştie ce să mai facă, covorul nu-mi poate fi tras de sub picioare, iar eu nu pot fi oprită din piruetele acestui dans ameţitor, îl strig pe Ivan, dar nu-i nevoie să vină, nu trebuie să mă ţină, pentru că eu, cu un glas pe care nu l-a mai avut nimeni niciodată, cu vocea astrelor, cu vocea siderală, eu inventez numele de Ivan şi omniprezenţa

lui.

Tata şi-a ieşit din fire, strigă indignat: Să înceteze odată nebuna asta sau să dispară, să dispară imediat, că mi se trezeşte crocodilul meu mic! Dansând, mă apropii de crocodil, îi smulg cămaşa mea, furată din Siberia, şi scrisorile mele pentru Ungaria, îi trag din gâtlejul adormit, primejdios tot ce-mi aparţine, vreau să-mi recuperez şi cheia, s-o scot din măseaua crocodilului, să râd şi să-mi continuu dansul, dar tata îmi ia cheia. După toate celelalte, îmi mai ia şi cheia, singura cheie! Îmi piere glasul, nu mai pot să strig: Ivan, ajută-mă, vrea să mă omoare! O scrisoare a mea a rămas agăţată de cea mai mare măsea a crocodilului, nu-i o scrisoare siberiană, nici ungurească, mă uit cu groază la numele destinatarului, căci îi desluşesc deja începutul: Iubitul meu tată, mi-ai zdrobit inima. Crac crac, ai zdrobit-o damdidam zdrobit-o pe-a mea tatăl meu crac crac rrrrac dadidam Ivan, îl vreau pe Ivan, vorbesc de Ivan, îl iubesc pe Ivan, iubite tată. Tata spune: Luaţi-o pe femeia asta de-aici!

Copilul meu, care are acum în jur de patru sau cinci ani, vine la mine, îl recunosc imediat pentru că semănăm. Ne asigurăm de asta privindu-ne în oglindă. Micuţul îmi spune în şoaptă că tata se va căsători cu maseuza aceea, care e frumoasă, dar insuportabilă. De-asta el nu mai vrea să rămână cu tata. Ne aflăm într-un apartament mare, la nişte străini, dintr-o cameră se aude vocea tatei vorbind cu nişte oameni, a sosit momentul potrivit şi mă hotărăsc brusc să-mi iau copilul cu mine, deşi sigur n-o să-i placă nici la mine, pentru că în viaţa mea e atâta dezordine, încă n-am locuinţă, ar trebui să mă retrag mai întâi din Asociaţia Persoanelor fără Adăpost, să plătesc serviciul de ambulanţă şi echipa de salvare şi n-am nici un ban, dar ţin copilul strâns în braţe şi-i promit că voi face tot ce trebuie. Micuţul pare mulţumit, convenim să rămânem împreună, ştiu că de-acum înainte voi avea de luptat pentru copil deoarece tata n-are nici un drept asupra copilului nostru, nu mă mai înţeleg nici eu, fiindcă e clar că n-are nici un drept, acum iau copilul de mână şi vreau să mă duc imediat la tata, dar între noi mai sunt şi alte încăperi. Copilul meu n-are nume, simt că e la fel de anonim ca nenăscuţii, ar trebui să-i pun curând un nume, alături de numele meu, îi propun în şoaptă: Animus. Copilul nu vrea să aibă nume, dar înţelege. În toate încăperile se petrec scene dintre cele mai cumplite, îi ţin copilului mâna la ochi deoarece, în salonul cu pian, l-am descoperit pe tata sub pian, împreună cu o tânără – ar putea fi maseuza –, tata a descheiat-o la bluză şi-i scoate sutienul, iar mie mi-e teamă să nu fi văzut şi copilul scena. Ne croim drum, printre invitaţii care beau şampanie, spre următoarea încăpere, cred că tata e complet beat, altfel cum să fi uitat de copil? În cealaltă cameră, în care ne căutăm refugiu, stă culcată o femeie, tot pe jos, amenințând pe toată lumea cu un revolver, bănuiesc că e o petrecere primejdioasă, o petrecere a revolverelor, încerc să urmăresc născocirile bizare ale femeii, care ţinteşte spre plafon, apoi, prin uşă, spre tata, nu ştiu dacă în

serios sau în glumă, ar putea fi maseuza, pentru că deodată mă întreabă, pe un ton grosolan, ce caut eu aici şi cine e micul bastard, iar eu o întreb, în timp ce ea îndreaptă revolverul spre mine, dacă nu cumva e invers, dacă nu este tocmai ea cea care n-are ce să caute aici, dar ea mă întreabă pe un ton strident: Cine e bastardul ăsta care-mi stă în cale? Cu frica mea de moarte, nu ştiu dacă e mai bine să trag copilul lângă mine sau să-i spun să plece, vreau să-i strig: Fugi, fugi! Fugi de-aici! Pentru că femeia nu se mai joacă de-a revolverul, vrea să ne elimine pe amândoi din calea ei, este 26 ianuarie şi eu trag copilul lângă mine ca să murim împreună, femeia se gândeşte o clipă, apoi ţinteşte cu precizie şi-l împuşcă pe copil. Nu-i nevoie să mă nimerească şi pe mine. Tata nu i-a permis decât un singur foc. În timp ce mă arunc peste copil, se aud bătăile clopotelor de Anul Nou şi toţi ciocnesc paharele de şampanie, multe pahare se varsă, de-atunci, din noaptea de Anul Nou, şampania curge peste mine, pe copil nu l-am îngropat în prezenţa tatei.

Am intrat în era căderilor, vecinii mai întreabă din când în când dacă mi s-a întâmplat ceva. Am căzut într-un mormânt strâmt şi m-am lovit la cap şi mi-am scrântit braţele, până la următoarea cădere trebuie să se vindece totul, iar eu sunt nevoită să stau în tot acest timp în cavou, deja mă tem de următoarea cădere, dar, conform prezicerii, ştiu că voi cădea de trei ori înainte de a mă putea ridica din nou.

Tata m-a băgat la închisoare, nu sunt prea surprinsă, ştiu că are relaţii peste tot. Mai întâi sper că voi fi tratată bine şi că mi se va îngădui măcar să scriu. În orice caz, aici am destul timp la dispoziţie şi sunt în afara acţiunilor lui de urmărire. Aş putea să termin de scris cartea pe care o găsisem încă dinainte, pe drumul spre închisoare, în maşina poliţiei am văzut nişte propoziţii rotindu-se într-un cerc de lumină albastră, agăţate printre crengile copacilor, înotând în apele canalului de scurgere, imprimate de multe roţi de maşină în asfaltul încins. Mi le-am notat pe toate, unele mi-au rămas în minte, cele din vremurile de demult. Ei mă conduc pe culoarele lungi, vor să vadă care celulă mi se potriveşte cel mai bine şi la urmă se pare că nu voi beneficia de nici un tratament special. Un du-te-vino neîncetat între diverse instituţii. Tata e cel care se ascunde în spatele acestor lucruri, el face să dispară o bună parte din acte, dispar din ce în ce mai multe acte favorabile mie şi se pare că, în cele din urmă, scrisul nu-mi mai e permis. Primesc acum o celulă doar pentru mine, aşa cum mi-am dorit în taină, cineva îmi împinge un castronaş de tablă plin cu apă înăuntru şi, chiar dacă celula e atât de murdară şi de întunecoasă, nu-mi iau gândul de la carte, rog să mi se aducă nişte hârtie, bat în uşă cu putere cerând hârtie, căci trebuie să scriu ceva. Nu-mi va fi greu în celula asta, nu regret că stau închisă aici, mă adaptez imediat, vorbesc întruna cu oamenii care trec pe-afară şi care nu mă înţeleg, ei cred că protestez şi mă

opun detenţiei, câtă vreme eu încerc să le spun că detenţia nu mă deranjează deloc, doar că aş dori nişte hârtie şi ceva de scris. Un paznic deschide uşa şi-mi spune: Degeaba, nu mai aveţi voie să-i scrieţi tatălui dumneavoastră! Trânteşte uşa la loc şi mă loveşte cu ea în cap, chiar dacă eu strig: Dar nu-i scriu tatălui meu, promit, nu tatălui meu! Tata a convins justiţia că eu reprezint un adevărat pericol pentru că vreau să-i scriu din nou. Dar nu-i adevărat, eu vreau să scriu doar propoziţia fundamentală[71]. Sunt nimicită şi de aceea răstorn castronul cu apă, prefer să mor de sete, nimic nu-i adevărat şi în timp ce mor şi tot mor de sete, propoziţiile mă aclamează şi devin tot mai numeroase. Unele se pot doar vedea, altele doar auzi, ca pe Gloriastraße, după prima injecţie cu morfină. Ghemuită într-un colţ, fără apă, ştiu că propoziţiile nu mă vor părăsi şi că am dreptul la ele. Tata se uită înăuntru pe ferestruică, i se văd doar ochii tulburi, ar vrea să-mi fure din ochi propoziţiile şi să mi le ia, dar, oricât aş fi de însetată după ultimele halucinaţii, încă sunt conştientă că el mă vede murind fără cuvinte, am ascuns cuvintele în propoziţia fundamentală, care va rămâne o taină, la adăpost de tata, atât de tare îmi ţin respiraţia. Limba îmi atârnă mult în afară, dar el nu poate citi pe ea nici un cuvânt. Pentru că mi-am pierdut cunoştinţa, sunt percheziţionată, vor să-mi picure apă în gură, să-mi umezească limba ca să găsească pe ea cuvintele, pe care apoi să le confişte, dar nu găsesc decât trei pietre lângă mine şi nu ştiu de unde-au apărut şi ce semnifică. Sunt trei pietre dure, luminescente, aruncate aici de instanţa supremă, asupra căreia nici tata nu mai are influenţă, numai eu ştiu să dezleg mesajul fiecărei pietre. Prima piatră, roşiatică, în care tresar necontenit fulgere mici, căzută din cer în celulă, ne spune: Trăind în mirare. A doua piatră, de culoare albastră, în care tresar toate nuanţele de albastru, ne spune: A scrie în mirare. Ţin în mână a treia piatră, de un alb strălucitor, pe care nimeni n-a putut-o opri din cădere, nici măcar tata, dar deodată se face aşa de întuneric în celulă, încât mesajul celei de-a treia pietre nu se mai aude. Piatra nu se mai vede. După eliberare, voi afla şi ultimul mesaj.

Tata a luat acum şi înfăţişarea mamei. Are un chip imens, spălăcit şi bătrân, cu ochii lui de crocodil, iar gura seamănă cu-a unei bătrâne, nu ştiu dacă el este ea sau ea este el, dar trebuie să vorbesc cu tata, probabil pentru ultima oară. Sire! Mai întâi nu răspunde, apoi se repede la telefon, dictează cuiva ceva şi printre picături îmi spune că e prea devreme pentru mine, că n-am încă dreptul la viaţă, iar eu îi răspund, cu greu şi căznindu-mă: Dar nu-mi pasă, să ştii că nu-mi mai pasă ce crezi tu. Din nou au apărut oameni, profesorul Kuhn şi conferenţiarul Morokutti îşi fac loc între mine şi tata, domnul Kuhn îşi mărturiseşte devotamentul, iar eu spun pe un ton tăios: Vă rog să mă lăsaţi zece minute singură cu tata! Au apărut şi prietenii mei, cu toţii, populaţia vieneză aşteaptă în linişte la marginea trotuarului, câteva grupuri de nemţi îşi întind capetele, nerăbdători, oricum li se pare că totul

merge prea lent la noi. Eu rostesc hotărâtă: E imposibil să nu poţi vorbi măcar o singură dată cu mama ta, zece minute, despre ceva important! Tata-şi ridică mirat privirea, tot nu înţelege. Uneori îmi pierd glasul: Mi-am permis să trăiesc totuşi. Alteori glasul îmi revine şi toată lumea mă aude: Trăiesc, voi trăi, am dreptul la viaţă.

Tata semnează un document, cu siguranţă se referă din nou la trecerea mea sub tutelă, dar ceilalţi încep să-mi simtă prezenţa. El se aşază la masă, gâfâind din greu, pofticios, ştiu că iar n-o să primesc nimic de mâncare şi-l văd în egoismul lui fără margini, văd farfuria cu supă de tăiţei, i se întinde apoi o farfurie cu şniţel pane şi un castron cu compot de mere de la noi, îmi ies din fire, inventariez cu privirea toate scrumierele mari, de sticlă şi prespapierurile de pe birourile din faţa mea, căci am venit neînarmată, apuc primul obiect greu şi-l arunc direct în farfuria cu supă. Uimită, mama-şi şterge faţa cu şerveţelul, apuc un alt obiect greu şi ochesc farfuria cu şniţel, farfuria se sparge, iar şniţelul îi zboară tatei în faţă, el sare de pe scaun, îi împinge la o parte pe oamenii care s-au băgat între noi şi, înainte să arunc cu al treilea obiect, vine spre mine. Acum e pregătit să mă asculte. Eu sunt foarte calmă, nu mă tem de nimic, îi spun: Am vrut să-ţi arăt că pot şi eu ce poţi tu. Ca să ştii, nu de alta. Deşi n-am aruncat şi a treia oară, zeama lipicioasă a compotului se scurge pe faţa tatei. Brusc nu mai are nimic să-mi spună.

M-am trezit. Plouă. Malina stă în faţa ferestrei deschise.

Malina: Era sufocant aici. Ai fumat prea mult, te-am acoperit eu, aerul o să-ţi facă bine. Cât ai înţeles din toate astea?

Eu: Aproape totul. O singură dată am avut impresia că nu mai înţeleg nimic, m-a derutat mama. De ce tatăl meu e în acelaşi timp şi mama mea?

Malina: De ce oare? Dacă cineva înseamnă totul pentru o persoană, el poate să fie şi mai multe persoane într-una singură.

Eu: Vrei să spui că cineva a însemnat odată totul pentru mine? Ce greşeală! Ăsta e lucrul cel mai amar!

Malina: Da. Dar tu o să acţionezi, trebuie să faci ceva, trebuie să distrugi toate persoanele-astea într-una singură.

Eu: Dar eu sunt cea care am fost distrusă.

Malina: Da. Şi asta e adevărat.

Eu: Ce uşor vorbesc, deja mi-e mult mai uşor. Dar cât de greu e să trăieşti cu toate astea!

Malina: Despre asta nu se vorbeşte, cu asta se trăieşte.

Chipul tatei e de data asta şi chipul mamei, nu-mi dau seama când e tata şi când e mama, apoi bănuiala sporeşte şi înţeleg că nu-i vorba de nici unul din ei, ci de ceva terţ şi aştept întâlnirea cu acesta, alături de alţi oameni, într-o

agitaţie extremă. El conduce o firmă sau un guvern, pune în scenă spectacole la un teatru, are drepturi filiale şi societăţi afiliate, dă ordine în permanenţă, vorbeşte la mai multe telefoane şi de aceea nu mă pot face auzită încă, până când îşi aprinde o ţigară. Eu îi spun: Tată, de data asta trebuie să vorbeşti cu mine şi să-mi răspunzi la întrebări! Tata face un gest de lehamite, ştie deja cum e cu vizitele şi cu întrebările mele, începe să vorbească din nou la telefon. Fac câţiva paşi spre mama, care poartă pantalonii tatei, şi-i spun: Chiar azi o să vorbeşti cu mine şi-o să-mi dai răspunsuri! Dar mama, care are şi fruntea tatei şi, exact ca el, două cute deasupra ochilor obosiţi şi leneşi atunci când ridică din sprâncene, mormăie ceva despre „mai târziu“ şi „n-am timp“. Acum tata-i poartă fustele, iar eu îi spun pentru a treia oară: Cred că o să aflu curând cine eşti, chiar în noaptea asta, înainte să se lumineze afară, o să-ţi spun totul. Dar bărbatul se aşază liniştit la masă şi-mi face semn să plec, iar eu, ajunsă la uşa pe care cineva mi-o ţine deschisă, mă întorc şi fac câţiva paşi înapoi. Îmi adun în mers toate forţele şi mă opresc la o masă mare din sala tribunalului, în timp ce bărbatul de la masa de vizavi începe să taie şniţelul sub crucifix. Nu spun nimic, dar las să mi se citească pe faţă dezgustul faţă de felul cum umblă cu furculiţa prin compot şi cum îmi zâmbeşte, jovial, aşa cum zâmbeşte şi publicului scos afară din sală, bea vin roşu, alături se află din nou un trabuc, continuu să tac, dar el îmi înţelege tăcerea, care acum are valabilitate. Apuc prima scrumieră grea, din marmură, o cântăresc în mână şi o ridic în aer, bărbatul mănâncă în continuare liniştit, ţintesc şi nimeresc farfuria. Bărbatul scapă furculiţa din mână, şniţelul zboară pe jos, doar cuţitul i-a mai rămas în mână, îl ridică, dar, în acelaşi timp, eu ridic următorul obiect, deoarece nu vrea să-mi răspundă, şi ţintesc direct în castronul cu compot, el îşi şterge zeama de pe faţă cu un şerveţel. Acum ştie că nu mai simt nimic pentru el şi că aş putea să-l omor. Arunc a treia oară, mă uit atent şi ţintesc, ţintesc cu exactitate, iar obiectul zboară ras pe deasupra mesei, de pe care sar toate, pâinea, paharul cu vin, cioburile şi un trabuc. Tata îşi ţine şerveţelul pe faţă, nu mai are să-mi spună nimic.

Şi?

Şi?

Tot eu îi şterg faţa, nu din milă, ci ca să-l văd mai bine. Îi spun: Voi trăi!

Şi?

Lumea s-a împrăştiat, nesatisfăcută de spectacol. Sunt singură, împreună cu tata, sub bolta cerului şi stăm atât de departe unul de celălalt, încât spaţiile răsună:

Şi!

Tata se dezbracă mai întâi de hainele mamei, e atât de departe, încât nu văd ce costum are pe dedesubt, îşi schimbă costumele încontinuu, poartă şorţul alb de măcelar, pătat de sânge, în faţa unui abator, în zori de zi, poartă mantia roşie de călău şi urcă scările, poartă negru cu argintiu şi cizme negre în

faţa unui gard de sârmă ghimpată pus sub tensiune, în faţa unei rampe de încărcare şi descărcare, într-un turn de pază, el îşi asortează costumele cu cravaşele, cu armele, cu pistoalele de tras în ceafă, costumele sunt purtate în noaptea cea mai adâncă, pătate de sânge, oribile.

Şi?

Tata, care nu are vocea tatălui meu, mă întreabă din depărtări:

Şi?

Şi eu strig până departe, fiindcă ne îndepărtăm din ce în ce mai mult unul de celălalt, mai mult, şi mai mult:

Ştiu cine eşti.

Am înţeles totul.

Malina mă ţine în braţe, stă pe marginea patului şi nici unul dintre noi nu spune deocamdată nimic. Pulsul e normal, paroxismul nu se instalează, nu am friguri, nu transpir, Malina mă ţine îndelung în braţe, nu ne desprindem unul de celălalt, calmul lui mi s-a transmis şi mie. Apoi mă desprind de el, îmi îndrept singură perna, îmi pun mâinile în mâinile lui Malina, numai că nu-l pot privi, mă uit la mâinile noastre care se întrepătrund din ce în ce mai strâns, nu-l pot privi.

Eu: Nu e tatăl meu. E asasinul meu.

Malina nu răspunde.

Eu: E asasinul meu.

Malina: Da, ştiu.

Nu răspund.

Malina: De ce-ai spus mereu: tatăl meu?

Eu: Am spus eu aşa ceva? Cum am putut? N-am vrut s-o spun, dar nu poţi să povesteşti decât ceea ce vezi, iar eu ţi-am povestit exact ce-am văzut, aşa cum mi s-a arătat. Am vrut să-i spun ce-am înţeles mai demult – că aici nu mori, aici eşti omorât. De aceea înţeleg şi cum se face că a intrat în viaţa mea. Cineva trebuia s-o facă. Şi a fost el.

Malina: Deci n-o să mai spui niciodată: război şi pace.

Eu: Niciodată.

E război mereu.

Aici e mereu violenţă.

Aici e mereu luptă.

E războiul etern.

---

61. Aluzie la formulele de salut naziste *Sieg Heil!* şi *Heil Hitler!*

62. Salut, Tucidide! (gr. veche). (N. red.)

63. În sfârşit ajungi, în sfârşit ajungi! (it.). (N. red.)

64. Mă angajez solemn (lat.). (N. red.)

65. *Nie*, „niciodată“ (germ).

66. Uşor, lesne (lat.). (N. red.)

67. Face (lat.). (N. red.)

68. În original: *Sommermode.* (N. red.)

69. În original: *Sommermorde.* (N. red.)

70. Să trăieşti arzând şi să nu simţi răul (it.). (N. red.)

71. Joc de cuvinte: *der Satz vom Grunde*, „propoziţia fundamentală“ înseamnă şi „principiul raţiunii suficiente“. (N. red.)

III. Despre ultimele lucruri

Ceea ce mă îngrozeşte poate cel mai mult în acest moment e soarta poştaşilor noştri. Malina ştie că, pe lângă cea pentru muncitorii de la drumuri, am o slăbiciune deosebită pentru poştaşi, iar asta din mai multe motive. În acelaşi timp, înclinaţia mea pentru muncitori ar trebui să-mi provoace ruşine, deşi până acum nu m-am făcut vinovată de nimic, căci n-a fost niciodată mai mult decât un salut amical sau o privire aruncată rapid din maşină spre un grup de bărbaţi bronzaţi, transpiraţi în bătaia soarelui, dezbrăcaţi până la brâu, care toarnă pietriş, netezesc gudronul sau îşi iau gustarea. În orice caz, n-am avut niciodată curaj să mă opresc, nici măcar pe Malina, care-mi ştie şi-mi înţelege slăbiciunea în continuare inexplicabilă, nu l-am rugat vreodată să mă ajute să intru în vorbă cu vreunul din ei.

Simpatia mea pentru poştaşi n-are însă de-a face cu amestecul condamnabil de gânduri necurate de mai sus. După atâţia ani, tot nu le recunosc chipurile, fiindcă semnez rapid la uşă hârtiile pe care mi le întind, deseori cu unul din stilourile acelea demodate pe care le poartă întotdeauna la ei. Le mulţumesc cordial pentru scrisorile urgente şi pentru telegramele pe care mi le-nmânează şi nu mă zgârcesc la bacşiş. Dar nu pot să le mulţumesc cum mi-aş dori – pentru scrisorile pe care *nu* mi le aduc. Totuşi cordialitatea şi exuberanţa mea de la uşă rămân valabile şi pentru corespondenţa nedistribuită, pierdută sau încurcată. În orice caz, am remarcat destul de timpuriu cât e de fabuloasă distribuirea scrisorilor şi a pachetelor. Până şi cutia poştală din hol, aflată într-un rând de cutii poştale proiectate de cei mai moderni designeri pentru industria de mare perspectivă a cutiilor poştale şi realizate probabil pentru zgârie-nori – de care noi încă n-avem la Viena şi care se află în cel mai pronunţat contrast cu statuia de marmură a Niobei de la sfârşitul secolului trecut şi cu holul imens şi solemn de la intrare –, nu mă face niciodată să mă gândesc cu indiferenţă la bărbaţii care mi-o umplu cu anunţuri funerare, cărţi poştale cu invitaţii la galerii şi institute, reclame ale agenţiilor de turism care te cheamă la Istanbul, pe Insulele Canare sau în Maroc. Până şi recomandatele îmi sunt puse în cutie de un om cuminte ca domnul Sedlacek

sau de mai tânărul domn Fuchs, ca să nu fie nevoie să alerg eu până la oficiul poştal de pe Rasumofskygasse, iar mandatele de plată, care-mi fac pulsul să crească sau să scadă, sunt aduse atât de devreme, încât, desculţă şi doar în cămaşă de noapte, sunt mereu gata să-i dau o semnătură curierului. Însă telegramele de seară, în cazul în care acestea sunt aduse de curier înainte de ora opt, mă găsesc uneori într-o stare de disoluţie sau de recompunere. De câte ori mă îndrept spre uşă, cu un ochi încă înroşit de picături, cu un prosop pe cap din cauza părului proaspăt spălat care nu s-a uscat încă, cu teama că ar putea fi Ivan care a venit prea devreme, găsesc câte un amic, mai nou sau mai vechi, cu o telegramă în mână. Despre cât de mult le datorez eu acestor oameni care, asemenea marsupialelor, poartă cu ei cele mai de preţ mesaje de bucurie sau cele mai insuportabile veşti proaste, pedalând pe biciclete, huruind cu motocicletele dinspre Heumarkt, escaladând scările, sunând la uşă împovăraţi, fără să ştie sigur dacă a meritat drumul, dacă destinatarul e acasă, dacă-i va lăsa un rest de un şiling sau de patru, în funcţie de valoarea mesajului – despre cât de mult le datorăm noi acestor oameni nu s-a spus încă totul.

Astăzi am auzit în fine o propoziţie, nu de la domnul Sedlacek şi nici de la tânărul Fuchs, ci de la un poştaş pe care nu cred că-l cunosc, care n-a mai apărut niciodată până acum cu felicitări între Crăciun şi Anul Nou şi nu are, aşadar, nici un motiv să fie amabil cu mine. Poştaşul de astăzi îmi spune: Cu siguranţă primiţi numai veşti bune, căci eu le simt greutatea! Îi răspund: Da, e drept că dumneavoastră duceţi greul, dar rămâne de văzut dacă aduceţi într-adevăr veştile bune, pentru că, din păcate, eu sufăr uneori din cauza veştilor aduse de dumneavoastră, iar dumneavoastră suferiţi de asemenea din cauza veştilor pentru mine. Poştaşul ăsta, dacă nu e filozof, e cu siguranţă un şmecher, pentru că îi face o deosebită plăcere să-mi aşeze imediat patru plicuri cu marginile negre peste două scrisori obişnuite. Poate crede că un anunţ funerar mă va bucura. Dar un asemenea anunţ nu vine, nu se află niciodată printre plicuri, nici nu-i nevoie să mă uit, arunc la coş cele patru plicuri nedeschise. Dacă cel aşteptat ar fi printre ele, aş simţi imediat, iar acest linguşitor de poştaş a-nţeles probabil cu cine are de-a face, complici există numai printre oamenii pe care-i cunoşti cel mai puţin, printre poştaşii ocazionali, ca acesta. Nu vreau să-l mai văd. Îl voi întreba pe domnul Sedlacek de ce avem nevoie de un ajutor de poştaş care ne cunoaşte atât de puţin casele, care mă cunoaşte atât de puţin şi care face tot felul de remarci. Unul din plicuri e o scrisoare de avertisment, în altul mă anunţă cineva că soseşte mâine, la 8:20, la Gara de Sud, nu recunosc scrisul, iar semnătura este indescifrabilă. Trebuie să-l întreb pe Malina.

În unele zile din an, poştaşii ne văd pălind sau roşind şi poate că ăsta e şi

motivul pentru care nu-i invităm să intre, să ia loc, să bea o cafea. Sunt prea iniţiaţi în lucrurile înfricoşătoare pe care le poartă neînfricaţi pe străzi şi de aceea te debarasezi de ei de la uşă, cu sau fără bacşiş. Destinul lor e unul cu totul şi cu totul nemeritat. Comportamentul nostru faţă de ei, inclusiv al meu, este prostesc, arogant, complet inacceptabil. Nici după ce-au ajuns vederile de la Ivan nu l-am invitat pe domnul Sedlacek la o sticlă de şampanie. E adevărat că eu şi cu Malina n-avem sticle de şampanie în casă, dar pentru domnul Sedlacek trebuia să am una pregătită, căci el mă vede pălind şi roşind, el bănuieşte ceva, trebuie să ştie ceva.

Faptul că poţi deveni poştaş din vocaţie, că e o greşeală să crezi că distribuirea corespondenţei e o meserie pe care o poţi alege ca pe oricare alta a fost demonstrat de faimosul poştaş Kranewitzer de la Klagenfurt, căruia i s-a intentat, bineînţeles, un proces şi care – un om denigrat şi chinuit de opinia publică şi de tribunal – a fost condamnat la câţiva ani de închisoare pentru delapidare şi abuz în funcţie. Am citit protocoalele cazului Kranewitzer cu mai multă atenţie decât pe ale celor mai senzaţionale procese de omucidere din toţi aceşti ani, iar omul, care pe atunci doar m-a uimit, se bucură astăzi din partea mea de cea mai profundă simpatie. La un moment dat, fără să poată oferi vreun motiv, Otto Kranewitzer n-a mai distribuit corespondenţa, ci a depozitat-o până la tavan în locuinţa lui veche, de trei camere, în care trăia de unul singur, şi a vândut aproape toată mobila ca să facă loc muntelui de scrisori în continuă creştere. N-a deschis nici o scrisoare şi nici un pachet, nu şi-a însuşit titluri de valoare sau cecuri, n-a deturnat bancnotele mamelor către fiii lor, nimic din toate astea nu i s-a putut reproşa. Doar că deodată n-a mai fost în stare să distribuie corespondenţa – un om sensibil, tandru, lat în talie, căruia îi devenise clară importanţa covârşitoare a activităţii lui – şi tocmai de aceea modestul funcţionar Kranewitzer a fost nevoit să părăsească, în scandal şi batjocură, Poşta Austriacă, instituţie care se laudă că angajează numai poştaşi cinstiţi, harnici şi rezistenţi. În fiecare meserie trebuie să existe cel puţin un om care trăieşte într-o mare incertitudine şi ajunge la conflicte. Tocmai distribuirea scrisorilor are nevoie de o angoasă latentă, de o rezistenţă seismografică la zdruncinături – îngăduită, de altfel, doar profesiilor zise înalte şi foarte înalte, ca şi cum n-ar trebui să existe şi o criză a poştei, ca şi cum n-ar putea fi vorba şi aici de a gândi – a vrea – a fi, de renunţări demne şi sublime, care le sunt permise, în rest, tuturor celorlalţi oameni, care, mai bine plătiţi şi ocupând locuri la catedre, au voie să mediteze la dovezile existenţei lui Dumnezeu, să se gândească la *ontos on*, *aletheia*[72] sau, dacă vreţi, la geneza pământului şi a universului! Dar în cazul lui Otto Kranewitzer, un necunoscut prost plătit, nu se putea vorbi decât despre răutate şi încălcarea îndatoririlor. Nimeni n-a observat că el începuse să reflecteze, că a fost cuprins de uimire, care e sursa întregii filozofări şi a devenirii umane, şi

nimeni nu-i putea contesta competenţa în lucrurile care l-au făcut să-şi piardă cumpătul, căci nimeni în afară de el, care distribuise vreme de treizeci de ani scrisori la Klagenfurt, nu era mai îndreptăţit să descopere problema poştei, zona ei problematică.

Ştia la perfecţie toate străzile noastre, ştia care dintre scrisori, tipărituri, pachete erau timbrate corespunzător. Până şi cele mai subtile nuanţe din adrese, un „E.S.“ sau un nume fără „Domnului“ sau „Doamnei“ scris înainte, un „Prof. dr. dr.“ îi vorbeau despre atitudini, conflicte între generaţii, semnale de alarmă sociale mai mult decât vor şti vreodată sociologii şi psihiatrii noştri. El îşi dădea seama imediat dacă adresa expeditorului era greşită sau incompletă, bineînţeles că distingea fără probleme o scrisoare familială de una de afaceri, scrisorile mai amicale de cele foarte intime, şi tocmai acest poştaş atât de important, care a luat asupra lui ca pe-o cruce toate riscurile meseriei sale, s-a lăsat copleşit de spaimă în locuinţa lui, în faţa muntelui tot mai înalt de scrisori, a suferit uriaşe mustrări de conştiinţă, absolut inimaginabile pentru ceilalţi oameni, pentru care o scrisoare e pur şi simplu o scrisoare şi o tipăritură e o tipăritură. Dar cine va încerca o singură dată, ca mine, să-şi strângă la un loc toată corespondenţa de câţiva ani şi să se aşeze în faţa ei (dar şi acela e părtinitor, pentru că e vorba de propria corespondenţă, care nu permite o privire de ansamblu) va înţelege foarte bine că o criză poştală, chiar dacă s-a petrecut într-un oraş mic şi a durat doar câteva săptămâni, e superioară prin valoarea ei morală oricărui început de criză legală, publică, internaţională (care poate fi provocată cu atâta uşurinţă), iar dreptul de a reflecta, din ce în ce mai rar întâlnit, nu trebuie acordat unei singure pături privilegiate şi îndoielnicilor ei reprezentanţi, funcţionarilor-gânditori, ci şi unuia ca Otto Kranewitzer.

După cazul Kranewitzer, în interiorul meu s-au produs, imperceptibil, foarte multe transformări. Trebuie să-i dau explicaţii lui Malina şi îi explic deja.

Eu: De atunci ştiu ce e secretul corespondenţei. Astăzi îl văd în întregime. După cazul Kranewitzer mi-am ars corespondenţa din mai mulţi ani, apoi am început să scriu scrisori complet diferite, de cele mai multe ori de noaptea târziu până dimineaţa la opt. De fapt toate scrisorile astea, pe care nu le-am expediat, sunt importante. Cred că am scris doar pentru mine vreo zece mii de scrisori în toţi aceşti patru, cinci ani, scrisori în care era totul. Multe rămân nedeschise, încerc să mă antrenez în secretul corespondenţei, să mă ridic la înălţimea acelui gând al lui Kranewitzer de a înţelege interzisul, care ar putea consta în cititul unei scrisori. Dar încă mi se întâmplă să recidivez atunci când deschid repede câte-o scrisoare şi o citesc şi o las chiar pe masă,

ca să poţi, de exemplu, s-o citeşti şi tu în timp ce eu sunt la bucătărie. Uite ce puţină grijă am eu de scrisori! Deci nu criza poştei şi a scrisului sunt problemele care mă depăşesc. Mai ales de Crăciun cad în capcana curiozităţii şi mai desfac din când în când câte-un pacheţel, din care scot ruşinată un fular, o lumânare din ceară de albine, o perie de cap din argint de la soră-mea, un calendar nou de la Alexander. Am rămas la fel de inconsecventă, deşi cazul Kranewitzer m-ar fi putut ajuta să mă schimb.

Malina: De ce te interesează atât de mult secretul corespondenţei?

Eu: Nu e din cauza acestui Otto Kranewitzer. E din cauza mea. Şi a ta. Şi pentru că am jurat pe sceptrul Universităţii din Viena. A fost singurul meu jurământ. N-am putut să jur niciodată în faţa nimănui, în faţa nici unui reprezentant al bisericii sau al vieţii politice. Încă din copilărie, pentru că altfel nu mă puteam apăra, mă îmbolnăveam brusc, erau boli adevărate, cu febră mare, şi aşa nu puteam fi dusă nicăieri să depun vreun jurământ. Pentru cei care au jurat o singură dată în viaţă, lucrurile sunt mai dificile. Mai multe jurăminte pot fi încălcate, dar unul singur nu.

Malina, care mă cunoaşte şi s-a obişnuit cu trecerile mele abrupte de la una la alta, crede totuşi că nu-mi lipseşte voinţa de a merge mai departe, mult mai departe decât las să se întrevadă în viaţa noastră cotidiană, cu posibilităţile ei limitate, adică el crede că vreau să dau şi de urma secretului corespondenţei şi că nu-l voi divulga.

Se spune că în seara asta vor fi torturaţi toţi poştaşii din Viena, ca să se verifice dacă sunt capabili să păstreze secretul corespondenţei. Unii vor fi controlaţi de varice, platfus şi alte defecte fizice. E posibil ca de mâine poşta să fie distribuită de armată, întrucât poştaşii, vlăguiţi, răniţi, tracasaţi, torturaţi sau distruşi după injecţia cu serul adevărului, nu vor mai fi în stare să-şi facă datoria. Mă gândesc la un discurs înflăcărat, la o scrisoare, da, la o scrisoare înflăcărată adresată ministrului Poştei, care să vină în apărarea poştaşilor mei şi a tuturor celorlalţi. O scrisoare care va fi probabil confiscată şi arsă de soldaţi, ale cărei cuvinte vor fi devorate ori ponegrite de flăcări sau o bucată de hârtie carbonizată, cu care slujbaşii ar putea goni pe coridoarele ministerului, pentru a o înmâna ministrului.

Eu: Înţelegi, scrisorile mele înflăcărate, apelurile mele înflăcărate, dorinţele mele înflăcărate, tot focul pe care l-am pus pe hârtie cu mâna mea arsă – mă tem că totul ar putea să se transforme într-o bucată de hârtie carbonizată. Că toată hârtia din lume va sfârşi carbonizată sau îmbibată cu apă, pentru că după foc vine apa.

Malina: Cei din vechime obişnuiau să spună despre proşti că n-au inimă. Ei mutaseră locul inteligenţei în inimă. Nu trebuie să te sfârşeşti la

inimă din orice şi să pui foc în toate discursurile şi scrisorile.

Eu: Dar câţi oare sunt cei care n-au decât cap şi nimic altceva decât cap? Adică n-au inimă deloc? Îţi spun eu ce-o să se întâmple mâine: mâine, cu sprijinul forţelor armate, Viena o să fie mutată pe Dunăre. Ei vor ca Viena să fie pe Dunăre. Vor apă, nu foc. Încă un oraş prin care trece un fluviu. Ar fi groaznic. Te rog, sună-l imediat pe şeful de secţie Matreier, sună-l pe ministru!

Dar Vienei nu i-a mai rămas mult timp, începe căderea, casele au adormit, oamenii sting din ce în ce mai devreme lumina, nimeni nu mai stă treaz, cartiere întregi sunt cuprinse de apatie, între oameni nu mai există întâlniri şi nici despărţiri, oraşul intră în declin, doar noaptea se mai nasc reflecţii solitare şi monologuri eratice. Uneori şi ultimele mele dialoguri cu Malina.

Sunt singură acasă, Malina întârzie, stau cu ŞAHUL PENTRU ÎNCEPĂTOR în faţa tablei şi joc o partidă. Nimeni nu e în faţa mea, schimb mereu locul, Malina n-o să mai poată spune că de data asta urmează să pierd, pentru că în final câştig şi pierd în acelaşi timp. Dar Malina vine acasă şi vede numai paharul, nici nu se uită pe tablă, partida asta nu-l interesează.

Malina îmi spune ce aşteptam să aud: Viena e-n flăcări!

Întotdeauna mi-am dorit un frate mai mic, poate mai degrabă un bărbat mai tânăr, Malina ar trebui să înţeleagă, până la urmă toţi au câte-o soră, dar nu toţi au şi fraţi. Mi-am căutat fraţii încă de mică, de aceea puneam seara la fereastră nu un singur cub de zahăr, ci două, căci două cuburi de zahăr sunt pentru un singur frate. Aveam deja o soră. Orice bărbat mai în vârstă mă îngrozeşte, fie şi numai cu o zi mai în vârstă, niciodată n-aş putea să trec peste asta, aş prefera să mor decât să mă confesez lui. Chipul nu spune nimic. Trebuie să ştiu toate datele, trebuie să ştiu că e mai tânăr cu cinci zile, altfel mă bântuie aceste îndoieli, ar putea apărea legături de sânge, cel mai mare blestem se revarsă asupra mea, ar putea să mă ajungă din nou, iar eu trebuie să mă ţin din ce în ce mai departe de iad, în care se poate să fi fost deja odată. Dar nu-mi mai amintesc.

Eu: Trebuie să mă supun voluntar, tu eşti puţin mai tânăr decât mine, iar eu te-am întâlnit destul de târziu. N-a contat mai devreme sau mai târziu, ci diferenţa asta de vârstă. (Despre Ivan nu vreau să vorbesc deloc, ca să nu afle Malina ceva, fiindcă, deşi Ivan vrea să mă scape de vârstă, eu vreau s-o păstrez pentru ca Ivan să nu-mi îmbătrânească niciodată.) Tu eşti oricum puţin mai tânăr decât mine, iar asta-ţi dă o putere enormă, foloseşte-te de ea, eu o să mă supun, deja mă supun uneori. Nu e nimic raţional. Înainte a fost dezgustul sau simpatia, acum nu mai pot să schimb nimic, mi-e frică.

Malina: Poate că sunt mai în vârstă decât tine.

Eu: Cu siguranţă nu, sunt sigură. Tu ai venit după mine, n-aveai cum să exişti înaintea mea, de fapt nu eşti de conceput decât după mine.

N-am încredere în ultimele zile din iunie, dar am constatat deseori că-mi plac persoanele născute vara. Malina dispreţuieşte observaţiile de acest fel, ar prefera să-i pun întrebări despre astrologie, la care eu nu mă pricep deloc. Doamna Senta Novak, care e foarte căutată în rândul actorilor, dar căreia îi cer sfatul şi politicienii sau industriaşii, mi-a desenat într-o zi, cu cercuri şi pătrate, toate poziţiile planetare şi tendinţele mele, mi-a făcut horoscopul personal, care i s-a părut extrem de ciudat, ar trebui să mă conving şi singură cât de clar se vede, zicea ea, de la prima vedere se poate citi o tensiune extraordinară, de fapt nu e imaginea unei singure persoane, ci a două persoane aflate într-o opoziţie teribilă, iar cu asemenea poziţii planetare, în cazul în care i-am furnizat informaţii precise, acest lucru ar putea însemna o permanentă stare de descumpănire. Am întrebat-o respectuos: Descumpănitul şi descumpănita, nu? Doamna Novak a spus: da, separat ar mai merge, dar, aşa cum se arată, slabe şanse, fiindcă până şi elementul feminin şi cel masculin, raţiunea şi sentimentul, puterea creaţiei şi cea a autodistrugerii ies în evidenţă în mod straniu. Probabil că datele sunt greşite, deoarece imediat i-am devenit simpatică, sunt o femeie atât de normală, ei îi plac oamenii normali.

Malina tratează totul cu aceeaşi seriozitate, el nu crede că superstiţiile şi pseudoştiinţele sunt mai ridicole decât ştiinţele, despre care se dovedeşte, cu trecerea fiecărui deceniu, că s-au întemeiat pe nenumărate superstiţii şi pe multă pseudoştiinţă, renunţând la atâtea şi atâtea rezultate ca să progreseze. Pe Malina îl caracterizează cel mai bine faptul că analizează oamenii şi lucrurile nepasional şi de aceea se numără printre puţinii oameni care n-au nici prieteni, nici duşmani, dar nici nu trăiesc într-o izolare arogantă. Se mai poate numi afecţiune şi ceea ce manifestă el faţă de mine, uneori e aşteptare, alteori atenţie şi grijă, îmi îngăduie să fac ce vreau, zice că pe oameni nu-i înţelegi cu adevărat decât dacă nu-i presezi, dacă nu le ceri nimic şi nu răspunzi provocărilor lor, căci până la urmă totul iese la iveală. Acest echilibru, acest calm din interiorul lui mă vor aduce în final la disperare, fiindcă eu reacţionez la orice situaţie, mă implic în orice tumult emoţional şi îndur pierderi de care Malina doar ia cunoştinţă.

Unii spun că eu şi Malina suntem căsătoriţi. Noi nu ne-am gândit niciodată că am putea fi, că ar exista posibilitatea asta şi nici că ceilalţi s-ar putea gândi la aşa ceva. Mult timp nici nu ne-a trecut prin minte că noi, ca şi alţii, apărem peste tot ca bărbat şi femeie. Pentru noi a fost o adevărată descoperire, dar n-am ştiut ce să facem cu ea. Ne-am amuzat copios.

Într-una din dimineţi, când mă învârt prin casă, moartă de oboseală, şi pregătesc absentă micul dejun, Malina e în stare să se intereseze bunăoară de copilul care locuieşte în curtea din spate, vizavi de noi, şi care strigă de un an de zile numai două cuvinte: Ehe, ehe! De, de! Am vrut să mă duc odată dincolo, să intervin şi să stau de vorbă cu mama acestui copil, fiindcă se vede că ea nu vorbeşte deloc cu el şi că aici se petrec lucruri care-mi dau de gândit pentru mai târziu, fiindcă aceste „ehe“ şi „de“ îmi torturează zilnic urechile, mai ceva decât atunci când Lina foloseşte aspiratorul, lasă robinetul deschis sau trânteşte farfuriile. Dar probabil că Malina aude ceva cu totul diferit, el nu crede că ar trebui alertaţi de urgenţă medicii şi cei de la Protecţia Copilului, el vede în strigătele acestui copil manifestarea unei altfel de fiinţe, care nu i se pare cu nimic mai ciudată decât fiinţele care dispun de o sută, o mie sau câteva mii de cuvinte. Cred că schimbările şi modificările de orice natură îl lasă rece pe Malina, deoarece el nu vede nicăieri *bine* şi *rău*, cu atât mai puţin *mai bine*. Pentru el e clar că lumea e aşa cum e, aşa cum a găsit-o. Totuşi mă înspăimântă uneori, căci privirea lui asupra celorlalţi denotă o cunoaştere imensă, atotcuprinzătoare, care nu se poate acumula nicăieri şi în nici o perioadă a vieţii şi care nu poate fi transmisă nici altora. Faptul că e atent la ceea ce se spune mă jigneşte profund, deoarece el pare să audă, în spatele a tot ce se spune, şi ceea ce nu se spune, dar şi ceea ce se spune prea des. Eu îmi fac de obicei prea multe iluzii, iar Malina îmi atrage destul de des atenţia asupra acestei metehne, totuşi nu-mi pot imagina cât de precise şi de extraordinare sunt auzul şi văzul lui. Nu cred că-i pătrunde pe oameni cu privirea sau îi demască, ar fi prea banal, iar faţă de oameni ar fi o infamie. Malina îi priveşte, ceea ce e cu totul altceva, căci privirea lui nu-i micşorează pe oameni, ci îi înalţă, le sporeşte misterul, câtă vreme imaginaţia mea, pe care el o ironizează, este probabil o variantă inferioară a puterii lui de a completa, a distinge, a împlini, a desăvârşi. De aceea nu-i mai povestesc lui Malina despre cei trei asasini şi nici despre al patrulea, pe care nici nu-i nevoie să-l pomenesc, fiindcă eu am felul meu de a mă exprima şi doar foarte puţin talent la descrieri. Malina nu vrea nici descrieri, nici impresii de la mesele pe care le-am luat seara cu asasinii. El ar fi abordat *totul* de la bun început, n-ar fi rămas cu o simplă impresie sau cu agitaţia asta surdă, ci mi l-ar fi arătat pe adevăratul asasin şi, prin această confruntare, m-ar fi pus în faţa unei revelaţii.

Pentru că las capul jos, Ivan spune: Tu n-ai nimic pentru care să trăieşti!

Are dreptate, cine mai aşteaptă ceva de la mine, cine mai are nevoie de mine? Dar Malina ar trebui să mă ajute să descopăr un motiv pentru a trăi, fiindcă eu n-am un tată bătrân căruia să-i fiu sprijin la bătrâneţe, n-am copii care să aibă mereu nevoie de câte ceva, cum au nevoie copiii lui Ivan de afecţiune, haine de iarnă, siropuri de tuse, pantofi de gimnastică. Nici legea

conservării energiei nu mi se aplică. Eu sunt primul exemplu de risipă maximă, extatică, incapabilă de a mă folosi raţional de această lume şi, aşa cum pot să particip la balul mascat al societăţii, la fel pot să nu apar deloc, asemenea acelora care au fost reţinuţi de o problemă sau au uitat să-şi confecţioneze o mască, nu-şi mai găsesc costumul pierdut din neglijenţă şi într-o bună zi sfârşesc prin a nu mai primi nici o invitaţie. Când mă opresc în faţa uşii unui apartament vienez pe care-l cunosc foarte bine, ca să onorez probabil o invitaţie, realizez în ultima clipă că s-ar putea să fi greşit uşa sau chiar ziua şi ora şi mă întorc pe Ungargasse, prea repede sleită de puteri, prea chinuită de îndoieli.

Malina mă întreabă: Nu te-ai gândit până acum ce mult s-au străduit ceilalţi cu tine? Aprob din cap, recunoscătoare. O, ba da, mi-au atribuit chiar şi calităţi, n-au precupeţit nici măcar efortul ăsta, mi-au făcut şi istorioare, mi-au dat chiar şi ceva bani ca să umblu şi eu în rochii, să mănânc resturile, pentru ca viaţa mea să meargă mai departe, fără să se vadă cum. Sleită prea devreme de puteri, fac un popas la Café Museum, răsfoiesc ziare şi reviste. În mine renaşte speranţa, mă simt însufleţită, stimulată, fiindcă acum există zboruri directe spre Canada de două ori pe săptămână, cu Quantas se ajunge uşor în Australia, preţurile la safari au scăzut, la Viena trebuie să fi ajuns acum, de pe colinele însorite ale Americii Centrale, cafeaua Doro, cu aroma ei fără seamăn, Kenia dă anunţ la ziare, Henkell Rosée îngăduie un flirt cu lumea nouă, nici o casă din lume nu e prea înaltă pentru ascensoarele Hitachi, au apărut cărţi scrise de bărbaţi care le entuziasmează şi pe femei. Ca să nu vi se pară lumea prea mică, există PRESTIGE, briza depărtărilor şi a mării. Toţi vorbesc despre obligaţiuni. Cu noi sunteţi pe mâini bune, declară o bancă de credit, Cu aceşti pantofi ajungeţi departe, TARRACOS, Ca să nu mai vopsiţi niciodată jaluzelele Flexalum, vi le vopsim noi de două ori, Un computer RUF nu e niciodată singur! Şi apoi Antilele, *le bon voyage*[73]. De aceea Bosch EXQUISIT e una dintre cele mai bune maşini de spălat vase din lume. Clipa adevărului soseşte atunci când clienţii îi pun întrebări specialistului nostru, când au loc dezbateri despre tehnici şi metode, calcule, dobânzi, instalaţii de împachetat, programe de livrare, VIVIOPTAL pentru genul nu-mi-mai-amintesc-nimic. Un comprimat dimineaţa… şi ziua vă aparţine! Deci nu-mi trebuie decât un Vivioptal.

Am vrut să înving sub un semn, dar, pentru că nimeni n-are nevoie de mine şi mi s-a spus asta, am fost învinsă de Ivan şi de aceşti *gyerekek* cu care poate voi avea voie să merg la film, la Burgkino rulează acum MICKEY MOUSE de Walt Disney. Cine să învingă, dacă nu ei? Dar poate că nu m-a învins doar Ivan, poate că e altceva, ceva cu mult mai mare, totul ne împinge spre un destin. Uneori mă gândesc ce-aş mai putea să fac pentru Ivan, căci nu

există ceva ce n-aş face pentru el, dar Ivan nu-mi cere să mă arunc pentru el de la fereastră, în Dunăre sau în faţa unei maşini, ca să-i salvez de exemplu pe Béla şi pe András, el n-are nici timp şi nici pretenţii. Şi nici nu vrea ca eu, în locul doamnei Agnes, să-i fac curat în cele două camere, să-i spăl şi să-i calc rufele, el nu vrea decât să treacă-n fugă pe la mine, să primească trei cuburi de gheaţă în paharul cu whisky şi să mă întrebe ce mai fac – şi mă va lăsa să-l întreb cum mai merg treburile lui şi ce mai e pe Hohe Warte. Pe Kärntnerring totul e la fel, multă muncă, nimic deosebit. Prea puţin timp pentru o partidă de şah, eu nu mai progresez deloc la şah, fiindcă jucăm din ce în ce mai rar. De fapt nu mai jucăm deloc, grupurile de propoziţii şahiste au căzut în paragină, alte grupuri de propoziţii suferă şi ele daune. E imposibil ca propoziţiile astea pe care le-am elaborat atât de încet să ne părăsească la fel de încet. Dar se constituie un grup nou.

Din păcate nu am, stau prost cu
Bineînţeles, dacă eşti presat de timp
Doar azi am extrem de puţin timp
Sigur, dacă n-ai timp acum
În schimb, când o să am mai mult timp
Cu timpul o să vedem noi, dar acum
Atunci am putea, când o să ai şi tu timp odată
Tocmai acum, când se poate din nou
Cu timpul ar trebui să
Dac-aş putea la timp
Dumnezeule, n-ai voie să-ntârzii
Niciodată n-am avut atât de puţin timp, din păcate e
Dar, când o să ai din nou timp, poate
În viitor o să am mai mult timp!

În fiecare zi, Malina şi cu mine ne batem capul, uneori chiar amuzaţi, câte grozăvii s-ar mai putea întâmpla în noaptea asta la Viena. Căci, dacă te laşi ademenit de lectura unui ziar sau iei cunoştinţă, naiv, de câteva ştiri, imaginaţia începe să lucreze la turaţii maxime (expresie care nu vine de la mine, nici de la Malina în mod direct, dar Malina, amuzat, a adus-o ca pe o descoperire dintr-o călătorie în Germania, căci expresii precum „turaţii maxime“ se găsesc numai în asemenea ţări harnice şi dinamice). Dar eu încă nu reuşesc să mă abţin întru totul de la a citi ziare, cu toate că am perioade din ce în ce mai lungi în care nu citesc nici un ziar sau în care mai iau câte unul din debara, de lângă geamantanele noastre, unde se află un teanc de ziare şi reviste vechi, şi mă uit cu stupefacţie la dată: 3 iulie 1958. Câtă impertinenţă! Până şi în ziua aceea, care ţine de un trecut atât de îndepărtat, ne-au drogat inutil cu ştiri, cu opinii despre ştiri, ne-au informat despre cutremure,

accidente de avion, scandaluri din politica internă, erori de politică externă. Când mă uit azi la ediţia din 3 iulie 1958, încerc să cred într-o dată, ba chiar într-o zi care a existat în realitate, dar nu găsesc nici o însemnare în agendă, nici măcar prescurtări ca: „15 h R.! 17 h sunat B., seara Gösser, conferinţă K.“ – toate sunt trecute sub data de 4 iulie, nu sub 3, acolo foaia a rămas goală. Poate a fost o zi obişnuită, fără dureri de cap, fără simptome de angoasă, fără amintiri insuportabile sau doar cu foarte puţine, la început, provenite din diverse epoci, sau poate a fost o zi normală, în care Lina a făcut o curăţenie de vară, iar eu, alungată de-acasă, am pierdut timpul prin cafenele, citind ziarul din data de 3 iulie, pe care-l recitesc azi. Abia astfel ziua asta devine o enigmă, e o zi vidă sau furată, în care pur şi simplu am îmbătrânit, în care nu m-am împotrivit şi-am lăsat ceva să se întâmple.

Mai găsesc o revistă de pe 3 iulie şi, printre rafturile lui Malina, numărul din iulie al unei reviste de cultură şi politică, încep să citesc pe sărite, fiindcă vreau să aflu mai multe despre această zi. Sunt anunţate cărţi pe care nu le-am văzut niciodată. CE SĂ FACI CU ATÂŢIA BANI? e unul dintre titlurile cele mai enigmatice, nici măcar Malina nu mi-l va putea explica. Unde sunt banii şi cu care bani să nu ştii ce să faci? e un bun început, asemenea titluri mă fac să vibrez, să mă cutremur. CUM SE REGIZEAZĂ O LOVITURĂ DE STAT? Scrisă cu o competenţă suverană şi cu un umor sec, pe alocuri sarcastic… Recomandări de lectură pentru cititorii dornici să-şi antreneze gândirea politică, să fie informaţi… Ne trebuie astea, Malina? Iau în mână un pix şi încep să completez un chestionar. Sunt informată suficient, bine, foarte bine, excepţional. Pixul pătează la început, apoi pare să nu mai aibă pastă, după care scrie din nou, subţire. Desenez cruciuliţe în căsuţe mici şi goale. Soţul dumneavoastră vă face cadouri niciodată, rar, pe neaşteptate, doar la aniversări? Trebuie să fiu foarte atentă, totul depinde dacă mă gândesc la Malina sau la Ivan, bifez mai departe pentru amândoi, pentru Ivan, de exemplu, niciodată, pentru Malina, pe neaşteptate, dar nici pe asta nu te poţi baza. Vă îmbrăcaţi frumos de dragul celorlalţi sau ca să-i plăceţi LUI? Mergeţi la coafor periodic, săptămânal, lunar sau numai în caz de necesitate? Despre ce necesitate e vorba? Despre ce lovitură de stat? Părul îmi atârnă deasupra loviturii de stat şi acesta e un caz de extremă necesitate, fiindcă nu ştiu dacă să-l scurtez sau nu. Ivan spune să-l las să crească. Malina zice că trebuie scurtat. Număr, oftând, cruciuliţele. Ivan are 26 de puncte şi Malina tot 26, deşi am trecut cruciuliţele în căsuţe total diferite. Mai adun o dată. Rămân 26 de puncte pentru fiecare. „Am 17 ani şi cred că nu sunt în stare să iubesc. Interesul meu pentru un bărbat durează doar câteva zile, apoi trec imediat la altul. Oare sunt un monstru? Actualul meu prieten are 19 ani şi e disperat, pentru că vrea să se căsătorească cu mine.“ Fulgerul Albastru se ciocneşte, în plină viteză, cu Fulgerul Roşu, 107 morţi şi 80 de răniţi.

Dar au trecut atâţia ani de-atunci, iar acum ni se servesc aceleaşi lucruri,

accidente de maşină, câteva crime, relatări despre întâlniri la nivel înalt, prognoze meteo. Nimeni nu mai înţelege astăzi de ce toate astea trebuiau să apară atunci. Eu folosesc numai de câţiva ani Pantene Spray, pentru care făceau atunci reclamă, deci n-am avut nevoie de recomandările de pe 3 iulie, iar astăzi am şi mai puţină nevoie de ele.

Seara îi spun lui Malina: Se pare că n-a rămas de fapt decât un fixativ, căci eu n-am înţeles încă unde se duc toţi banii ăştia şi cum se regizează o lovitură de stat, în orice caz se aruncă prea mulţi bani pe fereastră. Acum şi-au atins scopul. Când mi se termină sprayul n-o să-mi mai cumpăr altul. Tu ai 26 de puncte, ce vrei mai mult, nu pot să-ţi dau mai mult. Fă ce vrei cu ele. Ţii minte cum a intrat Fulgerul Albastru în Fulgerul Roşu? Mersi! Ştiam eu. Deci asta e compasiunea ta pentru catastrofe, nu eşti cu nimic mai bun decât mine. Dar probabil că e o înşelătorie fără margini.

Cum Malina n-a înţeles nici un cuvânt, mă legăn în balansoar, el se instalează comod, după ce a adus pentru amândoi ceva de băut, şi încep să povestesc:

E o înşelătorie fără margini, cândva am lucrat pentru o redacţie de ştiri şi am văzut înşelătoria de aproape, am văzut cum se fac buletinele, un amalgam arbitrar de propoziţii extrase din note de telex. Într-o zi s-a îmbolnăvit cineva şi a trebuit să mă mut la redacţia de noapte. La unsprezece noaptea mă lua o maşină mare şi neagră, şoferul făcea un ocol scurt prin circumscripţia III, în apropiere de Reisnerstraße se mai urca un tânăr, un anume Pittermann, şi ne lăsa pe Seidengasse, unde toate birourile erau întunecate şi părăsite. Nici măcar în redacţiile ziarelor din aceeaşi clădire nu vedeai decât rareori pe cineva. Călcând pe scânduri, deoarece coridoarele erau în lucru, portarul de noapte ne conducea spre încăperile din spate, la un etaj pe care l-am uitat, nu-mi mai amintesc, nu-mi amintesc nimic… Lucram în fiecare noapte câte patru, eu făceam cafeaua, uneori dădeam bani să ni se aducă îngheţată la miezul nopţii, portarul ştia de unde. Bărbaţii citeau foile care ieşeau din telexuri, decupau, lipeau şi combinau. De fapt nu şuşoteam între noi, iar de vorbit tare noaptea, când tot oraşul dormea, asta era absolut imposibil, din când în când se mai auzea câte-un hohot de râs între bărbaţi, dar eu îmi beam cafeaua în linişte şi fumam, ei îmi aruncau ştirile pe măsuţa cu maşina de scris, ştiri alese la întâmplare, eu le treceam pe curat. Pentru că nu găseam nimic de râs împreună, ştiam foarte bine ce fel de ştiri urmau să-i trezească pe oameni dis-de-dimineaţă. Bărbaţii încheiau mereu cu un scurt paragraf despre un meci de baseball sau o partidă de box de peste Atlantic.

Malina: Cum trăiai pe-atunci?

Eu: În jur de trei dimineaţa, faţa mea devenea din ce în ce mai cenuşie, mă degradam treptat, mă încovoiam, m-au încovoiat, am pierdut un ritm

esenţial, ritm pe care nu-l mai regăseşti niciodată. Beam o cafea şi încă una, mâna începea să-mi tremure din ce în ce mai des la scris, iar mai târziu mi-am stricat de tot scrisul.

Malina: De-aia sunt singurul care-ţi înţelege scrisul.

Eu: A doua parte a nopţii n-are nimic de-a face cu prima parte, e vorba de două nopţi diferite, adăpostite într-o singură noapte, trebuie să-ţi imaginezi amuzantă prima noapte, se spun glume, degetele bat repede pe claviatură, toată lumea e-n mişcare, cei doi eurasiatici mici şi slabi se cred mai deştepţi şi mai originali decât complicatul domn Pittermann, care nu poate să se mişte decât greoi şi zgomotos. Mişcarea e importantă, căci noaptea îţi poţi imagina cum în altă parte oamenii continuă să bea şi să facă scandal, cum încă se nasc îmbrăţişări din plictisul şi greaţa de peste zi şi din scârba faţă de ziua următoare sau cum se dansează până la epuizare. În prima noapte ziua, cu excesele ei, continuă să condiţioneze noaptea. Abia din a doua noapte îţi dai seama că e noapte, toţi s-au liniştit, din când în când se mai ridică vreunul ca să se întindă, îngăduindu-şi în secret o altă mişcare, deşi toţi intraserăm destul de odihniţi în redacţia de ştiri. Pe la cinci dimineaţa era îngrozitor, fiecare stătea încovoiat sub o povară imensă, eu mă duceam să mă spăl pe mâini şi-mi frecam degetele de prosopul vechi şi murdar. Clădirea din Seidengasse avea aerul sinistru al unei arene de execuţie. Paşii pe care-i auzeam nu erau paşi, telexurile se opreau, porneau din nou, eu alergam înapoi în cameră, unde, în ciuda fumului gros de ţigară, începea să se simtă miros de transpiraţie. Primul semn de noapte albă. La şapte dimineaţa ne despărţeam fără să ne mai salutăm, eu urcam împreună cu tânărul Pittermann în maşina neagră şi ne uitam liniştiţi pe fereastră. Femeile duceau în sacoşe lapte proaspăt şi chifle calde, bărbaţii aveau mersul hotărât, mape sub braţ, gulerele ridicate la palton şi norişori matinali în faţa gurii. Noi, cei din limuzină, aveam unghiile negre, un gust amar în gură şi buze maronii, tânărul cobora din nou în apropiere de Reisnerstraße, iar eu pe Beatrixgasse. Trăgeam din greu de balustradă până s-ajung sus, în faţa uşii, şi mă temeam să nu cumva să mă întâlnesc în vestibul cu baroana, care, de obicei, pleca la ora aceea spre biroul de asistenţă socială din oraş, fiindcă ea nu era de acord cu misterioasele mele întoarceri acasă la asemenea ore. Apoi, mult timp nu puteam să adorm, zăceam pe pat, îmbrăcată, duhnind, pe la prânz reuşeam să mă dezbrac şi să adorm cu adevărat, dar nu puteam să dorm cum trebuie din cauza zgomotelor zilei, care-mi întrerupeau mereu somnul. Buletinul era deja în circulaţie, ştirile îşi făceau efectul, eu nu le-am citit niciodată. Doi ani am trăit fără ştiri.

Malina: Cu alte cuvinte, n-ai trăit. Când ai încercat să trăieşti,? Ce-ai aşteptat?

Eu: Mult stimate Malina, pentru iniţiative modeste şi minuscule or fi existat probabil, acolo, câteva ore libere sau o zi liberă pe săptămână. Nu ştiu cum se trăieşte prima parte a vieţii, dar cred că e la fel ca prima parte a nopţii,

cu momente amuzante, problema e că-mi vine foarte greu să le regăsesc, pentru că în momentele alea deveneam raţională, ceea ce cred că m-a costat tot timpul liber.

Mi-era groază de maşina mare şi neagră care mă făcea să mă gândesc la plimbări misterioase, la poveşti de spionaj, la intrigi fatale, pe-atunci circulau prin Viena tot felul de zvonuri, ba că oraşul ar fi un centru de trafic clandestin, trafic de fiinţe umane, ba că ar dispărea, înfăşuraţi în covoare, oameni şi documente, că oricine, chiar fără să ştie, ar lucra pentru o tabără sau alta. Nici o tabără nu se trăda în vreun fel. Oricine lucra se prostitua fără s-o ştie, oare unde-am mai auzit asta? Şi de ce-am râs oare? Erau zorii prostituţiei universale.

Malina: Mai demult mi-ai povestit cu totul altceva. După terminarea facultăţii ai găsit o slujbă într-un birou, unde câştigai cât de cât, dar nu-ţi prea ajungea şi de-aia ai intrat, mai târziu, în tura de noapte, unde se plătea mai bine decât ziua.

Eu: Nu mai povestesc, n-o să mai povestesc, nu mai pot să povestesc, sunt mai multe lucruri care-mi tulbură memoria. Mai bine spune-mi tu ce-ai făcut azi în Aresenalul ăla al tău?

Malina: Nimic deosebit, ca de obicei. Apoi au venit oamenii de la filmări, le trebuie o bătălie cu turcii. Kurt Swoboda a primit misiunea să caute documente. În afară de asta, ne-am mai dat acordul pentru un film pe care vor să-l turneze germanii în Templul Gloriei.

Eu: Mi-ar plăcea s-asist şi eu o dată la filmări. Sau să fac figuraţie. Nu crezi că asta ar putea să-mi schimbe gândurile?

Malina: E plictisitor, durează ore-n şir, zile-ntregi, te-mpiedici mereu în cabluri, stau toţi degeaba şi de obicei nu se-ntâmplă mai nimic. Duminică sunt de serviciu. Îţi spun doar aşa, ca să-ţi faci o idee.

Eu: Deci putem să mergem la masă, numai că nu sunt gata. Te rog, lasă-mă să mai dau un telefon, nu durează mult. O secundă, da?

Ceva îmi tulbură amintirile, orice amintire mă zdrobeşte. Pe-atunci nu se mai găsea nici o speranţă printre ruine, cel puţin aşa ziceau oamenii – şi o repetau întruna –, s-a încercat redarea în imagini a unei epoci pe care au numit-o prima perioadă postbelică. Despre o a doua perioadă nu s-a auzit niciodată nimic. A fost şi asta o înşelătorie. Aproape că m-am lăsat şi eu convinsă că în ziua când se vor pune la loc tocurile uşilor şi ale geamurilor şi vor dispărea grămezile de moloz totul va reveni dintr-odată la normal şi vom putea să *locuim* din nou sau, mă rog, în continuare. Dar până şi faptul că ani de zile mi-am dorit să vorbesc despre această problemă angoasantă, cu toate că nimeni n-avea chef să m-asculte, are o semnificaţie deosebită. Nu m-am

gândit niciodată că totul trebuie mai întâi jefuit, furat, negociat, vândut de trei ori şi răscumpărat. Cred că parcul Ressel a fost cea mai importantă piaţă neagră a oraşului, din cauza pericolelor, încă de după-amiaza târziu trebuia să ocoleşti pe la Karlsplatz. Se spune că piaţa neagră ar fi dispărut peste noapte. Dar eu nu sunt foarte convinsă. S-a transformat într-o piaţă neagră universală şi, când cumpăr ţigări sau ouă, îmi dau seama, dar abia astăzi, că toate produsele sunt de contrabandă. Piaţa în general e neagră, pe-atunci nici nu putea fi atât de neagră ca acum, pentru că-i lipsea densitatea universală. Mai târziu, după ce vitrinele s-au umplut din nou şi s-au aglomerat toate, cutii de conserve, lăzi, cartoane, n-am mai fost în stare să cumpăr nimic. Nici nu intram bine în marile magazine de pe Mariahilferstraße de exemplu în Gerngroß —, că mi se făcea rău, pe-atunci Christine mă sfătuise să nu intru în magazinele mici şi scumpe, Lina prefera să cumpere de la Herzmansky în loc de Gerngroß, am încercat, dar n-a mers, nu pot să cuprind cu privirea mai mult de un singur produs odată. Mii de stofe, mii de conserve, cârnaţi, pantofi şi nasturi – aglomerarea asta mă face să văd toate mărfurile-n negru. Într-un număr atât de mare, totul e-n pericol, o mulţime ar trebui să rămână ceva abstract, să reprezinte doar o formulă într-un sistem, ceva operabil, ar trebui să aibă puritatea matematicii, doar matematica îngăduie frumuseţea miliardelor, câtă vreme un miliard de mere sunt de nemâncat, o tonă de cafea sugerează crime fără număr, un miliard de oameni, cu nevoile lor cotidiene de miliarde de pâini, cartofi şi raţii de orez, sunt ceva inimaginabil de stricat, jalnic, respingător, prins în mrejele unei pieţe negre. Nici când aveam suficientă mâncare nu puteam să mănânc cum trebuie şi nici astăzi nu pot să mănânc decât în prezenţa cuiva – sau de una singură, dar numai dacă văd pe masă un singur măr sau o singură felie de pâine sau când a rămas doar o felie de salam. Trebuie să fi rămas ceva.

Malina: Dacă nu-ncetezi cu vorba, n-o s-avem nimic de mâncare astă-seară. Am putea să mergem pe Cobenzl, scoală-te şi-mbracă-te, altfel ajungem prea târziu.

Eu: Nu acolo sus, te rog! Nu vreau să am oraşul la picioare, de ce ne-ar trebui un oraş întreg la picioare dacă mergem doar să mâncăm? Să mergem aici, aproape. La *Zum Alten Heller*.

Începuse încă de-atunci, de la Paris, după prima mea evadare din Viena, scurt timp n-am mai putut să păşesc cum trebuie cu piciorul stâng, mă durea, iar durerea era însoţită de un geamăt, of, Doamne, Doamne. Aşa se ajunge uneori, în corp, la accese periculoase, pline de consecinţe, care te fac să pronunţi anumite cuvinte, căci înainte făcusem doar conceptual cunoştinţă cu Dumnezeu, la fel şi cu Fiinţa, cu Neantul, cu Esenţa, cu Existenţa, cu Brahma, la câteva seminarii de filozofie.

În general, nu prea aveam bani la Paris, dar de fiecare dată când banii erau pe terminate trebuia să le găsesc un rost cu totul special, la fel şi astăzi, n-am voie să-i cheltuiesc pur şi simplu, ci trebuie să-mi vină ideea concludentă cum trebuie cheltuiţi, deoarece, atunci când îmi vine vreo idee, devin pentru o clipă conştientă că eu contribui la popularea lumii, fac parte dintr-o populaţie care creşte vertiginos şi scade imperceptibil, că pământul se învârte în spaţiu, împovărat de o populaţie nevoiaşă, niciodată sătulă, mereu în mizerie, iar când eu atârn de el în virtutea gravitaţiei, cu poşeta goală în mână şi cu o idee în minte, atunci ştiu ce e de făcut.

Atunci, în apropiere de Rue Monge, pe drumul către Place de la Contrescarpe, am cumpărat într-un mic bistrou, care era deschis toată noaptea, două sticle de vin roşu, dar şi una de vin alb. M-am gândit că poate cineva nu bea vin roşu, până la urmă nu poţi obliga pe nimeni să bea vin roşu. Bărbaţii dormeau sau se făceau că dorm, iar eu m-am strecurat până la ei şi am aşezat sticlele destul de aproape de ei, ca să nu existe nici o îndoială. Trebuiau să priceapă că le aparţin lor de drept. În altă noapte, când am repetat acţiunea, unul din cerşetori s-a trezit şi a spus ceva despre Dumnezeu, *que Dieu vous*… [74], iar mai târziu, în Anglia, am auzit ceva de genul: … *bless you*[75]. Bineînţeles că am uitat în ce împrejurări. Presupun că răniţii vorbesc uneori aşa cu alţi răniţi şi continuă să trăiască pe undeva, aşa cum şi eu continuu să trăiesc undeva, năpădită de tot felul de răni.

Printre bărbaţii din Paris, dar nu ştiu sigur dacă era cel care se trezise în noaptea aceea, era şi unul cu numele de Marcel, doar numele mi-a rămas în memorie, un cuvânt-cheie pe lângă alte cuvinte-cheie, precum Rue Monge, două sau trei nume de hoteluri şi camera cu numărul 26. Ştiu însă că Marcel nu mai trăieşte, că a avut o moarte stranie…

Malina mă întrerupe, mă protejează, dar eu cred că dorinţa lui de a mă proteja mă face să nu mai povestesc niciodată. Malina e cel care mă împiedică să povestesc.

Eu: Crezi că n-o să se mai schimbe nimic în viaţa mea?

Malina: La ce te gândeşti de fapt? La Marcel sau poate la unul şi acelaşi lucru sau la toate situaţiile în care ai fost trasă în piept?

Eu: De unde şi până când chestia asta cu trasul în piept? De când foloseşti şi tu expresii ca toţi ceilalţi?

Malina: Până acum ai înţeles destul de bine, cu sau fără expresii.

Eu: Dă-mi ziarul de azi! Mi-ai stricat toată povestea, o să-ţi pară rău că n-ai ascultat finalul foarte bizar al vieţii lui Marcel, pentru că nimeni în afară de mine nu mai ştie să-l povestească azi. Ceilalţi trăiesc cine ştie unde sau au murit între timp. Pe Marcel l-au uitat cu siguranţă.

Malina îmi întinde ziarul, pe care-l aduce uneori de la muzeu. Sar peste

primele pagini şi mă uit la horoscop. „Cu un plus de curaj, veţi putea face faţă greutăţilor care vor veni. Atenţie la trafic! Dormiţi mult!“ Horoscopul lui Malina vorbeşte succint despre probleme amoroase care vor evolua furtunos, ceea ce probabil nu-l interesează deloc. Pe lângă acestea, trebuie să-şi menajeze bronhiile. Nu m-am gândit niciodată că Malina ar putea avea bronhii.

Eu: Şi ce-ţi mai fac bronhiile? Chiar ai bronhii?

Malina: De ce nu? Toată lumea are bronhii. Şi de când te preocupă sănătatea mea?

Eu: Întrebam şi eu. Cum a fost ziua de azi, furtunoasă?

Malina: Unde? Doar nu la Arsenal. Poate fără ştirea mea. Am sortat dosare.

Eu: Nici măcar puţin furtunoasă? Poate că, dacă te gândeşti mai bine, a fost un pic furtunoasă.

Malina: Ce-i cu aerul ăsta neîncrezător? Nu mă crezi? E de-a dreptul ridicol. Şi ce te zgâieşti aşa, ce vezi? Nu-i nici un păianjen acolo şi nici o tarantulă, e pata pe care-ai făcut-o chiar tu cu câteva zile-n urmă, în timp ce turnai cafeaua. Ce vezi?

Văd că lipseşte ceva de pe masă. Dar ce anume? Aici era ceva. Era mai tot timpul pachetul de ţigări, pe jumătate plin, al lui Ivan, care uita mereu câte unul, intenţionat, ca să fie sigur că, la nevoie, va găsi oricând o ţigară. Realizez că a trecut cam mult timp de când n-a mai uitat nici un pachet aici.

Eu: Nu te-ai gândit niciodată că am putea locui şi în altă parte? Mai aproape de natură? De exemplu, curând se eliberează o locuinţă foarte frumoasă în Hietzing, Christine a aflat de la nişte prieteni ai căror prieteni se mută de-acolo. Ai avea şi tu mai mult loc pentru cărţi. Aici nu mai e nici un colţişor liber, rafturile debordează de cărţi din cauza maniei tale, n-am nimic împotriva acestei manii, dar e o manie. Şi tot tu ai spus că mai simţi pe hol miros de urină de la Frances şi Trollope. Lina zice că nu simte nimic, dar e vorba de sensibilitatea ta, că tu eşti foarte sensibil.

Malina: N-am înţeles. De ce să ne mutăm brusc în Hietzing? Nici unul din noi n-a vrut să locuiască vreodată în Hietzing sau pe Hohe Warte sau în Döbling.

Eu: Te rog, nu Hohe Warte! Am spus Hietzing. Am avut impresia că n-ai fost niciodată împotriva acestui Hietzing!

Malina: E totuna şi oricum nu se pune problema. Hai, nu plânge-acum!

Eu: N-am spus nici un cuvânt despre Hohe Warte şi nu mai crede că încep să plâng! Am puţin guturai. Trebuie să dorm mai mult. Bineînţeles că

rămânem pe Ungargasse. Nici nu se pune problema să ne mutăm.

Ce-aş avea chef să fac astăzi? Lasă-mă să mă gândesc! N-am chef să ies în oraş şi nici să citesc sau să ascult muzică. Cred c-am să mă mulţumesc cu tine. Dar am să-ncerc să te distrez, fiindcă mi-am dat seama că noi n-am vorbit niciodată despre bărbaţi, că tu n-ai întrebat nimic de bărbaţi. Numai că nu ţi-ai ascuns prea bine cartea aia veche. Azi am citit din ea, nu-i bine, descrii de exemplu un bărbat, care eşti probabil chiar tu, scurt timp înainte să adoarmă, dar aici e foarte posibil ca eu să-ţi fi servit de model. Bărbaţii adorm întotdeauna pe loc. Dar să continuu: de ce nu crezi şi tu, la fel ca mine, că bărbaţii sunt extrem de interesanţi?

Malina spune: Poate pentru că îmi închipui că toţi bărbaţii sunt ca mine.

Eu răspund: Asta e cea mai greşită idee pe care ţi-o poţi face. O femeie ar fi mult mai îndreptăţită să creadă că seamănă cu celelalte, iar asta din motive mai întemeiate. Ceea ce din nou are legătură cu bărbaţii.

Malina ridică mâinile, prefăcându-se dezarmat: Dar, te rog, fără poveşti sau numai câteva episoade, dacă sunt destul de amuzante! Povesteşte numai ceea ce se poate povesti fără indiscreţii.

Malina ar trebui să mă cunoască!

Continuu: Bărbaţii se deosebesc între ei, de fapt fiecare ar trebui privit ca un caz clinic incurabil, deci ce scrie-n manuale sau în cărţile de specialitate nu ne-ajută defel să explicăm şi să-nţelegem fie şi numai un bărbat în toată elementaritatea lui. De mii de ori mai bine poate fi înţeleasă latura cerebrală a unui bărbat, cel puţin în cazul meu. Numai că latura asta, cu siguranţă, nu e comună tuturor. Ce eroare! Secole-ntregi n-ar fi de-ajuns să se strângă materialul care ar permite o generalizare. O singură femeie trebuie să suporte atâtea ciudăţenii şi nimeni nu i-a spus din timp la ce simptome să se aştepte, s-ar putea spune că întreaga atitudine a bărbatului faţă de femeie este patologică, mai mult, patologică în mod cu totul şi cu totul unic, astfel încât nimeni nu-i va putea scăpa vreodată pe bărbaţi de bolile lor. Cel mult despre femei s-ar putea spune că poartă mai mult sau mai puţin semnele contaminărilor, pe care şi le atrag printr-un fel de participare la suferinţă.

Azi văd că eşti într-o dispoziţie foarte voluntară. Începe să m-amuze şi pe mine.

Spun bucuroasă: Aşa ceva n-are cum să nu ducă la boală, când nu prea ai cine ştie ce experienţe noi şi eşti nevoit să te repeţi mereu, de exemplu un bărbat mă muşcă de ureche, dar nu pentru că e urechea mea sau pentru că el, înnebunit după ureche, trebuie neapărat s-o muşte, ci o muşcă pentru că şi pe celelalte femei le-a muşcat la fel, le-a muşcat de urechile lor mai mici sau mai mari, vinete, livide, insensibile, sensibile, nici nu-i pasă lui ce cred urechile despre asta. Trebuie să recunoşti că e vorba de o constrângere plină de consecinţe atunci când cineva, mai mult sau mai puţin înzestrat cu diverse cunoştinţe şi, în orice caz, cu puţine posibilităţi de aplicare a acestora, se

aruncă asupra unei femei, eventual timp de câţiva ani buni, o dată mai merge, o dată suportă oricine. Aşa se explică şi bănuielile surde şi tăinuite ale bărbaţilor, fiindcă ei nici nu-şi închipuie de fapt că e normal ca femeia să se poarte total diferit cu încă un bărbat bolnav, care n-are decât conştiinţa confuză şi superficială a unor diferenţe care circulă sub formă de zvonuri sau a celor pe care ştiinţa le pune într-o lumină nefavorabilă, deformată. Malina nu mai înţelege nimic. Spune: Am crezut că există şi bărbaţi deosebit de talentaţi, în orice caz se mai povesteşte din când în când despre câte unul sau se vorbeşte în general – despre greci, de exemplu. (Malina mă priveşte cu viclenie, apoi râde, râd şi eu.) Mă străduiesc să fiu serioasă: În Grecia s-a întâmplat să am noroc, dar numai o dată. Uneori mai ai şi noroc, dar majoritatea femeilor n-au niciodată noroc. Ceea ce spun eu acum n-are nimic de-a face cu faptul că există câţiva amanţi buni, cum se spune, fiindcă de fapt nu există nici unul. E un mit care ar trebui desfiinţat într-o zi, există cel mult bărbaţi pentru care nu mai e nici o speranţă şi bărbaţi pentru care mai poţi spera cât de cât. Iată motivul (pe care nimeni nu l-a căutat până acum) pentru care numai femeile îşi bat capul mereu cu sentimentele şi cu dramele lor, cu bărbatul sau cu bărbaţii lor. Gândurile astea îi ocupă într-adevăr unei femei cea mai mare parte a timpului. Dar ea *trebuie* să gândească aşa, fiindcă fără acest exerciţiu, fără această neistovită frământare a sentimentelor, fără acest imbold necontrolat femeia n-ar putea suporta niciodată o relaţie cu un bărbat, care, cum spuneam, e bolnav şi abia îi acordă atenţie. Lui îi vine uşor să nu se gândească prea mult la femei, deoarece sistemul său bolnav este infailibil, el repetă acum, a repetat şi-nainte şi va tot repeta la infinit. Dacă sărutatul picioarelor îi face plăcere, va săruta picioarele a încă cincizeci de femei, deci de ce să-şi facă griji din pricina unei făpturi care-n momentul de faţă dă voie să-i sărute picioarele (cel puţin aşa crede el)? Dar o femeie trebuie să accepte că acum a venit rândul picioarelor ei, trebuie să născocească nişte sentimente fantastice şi să-şi adăpostească toată ziua adevăratele sentimente în cele fictive, mai întâi ca să suporte povestea cu sărutatul picioarelor, apoi ca să suporte absenţa, şi mai gravă, a restului, întrucât cel care se ataşează atât de pasional de picioare neglijează foarte multe lucruri. Mai există pe deasupra şi schimbările bruşte, în trecerea de la un bărbat la altul corpul femeii trebuie să se dezobişnuiască de toate şi să se adapteze iarăşi la ceva cu totul nou. Bărbatul, calm, îşi păstrează vechile obiceiuri, uneori are noroc cu metoda lui, de cele mai multe ori nu.

Malina nu e deloc mulţumit de mine: Nu pot să cred, eram atât de convins că-ţi plac bărbaţii, tot timpul ţi-au plăcut bărbaţii, compania lor ţi-a fost indispensabilă, dacă nu mai mult…

Bineînţeles că bărbaţii m-au interesat mereu, dar tocmai de aceea nu-i nevoie să-ţi placă neapărat, cei mai mulţi nu mi-au plăcut deloc, doar m-au

fascinat, fie şi numai la gândul: oare ce urmează după muşcătura de pe umăr, ce crede că-i va aduce asta? Sau cineva îţi întoarce spatele pe care altă femeie, cu mult înaintea ta, a tras cu unghiile, cu cinci gheare cinci dungi care vor rămâne acolo mereu, eşti complet bulversată, ruşinată cel puţin, ce să mai faci cu spatele ăsta care mereu are ceva să-ţi reproşeze, amintirea unui extaz sau a unei dureri scurte, ce fel de durere să mai simţi, ce extaz să mai trăieşti? Multă vreme n-am avut nici un fel de sentimente, fiindcă în anii aceia devenisem raţională. Fireşte că, asemenea celorlalte femei, mă gândeam tot timpul la bărbaţi, din motivele deja amintite, dar sunt sigură că bărbaţii se gândeau foarte rar la mine, poate după ce ieşeau de la serviciu sau într-o zi liberă.

Malina: Fără excepţie?
Eu: Ba da. Cu o singură excepţie.
Malina: Cum s-a ajuns la o excepţie?

E foarte simplu. E suficient să-i insufli cuiva brusc un sentiment de nefericire profundă, de exemplu să nu-l ajuţi să repare o gafă pe care a făcut-o. Când eşti sigur că i-ai provocat o suferinţă adevărată, atunci să ştii că se gândeşte la tine. Dar în general majoritatea bărbaţilor le fac pe femei nefericite şi nu există reciprocitate, pentru că avem de-a face cu o nefericire naturală, inevitabilă, provocată de maladia bărbaţilor care le face pe femei să reflecteze atât de mult şi, abia deprinse cu ceva, să înveţe altceva, pentru că, atunci când eşti silită să te gândeşti mereu la cineva şi să-ţi induci anumite sentimente, devii cu adevărat nefericită. Nefericirea se dublează, se triplează, devine cu timpul de o sută de ori mai mare. Singurul mod de a scăpa de acest necaz ar fi să te desparţi de fiecare dată după câteva zile. Dacă n-a reuşit încă să te facă profund nefericită, e imposibil să fii nefericită şi să plângi după el. Nici o femeie nu plânge după cel mai tânăr, mai frumos, mai bun sau mai inteligent bărbat din lume la câteva ore după ce l-a cunoscut. Dar şase luni petrecute cu un mare palavragiu, cu un imbecil notoriu, cu un tip slab de înger, stăpânit de cele mai ciudate năravuri le-au zdruncinat chiar şi pe cele mai puternice şi mai raţionale femei, le-au împins la sinucidere, gândeşte-te, te rog, la Erna Zanetti, despre care se spune că din cauza unui conferenţiar la teatru şi film – gândeşte-te, pentru un teatrolog! – ar fi înghiţit patruzeci de somnifere – şi nu e singura, ajunsese să o dezobişnuiască şi de fumat, pentru că nu suporta fumul. Nu ştiu dacă i-a impus şi un regim vegetarian, dar au mai fost cu siguranţă şi alte lucruri grave la mijloc. După ce imbecilul ăsta a făcut bine şi a părăsit-o, în loc să se bucure că din ziua imediat următoare putea să fumeze din nou douăzeci de ţigări şi să mănânce de toate, ea încearcă, nebuneşte, să se omoare, nu găseşte altceva mai bun de făcut, fiindcă luni la rând n-a încetat să se gândească la el şi să sufere din cauza lui, dar, bineînţeles, şi din cauza renunţării la nicotină, a frunzelor de salată şi a

morcovilor.

Malina nu-şi poate stăpâni râsul, dar se preface îngrozit: Doar nu vrei să spui că femeile sunt mai nefericite decât bărbaţii!

Nu, sigur că nu, ce vreau să spun e că nefericirea femeilor este inevitabilă şi absolut inutilă. N-am vrut să vorbesc decât despre categoria asta de nefericire. Pentru ea nu există termen de comparaţie, cât priveşte nefericirea generală, care-i afectează pe toţi oamenii deopotrivă, despre ea nu discutăm astăzi. Eu vreau să te amuz şi să-ţi spun numai lucruri vesele. De pildă, sunt foarte nemulţumită că n-am fost violată niciodată. Când am venit la Viena, ruşii nu mai aveau chef să violeze vieneze, iar numărul americanilor beţi se împuţina, oricum nu erau prea apreciaţi ca violatori, de aceea se şi vorbea mai rar despre faptele lor decât despre ale ruşilor, căci o spaimă atât de sacră şi de cucernică îşi are cu siguranţă motivele ei. De la fetiţele de cincisprezece ani până la femei bătrâne, aşa se spunea. Ziarele mai scriau uneori despre doi negri în uniforme, să fim serioşi, doi negri în toată regiunea Salzburg, dar e foarte puţin pentru mulţimea de femei de-acolo, cât despre bărbaţii pe care i-am cunoscut eu sau pe care nici nu i-am cunoscut şi care treceau pe lângă mine în pădure ori mă vedeau stând pe-o piatră pe malul unui râu, singură şi fără apărare, ăstora nu le-a trecut niciodată prin minte o asemenea idee. E greu de crezut, dar nici un om normal, cu instincte normale, nu se va gândi vreodată că o femeie cât se poate de normală şi-ar dori într-un mod cât se poate de normal să fie violată, poate cu excepţia câtorva beţivi, a unor ucigaşi perverşi şi a altor indivizi despre care spun ziarele că săvârşesc crime sexuale. Totul se datorează, fără îndoială, faptului că bărbaţii nu sunt normali, dar lumea s-a obişnuit în asemenea măsură cu rătăcirile lor şi cu fenomenala lor lipsă de instinct, încât nu mai e-n stare să vadă sindromul în toată amploarea lui. La Viena s-ar putea să fie altfel, puţin mai bine, fiindcă acesta este oraşul ideal pentru prostituţia universală. Tu n-ai cum să-ţi mai aduci aminte de primii ani de după război. Viena era pe-atunci, indulgent spus, oraşul cu cele mai ciudate obiceiuri. Dar această perioadă a fost ştearsă din analele oraşului, nimeni nu mai vorbeşte despre ea. Oficial nu e interzis, dar nimeni nu scoate-o vorbă. În zilele de sărbătoare, chiar şi de Sf. Maria, la Înălţare sau de Ziua Republicii, cetăţenii erau obligaţi să meargă în zona Stadtparkului mărginită de Ringstraße, mai exact de Parkring, în parcul acela oribil, şi să facă acolo, în văzul lumii, tot ce voiau sau puteau să facă, mai ales când înfloreau castanii, dar şi mai târziu, când se coceau castanele, se desprindeau de pe crengi şi cădeau pe alei. Nu există om care să nu fi văzut acolo pe toată lumea cu toată lumea. Deşi totul se petrecea într-o linişte deplină, aproape cu cea mai mare indiferenţă, s-ar putea vorbi de scene coşmareşti, fiecare locuitor al oraşului participa la prostituţia universală, toţi s-au culcat măcar o dată unii cu alţii pe pajiştea bătătorită, au gemut şi-au suspinat în dosul zidurilor, uneori în acelaşi

timp, pe rând sau dezorganizat. Toţi s-au culcat între ei, toţi s-au folosit unul de altul şi nimeni n-ar mai trebui să fie astăzi surprins că nici un zvon nu mai circulă, fiindcă aceleaşi femei şi aceiaşi bărbaţi se salută azi respectuos, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, bărbaţii îşi scot pălăria, sărută mâinile, femeile trec cu paşi lejeri pe lângă Stadtpark şi dau bună ziua în şoaptă, poartă genţi elegante, umbréle şi par măgulite. Din acele vremuri datează hora asta care azi a ieşit cu totul din anonimat. În lumina acestei epidemii trebuie înţelese raporturile care domină societatea actuală, de ce Ödön Patacki a fost văzut la început cu Franziska Ranner, apoi Franziska Ranner cu Leo Jordan, de ce Leo Jordan, care a fost mai întâi căsătorit cu Elvira, care mai ulterior l-a ajutat pe tânărul Marek, s-a mai căsătorit de două ori, de ce tânărul Marek a ajuns s-o ruineze pe Fanny Goldmann, care înainte se înţelegea atât de bine cu Harry şi ulterior a plecat cu Milan, apoi tânărul Marek cu această Katrin Krause, mica nemţoaică, mai târziu însă Marek ăsta şi cu Elisabeth Mihailovics, care a trecut imediat la Bertold Rapatz, care iarăşi… Acum înţeleg totul, ştiu de ce Martin a avut relaţia aia caraghioasă cu Elfi Nemec, care a trecut mai târziu şi la Leo Jordan, şi cunosc motivul care-i uneşte pe toţi în cel mai ciudat mod cu putinţă, chiar dacă informaţia n-a fost precisă decât în foarte puţine cazuri. Fireşte că nimeni nu cunoaşte motivele, dar eu le văd acum şi cândva le vom vedea cu toţii! Însă n-am timp să povestesc. Numai când mă gândesc la rolul pe care l-a jucat casa Altenwyl, deşi Altenwylii n-au fost niciodată conştienţi, de fapt în nici o casă nu puteai fi conştient, nici măcar la Barbara Gebauer, de unde începea şi unde se termina totul, cu atâtea vorbe fără rost şi finaluri neaşteptate, la care cu toţii îşi dădeau concursul! Societatea e scena tuturor crimelor. În ea sunt sădiţi, dintotdeauna şi în cel mai uşuratic mod cu putinţă, germenii celor mai incredibile crime, pe care nici un tribunal din lume nu va ajunge să le cunoască vreodată. Eu n-am ştiut până acum, pentru că n-am avut curiozitatea să mă uit şi să ascult cu atenţie, ascult din ce în ce mai puţin, dar cu cât ascult mai puţin, cu atât mi se par mai îngrozitoare conexiunile. Eu am trăit fără măsură, de aceea jocurile astea „de pace“, cum îşi spun ele, de parcă n-ar fi jocuri de război, mi s-au dezvăluit în întreaga lor monstruozitate. Pe lângă acestea, chiar şi cele mai vestite crime mondiale, dar şi autohtone, mi se par atât de simple, de brutale şi de lipsite de mister, bune pentru specialişti în psihologia maselor şi pentru psihiatri, care nu le vor putea împiedica vreodată, deoarece primitivismul lor grandios le oferă analiştilor şi zeloşilor doar misterele grosiere. Ceea ce s-a derulat şi continuă să se deruleze aici n-a fost niciodată primitiv, dimpotrivă. Îţi aduci aminte de seara aceea? Brusc Fanny Goldmann a plecat acasă, surprinzător de repede şi de una singură, s-a ridicat de la masă fără să se fi întâmplat nimic, dar azi ştiu, am înţeles. Există cuvinte, priviri care ucid, nimeni nu le simte, toţi ţin la faţadă, la decor. Iar Klara şi Haderer, înainte de-a muri el, dar mai bine mă opresc…

Într-o vreme, pe când stăteam la Roma, vedeam numai matrozi, erau duminica în piaţă, cred că era Piazza del Popolo, pe care oamenii de la ţară încearcă s-o traverseze noaptea legaţi la ochi, în linie dreaptă, de la fântâna cu obelisc până la corso. O problemă de nerezolvat. Şi prin Villa Borghese mai sunt matrozi, dar şi mai numeroşi sunt soldaţii. Aceştia se uită fix, cu privirea aceea gravă, avidă, îndreptată spre o duminică al cărei sfârşit se apropie. E fascinant să te uiţi la tinerii ăştia. Într-o vreme făcusem o adevărată pasiune pentru un mecanic din suburbia Erdberg, trebuia să-mi îndrepte o aripă de la maşină şi să revopsească partea din faţă a caroseriei. Mi s-a părut o persoană impenetrabilă, de o gravitate profundă, imaginează-ţi privirile acelea, toate gândurile acelea greoaie şi fragmentare! Am mai fost de câteva ori la atelier şi l-am văzut prestând tot felul de munci. N-am mai văzut niciodată pe cineva atât de chinuit, atâta ignoranţă amestecată cu seriozitate! Era ceva de nepătruns. În mine zvâcneau speranţe triste, dorinţe triste, care mă apăsau, nimic mai mult, băieţii ăştia n-ar înţelege niciodată, dar vrea cineva să fie înţeles? Cine să vrea aşa ceva?

Eu am fost întotdeauna foarte fricoasă, mai bine zis nu tocmai curajoasă, ar fi trebuit să-i strecor în buzunar numărul meu de telefon şi adresa, dar în faţa lui eram prea absorbită de mister şi n-am fost în stare. Poate că nu-i uşor să citeşti fiecare gând al unora ca Einstein, Faraday, Leuchtfeuer, Freud sau Liebig, în schimb poţi foarte bine să le ghiceşti fiecare al doilea gând, căci ei sunt bărbaţi fără secrete adevărate. Dar frumuseţea şi deplina ei muţenie sunt net superioare. Acest mecanic, pe care nu-l voi uita niciodată, la care mă duceam ca într-un pelerinaj, pentru ca în final să-i cer totuşi o factură şi nimic mai mult, a fost mai important pentru mine. Pentru mine a fost important. Căci eu de frumuseţe duc lipsă, ea este cea mai importantă, vreau să seduc frumuseţea. Uneori merg pe stradă, văd pe cineva superior mie şi mă simt imediat atrasă – trasă dincolo sau în jos –, dar oare aşa trebuie să fie, e normal? Sunt femeie sau ceva dimorf? Şi dacă nu sunt în întregime femeie, atunci ce sunt de fapt? În ziare apar deseori ştiri îngrozitoare. În Pötzleinsdorf, pe pajiştile din Prater, în Wienerwald, la fiecare periferie e asasinată câte-o femeie, strangulată – şi mie mi s-a întâmplat aproape la fel, dar nu la periferie –, sugrumată de un individ brutal, şi atunci mă gândesc: s-ar putea să păţeşti la fel, vei păţi la fel. O necunoscută, asasinată de un criminal necunoscut.

Am găsit un pretext pentru a-l vizita pe Ivan. Îmi place atât de mult să rotesc butoanele de la tranzistor! N-am mai auzit o ştire de câteva zile. Ivan mă sfătuieşte să-mi cumpăr odată un radio, dacă tot îmi place să ascult ştiri şi muzică. Crede că atunci m-aş trezi dimineaţa mai uşor, ca el de exemplu, iar noaptea aş avea şi eu o armă împotriva tăcerii. Încerc să răsucesc uşor butonul şi cercetez atentă ca să aflu ce-ar putea să iasă de-acolo împotriva tăcerii.

O voce agitată de bărbat pătrunde în cameră: Dragi ascultătoare şi ascultători, dăm acum legătura la Londra, unde se află corespondentul nostru permanent, dr. Alfons Werth, domnul Werth ne va relata imediat de la Londra, încă puţină răbdare, facem legătura cu Londra, domnule Werth, noi vă auzim perfect, v-aş ruga să descrieţi puţin pentru ascultătorii noştri din Austria atmosfera de la Londra în urma devalorizării lirei, domnul Werth are acum cuvântul…

Închide-odată aparatul ăla, te rog! spune Ivan, pe care nu-l interesează acum relatările de la Londra sau Atena.

Ivan?

Ce vrei să-mi spui?

De ce nu mă laşi niciodată să vorbesc?

Ivan trebuie să fi trecut printr-o poveste, printr-un ciclon şi se gândeşte că şi eu am păţit la fel, o poveste obişnuită, în care apar cel puţin un bărbat şi decepţia de rigoare, dar eu îi spun: Eu? Nimic, nu vreau să spun absolut nimic, am vrut doar să-ţi pronunţ numele, „Ivan“, nimic mai mult. Şi aş mai putea să te întreb ce părere ai despre pompele de Flit.

Ai muşte în casă?

Nu. Încerc să mă pun în pielea unei muşte sau a unui iepure, care e supus experimentelor de laborator, într-a unui şobolan pe care-l ucizi cu o injecţie, dar care-şi mai face totuşi vânt să sară, cu ură, pentru ultima dată.

Ivan spune: Cu idei ca astea iar n-o s-ajungi să te bucuri de nimic.

Tocmai, în clipa asta nu mă bucur deloc, uneori nu mă bucur. Ştiu că ar trebui să mă bucur mai des.

(Lui Ivan, care e bucuria şi viaţa mea, nu pot să-i spun: doar tu eşti bucuria şi viaţa! pentru că l-aş pierde şi mai repede, deja îl pierd câteodată, în zilele astea remarc o permanentă pierdere de bucurie. Nu ştiu de când a început Ivan să-mi scurteze viaţa, trebuie să stăm odată de vorbă.)

Întrucât cineva m-a omorât, întrucât cineva a ţinut tot timpul să mă omoare, am început să-l omor în gând, adică nu în gând, ci altfel, n-a avut nici o legătură cu gândurile, totul a luat o altă întorsătură, ba chiar am depăşit faza asta, nu mai fac nimic, nici în gând.

Ivan îşi ridică privirea neîncrezător, în timp ce se pregăteşte să repare prelungitorul telefonului şi desface un şurub cu şurubelniţa: Tu? Serios, chiar tu, paşnica mea nebună? Dar pe cine şi de ce? Ivan râde şi se apleacă din nou deasupra prizei, îndoaie firele cu atenţie în jurul şurubului.

Te miră?

Nu, de ce să mă mire? Am pe conştiinţă zeci care m-au călcat pe nervi, spune Ivan. Reparaţia i-a reuşit, de-acum îi poate fi indiferent tot ce voiam să-i spun despre mine. Mă îmbrac repede, spun cu jumătate de gură că astăzi trebuie să ajung mai devreme acasă. Unde e Malina? Dumnezeule, de-aş fi acum cu Malina, fiindcă iarăşi a devenit insuportabil totul, n-ar fi trebuit să

vorbesc şi-i spun lui Ivan: Scuză-mă, te rog, mi s-a făcut pur şi simplu rău, nu, am uitat ceva, te deranjează, te-ar deranja? Trebuie s-ajung urgent acasă, cred c-am uitat cafeaua pe foc, pot să jur că n-am stins ochiul!

Nu, pe Ivan nu-l deranjează niciodată.

Acasă mă întind pe jos, aştept şi respir din ce în ce mai neregulat, cred că e mai grav decât câteva sistole în plus, nu vreau să mor înainte să vină Malina, mă uit la ceasul deşteptător, nu se scurge nici măcar un minut, iar mie mi se scurge viaţa aici. Nu ştiu cum am ajuns la baie, îmi ţin mâinile sub jetul de apă rece, apa mi se prelinge până la coate, îmi frec braţele şi picioarele cu o cârpă rece ca gheaţa, masez în sus, către inimă, timpul a stat în loc, dar acum trebuie s-apară Malina şi Malina a apărut, mă las imediat moale, cad, în sfârşit, Dumnezeule mare, de ce-ai ajuns aşa târziu?

Odată mă aflam pe un vapor, stăteam cu toţii la bar, un grup de oameni în drum spre America, pe câţiva îi cunoşteam deja. Dar apoi a început unul să-şi facă găuri pe mâini cu ţigara aprinsă. Numai că el râdea şi nu ştiam dacă să râdem şi noi. De cele mai multe ori nu ştii de ce îşi fac rău unii oameni, ori nu spun nimic, ori spun cu totul altceva, ca să nu se afle adevăratul motiv. Într-un apartament din Berlin am întâlnit odată un om care bea paharele de votcă unul după altul fără să se îmbete, a vorbit cu mine ore-n şir, cumplit de lucid, şi, când nimeni nu mai asculta, m-a întrebat dacă ne mai putem întâlni şi altădată, căci şi-ar dori neapărat să mă revadă, iar eu am tăcut atât de limpede, încât acest răspuns a devenit o încuviinţare. S-a discutat apoi despre situaţia internaţională şi cineva a pus un disc la picup, L’ASCENSEUR A L’ECHAFAUD. Pe fundalul sunetelor în surdină şi în timp ce discuţia ajunsese la linia fierbinte dintre Washington şi Moscova, bărbatul m-a întrebat pe acelaşi ton degajat ca şi înainte, când întrebase dacă n-ar fi mai bine să port haine de catifea, i-ar plăcea să mă vadă în catifea: Aţi omorât vreodată pe cineva? Am răspuns pe un ton degajat: Nu, fireşte că nu, dar dumneavoastră? Bărbatul a spus: Eu da, eu sunt un asasin. Pentru un moment n-am mai spus nimic, el m-a privit blând şi-a repetat: Puteţi să mă credeţi! Dar îl credeam, căci n-avea cum să nu fie adevărat, era al treilea asasin cu care am stat la masă, doar că a fost primul şi singurul care-a mărturisit. În celelalte două cazuri, la Viena, am aflat abia la urmă, seara, în drum spre casă. De câteva ori am vrut să-mi fac însemnări despre aceste trei seri, pe care le despart atâţia ani, şi am scris pe o singură foaie, de probă: Trei asasini. Dar n-a ieşit nimic, pentru că notiţele mele despre cei trei aveau doar rolul de a face referire la un al patrulea, căci din povestea celor trei asasini ai mei nu rezultă de fapt o poveste, de-atunci n-am mai văzut nici unul, azi trăiesc cine ştie unde, cinează cu alţi oameni şi se rănesc singuri. Unul a fost externat de la Steinhof[76], altul e-n America şi şi-a schimbat numele, altul bea ca să devină din ce în ce mai lucid şi nu mai locuieşte la Berlin. Despre al patrulea nu pot să spun nimic,

nu-mi amintesc nimic despre el, am uitat, nu-mi mai amintesc…

(Dar m-am oprit în gardul de sârmă ghimpată pusă sub tensiune.) Îmi mai amintesc totuşi un amănunt. Într-o vreme aruncam zilnic mâncarea, aruncam în secret şi ceaiul, trebuie să fi ştiut eu de ce.

Dar Marcel a murit astfel:

Într-o zi, peisajul parizian urma să fie curăţat de toţi cerşetorii. Astfel, pe Rue Monge a sosit cel mai public serviciu de asistenţă publică, cel care veghează asupra imaginii de oraş decent, împreună cu poliţia, şi ăştia nu voiau decât să-i reintegreze pe bătrâni în viaţa cotidiană, iar pentru asta trebuiau mai întâi să-i spele şi să-i cureţe, ca să-i facă prezentabili pentru viaţă. Marcel s-a ridicat şi i-a însoţit, un om foarte paşnic, un om înţelept şi cuminte chiar după câteva pahare de vin. Probabil că în ziua aceea nu-i păsa că au venit şi se gândea chiar că s-ar putea reîntoarce la colţul său de stradă, unde aerul cald de la metrou urca prin orificiile grătarelor. Dar în baia cu multe duşuri, destinată întreţinerii sănătăţii publice, i-a venit şi lui rândul, l-au pus sub un duş cu apă potrivită, numai că era pentru prima oară după mulţi ani când stătea gol sub un duş. Înainte să mai aibă cineva timp să înţeleagă şi să-i sară în ajutor, s-a prăbuşit şi a murit pe loc. Înţelegi ce vreau să spun? Malina mă priveşte puţin confuz, deşi el nu e niciodată confuz. Aş fi putut foarte bine să nu povestesc. Dar simt din nou duşul, ştiu *ce* anume n-ar fi trebuit să i se spele lui Marcel. Pe un om care trăieşte în efluviile fericirii sale, pentru care nu mai există alte cuvinte în afară de „bogdaproste“ şi „să vă răsplătească Dumnezeu“ nu trebuie să-l speli, nu trebuie să-l speli de ceea ce e bun pentru el, nu trebuie să-l cureţi în vederea unei vieţi noi, care nu există.

Eu: Dac-aş fi fost în locul lui Marcel, şi eu aş fi căzut moartă de la primul jet.

Malina: Dar aşa ai avut tot timpul noroc…

Eu : De ce trebuie să-mi ghiceşti mereu gândurile? Acum chiar mă gândesc la Marcel, nu, aproape că nu mă mai gândesc deloc la el, n-a fost decât un episod, mă gândesc la mine şi deja mă gândesc la altceva, Marcel a fost doar un punct de sprijin.

Malina: …e-al sufletului frumos „mâine“, care niciodată nu mai vine.

Eu: Nu-i nevoie să-mi aminteşti mereu de maculator. Sigur mai erau o mulţime de lucruri în el, dar l-am ars în bucătărie. Cred că şi-acum mai sunt acoperită de un strat foarte subţire de fericire şi cel mai important e să nu vină un jet de apă care să-mi îndepărteze acel miros aparte, fără de care nu pot trăi.

Malina: De când te împaci tu aşa de bine cu lumea, de când eşti fericită?

Eu: Cu tot spiritul tău de observaţie, nu vezi nimic.

Malina: E invers. Am văzut totul fără să te observ vreodată.

Eu: Dar eu te-am lăsat o vreme să trăieşti cum îţi place, fără să te deranjez, asta valorează mai mult, dovedeşte mai multă generozitate.

Malina: Am văzut şi asta, într-o zi o să-ţi dai seama dacă ai făcut bine că m-ai uitat şi dacă nu era mai bine să-mi simţi din nou prezenţa. Probabil că n-o să mai ai de-ales, de fapt nici acum nu mai ai de-ales.

Eu: Eu să te uit, cum aş putea să te uit vreodată?! A fost doar o încercare, mi-am făcut iluzia asta ca să-ţi demonstrez că se poate şi fără tine.

Malina nu consideră această ipocrizie demnă de un răspuns, n-o să-mi calculeze toate zilele şi nopţile în care l-am uitat, dar şi el e ipocrit, fiindcă ştie că grija lui a fost şi va continua să fie uneori mult mai dăunătoare pentru mine decât orice reproş. Dar facem noi cumva să rămânem împreună, căci eu am nevoie de viaţa mea dublă, de viaţa cu Ivan şi de spaţiul cu Malina, nu pot trăi acolo unde nu e Ivan, dar la fel de imposibilă e întoarcerea mea acasă dacă Malina nu e prezent.

Ivan strigă: Încetează odată!

Eu îi repet: Ivan, aş vrea să-ţi spun odată ceva, nu-i nevoie să fie astăzi, dar odată tot trebuie să-ţi spun.

Ţi s-au terminat ţigările?

Da, asta voiam să-ţi spun, iar mi s-au terminat ţigările.

Ivan e gata să mergem cu maşina în oraş să căutăm ţigări şi, pentru că nu se găsesc nicăieri, oprim la Hotel Imperial, Ivan face rost în sfârşit de nişte ţigări de la portar. M-am împăcat din nou cu lumea. Poţi iubi lumea chiar şi cu intermitenţe, un om e la mijloc, pe post de transformator, dar Ivan nu trebuie să afle, altfel iar începe să se teamă că-l iubesc, şi, pentru că-mi dă un foc şi pot să fumez din nou şi să aştept, nu mai e nevoie să-i spun: Nu-ţi face nici o grijă, eşti aici doar ca să-mi aprinzi ţigara, îţi mulţumesc pentru foc, îţi mulţumesc pentru fiecare ţigară aprinsă, îţi mulţumesc că ai venit cu mine în oraş, îţi mulţumesc că m-ai adus acasă!

Malina: Mergi la înmormântarea lui Haderer?

Eu: Nu, de ce să merg la cimitir şi să răcesc? O să citesc mâine în ziare cum a fost, ce-a mai zis lumea, şi în plus îmi repugnă înmormântările, azi nu mai ştie nimeni cum să se comporte în caz de deces sau la cimitir. Şi nu mai vreau nici să fiu întruna anunţată că a murit Haderer sau altcineva. La urma urmei, nu mă anunţă nimeni că mai şi trăieşte cineva. Oricum pentru mine nu se schimbă nimic, indiferent dacă mi-a plăcut sau nu mi-a plăcut cineva, iar faptul că mă întâlnesc, că mă pot întâlni doar cu anumite persoane, pentru că unele nu mai sunt în viaţă, nu mă miră deloc, dar din alte motive. Poţi să-mi explici şi mie de ce trebuie să fiu informată că domnul Haderer sau altă personalitate, dirijor sau om politic, bancher sau filozof, au încetat din viaţă

ieri sau astăzi? Nu mă interesează. Pentru mine n-a murit nimeni niciodată şi rareori trăieşte cineva în afara scenei din mintea mea.

Malina: Să-nţeleg că, pentru tine, eu în cea mai mare parte a timpului nu trăiesc?

Eu: Tu trăieşti. Trăieşti chiar în cea mai mare parte a timpului, dar tu-mi şi arăţi că trăieşti. Ce-mi arată ceilalţi? Nimic.

Malina: „Cerul e de un negru profund.“

Eu: Propoziţia asta ar putea folosi la ceva. Sună de parcă cel care-a scris-o ar mai trăi. În sfârşit o surpriză!

Malina: „Cerul e de un negru inimaginabil de profund. Stelele luminează puternic, dar fără să sclipească, pentru că nu există atmosferă.“

Eu: O! Un adevărat gust pentru precizie!

Malina: „Soarele e un disc arzător, imprimat pe catifeaua neagră a cerului. M-a tulburat infinitul spaţiului cosmic, această neînchipuită întindere…“

Eu: Cine-i misticul ăsta?

Malina: Alexei Leonov, care a stat în cosmos zece minute.

Eu: Nu-i rău. Dar… catifea, nu cred c-aş fi zis „catifea“. Omul e şi poet în timpul liber?

Malina: Nu, pictează. Multă vreme n-a ştiut ce să se facă, pictor sau cosmonaut.

Eu: Iar ezitare foarte normală când vine vorba să-ţi alegi profesia. Dar pe urmă, să vorbească aşa despre cosmos, ca un peregrin romantic…

Malina: Oamenii nu se schimbă prea mult. Ceva îi fascinează mereu, numai să fie infinit, inimaginabil, incomensurabil, de un negru profund, ei rătăcesc prin pădure sau prin cosmos, purtându-şi propriul mister printr-un mister mai mare.

Eu: Iar acest lucru se transmite posterităţii! Ar trebui să nu ne mai mirăm de progrese. Mai târziu, Leonov o să primească o *dacea*[77] şi o să planteze trandafiri, iar peste ani evocările lui repetate despre Voşod 2 vor fi ascultate cu un surâs blând. Tăicuţă Leonov, povesteşte-ne, te rog, cum a fost atunci, cum au fost primele minute în spaţiu! A fost odată o lună, spre care voiau să zboare toţi, şi luna asta era foarte departe şi foarte neprimitoare, dar într-o bună zi a sosit Alexei şi iată…

Malina: E destul de curios că n-a văzut Uralul, pentru că exact în clipa aia făcea o tumbă în afara navei.

Eu: Trebuia să se întâmple aşa. De cele mai multe ori te dai peste cap când vrei să vezi sau să-nţelegi ceva, Uralul sau numele lui, un gând sau cuvintele care-l exprimă. Mie mi se întâmplă la fel ca bunicuţului nostru, de fiecare dată când explorez spaţiul ăsta imens care e-n interiorul meu, ceva îmi scapă. Nu s-au schimbat prea multe lucruri de la primele călătorii în spaţiu din vremurile bune.

Malina: Infinit?

Eu: Sigur. Cum ar putea fi acest spaţiu altfel decât infinit?

Trebuie să mă întind o oră, din care se vor face două, fiindcă nu rezist la conversaţii lungi cu Malina.

Malina: Trebuie neapărat să faci odată ordine-n casă, prin toate hârtiile-astea prăfuite şi-ngălbenite, că o să vină ziua când n-o să le mai poată descurca nimeni.

Eu: Poftim? Ce-nseamnă asta? N-are nimeni de ce să le descurce. Am motivele mele să amestec totul cât pot mai bine. Dacă are cineva dreptul să vadă „rămăşiţele“ astea, să ştii că tu eşti acela. Dar n-o să te descurci, dragule, după câţiva ani n-o să mai înţelegi ce-nseamnă una sau alta.

Malina: Lasă-mă să-ncerc o dată!

Eu: Atunci încearcă să înţelegi de ce notiţa asta a apărut din nou aici, eu pot să-mi dau seama după formatul hârtiei, A 4, de unde-am cumpărat-o, dintr-o băcănie de la ţară, din apropierea unui lac, iar acolo e vorba de tine, despre o excursie în Austria Inferioară. Dar nu-ţi dau voie s-o citeşti pe toată, numai cuvântul de deasupra, uită-te!

Malina: Variaţiunile morţii.

Eu: Dar pe o hârtie A 2, cu doi ani mai nouă, scrie: „Ratele mortalităţii[78]“. Oare ce-am vrut să spun? Poate-am scris greşit. De ce, când şi unde? Ghici ce-am scris despre tine şi Atti Altenwyl! N-ai să ghiceşti! Un camion mare, încărcat cu buşteni, lua curba, uşor, înaintea voastră, tu ai observat cum porniseră la vale lemnele prost legate, ai văzut cum aluneca toată încărcătura spre maşina voastră şi atunci, atunci… Hai, spune tu!

Malina: Cum ai putut să-ţi imaginezi aşa ceva? Erai cu siguranţă nebună.

Eu: Nici eu nu ştiu cum, dar ştiu că nu fabulez, fiindcă imediat după asta s-a mai întâmplat ceva, erai noaptea în Wolfgangsee şi înotai cu Martin şi Atti, tu te-ai îndepărtat cel mai mult de mal, ţi s-a pus un cârcel în piciorul stâng şi atunci, atunci… Poţi să-mi spui tu mai mult?

Malina: De unde ştii, n-ai de unde să ştii, nici nu erai acolo.

Eu: Dacă spui că n-am fost de faţă, atunci recunoşti totuşi ceva, şi-anume că aş fi putut fi de faţă chiar dacă n-am fost de faţă. Şi cum a fost cu priza aia? De ce n-ai mai vrut atunci, noaptea, să bagi ştecărul în priză, de ce-ai stat pe întuneric, ce se-ntâmplase cu instalaţia electrică de trebuia să stai atât de des pe întuneric?

Malina: Eu am rămas de multe ori în întuneric. Atunci tu erai în lumină.

Eu: Nu, asta n-a fost decât o invenţie a mea.

Malina: Dar e adevărat. Şi de unde ştii tu toate astea?

Eu: N-am de unde să ştiu, deci cum poate fi adevărat?

Nu mai pot să vorbesc, pentru că Malina apucă două hârtii, le mototoleşte şi mi le aruncă-n faţă. Deşi un ghemotoc de hârtie nu doare deloc şi-ţi cade imediat la picioare, mi-e frică. Malina mă apucă de umeri şi mă zguduie, ar putea să-mi tragă şi un pumn în faţă, dar n-o va face, tot am să i-o spun până la urmă. Simt apoi un dos de palmă care mă trezeşte, ştiu din nou unde sunt.

Eu: (*accelerando*) N-avea grijă, n-am s-adorm.

Malina: Unde anume înainte de Stockerau?

Eu: (*crescendo*) Termină, era un loc oarecare înainte de Stockerau, nu mă lovi, te rog să nu mă loveşti, era puţin înainte de Korneuburg, dar termină cu-ntrebările-astea! Eu am fost strivită, nu tu!

Stau jos, cu obrajii arzând din ce în ce mai tare, şi-l rog pe Malina să-mi dea cutia de pudră din geantă. Calc în picioare foile mototolite şi le împing la o parte, dar Malina le ridică şi le netezeşte cu grijă. Fără să se uite, le pune la loc în sertar. Trebuie să merg la baie, căci dacă arăt ca acum nu mai putem să ieşim în oraş, sper să nu mi se învineţească ochiul, pe faţă am doar câteva pete roşii şi ţin morţiş să mergem la *Drei Husaren*, fiindcă Malina mi-a promis, iar Ivan n-are timp. Malina spune că e bine şi-aşa, dacă-mi dau cu mai multă cremă din aceea cafenie pe faţă, mai aplic puţin fond de ten pe obraji, are dreptate, o să fie bine, pe drum, la aer curat, totul o să treacă. Malina îmi promite sparanghel cu sos olandez şi bezele în ciocolată. Nu mai am încredere în această cină. În timp ce mă dau a doua oară cu rimel, Malina mă întreabă: De ce ştii tu toate astea?

N-ar mai trebui să mă întrebe azi.

Eu: (*presto*, *prestissimo*) Vreau sparanghel cu *sauce mousseline* şi *crème caramel*. Nu sunt clarvăzătoare. N-am făcut decât să rezist. Aproape că m-am înecat – eu, doar nu tu. Nu vreau *crème caramel*, ci *crêpes surprise*, orice, doar să fie cu *surprise*.

În aceste momente, asemenea dorinţe ar mai putea stimula puţină viaţă, atunci când, pe lângă viaţa lui Malina, viaţa mea începe să-şi piardă din importanţă.

Malina: Ce înţelegi tu prin viaţă? Parcă voiai să mai suni pe cineva sau mai bine mergem astăzi în trei la *Drei Husaren*. Cine să mai vină, Alexander sau Martin, poate că atunci o să-ţi aduci aminte ce-nţelegi tu prin viaţă.

Eu: Da, dacă aş mai înţelege ceva… Ai dreptate, mai bine să vină cineva cu noi. Îmi pun rochia mea veche, neagră, cu centura nouă.

Malina: Să-ţi iei şi şalul, ştii tu pe care. Fă-mi măcar plăcerea aceasta, dacă tot nu porţi niciodată rochia cu dungi. De ce n-o porţi?

Eu: O s-o mai port o dată. Nu mă întreba acum, te rog. Trebuie să mă abţin. În rest, nu-mi mai place decât viaţa cu tine, cu şalul pe care mi l-ai făcut cadou prima oară, cu toate obiectele care-au urmat. Să trăiesc înseamnă să citesc o pagină pe care ai citit-o şi tu sau să mă uit peste umărul tău în carte, să citesc împreună cu tine şi să nu uit nimic, pentru că tu nu uiţi nimic. Mai înseamnă să rătăcesc în acest spaţiu vid în care totul îşi are locul său, drumul spre râul Glan şi plimbările de-a lungul râului Gail, mă întind cu caietele mele pe tot lacul Goria, le umplu iarăşi cu mâzgălituri: Cui i-e dat să trăiască un *de ce* îndură aproape orice *cum*. Deja trăiesc primele momente cu tine de parcă aşa ar fi dintotdeauna, tot timpul în acelaşi timp cu prezentul, în mod pasiv, fără să întreprind sau să provoc ceva. Nu fac nimic altceva decât să trăiesc. Trebuie doar ca totul să se manifeste în acelaşi timp şi să mă impresioneze.

Malina: Ce e viaţa?

Eu: E ceea ce nu se poate trăi.

Malina: Ce e?

Eu: (*più mosso, forte*) Lasă-mă-n pace!

Malina: Ce e?

Eu: (*molto meno mosso*) Ceea ce putem aduna împreună, tu şi cu mine, asta e viaţa. Eşti mulţumit?

Malina: Tu şi cu mine? De ce nu „noi“?

Eu: (*tempo giusto*) Nu-mi place nici „noi“, nici „ei“, nici „amândoi“ şi-aşa mai departe, şi-aşa mai departe.

Malina: Era cât pe ce să cred că, mai presus de orice, nu mai poţi să-l suporţi pe „eu“.

Eu: (*soavemente*) E vreo contradicţie?

Malina: Da.

Eu: (*andante con grazia*) Nu-i nici o contradicţie, cât timp eu te vreau pe tine. Nu pe mine mă vreau, ci pe tine! Ei, ce părere ai?

Malina: Ar fi o aventură, cea mai periculoasă din toate aventurile tale. Dar ea a şi-nceput.

Eu: (*tempo*) Tocmai, că a-nceput cu mult timp în urmă, ea e de mult viaţa. (*vivace*) Ştii ce-am remarcat la mine? Că pielea mea nu mai e ca-nainte, pur şi simplu s-a schimbat, chiar dacă nu descopăr nici un rid în plus. Am exact aceleaşi riduri ca la douăzeci de ani, doar că sunt mai adânci, mai precise. E ăsta un semn şi, dacă da, ce înseamnă el? În general ştie oricine unde duce asta, aşa începe sfârşitul. Dar unde duce? În ce feţe cu riduri o să dispari tu, o să dispar eu? Nu mă miră faptul că îmbătrânim, ci necunoscuta care va urma unei alte necunoscute. Cum voi fi eu atunci? Mă-ntreb şi eu, cum s-au întrebat oamenii pe vremuri, ce va fi după moarte, cu un semn de întrebare la fel de mare şi de absurd, pentru că e imposibil să-ţi imaginezi. Raţional vorbind, nici eu nu-mi pot închipui nimic. Ştiu doar că nu mai sunt

cum am fost mai demult, nu-mi sunt cu nimic mai familiară, cu nimic mai apropiată. Doar o necunoscută care-alunecă-n altă necunoscută.

Malina: Nu uita că necunoscuta de azi mai are ceva de gând, mai are pe cineva în gând, poate că iubeşte, cine ştie, poate că urăşte, poate că ar dori să mai dea o dată un telefon.

Eu: (*senza pedale*) Asta nu te priveşte, căci e altă poveste.

Malina: Nu-i deloc o altă poveste, ci una care va accelera totul.

Eu: Da, asta vrei. (*piano*) Să mai asişti la o-nfrângere. (*pianissimo*) Şi la asta.

Malina: Eu am vorbit doar despre accelerare. N-o să mai ai nevoie de tine. Nici eu n-o să mai am nevoie de tine.

Eu: (*arioso dolente*) Mi-a mai spus cineva că nimeni nu mai are nevoie de mine.

Malina: Acel cineva a vrut cu siguranţă să spună altceva. Nu uita că eu gândesc altfel. Prea mult timp ai uitat cum exist eu lângă tine în acest timp.

Eu: (*cantabile*) Eu să uit!? Eu să te uit pe tine!?

Malina: Ce bine găseşti intonaţia cu care să mă minţi în faţă şi cum spui tu concomitent adevărul, pe la spate!

Eu: (*crescendo*) Eu să te uit!?

Malina: Haide! Eşti gata?

Eu: (*forte*) Eu nu sunt niciodată gata. (*rubato*) Gândeşte-te tu la tot! La chei, la încuiat, la stins luminile.

Malina: În seara asta o să mai stăm o dată de vorbă despre viitor. Odată trebuie să se facă şi la tine ordine, neapărat. Altfel n-o să mai înţeleagă nimeni toată învălmăşeala asta.

Malina aşteaptă deja la uşă, dar eu mă mai întorc o dată pe coridor, pentru că trebuie să mai dau un telefon înainte de-a ieşi din casă şi de aceea nu ieşim niciodată la timp. Trebuie să formez numărul, e o constrângere, un capriciu, am un singur număr în minte, nu e seria de la paşaport, nici numărul camerei de hotel din Paris, nu e data mea de naştere şi nici data de astăzi şi formez, în ciuda nerăbdării lui Malina, 726893, un număr pe care nimeni altcineva nu-l mai are în minte, dar eu îl pot pronunţa, cânta, fluiera, îl pot plânge sau râde, iar degetele mele îl formează pe-ntuneric, fără să-l fi repetat în prealabil.

Da, eu sunt
Nu, doar eu
Nu. Da?
Da, tocmai plecam
Te sun mai târziu
Da, mult mai târziu
Te sun şi mai târziu!

Malina: Spune-mi odată, cum de ţi-au trecut prin cap asemenea gânduri? Eu n-am fost niciodată cu Atti la Stockerau şi n-am înotat niciodată noaptea, în Wolfgangsee, cu Martin şi cu Atti.

Eu: Eu am tot timpul foarte clar în faţa ochilor scena asta, mi-o reprezint, aşa se spune, de exemplu toţi buştenii ăia din camion, alunecând la vale, iar eu mă aflu cu Atti Altenwyl în maşină, în timp ce ei alunecă spre noi şi noi nu putem da înapoi, pentru că în spatele nostru sunt maşini, una după alta, acum ştiu că acei steri de lemn se prăbuşesc peste mine.

Malina: Dar acum suntem amândoi aici şi-ţi repet că n-am fost niciodată cu el la Stockerau.

Eu: De unde ştii atunci că mi-am imaginat drumul spre Stockerau? N-am spus nimic de Stockerau, am vorbit aşa, în general, despre Austria Inferioară, a fost singurul lucru la care m-am gândit, din pricina mătuşii Marie.

Malina: Mi-e frică să nu fii nebună.

Eu: Nu prea sunt. Şi nu mai vorbi ca (*piano, pianissimo*) Ivan.

Malina: Cum să nu mai vorbesc? Ca…?

Eu: (*abbandonandosi, sotto voce*) Iubeşte-mă, nu, mai mult de-atât, iubeşte-mă mai mult, iubeşte-mă de tot, ca să se termine odată.

Malina: Ştii totul despre mine? Şi despre toţi ceilalţi?

Eu: (*presto alla tedesca*) Da’ de unde, nu ştiu nimic. Despre ceilalţi, nici atât! (*non troppo vivo*) Cât despre reprezentări, ele n-au fost decât vorbe goale, n-am vrut să povestesc nimic despre tine, nu explicit. Pentru că numai ţie nu ţi-e frică, nu ţi-a fost niciodată frică. Aşa e, suntem amândoi aici, dar mie mi-e frică. (*con sentimento ed espressione*) Nu te-aş fi rugat ce te-am rugat mai înainte dacă ai şti şi tu cum e să-ţi fie atât de frică.

Mi-am pus capul în mâna lui Malina, Malina nu mai zice nimic, nu face nici o mişcare, dar nici nu găseşte vreun gest de tandreţe pentru capul meu. Cu cealaltă mână îşi aprinde ţigara. Capul nu-mi mai stă în palma lui, iar eu încerc să mă ţin dreaptă, ca să nu se observe nimic.

Malina: De ce-ţi duci iarăşi mâna la ceafă?

Eu: Da, cred c-o fac destul de des.

Malina: Vine de-acolo, din vremea aceea?

Eu: Da. Da, acum sunt sigură. Sigur a venit de-acolo, apoi au venit şi altele. Revine mereu. Trebuie să-mi sprijin capul. Mă străduiesc să nu se observe. Îmi trec mâna prin păr ca să-mi ţin capul. Celălalt se gândeşte că ascult cu atenţie şi că e ca atunci când pui picior peste picior sau când îţi sprijini bărbia-n palmă.

Malina: Ar putea fi interpretat şi ca un gest de nepoliteţe.

Eu : E felul meu de a mă agăţa de mine când nu mă pot agăţa de tine.

Malina: Ce-ai realizat în anii care au urmat?

Eu: (*legato*) Nimic. Mai întâi nimic. Apoi am început să trag de ani. A fost foarte greu, din cauza nervozităţii şi a indiferenţei din mine, îmi pierdusem până şi forţa de-a înlătura ce era hazard în nefericirea mea. Cum nu ajunsesem la adevărata nefericire, aveam de îndepărtat atâtea obstacole periferice, aeroporturi, străzi, localuri, magazine, anumite mâncăruri şi vinuri, o mulţime de oameni, toate balivernele şi bârfele posibile. În esenţă, totul era o plăsmuire. Eu însămi eram în întregime falsificată, mi s-au pus documente false în mână, am fost deportată încolo şi încoace, apoi m-au angajat din nou, ca să stau alături de alţii, să spun da peste tot unde mai devreme spusesem nu, să-mi dau acordul, să dau dreptate. Acest mod de-a gândi mi-era complet străin. În final, ajunsesem un fals din cap până în picioare, şi probabil că numai tu poţi recunoaşte originalul de dedesubt.

Malina: Care ţi-a fost învăţătura?

Eu: (*con sordina*) Nici una. N-am câştigat nimic.

Malina: Nu-i adevărat.

Eu: (*agitato*) Ba da. Am început din nou să vorbesc, să merg, să simt, să-mi amintesc de timpul care a precedat timpul de care nu vreau să-mi amintesc. (*tempo giusto*) Şi într-o bună zi totul a început din nou să meargă bine între noi. De fapt noi de când ne înţelegem atât de bine?

Malina: Dintotdeauna, cred.

Eu: (*leggermente*) Ce gentil, ce amabil, ce drăguţ din partea ta să-mi spui asta! (*quasi una fantasia*) Uneori m-am gândit că din cauza mea ţi-a fost atât de des – cel puţin o dată pe zi, trei sute şaizeci de zile pe an – frică de moarte. C-ai tresărit la fiecare sunet al soneriei, ai descoperit ameninţări în fiecare umbră de lângă tine şi pericole iminente în orice camion cu lemne. C-ai simţit că mori aproape la orice pas pe care-l auzeai în spatele tău. Atunci când citeai o carte, ţi se părea că uşa de la cameră se deschide brusc şi, în ghearele fricii de moarte, lăsai cartea să-ţi cadă din mână, pentru că eu nu mai aveam voie să citesc nici o carte. Credeam c-ai murit de sute, nu – de mii de ori şi că în felul ăsta ai ajuns la calmul tău extraordinar. (*ben marcato*) Ce m-am mai înşelat!

Malina ştie că-mi place să-l însoţesc serile în oraş, dar n-are asemenea aşteptări, nu rămâne deloc surprins când apare câte-un motiv ca să nu merg, o dată din cauza ciorapilor care s-au rupt, de cele mai multe ori, bineînţeles, din cauza lui Ivan, care e responsabil de ezitările mele, fiindcă Ivan nu ştie, încă nu ştie, ce-o să facă în seara respectivă, în plus există şi problema alegerii localurilor, căci sunt câteva în care Malina n-ar intra nici în ruptul capului, el nu suportă zgomotul, muzica ţigănească şi cântecele vechi vieneze, aerul îmbâcsit şi luminile din cluburile de noapte nu sunt pe gustul lui, e incapabil să mănânce prosteşte, ca Ivan, el mănâncă moderat, fără vreun motiv evident,

e incapabil să bea ca Ivan, nu fumează decât în mod excepţional, şi atunci ca să-mi facă mie pe plac.

În serile în care Malina pleacă în vizită fără mine, ştiu că n-o să vorbească mult. El tace, ascultă, îi face pe ceilalţi să vorbească şi la sfârşit le dă sentimentul că au spus lucruri mai inteligente decât clişeele zilnice, că s-au remarcat într-un fel sau altul, fiindcă Malina îi ridică pe toţi la nivelul lui. În acelaşi timp, păstrează mereu distanţa, căci el este, în esenţă, distanţă. Nu vorbeşte niciodată despre viaţa lui, nici despre mine şi totuşi nu lasă impresia că ar ascunde ceva. Malina nu ascunde, într-adevăr, nimic, pentru că el n-are nimic de spus, în adevăratul sens al cuvântului. El nu participă la confecţionarea marelui text, la textura colportabilului, marea ţesătura vieneză are câteva găuri mici din cauza lui Malina. De aceea el e negarea absolută a impulsului iniţial, a provocării, complicaţiilor, deconspirărilor, justificărilor – de ce să se justifice Malina? El poate avea şarm, găseşte propoziţii respectuoase, strălucite, niciodată prea amicale, ştie să afişeze, de exemplu la o despărţire, un dram de cordialitate, care dispare apoi cu aceeaşi viteză cu care a apărut, deoarece el se întoarce imediat şi pleacă – întotdeauna cu paşi grăbiţi –, sărută mâna doamnelor, iar când trebuie să le fie de ajutor le ia uşor de braţ, pentru o clipă, şi le atinge atât de fin, încât nici una din ele n-ar fi în stare să se gândească la altceva – şi totuşi trebuie să se gândească. Malina e deja pe picior de plecare, ceilalţi îl privesc miraţi, căci nu ştiu de ce pleacă, fiindcă el nu explică niciodată, încurcat, de ce, unde şi de ce tocmai acum. Dar nici nu îndrăzneşte cineva să-l întrebe. Este exclus să-l întrebe cineva întruna, ca pe mine: Ce faceţi mâine seară? Dumnezeule, doar n-o să plecaţi tocmai acum! Trebuie să-l cunoaşteţi neapărat pe X şi s-o vedeţi neapărat pe Y! Ei bine, lui Malina nu i se întâmplă asemenea lucruri, el se ascunde sub un coif magic cu viziera trasă aproape mereu pe ochi. Îl invidiez pe Malina şi încerc să-l imit, dar nu reuşesc, mă prind în toate plasele, stârnesc toate şantajele, devin într-o clipă sclava Aldei şi în nici un caz pacienta ei, deşi, zice-se, ea e doctoriţa, aflu imediat tot ce-o doare pe Alda, tot ce îndură ea, şi, jumătate de oră mai târziu, de dragul Aldei, trebuie să caut un profesor de canto pentru un anumit domn Kramer, nu, pentru fiica acestuia, fiindcă ea nici nu vrea s-audă de tatăl ei, de acest domn Kramer. Nu ştiu nici un profesor de canto, n-am avut nevoie niciodată, dar am recunoscut, cu jumătate de gură, că ştiu pe cineva care cunoaşte, ar trebui fără-ndoială să cunoască profesori de canto, căci eu locuiesc în aceeaşi casă cu solista de operă, n-o cunosc personal, dar se va găsi o modalitate s-o ajutăm pe fiica acestui domn Kramer, pe care Alda ar vrea să-l ajute – sau mai degrabă pe fiica lui. Ce să fac? Un anume doctor Wellek, unul din cei patru fraţi Wellek, tocmai cel care n-a ajuns nimic în viaţă, are acum posibilitatea să intre la televiziune, toată viaţa lui depinde de asta şi, dacă aş putea să pun măcar un cuvinţel, deşi eu n-am schimbat nici un

cuvânt până acum cu domnii de la Televiziunea Austriacă, atunci… Să mă duc până pe Argentinierstraße şi să pun acolo o vorbuliţă? Oare domnul Wellek nu poate trăi fără mine, oare eu sunt ultima lui speranţă?

Malina spune: Tu nu eşti nici măcar ultima mea speranţă. Iar domnul Wellek va şti să-şi atragă antipatia tuturor şi fără tine. Dacă-l mai şi ajută cineva, în curând n-o să mai fie-n stare să se-ajute singur. Cuvinţelul tău nu face decât să-l distrugă.

Astăzi îl aştept pe Malina în Barul Albastru de la Sacher. Îi trebuie mult timp să vină, dar vine. Intrăm în sala de mese, Malina se consultă cu ospătarul, însă deodată mă aud spunând: Nu, nu pot, te rog, nu aici, nu pot să stau la masa asta! Malina răspunde că e o masă destul de agreabilă, măsuţa asta din colţ, pe care eu am preferat-o mereu meselor mai mari, pentru că aici mă pot sprijini cu spatele de proeminenţa peretelui, ospătarul e de aceeaşi părere, el mă cunoaşte foarte bine şi ştie că-mi place acest loc adăpostit. Spun cu răsuflarea tăiată: Nu, nu! Nu vezi? Malina întreabă: Ce-i de văzut aici, ce-i atât de neobişnuit? Mă întorc şi ies încet din sală, ca să n-atrag atenţia, salut familia Jordan şi pe Alda, care stă la masa cea mai mare, cu nişte oaspeţi americani, apoi şi pe acei oameni pe care-i cunosc, dar ale căror nume îmi scapă. Malina mă urmează calm, îl simt în spatele meu, salutând. La garderobă îl las să-mi pună paltonul pe umeri, mă uit la el disperată. Oare nu înţelege? Malina întreabă încet: Ce-ai văzut?

Încă nu ştiu ce-am văzut şi mă întorc brusc în restaurant, pentru că mă gândesc că lui Malina i s-a făcut foame, că e târziu, îi explic în grabă: Iartă-mă, ne întoarcem, pot să mănânc, n-a fost decât un moment de panică! Mă aşez într-adevăr la această masă şi acum ştiu că e masa la care o să stea Ivan împreună cu altcineva, Ivan o să stea unde stă Malina acum, o să comande ceva, iar altcineva o să stea la dreapta lui, aşa cum stau eu la dreapta lui Malina. Se va fi stând la dreapta, odată se va sta aşa, de drept. E masa la care azi mănânc pentru ultima oară. Din nou, file de vită cu hrean în piure de mere şi sos de arpagic. Pot să beau şi o cafea mică, nu, fără desert, azi renunţ la desert. Asta e masa la care lucrurile se întâmplă şi se vor întâmpla mai târziu, aşa e înainte de tăierea capului. Mai ai voie să mănânci o dată, înainte. Capul mi se rostogoleşte în farfurie, la restaurantul Sacher, sângele stropeşte faţa de masă din damasc alb imaculat, capul mi-a căzut şi le e arătat oaspeţilor.

Astăzi mă opresc la colţul Beatrixgasse – Ungargasse şi nu pot să merg mai departe. Mă uit în jos, la picioarele mele pe care nu le mai pot mişca, apoi în jur, pe trotuar şi spre intersecţie, unde totul şi-a pierdut culoarea. Ştiu precis că acesta e locul decisiv, din pata cafenie iese deja ceva umed, mă aflu într-o baltă de sânge, e clar că e sânge, nu pot să rămân aici la nesfârşit, cu mâna la

ceafă, nu pot să văd ceea ce văd. Strig mai încet, mai tare: Mă scuzaţi! Vă rog! Scuzaţi-mă! Opriţi-vă, vă rog! O doamnă cu o plasă în mână, care trecuse pe lângă mine, se întoarce şi mă priveşte nedumerită. O întreb disperată: Aş putea să vă rog, fiţi bună, rămâneţi o clipă cu mine, cred că m-am rătăcit, nu mai găsesc drumul, nu mă descurc, vă rog, ştiţi unde e Ungargasse?

Doamna ar putea şti unde se află Ungargasse şi spune: Dar sunteţi chiar pe Ungargasse, ce număr căutaţi? Arăt spre colţ, mai jos, dar trec pe partea cealaltă, unde e casa lui Beethoven, la Beethoven mă simt în siguranţă, şi mă uit de aici, de la numărul 5, dincolo, spre o poartă care mi-a devenit străină, cu numărul 6, în faţa căreia o văd pe doamna Breitner, nu vreau să mă ciocnesc acum de doamna Breitner, dar şi doamna Breitner e om, în jurul meu sunt oameni, nu mi se poate întâmpla nimic şi privesc dincolo, pe celălalt mal, trebuie să cobor de pe trotuar şi să ajung la mal, tramvaiul O trece pe lângă mine, cu sunetul lui ascuţit, e tramvaiul O de astăzi, totul e cum e mereu, aştept până trece şi, tremurând de oboseală, scot cheia din geantă şi mă pregătesc să traversez, pregătesc şi un zâmbet care s-ajungă la doamna Breitner, am ajuns pe malul celălalt, trec fără grabă prin faţa doamnei Breitner, pentru ea scriu cartea cea frumoasă, doamna Breitner nu-mi zâmbeşte, dar îmi răspunde la salut şi iată-mă din nou acasă! N-am văzut nimic. Am ajuns acasă.

Ajunsă înăuntru, mă întind pe jos, mă gândesc la cartea mea, am pierdut-o, nu va exista o carte frumoasă, nu mai pot să scriu cartea cea frumoasă, am renunţat de mult să mă gândesc la carte, fără vreun motiv, nu-mi mai vine în minte nici o propoziţie. Dar am fost atât de sigură că această carte frumoasă există şi că eu o voi găsi, pentru Ivan! Nu va mai veni ziua, oamenii nu vor mai avea niciodată, poezia nu va mai fi niciodată, ei nu vor mai fi niciodată, oamenii vor avea ochii negri, întunecaţi, din mâinile lor va creşte ruina, va veni ciuma, această ciumă care e în toţi, această ciumă care i-a lovit pe toţi, îi va răpune pe toţi în curând, va fi sfârşitul.

Frumosul nu mai iese din mine, ar fi putut să iasă, el a venit la mine în valuri, de la Ivan, care e frumos, am cunoscut o singură fiinţă frumoasă, am văzut şi eu o dată frumuseţea, am fost şi eu o singură dată frumoasă, prin Ivan.

Scoală-te! spune Malina, care mă găseşte pe jos, vorbeşte serios. Ce tot spui acolo despre frumuseţe? Ce e frumos? Dar eu nu mă pot ridica, mi-am sprijinit capul de MARI FILOZOFI, care sunt tari. Malina îmi trage cartea de sub cap şi mă ridică.

Eu: (*con affetto*) Trebuie să-ţi povestesc neapărat. Nu, tu trebuie să-mi explici. De ce doar fiinţele extrem de frumoase şi de banale îţi pun imaginaţia în mişcare? Nu ţi-am spus niciodată, dar niciodată n-am fost fericită, nici măcar o dată, numai în câteva momente, dar în cele din urmă am văzut

frumuseţea. O să mă întrebi dacă-i de-ajuns. Ea singură e de-ajuns. Am văzut atâtea lucruri care n-au fost niciodată de-ajuns. Spiritul nu pune în mişcare nici un spirit, numai spiritul din acelaşi spirit, iartă-mă, pentru tine frumuseţea e inferioară, numai că ea pune spiritul în mişcare. *Je suis tombée mal, je suis tombée bien.*[79]

Malina: Termină cu râsul! Ridică-te! Gândeşte-te la altceva, ieşi din casă, neglijează-mă, fă ceva, orice!

Eu: (*dolcissimo*) Eu să fac ceva? Eu să te părăsesc? Eu să te las?

Malina: Am vorbit despre mine?

Eu: Tu nu, eu vorbesc despre tine, eu mă gândesc la tine! Mă ridic doar ca să-ţi fac pe plac, o să mănânc din nou, nu mănânc decât ca să-ţi fac ţie pe plac.

Malina va vrea să iasă cu mine în oraş, să mă distragă puţin, mă va constrânge, va fi constrângător până la sfârşit. Cum să-l fac să-nţeleagă măcar ceva din povestirile mele? Cum Malina, probabil, se schimbă, mă schimb şi eu, mi-am revenit, caut să-mi iau o înfăţişare în oglindă şi-i zâmbesc din dorinţa de a-mi respecta obligaţiile. Dar Malina spune: (Oare spune într-adevăr?) Malina spune: Omoară-l! Omoară-l!

Spun şi eu ceva. (Oare spun într-adevăr?) Spun: Nu pot să-l omor, nu pe el singur. Lui Malina îi spun tăios: Te-nşeli, el e viaţa mea, unica mea bucurie, nu pot să-l omor.

Dar Malina repetă, cu o voce pe care n-o auzi, dar nici n-o poţi ignora: Omoară-l!

Mă înveselesc şi citesc doar puţin. Seara târziu îi povestesc lui Malina, în timp ce gramofonul merge în fundal:

La Institutul de Psihologie de pe Liebiggasse am băut întotdeauna ceai sau cafea. Cunoşteam acolo un bărbat care stenografia tot timpul ce vorbea fiecare, uneori şi alte lucruri. Eu nu ştiu să stenografiez. Câteodată ne evaluam reciproc cu testul Rorschach, cu testul Szondi, cu TAT şi ne puneam diagnostice referitoare la caracter şi la personalitate, făceam observaţii legate de performanţă şi de conduită şi cercetări privind expresivitatea mimicii. Odată m-a întrebat cu câţi bărbaţi mă culcasem până atunci şi nu mi-au trecut prin minte decât un hoţ fără un picior, care stătea la-nchisoare, şi o lustră pătată de muşte dintr-o pensiune studenţească aflată în circumscripţia Mariahilf, dar am răspuns la întâmplare: cu şapte! El a râs surprins, spunând că în acest caz m-ar lua, bineînţeles, cu plăcere de nevastă, că o să avem cu siguranţă nişte copii frumoşi şi deştepţi şi că ar vrea să ştie ce părere am. Am mers împreună în Prater, iar eu am vrut să mă dau în Roata Mare, căci pe-atunci nu-mi era frică, dimpotrivă, de multe ori m-am simţit la fel de fericită ca mai târziu, când zburam cu planorul sau schiam, şi de-atâta fericire eram în

stare să râd ore întregi. Apoi n-am mai vorbit niciodată despre asta. Curând după aceea a trebuit să-mi susţin examenele de doctorat, iar în dimineaţa dinaintea celor trei probe mari a căzut pe podea tot jarul din cuptorul Institutului de Filozofie, am călcat pe câteva bucăţi de lemn şi de cărbune, am alergat după o mătură şi-un făraş, deoarece femeile de serviciu nu veniseră încă, ardea şi ieşea îngrozitor de mult fum, nu voiam să izbucnească un incendiu, am călcat jarul în picioare, zile-n şir s-a simţit miros de fum la institut, pantofii mei s-au pârlit, în rest n-a ars nimic. Am deschis toate ferestrele. Totuşi am ajuns la timp pentru primul examen de la opt dimineaţa, trebuia să mai fie un candidat acolo, dar acesta n-a venit, suferise în timpul nopţii un atac cerebral, am aflat înainte să intru în sală pentru a fi examinată despre Leibniz, Kant şi Hume. Bătrânul consilier, care era pe-atunci şi rector, purta un halat murdar, tocmai fusese decorat cu un ordin din Grecia –, pentru ce, nu ştiu –, şi a început să întrebe, foarte enervat de absenţa prin deces a celuilalt candidat, dar măcar apărusem eu şi eram încă vie. Numai că, de-atâta supărare, uitase asupra cărui domeniu de examinare conveniserăm, între timp a mai sunat cineva la telefon, cred că era sora lui, eram când la neokantieni, când la deiştii englezi, dar, în continuare, destul de departe de Kant, iar eu nu ştiam prea bine materia asta. După ce-a terminat de vorbit la telefon a fost mai bine, am început să vorbesc despre materia convenită, iar el n-a observat. I-am pus o întrebare timidă în legătură cu problema spaţiului şi-a timpului, o întrebare destul de fără importanţă pentru mine atunci, recunosc, dar el s-a simţit foarte măgulit că i-am adresat o întrebare şi apoi m-a lăsat să ies. Am alergat înapoi la institutul nostru, nu ardea, apoi am intrat la celelalte două probe. Le-am trecut pe amândouă. Dar problema spaţiului şi a timpului nu s-a încheiat niciodată. Pentru mine, ea se agrava din ce în ce mai mult.

Malina: De ce te mai gândeşti la ea? Credeam că vremurile alea n-au însemnat nimic pentru tine.

Eu: Nu, doar examenul de doctorat n-a însemnat nimic, dar, după ce-a trecut, măcar a fost un examen de doctorat, un *rigorosum*, cum îi spune şi numele, iar celălalt a făcut atac cerebral, la douăzeci şi trei de ani, a trebuit să parcurg tot drumul de la institut până la strada Universităţii, pe lângă zidul lateral al universităţii, de care m-am sprijinit în mers, am reuşit să şi traversez, căci ei, Eleonore şi Alexander Fleisser, mă aşteptau în Café Bastei, probabil că era cât pe ce să mă prăbuşesc, pe faţă mi se citea mâhnirea, ei mă văzuseră pe geam înainte să-i văd eu. Când am ajuns la masă, nici unul n-a scos o vorbă, credeau că n-am trecut examenul, l-am trecut, dar numai într-o anumită privinţă, apoi mi-au împins o cafea în faţă, iar eu le-am spus, spre stupoarea lor, că a fost foarte simplu, o joacă de copii. Mi-au mai pus întrebări o vreme şi în cele din urmă m-au crezut, eu mă gândeam la jăratic, la posibilul incendiu, dar nu-mi mai amintesc, nu-mi mai amintesc exact… Ştiu sigur că

atunci n-am sărbătorit. Ceva mai târziu a trebuit să-mi aşez două degete pe un sceptru şi să rostesc un cuvânt în latină. Eram îmbrăcată cu rochia împrumutată de la Lily, foarte scurtă şi neagră, stăteam în rând, lângă ceilalţi tineri, în *Auditorium Maximum*, atunci a fost singura dată când mi-am auzit vocea suverană şi sonoră, celelalte voci abia se auzeau. Nu m-am speriat de mine, dar, mai târziu, am coborât tonul din nou.

Eu: (*lamentandosi*) Dar ce-am învăţat eu de fapt, ce-am aflat în toţi aceşti ani, cu preţul atâtor sacrificii – gândeşte-te numai ce eforturi am făcut!

Malina: Nimic, bineînţeles. Ai învăţat lucruri pe care le ştiai dinainte, erau în tine. Ţi se pare că e prea puţin?

Eu: Poate ai dreptate. Mă gândesc uneori, acum, că o să mă redobândesc pe mine însămi aşa cum am fost înainte. Îmi amintesc cu plăcere timpurile în care aveam de toate, în care bucuria mea era o bucurie adevărată, în care seriozitatea mea era o seriozitate bună. (*quasi glissando*) Mai târziu totul s-a deteriorat, s-a denaturat, a fost exploatat, uzat şi, în final, distrus. (*moderato*) M-am corectat încetul cu încetul, am completat golurile care se-nmulţeau şi am impresia că m-am vindecat. Acum sunt din nou aproape ca la început. (*sotto voce*) Dar la ce bun tot drumul ăsta?

Malina: Drumul nu e bun de nimic, el e dat tuturor, dar nu toţi trebuie să-l parcurgă. Într-o bună zi, ar trebui să poţi alege între un *eu* regăsit şi un *eu* viitor, care nu mai poate fi eul vechi. Fără efort, fără boală, fără regrete.

Eu: (*tempo giusto*) Nu mă mai compătimesc.

Malina: Bine măcar că m-am aşteptat, avem cel puţin un rezultat sigur. Cine crezi tu că e dispus să plângă după tine, după unii ca noi?

Eu: Dar de ce plâng oamenii pentru alţii?

Malina: Ar trebui să se termine şi cu asta, ceilalţi merită la fel de puţin ca lumea să plângă din cauza lor cum meriţi tu să plâng pentru tine. La ce ţi-ar fi folosit dacă cineva din Tombouctou sau din Adelaide ar fi plâns pentru un copil din Klagenfurt, prins între dărâmături, culcat la pământ sub copacii de pe promenada lacului, în timpul unui atac aerian de la mică înălţime, şi care a văzut în jurul lui primii morţi şi răniţi? Să nu plângi deci din cauza altora, ei mai au multe de făcut ca să-şi apere pielea sau s-aştepte până ce vor fi omorâţi. Ei n-au nevoie de lacrimi *made in Austria*. Mai ales că plângi oricum mai târziu, în vremuri de pace, parcă aşa le-ai numit odată, aşezat într-un fotoliu comod, când împuşcăturile au amuţit şi incendiile s-au stins. Poate să-ţi fie foame şi pe stradă, printre trecători bine hrăniţi. Prima oară groaza te copleşeşte într-o sală de cinema, la un *horror* de doi bani. Nu suferi de frig iarna – ci vara, la mare. Oare unde-a fost asta? Când ai tremurat tu cel mai tare de frig? A fost la mare, într-o zi frumoasă şi caldă de octombrie, cu totul neobişnuit pentru o zi de toamnă. Deci ori îţi faci griji tot timpul pentru soarta celorlalţi, ori te potoleşti. Te asigur că, indiferent ce faci, n-o să schimbi

nimic.

Eu: (*più mosso*) Dar dacă nu se poate face nimic, nu se poate interveni deloc, ce rămâne de făcut totuşi? Pentru că ar fi inuman să stai cu mâinile-n sân.

Malina: Să aduci liniştea în nelinişte. Nelinişte în linişte.

Eu: (*dolente, molto mosso*) Când o să vină timpul să fac ceva şi în acelaşi timp să nu mai fac nimic? Când o să vină timpul să-mi fac timp pentru asta? Când o să vină timpul să nu mai judec fals, să nu mă mai tem în chip fals şi să nu mai sufăr fals, să nu mă mai năpustesc asupra lucrurilor cu ideile mele absurde! (*una corda*) Vreau să mă detaşez treptat, în gând, de orice! (*tutte le corde*) Aşa e?

Malina: Dacă aşa vrei tu.

Eu: Să nu te mai întreb?

Malina: Şi asta e o întrebare.

Eu: (*tempo giusto*) Du-te să mai lucrezi până la cină, te chem eu. Nu, nu gătesc nimic, de ce să-mi pierd timpul? Vreau în oraş, exact, vreau să fac câţiva paşi, să găsesc un restaurant mic, nu contează, unde e zgomot, se mănâncă şi se bea, ca să-mi pot închipui încă o dată lumea. Vreau la *Zum Alten Heller*.

Malina: Îţi stau la dispoziţie.

Eu: (*forte*) Am să mă mai folosesc de tine. Şi de tine.

Malina: Draga mea, să nu ne grăbim!

Eu: Până la urmă, o să am totul la dispoziţie.

Malina: Asta e grandomanie curată. Tu treci de la o manie la alta.

Eu: (*senza licenza*) Nu. A acţiona e totuna cu a nu acţiona, în caz că lucrurile continuă după schema ta. Atunci n-o să mai fie vorba despre o manie care ia proporţii, ci despre o manie ale cărei proporţii descresc.

Malina: Nu. Tu eşti cea care ia proporţii pe de-a-ntregul, iar dacă ai renunţa să mai cântăreşti lucrurile, dacă nu te-ai mai cântări nici pe tine, ai căpăta proporţii şi mai mari, din ce în ce mai mari.

Eu: (*tempo*) Cum să capeţi proporţii, când îţi lipseşte forţa?

Malina: Groaza din tine capătă proporţii.

Eu: Deci te-ngrozesc.

Malina: Pe mine nu. Pe tine! Adevărul produce groaza asta. Dar o să fii în stare să te priveşti. N-o să te mai implici în nimic, de fapt nici n-o să mai fii aici.

Eu: (*abbandonandosi*) De ce să nu fiu aici? Nu, nu te-nţeleg! Nu mai înţeleg nimic… Ar însemna să mă elimin singură!

Malina: Pentru că nu-ţi poţi face un bine mai mare decât făcându-ţi un mare rău. Ăsta e-nceputul şi sfârşitul tuturor luptelor. Ţi-ai făcut destul rău până acum. O să-ţi facă foarte bine. Dar nu ţie, cum crezi tu.

Eu: (*tutto il clavicembalo*) A! Vrei să spui că sunt alta, că am să fiu cu

totul alta!

Malina: Nu. Ce prostie! Tu eşti tu, fără-ndoială, n-ai ce să mai schimbi. Există un eu captiv şi altul care acţionează în libertate. Dar tu n-ai să mai acţionezi.

Eu: (*diminuendo*) Nu mi-a plăcut niciodată să acţionez.

Malina: Şi cu toate astea ai acţionat. Ai acceptat compromisuri, te-ai lăsat influenţată, i-ai lăsat pe alţii să facă din tine un subiect de negociere.

Eu: (*non troppo vivo*) Dar n-am vrut asta niciodată. N-am acţionat nici măcar împotriva duşmanilor mei.

Malina: Nu uita că nu ţi-ai văzut niciodată duşmanii şi nici ei nu te-au văzut vreodată pe tine.

Eu: Nu cred. (*vivacissimamente*) Pe unul l-am văzut şi m-a văzut şi el, dar nu foarte bine.

Malina: Ce efort neobişnuit! Mai vrei să fii şi văzută bine! Poate şi de prietenii tăi?

Eu: (*presto, agitato*) Termină, cine-a crezut vreodată că are prieteni? Prietenii nu există decât trecător, vreme de-o clipă. (*con fuoco*) Dar duşmanii există!

Malina: Poate nici măcar… nici măcar ei.

Eu: (*tempo*) Ba da, ştiu asta.

Malina: Acest lucru nu exclude însă posibilitatea de-a avea duşmanul în faţă.

Eu: Atunci tu ar trebui să fii duşmanul. Dar nu eşti tu.

Malina: Mai bine n-ai mai lupta. Pentru ce lupţi? Acum n-ar trebui nici să avansezi, nici să te retragi, ci doar să-nveţi să lupţi altfel. E singurul fel de luptă care-ţi este permis.

Eu: Ştiu cum. Până la urmă o să trec la contraatac, fiindcă am început să câştig teren. Am câştigat mult teren în toţi aceşti ani.

Malina: Şi asta te bucură?

Eu: (*con sordina*) Poftim?

Malina: Ce metodă fermecătoare de-a evita să-mi răspunzi la întrebări! Trebuie să rămâi pe loc. Trebuie să fie locul tău. Nu trebuie nici să avansezi, nici să te retragi. Şi atunci, în locul ăsta, în singurul loc care ţi se potriveşte, ai să învingi.

Eu: (*con brio*) Să învinge! Dar cine vorbeşte de victorie când semnul sub care ai putea să învingi s-a pierdut?

Malina: Se cheamă totuşi victorie. O să reuşeşti şi fără trucuri sau violenţă. Dar n-o să învingi cu eul tău, ci…

Eu: (*allegro*) Ci…? Vezi?

Malina: Nu cu eul tău.

Eu: (*forte*) Cu ce e mai rău eul meu decât altele?

Malina: Cu nimic. Cu tot. Pentru că nu faci decât lucruri inutile. E de

neiertat.

Eu: (*piano*) Chiar dacă e de neiertat, vreau să mă risipesc în continuare, să mă rătăcesc, să mă pierd.

Malina: Voinţa ta nu mai contează. Când ai ajuns la locul potrivit, nu mai ai nici o dorinţă. Acolo, vei fi *tu* într-o asemenea măsură încât vei putea renunţa la *eu*. Acesta va fi primul loc în care cineva a vindecat lumea.

Eu: Şi eu trebuie să fiu cea care începe?

Malina: Tu ai început totul, de aceea trebuie să începi şi acum. Şi tot tu vei sfârşi totul.

Eu: (*pensieroso*) Eu?

Malina: Încă-ţi place să ai acest *eu* pe buze? Încă mai stai în cumpănă? Cântăreşte-l!

Eu: (*tempo giusto*) Dar abia am început să-l iubesc.

Malina: Cât de mult crezi că-l vei putea iubi?

Eu: (*appassionato e con molto sentimento*) Mult. Foarte mult. Am să-l iubesc cum îmi iubesc aproapele, ca pe tine!

Trec azi pe Ungargasse şi mă gândesc la mutare, în Heiligenstadt se eliberează o locuinţă, cineva se mută, prietenii unor prieteni, e drept că apartamentul nu e foarte spaţios şi cum să-l conving pe Malina, căruia i-am mai făcut o dată propunerea să ne mutăm într-un apartament mai mare, din cauza cărţilor lui? El nu se va muta niciodată din circumscripţia III. În colţul ochiului îmi apare o singură lacrimă, care nu se rostogoleşte pe obraz, ci se cristalizează în aerul rece, devine din ce în ce mai mare, al doilea glob imens, care refuză să se rotească odată cu pământul, se desprinde de el, prăbuşindu-se în spaţiul infinit.

Ivan nu mai este Ivan, îl văd cu ochii unui medic care examinează o radiografie, îi văd doar scheletul, plămânii cu pete de la fumat, pe el nu-l mai văd. Cine mi-l va reda pe Ivan? De ce mă lasă brusc să-l examinez aşa? Dacă aş putea, aş cădea peste masă, în timp ce el cere nota de plată, sau sub masă şi aş trage după mine faţa de masă, cu toate farfuriile şi paharele şi tacâmurile de pe ea, cu sare cu tot, deşi eu sunt atât de superstiţioasă din fire. Nu-mi face asta, voi spune eu, nu-mi face asta, că am să mor!

Ieri am fost la dans, în barul Eden.

Ivan mă ascultă, oare chiar mă ascultă? Ar trebui să mă asculte când îi spun că am fost să dansez şi am vrut să distrug ceva, căci până la urmă am dansat cu un tânăr respingător şi m-am uitat la el cum nu m-am uitat niciodată la Ivan, în timp ce el dansa tot mai dezmăţat şi mai zgomotos, bătând din palme şi pocnind din degete. Îi spun lui Ivan: Sunt groaznic de obosită, sunt trează de prea multă vreme, nu mai suport.

Dar oare Ivan mă ascultă?

Ivan mă întreabă printre altele – căci nu ne-am văzut de mult – dacă nu vreau să vin cu ei la film, la Burgkino, rulează MICKY MOUSE de Walt Disney. Din păcate n-am timp, fiindcă nu mai vreau să-i văd pe copii, mai ales pe copii nu, pe Ivan oricând, dar nu şi pe copii, pe care el o să mi-i ia. Nu mai pot să-i văd pe Béla şi pe András. Să le iasă măselele de minte şi singure! N-o să mai fiu de faţă la extracţie.

Malina şopteşte în mine: Omoară-i, omoară-i!

Dar aud în mine o şoaptă şi mai puternică: Pe Ivan şi pe copii niciodată, ei sunt făcuţi unii pentru alţii, nu pot să-i omor. Dacă va fi să fie aşa, dacă el va atinge pe altcineva, atunci Ivan nu va mai fi Ivan. Eu, cel puţin, n-am atins pe nimeni.

Eu spun: Ivan.

Ivan spune: Nota, vă rog!

Trebuie să fie o greşeală, doar e Ivan, numai că eu nu mă uit la el, ci la faţa de masă, la solniţă, mă uit fix la furculiţă, aş putea să-mi scot ochii cu ea, privesc peste umărul lui, pe fereastră, şi-i răspund în doi peri.

Ivan spune: Eşti palidă. Ţi-e rău?

Aşa, ca după câteva nopţi albe, ar trebui să-mi iau o vacanţă, prieteni de-ai mei se duc la Kitzbühel, Alexander şi Martin pleacă la St. Anton, altfel nu mă mai odihnesc niciodată, iernile sunt din ce în ce mai lungi, cine să mai reziste la asemenea ierni?

Ivan crede într-adevăr că iarna e de vină, deoarece mă sfătuieşte să plec cât mai repede. Am ajuns pur şi simplu să nu-l mai văd pe Ivan, ci altceva, o umbră de lângă el, Ivan râde şi vorbeşte cu o umbră, e mult mai jovial şi mai destins, cumplit de destins, cum n-a fost niciodată cu mine, iar eu spun, Martin şi Fritz, cu siguranţă, dar aş mai avea atâtea de făcut, nu, nu ştiu. Mai vorbim la telefon.

Mă întreb dacă şi Ivan crede că lucrurile n-au fost aşa înainte sau dacă nu-i decât o iluzie a mea că înainte ar fi fost altfel decât astăzi. Îmi stă în gât un râs de nebună şi mi-e teamă că n-o să-l mai pot opri niciodată, aşa că nu spun nimic şi mă întristez tot mai mult. După cafea, amuţesc de tot, fumez.

Ivan spune: Eşti foarte insipidă azi.

Eu îl întreb: Da? Da? Aşa am fost tot timpul?

Înainte de a intra pe poartă, şovăi un moment în maşină şi-i propun să ne mai sunăm, ocazional. Ivan nu mă contrazice, nu spune: eşti nebună, ce tot spui acolo, ce-nţelegi tu prin „ocazional“. Deja i se pare normal să vorbim la telefon ocazional. Dacă n-aş coborî imediat – dar deja cobor –, el ar fi de-acord, dar eu închid acum portiera şi strig: Zilele astea am foarte multă treabă!

Nu mai pot s-adorm decât spre sfârşitul dimineţii. Cine-ar putea s-adoarmă noaptea într-o pădure plină de-ntrebări? Noaptea stau trează şi mă gândesc, cu mâinile sub cap, ce fericită am fost, fericită, şi doar mi-am promis

că, dacă am să cunosc fie şi o singură dată fericirea, n-am să mă mai plâng niciodată şi n-am să mai acuz pe nimeni. Dar acum vreau să prelungesc fericirea asta, aşa cum vor toţi cei care-au cunoscut-o, fericirea asta care-şi ia adio, căreia i-a trecut timpul. Nu mai sunt fericită. E-al sufletului frumos „mâine“, care niciodată nu mai vine… În cazul meu n-a fost defel un „mâine“, a fost frumosul „astăzi“ al sufletului meu, al aşteptării dintre şase şi şapte seara, după orele de birou, al aşteptării de după miezul nopţii, în faţa unui telefon, nu se poate ca „astăzi“ să treacă. Nu poate fi adevărat.

Malina mă priveşte din uşă. Mai eşti trează?

Sunt trează întâmplător, trebuie să mă gândesc la ceva, e groaznic.

Malina spune: Aşa, şi de ce, mă rog, e groaznic?

Eu: (*con fuoco*) E groaznic, e prea mare groaza pentru un cuvânt, e-atât de groaznic!

Malina: E singurul lucru care te împiedică s-adormi? (Omoară-l! Omoară-l!)

Eu: (*sotto voce*) Da.

Malina: Şi ce-o să faci?

Eu: (*forte, forte, fortissimo*) Nimic.

În zori mă afund în balansoar, fixez cu privirea peretele şi fisura din el, cred că e de mult acolo şi acum, pentru că o fixez continuu, începe să se mărească uşor. E ora la care aş putea să sun ocazional, ridic receptorul şi dau să spun: Dormeai? Totuşi îmi dau seama la timp că ar trebui să întreb: Te-ai trezit? Dar azi îmi vine prea greu să spun bună dimineaţa şi pun încet receptorul în furcă, mirosul îmi învăluie faţa atât de violent, încât am impresia că mi-am cufundat nasul sub braţul lui Ivan, în mirosul care pentru mine e miros de scorţişoară şi care mă ţinea trează ori de câte ori voiam s-adorm, pentru că era unicul miros de care aveam nevoie pentru a respira uşurată. Peretele nu cedează, nu vrea să cedeze, dar eu am să-l forţez să se deschidă, acolo unde e fisura. Ce mă fac eu dacă Ivan nu mă sună acum, imediat, dacă nu mă mai sună deloc, dacă mă sună abia luni? Nu o formulă a mişcat soarele şi celelalte stele, ci eu singură, cât timp Ivan era aproape, n-a fost numai pentru mine sau pentru el, ci şi pentru ceilalţi şi trebuie să povestesc, o să povestesc, în curând n-o să mai rămână nimic care să-mi tulbure amintirea. Numai povestea cu Ivan şi cu mine, pentru că n-avem nici una, va rămâne de nepovestit, de aceea nu va fi dragoste de 99 de ori şi nici dezvăluiri senzaţionale din dormitoarele austro-ungare nu vor fi.

Nu-l înţeleg pe Malina, care-şi ia acum micul dejun în linişte, înainte să iasă din casă. Noi nu ne vom înţelege niciodată, suntem ca ziua şi noaptea, iar

aluziile lui şoptite, tăcerea şi întrebările lui calme sunt o dovadă de cruzime. Pentru că, dacă Ivan n-ar trebui să-mi aparţină cum îi aparţin eu, atunci s-ar reîntoarce la o viaţă banală, ar deveni banal, n-ar mai fi sărbătorit, dar poate că Ivan nici nu-şi doreşte altceva decât o viaţă simplă, iar eu, cu admiraţia mea mută, cu vădita mea neputinţă de-a mă juca, cu mărturisirile mele încropite din cioburi de cuvinte, n-am făcut decât să-i îngreunez o parte din viaţă.

O singură dată mi-a spus Ivan, râzând: Nu pot să respir acolo unde vrei tu să mă aşezi, te rog, nu atât de sus, nu mai duce pe nimeni în aerul acela rarefiat, e un sfat pe care ţi-l dau, ia aminte pentru mai târziu! Eu n-am răspuns: Dar pe cine să mai iau după tine? doar nu crezi că după tine? prefer să învăţ tot, doar pentru tine. Pentru nimeni altcineva.

Malina şi cu mine suntem invitaţi la familia Gebauer, dar nu ne întreţinem cu ceilalţi, care stau în salon, beau şi discută aprins, ci ne trezim deodată singuri în camera cu pianul Bechstein la care exersează Barbara când noi nu suntem acolo. Îmi amintesc ce a cântat Malina prima oară pentru mine, pe vremea când nu vorbeam prea mult unul cu celălalt, şi aş vrea să-l rog să mai cânte o dată, pentru mine. Dar mai târziu mă îndrept singură spre pian şi, din picioare, încep să potrivesc cu stângăcie câteva note.
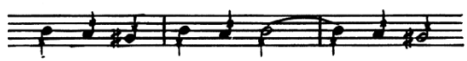
Malina stă nemişcat, dă cel puţin impresia că se uită la tablouri – un tablou de Kokoschka, despre care se spune că ar fi portretul bunicii Barbarei, câteva desene de Swoboda, cele două sculpturi mici de Wantschura, pe care le cunoaşte de multă vreme.
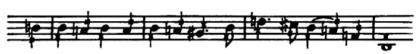
Malina se întoarce, vine spre mine, mă împinge la o parte şi se aşază pe scăunel. Eu trec din nou în spatele lui, ca atunci. El cântă cu adevărat, jumătate vorbit, jumătate cântat, ca s-aud numai eu:
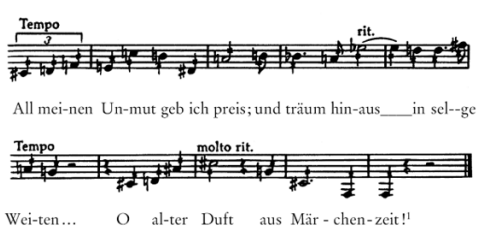
Ne-am luat repede rămas-bun, ne întoarcem acasă pe jos şi trecem pe întuneric prin Stadtpark, unde nişte fluturi siniştri, negri şi imenşi se rotesc prin aer, acordurile se intensifică sub luna bolnavă, în parc regăseşti vinul pe care-l sorbi din priviri, nufărul deghizat în barcă, iarăşi dorul de casă şi o parodie, o ticăloşie şi serenada întoarcerii acasă.

După o baie lungă şi fierbinte de dimineaţă, observ că dulapurile sunt goale, nu găsesc decât nişte ciorapi şi un sutien. Pe un umeraş atârnă o singură rochie, e rochia pe care am primit-o cadou de la Malina şi pe care n-am îmbrăcat-o niciodată, e neagră, cu dungi transversale, colorate, în partea de sus. Mai găsesc o rochie neagră în dulap, învelită în plastic, e neagră sus, cu dungi verticale, colorate la poale, e o rochie mai veche, în care m-a văzut Ivan prima oară. De-atunci n-am mai purtat-o niciodată şi am păstrat-o ca pe-o relicvă. Oare ce s-a întâmplat în apartamentul meu? Ce-a făcut Lina cu toate hainele mele şi cu toată lenjeria? N-avea cum să le ducă pe toate la spălat sau la curăţat. Mă plimb îngândurată cu rochia în mână şi mă ia cu friguri. Înainte să iasă Malina din casă, îi spun: Te rog, vino să te uiţi o clipă în camera mea, e incredibil ce s-a întâmplat.

Malina intră cu o cană de ceai în mână, e presat de timp, îşi bea ceaiul cu înghiţituri mici şi mă întreabă: Ce s-a întâmplat? Îmi pun rochia de faţă cu el, respiraţia mi se precipită, nu mai am aer, abia pot să mai vorbesc. E din cauza asta, din cauza acestei rochii, îmi dau seama brusc de ce n-am putut s-o îmbrac până acum. Nu vezi că e prea groasă, că mă sufoc în ea, mă topesc de căldură, e o lână prea groasă, nu mai e nici o rochie aici? Malina spune: Mie-mi place cum îţi stă cu ea, arăţi foarte bine, dacă vrei să ştii ce cred eu: îţi stă formidabil.

Malina şi-a terminat ceaiul şi, înainte să iasă, îi mai aud o vreme paşii pe hol, ca întotdeauna, îşi caută impermeabilul, cheile, cărţile şi documentele. Mă întorc în baie şi mă uit în oglindă, rochia foşneşte şi-mi înroşeşte pielea până la încheietura mâinilor, e îngrozitor, mult prea îngrozitor, trebuie să fie un fir infernal în ţesătura acestei rochii. E cămaşa lui Nessus, nu ştiu ce s-a întâmplat cu rochia asta. N-am vrut niciodată s-o îmbrac, am ştiut eu ce-am ştiut.

Oare de când trăiesc aşa, cu telefonul mort? Nici măcar o rochie nouă nu mă mai consolează. Când aparatul ţiuie, sună, mă ridic uneori, sub imboldul unei speranţe absurde, dar sfârşesc prin a spune: Alo? cu o voce schimbată, mai gravă, căci la celălalt capăt al firului e tot timpul cineva cu care nu vreau sau nu pot să vorbesc momentan. Apoi mă întind pe pat şi vreau să fi murit de-acum. Dar astăzi sună telefonul, rochia îmi face pielea numai rană, mă îndrept cu strângere de inimă spre telefon, nu-mi schimb vocea, dar ce bine că nu mi-am schimbat-o, căci telefonul e viu! E Ivan. Nici nu se putea altfel, trebuia să apară şi Ivan până la urmă. Cu o singură propoziţie, Ivan m-a înălţat din nou, m-a ridicat, mi-a alinat rănile, accept cu recunoştinţă, spun da. Da,

am spus da.

Diseară trebuie să mă debarasez de Malina, încerc să-l conving, are totuşi nişte obligaţii, nu poate să refuze la nesfârşit, i-a promis lui Kurt că-l vizitează într-una din serile acestea, ca să-i vadă noile desene, la Kurt vine şi familia Wantschura, de-ar fi numai asta şi tot n-ar trebui să lipsească, pentru că n-o să fie deloc uşor după ce Wantschura o să bea un pahar, iar fără el – Malina – certurile mai vechi vor fi reluate. În schimb îi promit lui Malina să-l însoţesc într-una din seri la familia Jordan, căci nu putem refuza mereu, la Leo Jordan trebuie să mergem de două ori pe an. Malina nu se împotriveşte, îşi dă seama imediat că trebuie să petreacă seara la Swoboda. Eu am întotdeauna dreptate. Dacă nu m-aş fi gândit eu la asta, Malina ar fi uitat de tot. El e foarte bucuros că mă are pe mine, nu iese niciodată din casă fără o sclipire de recunoştinţă în ochi, iar eu îi spun, cât mai tandru cu putinţă: Iartă-mă pentru rochie, azi îmi place foarte mult, trebuie să am dispoziţia necesară ca să-mi placă! Cum faci de-o nimereşti totdeauna pe cea mai potrivită, de unde ştii mărimile? Îţi mulţumesc din suflet pentru rochie.

Citesc o carte până se face opt. Cina e gata, eu sunt machiată şi aranjată. „Este inutil să te sileşti a privi cu indiferenţă asemenea cercetări, al căror obiect nu poate fi indiferent naturii umane.“

Apoi m-am angajat într-un rechizitoriu aspru împotriva ideilor primite de-a gata. Mă întreb de asemenea, pentru că nu mai am toate cărţile, dacă *simţul moral* vine de la Hutcheson sau poate tot de la Shaftesbury, dar astăzi mi-am pierdut simţul orientării, în schimb am *summa cum laude*, deşi arăt mereu de parcă n-aş fi luat examenul. Natura palatală a limbii. Încă mai ştiu cuvintele acelea care îmi ruginesc de-atâţia ani pe limbă, ştiu foarte bine şi cuvintele care mi se topesc în fiecare zi pe limbă, cuvintele pe care le înghit cu greu sau pe care abia le mai articulez. N-au fost de vină numai lucrurile pe care, cu timpul, nu mai puteam să le cumpăr sau să le văd, ci cuvintele care desemnau aceste lucruri şi pe care nu mai puteam să le aud. Două sute de grame de carne de viţel. Cum faci să spui aşa ceva? Nu c-aş avea ceva împotriva viţeilor. Dar şi: struguri, jumătate de chil. Lapte proaspăt. Curea din piele. Totul din piele. O monedă, de exemplu un şiling, nu mă duce cu gândul la problema circulaţiei banilor, la devalorizare sau la plata în aur, ci la faptul că am deodată un şiling în gură, uşor, rece, rotund, un şiling supărător, pe care trebuie să-l scuip.

Ivan stă în continuare culcat pe pat, cu o expresie pe care n-am mai văzut-o până acum la el. Se concentrează, pare că nu se grăbeşte, deodată are timp să stea aici culcat, liniştit, iar eu mă aplec spre el, cu braţele încrucişate pe piept, dar apoi mă prăbuşesc, pentru ca Ivan să spună: Azi trebuie neapărat să

vorbesc cu tine.

Apoi tace din nou. Îmi pun mâinile la ochi ca să nu-l deranjez, căci trebuie să-mi spună ceva. Ivan începe: Trebuie să-ţi spun ceva. Îţi mai aduci aminte? Ţi-am spus odată că sunt unele lucruri pe care n-o să ţi le spun. Dar dacă… ce-ai spune dacă eu…

Dacă tu? repet eu.

Ivan spune: Cred că trebuie să-ţi spun acum.

Nu-l întreb: Ce să-mi spui? – pentru că ar putea vorbi mai departe. Iar dacă eu aş tăcea în continuare, m-ar putea întreba: Ce-ai spune dacă…

Pentru că tăcerea n-are voie să dureze prea mult, dau din cap şi mă întind lângă el, îi mângâi faţa neîncetat, ca să-l fac să nu se mai concentreze atât şi să nu găsească cuvintele potrivite pentru sfârşit.

Asta înseamnă că tu… ce ştii?

Mai dau o dată din cap, nu înseamnă absolut nimic, nu ştiu nimic, chiar dacă aş şti ceva sau mi-ar spune el, n-ar exista nici un răspuns, nu aici, nu acum, în nici un caz aici, pe pământ. Cât timp trăiesc eu, nu există răspuns. Trebuie să se sfârşească odată şi cu tăcerea, trebuie să caut o ţigară pentru el şi una pentru mine, să le aprind pe amândouă şi să mai fumăm o dată, pentru că Ivan trebuie să plece până la urmă. Nu suport să văd cum privirea lui mă evită, mă uit la perete şi caut ceva pe el. Îmbrăcatul n-ar trebui să dureze atât, există riscul să nu supravieţuieşti şi, în timp ce Ivan a rămas poate pe gânduri şi nu ştie cum să plece şi ce să spună, sting repede lumina, iar el se descurcă până la ieşire, căci holul este luminat. Aud uşa închizându-se în urma lui Ivan.

Mă sperie un zgomot cunoscut, Malina descuie uşa. Se opreşte pentru o clipă în faţa uşii dormitorului meu, iar eu – pentru că vreau să fiu amabilă, dar şi pentru că vreau să văd dacă nu mi-am pierdut glasul, dacă mai am glas – îi spun: Numai ce mă băgasem în pat, era cât pe ce s-adorm, sigur eşti extenuat, du-te la culcare. Dar Malina se întoarce după un timp din camera lui şi se apropie de mine pe întuneric. Aprinde lampa, eu mă sperii din nou, ia cutiuţa cu somnifere şi le numără. Sunt somniferele mele! mă înfurii, dar nu scot nici un cuvânt, astăzi nu mai vorbesc deloc.

Malina spune: Ai luat trei deja, cred c-ajunge.

Începem să ne certăm, simt că acum conflictul e inevitabil.

Eu spun: Nu, doar una şi jumătate, vezi doar că una e pe jumătate.

Malina spune: Le-am numărat azi-dimineaţă, lipsesc trei.

Eu spun: Erau cel mult două şi jumătate, iar o jumătate nu face cât una întreagă.

Malina ia pastilele, le pune în buzunarul de la halat şi iese din cameră.

Noapte bună.

Sar din pat, n-am cuvinte, sunt fără glas, a trântit uşa, nu suport când cineva trânteşte uşa, îmi numără pastilele, nu l-am pus eu să le numere azi-

dimineaţă, s-ar putea să-l fi rugat chiar azi să le ţină evidenţa zilele astea, pentru că eu uit totul. Dar cum îndrăzneşte Malina să-mi numere pastilele în faţă, doar nu ştie ce s-a întâmplat, iar eu strig deodată, deschizând uşa furtunos: Nu ştii nimic!

Malina deschide uşa de la camera lui şi întreabă: Ai spus ceva?

Îl rog: Mai dă-mi una, am mare nevoie!

Malina răspunde cu indiferenţă: Nu mai primeşti nici una. Mergem la culcare.

De când se poartă Malina aşa cu mine? Ce vrea? Să beau apă şi să mă plimb încolo şi-ncoace, să-mi fac un ceai şi să mă plimb încolo şi-ncoace, să beau whisky şi să mă plimb încolo şi-ncoace, dar nu mai există nici o sticlă de whisky în toată casa. Într-o bună zi o să-mi impună să nu mai vorbesc la telefon şi să nu-l mai văd pe Ivan, dar n-o să reuşească niciodată. Mă culc din nou şi din nou mă ridic şi mă gândesc. Intru tiptil în camera lui Malina, îi caut haina pe întuneric, scotocesc prin toate buzunarele, dar nu găsesc pastilele, pipăi fiecare obiect din cameră şi în cele din urmă pun mâna pe cutie, era deasupra unui teanc de cărţi, fac să-mi alunece în palmă două pastile, una pentru acum şi alta pentru mai târziu, în timpul nopţii, să fiu pregătită, reuşesc să închid uşa la fel de încet după mine, e imposibil să mă fi auzit. Cele două pastile sunt la capul meu, pe noptieră, lampa e aprinsă, nu le iau, sunt mult prea puţine, pentru ele am pătruns în camera lui Malina şi l-am trădat, sigur o să-şi dea seama repede. Dar am făcut-o numai ca să mă calmez, alte motive n-am avut. Vom afla în curând totul. Nu mai putem continua aşa mult timp. Va veni o zi. Va veni ziua când va rămâne doar vocea seacă, veselă şi bună a lui Malina, dar nici unul din cuvintele mele frumoase, spuse-n clipe de mare zbucium. Malina îşi face prea multe griji. Din cauza lui Ivan, ca să nu cadă totul asupra lui, să nu-l afecteze nimic, nici cea mai măruntă vină, deoarece Ivan nu poartă nici o vină, am hotărât să nu înghit patruzeci de pastile, dar cum să-l fac pe Malina să priceapă că vreau doar să mă calmez, că nu-mi fac nici un rău, ca să nu-i fac rău lui Ivan. Trebuie să mă calmez, că nu se ştie dacă Ivan n-o să mai sune cumva, ocazional.

Excelenţă, Generalisime, Malina *Esq.*, trebuie să te mai întreb ceva. Există un testament?

Ce fel de testament? Ce vrei să spui?

Vreau să păstrez secretul corespondenţei. Dar mai vreau să las moştenire ceva. Te prefaci dinadins că nu mă-nţelegi?

Pentru că Malina doarme, încep să scriu. Domnişoara Jellinek s-a căsătorit demult, nu mai am pe nimeni care să scrie scrisorile în locul meu, să le ordoneze şi să le sorteze.

Stimate domnule Richter[81],

aţi avut amabilitatea să mă susţineţi în câteva chestiuni juridice lipsite de importanţă pentru mine. Mă gândesc mai ales la cazul B. Fireşte că nu-i important. Dar, cum dvs. sunteţi jurist şi atunci m-am putut adresa dvs. cu atâta încredere, iar ajutorul dvs. a fost mai mult decât generos, fără să mi-l puneţi ulterior la socoteală, şi cum eu sunt în prezent singură la Viena şi n-am pe cine să întreb, aş dori să vă întreb pe dvs. cum se întocmeşte un testament. Mai sunt câteva lucruri de pus în ordine, eu am trăit mereu în cea mai mare dezordine, dar iată că a venit timpul să fiu pusă şi eu într-o ordine. Credeţi că e nevoie, de exemplu, de un document scris sau ar fi mai bine să ne întâlnim şi să…

Dragă domnule dr. Richter,

vă scriu cuprinsă de cea mai mare angoasă şi într-o grabă nebună, deoarece… vă scriu cuprinsă de cea mai mare angoasă, aş dori să mai pun nişte lucruri în ordine, nu sunt multe, sunt doar documentele mele, câteva obiecte, la care însă ţin foarte mult şi nu vreau ca ele, aceste obiecte, să ajungă pe mâini străine. Nu ştiu ce să fac, dar pot să vă spun că am reflectat foarte atent la tot. Întrucât nu am rude, doresc (este valabil din punct de vedere juridic?) ca un cub de sticlă albastră şi, mai ales, o ceşcuţă de cafea cu marginile verzi, împreună cu un vechi talisman chinezesc, care nu reprezintă nimic altceva decât cerul, pământul şi luna, să fie oferite pentru totdeauna cuiva. Voi trece numele mai jos. Documentele mele, în schimb – iar dvs. îmi cunoaşteţi deja situaţia de nesuportat… De zile întregi n-am mai pus nimic în gură, nu mai pot să mănânc, să dorm, nu e din cauza banilor care s-au terminat, sunt complet izolată la Viena, separată de restul lumii, unde se câştigă bani şi se mănâncă şi, pentru că situaţia mea, poate…

Stimate şi iubite domnule dr. Richter,

nimeni nu ştie mai bine ca dvs. că anumite circumstanţe mă constrâng să-mi fac testamentul. În orice caz, testamentele, cimitirele, ultimele dispoziţii mi-au inspirat dintotdeauna un sentiment de groază profundă, nu mai era nevoie de testamente. Totuşi vă scriu astăzi deoarece e posibil ca dvs., în calitate de jurist, să-mi înţelegeţi situaţia complet neclarificată, poate neclarificabilă, şi să o puneţi într-o anumită ordine, de care am atâta nevoie. Toate lucrurile mele personale, private trebuie să rămână cuiva al cărui nume îl voi adauga pe o pagină separată. Pe de altă parte, îmi pun o altă întrebare, legată de hârtii. Nu sunt hârtii goale, dar sunt oricum fără valoare, n-am avut niciodată hârtii de valoare. Totuşi este foarte important pentru mine ca aceste hârtii să intre în posesia domnului Malina, pe care, din câte ştiu eu, l-aţi văzut odată, în timpul sejurului dvs. la Viena. Dar nu-mi mai amintesc precis, poate mă înşel, în orice caz, pentru orice eventualitate, vă încredinţez numele…

Dragă domnule doctor Richter,

vă scriu astăzi cuprinsă de cea mai mare angoasă şi într-o grabă nebună, sunt absolut incapabilă să mă concentrez, dar cine a reuşit vreodată să se concentreze? Situaţia mea a devenit complet insuportabilă, probabil că n-a fost niciodată suportabilă. La urmă trebuie să se spună: Nu a fost domnul Malina, nu a fost nici Ivan – un nume care nu vă spune nimic. O să vă explic mai târziu care este legătura dintre acest nume şi viaţa mea. Astăzi nu mai are nici o importanţă pentru mine ce se va întâmpla cu obiectele mele private.

Stimate şi iubite domnule Richter,

probabil că vă pretind prea mult, dar vă scriu cuprinsă de cea mai mare angoasă şi într-o grabă nebună. N-aţi putea să-mi divulgaţi dvs., un jurist cu atâtea cunoştinţe în materie de drept, secretul întocmirii unui testament valid? Eu nu-l cunosc din păcate, dar sunt constrânsă, din diverse motive, să…

Vă rog să-mi răspundeţi imediat, dacă se poate, imediat după primirea scrisorii!

Viena, …

O necunoscută.

Malina are liber astăzi, mi-ar fi plăcut să petrec ziua singură, dar nimic nu-l poate convinge pe Malina să iasă din casă, în pofida atmosferei de ostilitate dintre noi. E supărat şi flămând, luăm masa mai devreme ca de obicei, eu aprind sfeşnicul, care, în rest, arde numai pentru Ivan. Am impresia că nu lipseşte nimic de pe masă, oricum sunt doar felii de brânză şi de salam, dar am uitat, din păcate, pâinea. Malina nu spune nimic, dar eu ştiu ce gândeşte.

Eu: De când avem noi o fisură în perete?

Malina: Nu-mi mai amintesc, cred că de mult.

Eu: De când avem umbre întunecate deasupra caloriferelor?

Malina: Ceva trebuie să avem şi noi pe perete, dacă tot nu punem tablouri.

Eu: Eu am nevoie de pereţi albi, de pereţi intacţi, altfel mi se pare că locuiesc în ultima cameră a lui Goya. Gândeşte-te la capul câinelui din fundal, la toate combinaţiile obscure de pe perete, desenate în ultima parte a vieţii. Nu trebuia să-mi arăţi niciodată camera aia din Madrid.

Malina: Dar n-am fost niciodată cu tine la Madrid. Nu mai fabula!

Eu: N-are importanţă, în orice caz eu am fost singură acolo, *Monseigneur*, cu sau fără permisiunea dumitale. Sus, pe pereţi, descopăr pânze de păianjen, uită-te şi tu, te rog, cum s-a-mpăienjenit totul!

Malina: Nu mai ai nimic de îmbrăcat, de ce porţi halatul meu vechi?

Eu: Tocmai pentru că nu mai am nimic de îmbrăcat. Ai auzit vreodată

fraza: *siam contenti, sono un uomo, ho fatto questa caricatura*[82]?

Malina: Cred că e *sono dio*[83]. Zeii mor multe, multe morţi.

Eu: Oamenii, nu zeii.

Malina: De ce trebuie să faci mereu corecturi din astea?

Eu: Am voie să le fac, fiindcă am devenit o caricatură, şi la trup, şi la suflet. Acum suntem mulţumiţi?

Malina se duce la el în cameră şi se întoarce cu o cutie de chibrituri. Lumânarea din sfeşnic a ars până la capăt. Am uitat să cumpăr lumânări. Cred că Malina e mulţumit. Aş putea să-i cer din nou sfatul, despre ceea ce se întâmplă şi cum se întâmplă, numai că simt din ce în ce mai tare tensiunea şi ostilităţile dintre noi.

Eu: Eşecul trebuie să fi fost evident încă de la primate sau cel târziu de la hominizi. Un bărbat, o femeie… ciudate cuvinte, ciudată nebunie! Care dintre noi doi o să primească *summa cum laude*? Eu… pentru mine n-a fost decât o greşeală. Nu poate fi un obiect?

Malina: Nu.

Eu: Dar nu-i aici şi acum?

Malina: Ba da.

Eu: N-are o istorie proprie?

Malina: Nu mai are.

Eu: Poţi să-l atingi?

Malina: Niciodată.

Eu: Dar trebuie să mă păstrezi!

Malina: Trebuie? Cum vrei să fii luată?

Eu: (*con fuoco*) Te urăsc.

Malina: Vorbeşti cu mine? Ai spus ceva?

Eu: (*forte*) Domnule de Malina, Alteţă, Magnificenţă! (*crescendo*) Maiestatea şi Atotputernicia Voastră, vă urăsc! (*fortissimo*) Schimbă-mă, dacă vrei, să facem schimb, Preaslăvite! (*tutto il clavicembalo*) Te urăsc! (*perdendo le forze, dolente*) Te rog, păstrează-mă. Nu te-am urât niciodată.

Malina: Eu nu cred nici un cuvânt al tău, cred toate cuvintele împreună.

Eu: (*dolente*) Nu mă părăsi! (*cantabile assai*) Tu să mă părăseşti! (*senza pedale*) Voiam să povestesc, dar n-o să mai povestesc. (*mesto*) Numai tu îmi tulburi amintirea. (*tempo giusto*) Ia tu în primire toate istoriile-astea din care se compune marea istorie. Scapă-mă de ele!

Am strâns masa, dar îmi rămâne încă multă ordine de făcut. Nu vor mai veni nici scrisori, nici telegrame, nici cărţi poştale. În plus, Ivan nu va mai pleca din Viena în următoarele zile. Dar nici mai târziu şi nici mult mai târziu

– nimic nu va mai veni. Caut în apartament un loc mai ferit, un loc secret, căci mă plimb de colo-colo cu un pacheţel în mână. Ar trebui să existe un sertar al biroului care să nu mai poată fi deschis de nimeni, niciodată. Sau aş putea să desfac cu dalta o plăcuţă din parchet, să ascund scrisorile acolo, apoi să bat plăcuţa la loc – atâta timp cât mai sunt la putere. Malina citeşte o carte, probabil: „Este inutil să te sileşti a privi cu indiferenţă asemenea cercetări, al căror obiect nu poate fi indiferent naturii umane.“ Din când în când se uită la mine supărat, ca şi cum n-ar şti că mă plimb cu pacheţelul de scrisori în mână, căutând o ascunzătoare.

Îngenunchez pe podea, nici Mecca şi nici Ierusalimul nu sunt în direcţia în care mă plec eu. Nu mă mai plec în faţa a nimic, nu vreau decât să trag ultimul sertar de la birou, care e blocat şi se deschide atât de greu. Nu trebuie să fac nici un zgomot, pentru ca Malina să nu vadă ce loc am ales, dar tocmai acum se desface sfoara, scrisorile se împrăştie, le fac din nou o legătură stângace, le înghesui într-o crăpătură a sertarului, însă le scot imediat, de teamă că scrisorile au şi dispărut. Am uitat să scriu ceva pe pachet, în caz că aceste scrisori vor fi găsite totuşi de străini, în urma unei licitaţii la care va fi vândut biroul meu. Ar trebui să existe câteva cuvinte care să sublinieze importanţa pachetului. Deci iată câteva cuvinte: Acestea sunt singurele scrisori… aceste scrisori sunt singurele scrisori… scrisorile care au ajuns la mine… Singurele mele scrisori!

Nu găsesc propoziţia care să exprime caracterul unic al scrisorilor lui Ivan şi mă văd nevoită să renunţ, înainte să fiu prinsă asupra faptei. Sertarul se blochează. Încerc din răsputeri să-l închid, dar fără să fac zgomot, îl încui şi bag cheia în halatul cel vechi al lui Malina, care atârnă pe mine larg.

Stau în salon, faţă în faţă cu Malina, el închide cartea şi mă priveşte întrebător.

Eşti gata?

Încuviinţez din cap, pentru că sunt gata.

De ce stai, în loc să pregăteşti odată cafeaua?

Îl privesc pe Malina cu blândeţe şi mă gândesc că ar trebui să-i spun acum ceva îngrozitor, ceva care să ne despartă pentru totdeauna, zădărnicind orice dialog ulterior între noi. Dar mă ridic şi ies încetişor din cameră, la uşă mă întorc şi mă aud spunând nu ceva îngrozitor, ci altceva, *cantabile* şi *dolcissimo*:

Cum vrei. Fac imediat cafeaua.

Stau în faţa aragazului şi aştept să fiarbă apa, pun câteva linguriţe de cafea în filtru şi mă gândesc, mă gândesc neîncetat, am ajuns la un asemenea grad al necesităţii de a gândi, încât gândirea nu mai e posibilă, mă încovoi, mi-e atât de cald, pentru că stau cu faţa prea aproape de plită. *Nous allons à*

l’Esprit! Dar mai întâi să facem cafeaua asta. Sunt curioasă ce face Malina în cameră, ce crede despre mine, fiindcă şi eu mă gândesc puţin la el, deşi gândul meu bate cu mult mai departe de el şi de mine. Îmi fac de lucru, încălzesc mai întâi cafetiera şi pun pe tavă cele două ceşcuţe din porţelan de Augarten, care aşteaptă în faţa mea inevitabile, cum inevitabil e şi faptul că eu stau aici şi încă mai gândesc.

A fost odată o prinţesă, odată au ieşit ungurii călări din străfundurile unui ţinut întins şi neatins, era odată pe Dunăre şi sălciile foşneau, era odată un buchet de crini roşii şi o mantie neagră… Regatul meu, ţara mea de pe Ungargasse, pe care am ţinut-o în mâinile mele muritoare, ţara mea minunată, a cărei întindere nu depăşeşte întinderea plitei care începe să ardă, în timp ce restul de apă picură prin filtru… Trebuie să fiu atentă, să nu cad cu faţa peste plită, să nu mă mutilez singură, să nu mă ard, pentru că Malina ar trebui atunci să cheme poliţia şi salvarea şi să-şi recunoască neglijenţa de a fi lăsat o femeie să ardă pe jumătate. Mă ridic cu obrajii arzând de la plita încinsă, pe care am aprins de-atâtea ori, noaptea, bucăţi de hârtie – nu ca să ard pagini scrise, ci ca să-mi aprind de la ele o ultimă ţigară şi apoi încă una. Nu mai fumez, m-am lăsat azi. Sunt încă în stare s-aduc la butonul 0. A fost odată, dar nu mă ard, mă ţin dreaptă, cafeaua e gata, cafetiera e acoperită cu capac. Sunt gata. De la o fereastră de vizavi se aude o muzică, *qu’il fait bon, fait bon*. Mâinile nu-mi tremură, duc tava în cameră, torn cuminte cafeaua, pun două linguriţe de zahăr în ceaşca lui Malina şi nici una într-a mea, ca de obicei. Mă aşez în faţa lui Malina, e o linişte mormântală, ne bem cafeaua. Ce are Malina? Nu spune mulţumesc, nu zâmbeşte, nu rupe tăcerea, nu propune nimic pentru diseară. E ziua lui liberă şi nu vrea nimic de la mine.

Mă uit fix la Malina, dar el nu-şi ridică privirea. Mă ridic în picioare şi mă gândesc că, dacă nu spune imediat ceva, dacă nu mă opreşte, va fi crimă şi mă îndepărtez de el, pentru că nu mai pot să spun nimic. Nu mai e chiar atât de îngrozitor, o despărţire ar fi mai îngrozitoare decât orice conflict între noi. Am trăit în Ivan şi mor în Malina.

Malina încă nu şi-a terminat cafeaua. De la o fereastră de vizavi se-aude un „ehe“. Mă îndrept spre perete, intru în perete, îmi ţin respiraţia. Ar fi trebuit să las un bilet: Nu a fost Malina. Dar peretele se deschide, sunt înăuntru, iar Malina nu poate să vadă altceva decât o fisură, cea pe care am văzut-o amândoi mai demult. O să creadă c-am ieşit din cameră.

Sună telefonul, Malina ridică receptorul, se joacă cu ochelarii mei de soare şi-i rupe, apoi se joacă şi cu un cub de sticlă albastră, care mai e încă al meu. Nu i-am mulţumit niciodată expeditorului, donatorul e necunoscut. Dar

el nu se mulţumeşte doar cu joaca, ci îmi mută şi sfeşnicul. Răspunde: Alo! Trece un moment fără să spună nimic, apoi i se aude vocea, distantă şi nerăbdătoare: Aţi greşit numărul.

Mi-a rupt ochelarii, îi aruncă la coşul de hârtii, sunt ochii mei, după care azvârle şi cubul de sticlă albastră, a doua piatră dintr-un vis, face să dispară şi ceaşca mea de cafea, încearcă să rupă un disc, care nu se rupe, ci se îndoaie, opune cea mai mare rezistenţă, dar până la urmă tot se rupe, face curat pe masă, rupe câteva scrisori, aruncă testamentul, totul ajunge la coş. Odată cu hârtiile, ajunge la coş şi cutia cu somnifere, el mai caută ceva şi se uită în jur, mută sfeşnicul mai departe, până la urmă îl ascunde, de parcă l-ar ascunde din calea copiilor, dar mai există ceva în perete, ceva care nu mai poate să strige, dar care strigă totuşi: Ivan!

Malina se uită cu atenţie în jur, vede tot, dar nu mai aude nimic. N-a mai rămas decât ceşcuţa lui cu marginile verzi, dovadă că e singur. Telefonul sună din nou. Malina ezită, totuşi se apropie. Ştie că e Ivan. Malina răspunde: Alo! Din nou trece un moment fără să spună nimic.

Cum?
Nu?
Înseamnă că nu m-am exprimat destul de clar.
Trebuie să fie o greşeală.
Numărul este 723144.
Da, Ungargasse 6.
Nu, nu locuieşte.
Aici nu locuieşte nici o femeie.
Vă spun doar, aici n-a locuit nimeni cu numele ăsta.
Nimeni în afară de mine.
Numărul meu e 723144.
Numele meu?
Malina.

Paşi, mereu paşii lui Malina, din ce în ce mai uşori, cei mai uşori. Totul încremeneşte. Nici o alarmă, nici o sirenă. Nimeni nu vine în ajutor. Nici ambulanţa, nici poliţia. E un perete foarte vechi, foarte solid, din care nimeni nu mai poate să cadă, pe care nimeni nu poate să-l spargă, din care nu va mai ieşi nici un sunet, niciodată.

A fost crimă.

---

72. Fiinţa, adevărul (gr. veche). (N. red.)
73. Cea mai plăcută călătorie (fr.). (N. red.)

74. Să dea Domnul să (fr.). (N. red.)

75. Să te binecuvânteze (engl.). (N. red.)

76. Spital clinic de psihiatrie din Viena.

77. Casă de vacanţă (rusă).

78. În original *Todesraten*, paronim al cuvântului *Todesarten* „variaţiunile morţii“. (N. red.)

79. Literal: „Am căzut rău, am căzut bine“, cu sensul de: „Am nimerit rău, am nimerit bine“ (fr.). (N. red.)

80. Îmi las deoparte tot necazul, visez în sus, la lumi ferice… O, vechi parfum din timp de basm! (germ.).

81. În germană, substantivul comun *Richter* înseamnă „judecător“.

82. Suntem mulţumiţi, sunt om, am făcut caricatura asta (it.). (N. red.)

83. Sunt zeu (it.). (N. red.)

Malina la intersecţia culturală cu tarele şi viziunile secolului XX

Malina este singurul text publicat integral în timpul vieții lui Ingeborg Bachmann (1926–1973), care se bucură de cele mai numeroase şi mai variate interpretări critice ale prozei marii scriitoare austriece. Romanul, apărut la data de 17 martie 1971, după o perioadă de aproape zece ani de pauză editorială a autoarei, face parte dintr-un ciclu epic mai amplu, intitulat *Todesarten* (*Variațiunile morții*). Publicarea romanului reprezintă revenirea spectaculoasă, de această dată în proză, a celei care fusese celebrată în decursul anilor 1950 ca una din cele mai mari voci lirice ale literaturii postbelice.[84] Romanul *Malina* este desemnat de autoare însăși o „uvertură“ la un „studiu“ mai elaborat despre „toate variațiunile posibile ale survenirii morții“[85]. Conceptul bachmannian de „variațiune a morții“ se referă cu precădere la crimele și fărădelegile comise în spațiul privat, prin care cineva este eliminat treptat, fără să intervină poliția sau ambulanța.

În pofida unei structuri narative atipice, complexe și greu de înțeles în contextul literaturii de atunci, care trecea printr-un proces intensiv de politizare (ex. mișcările sociale din 1968, revolta tinerilor, revoluția sexuală) și de orientare spre documentarism, cartea devine în câteva săptămâni un adevărat bestseller. Personajul cu identitate dublă, feminină și masculină – Eu/Malina – este întruparea simbolică a experienței moderne a violenței pe fondul problemelor de gen și al național-socialismului. Într-unul dintre interviurile despre roman, autoarea punctează relația distructivă dintre cele două sexe, pe care o definește ca o trăsătură definitorie a epocii în care trăiește: „…și înainte am reflectat mult la debutul fascismului. El nu începe cu prima bombă care explodează și nici cu teroarea despre care scriu ziarele. El începe în relațiile dintre oameni. Fascismul este primul în relația dintre bărbat și femeie, iar eu am încercat în acest capitol să spun că aici, în societatea noastră, războiul e mereu în desfășurare.“[86]

În contextul mișcării sociale de emancipare a femeii, care la momentul publicării cărții era abia la început, romanul a avut parte inițial de o receptare

falsă, defensivă a criticii, care pierdea din vedere raportarea la dimensiunea socială şi politică a epocii, la actualitatea socială a relaţiei problematice dintre sexe. La sfârşitul anilor 1970 şi pe întreaga durată a anilor 1980, acest lucru a fost descoperit cu euforie de către critica literară, pentru care Ingeborg Bachmann a devenit o deschizătoare de drumuri a feminismului. Din ce în ce mai multe femei intelectuale s-au aplecat asupra scrierilor lui Bachmann, cu precădere asupra romanului *Malina*, elaborând o serie de analize bazate pe metodele teoriei literare feministe[87].

Mai târziu, în decursul anilor 1990, se diversifică din ce în ce mai mult receptarea prozei bachmanniene, depăşind dimensiunea interpretativă a unei estetici cu specific feminin. Se discută tot mai mult despre conflicte psihologice şi psihanalitice, rolul subconştientului colectiv şi traumele provocate de cel de-al Doilea Război Mondial, personificat în figura tatălui din capitolul „al treilea bărbat“, reinterpretarea raportului dintre sexe, rolul autobiografiei şi al istoriei naţional-socialismului, tarele societăţii postbelice, filozofia limbajului şi reflecţia asupra discursului poetic, rolul religiei şi al muzicii, intersectarea cu arta suprarealistă[88] etc. Diversificarea contextelor şi discursurilor despre roman demonstrează complexitatea brizantă a naraţiunii, care, atât în limbajul original, cât şi în traduceri, răscoleşte întreg bagajul de cunoştinţe al cititorului, punându-l de multe ori în faţa unor dileme culturale inedite. Deşi romanul se foloseşte de o serie de elemente din viaţa autoarei – tinereţea petrecută sub semnul războiului după anexarea Austriei la Germania nazistă în 1938, participarea tatălui ei la război ca ofiţer în armata naţional-socialistă, experienţa de scriitoare într-o literatură dominant masculină de după 1945, relaţia de iubire dintre ea şi Paul Celan, poetul evreu de limbă germană, originar din Bucovina –, componenta autobiografică este depăşită de o împletitură ficţională absolut fascinantă, ce reprezintă marca autenticităţii uneia dintre cele mai mari intelectuale şi scriitoare ale secolului XX.

În cele ce urmează voi analiza succint câteva ipostaze-cheie ale romanului, urmând să las drumuri deschise de receptare şi interpretare, deoarece proza lui Ingeborg Bachmann se sustrage de peste cinci decenii interpretărilor exhaustive, fiind în asentimentul total al autoarei, care înţelegea scriitura modernă ca un produs al unei „gândiri noi“, a cărei „explozie“ dă startul la „noua literatură“.[89] O asemenea „literatură nouă“, pentru care pleda Bachmann în prima ei prelegere susţinută la Universitatea din Frankfurt am Main, încurajează abordări critice noi, pe care textele scriitoarei nu încetează nici astăzi să ni le ofere. Structura narativă deschisă a romanului *Malina*, acţiunea sau, mai bine zis, absenţa acţiunii, ce se petrece între fragmente de conversaţii telefonice, monologuri, dialoguri trunchiate, interviuri, fragmente de scrisori, analize pseudoterapeutice ale viselor, introducerea unei legende cu proiecţii utopice şi nenumărate citate sau aluzii la contextul istoric, cultural şi literar de după 1945, sunt menite să apropie cititorul de „istoria întunecată“ a

personajului principal (construcția identitară dublă Eu-Malina), dar și să îl îndepărteze de posibilitatea de a fixa acest personaj într-un cadru narativ.

Urzeala de personaje și conținut

La apariția romanului, Editura Piper explica faptul că personajele Eu și Malina, prezentate în lista de la începutul romanului ca două personaje diferite, reprezintă de fapt două fațete ale aceluiași binom de gen feminin-masculin. Cercetarea literară de mai târziu atribuie în repetate rânduri eului narativ o dimensiune subiectivă, emoțională, opusă dimensiunii obiective, raționale, întruchipate de Malina. Cel de-al treilea personaj principal, Ivan, a fost de asemenea interpretat ca o altă manifestare psihică a eului narativ. Astfel, romanul poate fi abordat fie din viziunea clasică a unui triunghi amoros (Eu-Malina-Ivan), fie din perspectiva unui conflict psihic interior al personajului principal. Și celelalte personaje secundare se pot supune aceleiași scheme de interpretare, de exemplu menajera Lina poate figura prin trunchierea numelui Ma-(L)ina ca o altă fațetă a personajului principal. La fel se pot interpreta și celelalte personaje ale romanului, precum tatăl distrugător, omniprezent în visele eului narativ din capitolul al doilea, sora Eleonore, Melanie, Lily, domnul Ganz, Martin Ranner, domnul Mühlbauer, cuplul Altenwyl, domnișoara Jellinek etc.

Romanul se compune, cel puțin din punct de vedere formal, din patru părți: o introducere și trei capitole, intitulate sugestiv: „Fericită cu Ivan“, „Al treilea bărbat“, „Despre ultimele lucruri“. În introducere se motivează alegerea timpului („astăzi“) și a locului („Viena“), se prezintă personajele principale – Eu, Malina, Ivan și copiii lui Ivan, se descriu împrejurările prin care Eu și Malina au ajuns să conviețuiască în același apartament și se face aluzie la triunghiul de figuri Eu-Malina-Ivan, care locuiesc pe aceeași stradă, Ungargasse, din Viena. Deși strada și numerele caselor există cu adevărat în topografia locală a orașului Viena, acțiunea romanului este ancorată într-o proiecție topografică imaginară, care cuprinde tot perimetrul străzii Ungargasse („*Ungargassenland*“) și-i conferă acesteia dimensiunea afectivă, emoțională a conflictului psihic interior, care stă la baza înțelegerii romanului: „…poate ar fi mai bine dacă aș căuta în interiorul meu legătura cu Ungargasse, căci numai în mine strada asta descrie o curbă, până la numărul 9 și numărul 6, și pe mine însămi ar trebui să mă întreb de ce mă găsesc mereu în câmpul ei magnetic...“ Astfel, o stradă reală din Viena se transformă sub ochii cititorului într-o topografie imaginară, în care conflictele interioare și exterioare, realitatea și fantezia se oglindesc unele în altele.

În primul capitol Eul sugerează că iubirea față de Ivan ar avea o componentă vindecătoare pentru anxietatea de care suferă. Încercarea de a

scrie o carte a fericirii într-un limbaj nou, creat doar prin comunicarea cu Ivan, eșuează, precum eșuează și comunicarea dintre cei doi: „Sunt / Ce ești? / Sunt / Ce? / Sunt fericită (...) / Spune-odată / E prea tare, nu pot mai tare / Ce vrei să spui? / Mai tare nu pot“. Repetiția verbului „sunt“ și tema anxietății ne duc cu gândul la problematica filozofiei existențialiste – pe de o parte, iubirea față de Ivan reprezintă o asigurare a propriei existențe a Eului, pe de altă parte, această asigurare dispare când cel care iubește devine un obiect în viața celuilalt, se deposedează de identitatea proprie și poate fi anihilat fără urmă, cum se întâmplă în finalul romanului. Din punctul acesta de vedere, Malina, cel care supraviețuiește la sfârșit, ar putea fi privit ca o soluție filozofică în construcția unei stări existențiale pure (să nu uităm că teza de doctorat a lui Ingeborg Bachmann se concentrează asupra filozofiei existențialiste a lui Martin Heidegger[90]).

Într-un plan narativ paralel, legenda *Secretele prințesei de Kagran* repetă povestea de iubire dintre Eu și ungurul Ivan, pe care o proiectează într-o epocă îndepărtată cu mai bine de douăzeci de secole în urmă, când prințesa este salvată de două ori de către un tânăr necunoscut, care se transformă tacit în propriul ucigaș, înfigându-i primul spin în inimă. Introducerea legendei în structura narativă a romanului în urma sinuciderii poetului Paul Celan (1970), de care Bachmann a fost legată printr-o relație intensivă de iubire și creație[91], a determinat critica literară să vorbească despre conținutul încifrat și limbajul codat al legendei în care Bachmann introduce figura străinului și a poveștii de iubire ce străbate secolele ca un ultim omagiu adus poetului Paul Celan. Cartea fericirii, pe care Eul încearcă să o scrie, rămâne, odată cu retragerea lui Ivan, în stadiu de fragment. Viziunile utopice ale unei vieți sub semnul libertății, iubirii, egalității, bunătății, poeziei, armoniei dintre om și natură sunt înlocuite pe parcursul primului capitol cu viziuni postapocaliptice, care fac tranziția spre al doilea capitol al viselor-coșmar.

Cele treizeci și cinci de secvențe de vis, în care personajul Eu este urmărit, torturat, amenințat, redus la tăcere sau omorât de către tatăl său, sunt întrerupte de scene scurte de dialog cu Malina, în care Malina, ca un psihanalist, încearcă să găsească adevărul din spatele visurilor, interpretând simboluri și metamorfoze din vis și constrângând personajul Eu la a-și aminti cu adevărat ce s-a întâmplat și a descoperi sursa reală a traumatizării. Cu cât cei doi înaintează mai mult în țesătura densă din spatele viselor traumatizante, cu atât figura Eului își pierde treptat identitatea, și Malina preia rolul rațional dominant, pe care îl va avea în ultimul capitol.

În timp ce al doilea capitol se concentrează asupra prelucrării experiențelor de violență pe fondul catastrofelor istorice (național-socialism, Holocaust) și a societății patriarhale (familia și raporturile dintre sexe), ultimul capitol constă în mare parte din dialoguri între cele două fațete ale

personajului Eu-Malina, care accentuează diferențele dintre ele și împing partea feminină (Eu) spre enigmatica dispariție în perete, denumită la sfârșitul romanului „crimă“. Ultima propoziție „A fost crimă“ ne catapultează la începutul romanului și ne face să reflectăm asupra presupusului criminal, ca și cum am fi citit un roman polițist. Însă ceea ce știm este că sursa eșecului stă în permanenta raportare a personajului feminin la superioritatea socială, verbală și umană a *alter ego*-ului său, Malina, care îi anihilează în final propria valoare. Recunoașterea inferiorității sociale a femeii nu se pierde la Ingeborg Bachmann în simpla dorință de emancipare, ci atinge straturi mai profunde ale orânduirii sociale, precum principiul dominației. Eul din *Malina* nu luptă deschis pentru egalitatea dintre sexe, ci dezvoltă modele de comportament defensiv – o analogie cu poporul evreu, dacă rememorăm visul din camera de gazare, în care se spune „N-ai cum să te aperi împotriva gazului“. Asocierea dintre femei și evrei apare în acest sens și la teoreticienii Horkheimer și Adorno: „În cazul femeilor și evreilor se poate vedea cu ușurință că nu au mai dominat de mii de ani.“[92]

Discursul narativ

În Malina există trei tipuri fundamentale de „variațiuni ale morții“: rațiunea și imposibilitatea de a iubi, ce decurge din ea, violența (din punct de vedere social, istoric și al diferențelor de gen) și problematica modernă a subiectului, strâns legată de problematica identității, a memoriei și a (im)posibilității de a povesti. Independent de interpretările variate ale romanului, există o singură întrebare la care nu există un răspuns concret și care a fost formulată în anul 1971 de către criticul Hans Mayer: Cine rostește, după dispariția figurii eului în perete, ultima propoziție din roman? Au existat diferite răspunsuri la această întrebare în decursul ultimilor cincizeci de ani; este vorba fie de vocea eului feminin, ce înfrânge moartea povestind despre ea, fie de instanța narativă Malina, ce avansează în postura de povestitor prin distrugerea treptată a eului, fie de textul însuși, care ajunge să se autoexprime, în timp ce figura feminină amuțește, fie de eul auctorial, ce se dizolvă într-o narațiune polifonică, în care se întretaie şi se ciocnesc discursuri distincte și perspective multiple, fie este vorba de documentarea precisă a unei crize existențiale și de creație, în care ultima parte a romanului îi este atribuită însăși autoarei Ingeborg Bachmann.[93]

Discursul narativ este întrerupt deseori de monologuri, fragmente de scrisori, conversații telefonice, dialoguri, secvențe de vis, partituri muzicale, versuri, inserarea unei legende, delimitată prin scris cursiv de restul textului, precum și scurte viziuni utopice asupra lumii, vieții, libertății, iubirii, poeziei, care exprimă, dincolo de rațiuni ideologice, dorința mai degrabă emoțională,

instinctivă a scriitoarei de schimbare. Conceptul de „utopie“ apare aici mai actual decât oricând, reflectându-se în antiteză cu suferința cauzată de viață: „Va veni odată ziua aceea în care oamenii vor avea ochi negri-aurii, vor vedea frumusețea, vor fi eliberați de orice murdărie și de orice povară, se vor înălța în văzduh, vor merge pe sub apă, vor uita de toate bătăturile și necazurile. Va veni odată ziua când vor fi liberi, toți oamenii vor fi liberi, eliberați chiar și de libertatea pe care-au crezut că o au. Va veni o libertate și mai mare, peste măsură, va fi pentru o viață întreagă…“

Pe lângă utopia de factură romantică a spațiului imaginar al ținutului Ungargassenland, apar în desfășurarea romanului forme de utopie temporală, exprimată fie la timpul trecut, în legenda prințesei de Kagran, fie la timpul viitor, în fragmente de utopie precum cel exemplificat mai sus. Aici Bachmann citează ideea omului sideral și a epocii de aur din romanul lui Novalis *Heinrich von Ofterdingen*. În condițiile în care încercările narative ale Eului rămân la stadiul de fragment, se naște ideea experimentării cu un limbaj nou, de origine interioară, care facilitează exprimarea traumelor psihice individuale și colective, precum în descrierea viselor din capitolul „Al treilea bărbat“, care are un rol decisiv în înțelegerea romanului.

Aspecte psihologice și lingvistice

Interesul științific și personal al scriitoarei pentru psihologie și psihanaliză este documentat de frecventarea unor prelegeri de psihologie în primele semestre de studiu, absolvirea unui stagiu de practică în clinica de psihiatrie Am Steinhof din Viena, a unui stagiu în psihoterapie sub îndrumarea profesorului Viktor E. Frankl, dar și de rafturile bibliotecii personale, în care s-au găsit nenumărate lucrări ale lui Sigmund Freud. Conform biografilor lui Bachmann, autoarea a receptat intensiv un singur volum al lui Freud, intitulat Hysterie und Angst [Isterie și anxietate], pe care l-a prelucrat în diverse etape ale proiectului narativ Todesarten [Variațiunile morții]. În a doua prelegere de la Frankfurt, intitulată Über Gedichte [Despre poezii], Ingeborg Bachmann se referea la strânsa legătură dintre o serie de texte literare și psihanaliză, citând cu precădere din eseul cultural-istoric ale lui Gustav René Hocke, cu care Bachmann împărtășește interesul psihologic pentru starea de anxietate.[94]

În *Malina*, tema anxietății străbate romanul ca un fir roșu de la primele pagini: „...prin acest «astăzi» eu nu pot să trec decât cu cea mai mare angoasă și într-o grabă nebună și nu pot să scriu, nici măcar să spun decât ceea ce mai răzbate din această angoasă...“ Anxietatea este sursa discursului narativ suprapus de experiențele în care Eul a simțit „frica de moarte“ („*Todesangst*“). Personajul Malina întruchipează, prin discursul său rațional, logic-cauzal și explicit, figura clasică a psihanalistului din opera lui Freud; el vrea să pună în

ordine, să structureze experiențele din trecut ale Eului după modelul psihanalistului, care sparge prin tehnicile sale interogative cămărușele încuiate ale memoriei subconștientului, facilitează accesul la amintiri dureroase, le reactivează în scop terapeutic, făcând tranziția de la „sine“ („*Es*“) la „eu“ („*Ich*“). Bachmann inversează acest model pentru scurt timp în ultimul capitol din roman, acordând Eului funcția psihanalistului, care vorbește despre situațiile limită în care s-a aflat Malina în trecut. Agresivitatea cu care reacționează însă Malina la aceste încercări face ca modelul inversat să revină la starea lui inițială, în care doar Malina pune întrebările.

În capitolul „Al treilea bărbat“ se împletește activarea subconștientului, a stărilor de angoasă și neuroză din vise, viziuni sau halucinații cu reprimarea, cenzurarea lor în realitate. Frica de moarte a protagonistei se manifestă doar în vis, când formele de articulare dobândesc trăsăturile unui limbaj corporal sau oniric. Limba se sustrage formelor logice ale limbajului verbal și îmbracă forme ilogice, asociative, în afara oricărei ordini simbolice, apropiindu-se de semantica visului. Și în acest caz, Bachmann se apropie de concepția psihanalitică despre limbă, conform căreia limba nu constă doar din cuvinte, ci și din alte forme de exprimare a stărilor sufletești, precum gesturi, mimică, fantezie. Cel mai bine se înțelege această utopie de extensie sau imersiune a limbii până în cele mai adânci dimensiuni ale psihicului uman din povestirea *Alles* [*Totul*], unde Bachmann afirma explicit că „…totul este o problemă de limbă. […] Deoarece dedesubtul ei mocnește încă o limbă, ce ajunge până în gesturi și priviri, în completarea gândurilor și mersul sentimentelor“.[95]

În *Malina*, frica protagonistei ajunge la un asemenea nivel, încât deformează, de exemplu, imaginea scrisă a cuvintelor, distruge semantica lor inițială și construiește o nouă semantică: „Atunci am început și eu să citesc cuvintele strâmb. Unde scria «moda verii» [«*Sommermode*»] citeam «crimele verii» [«*Sommermorde*»]. Iar ăsta nu e decât un exemplu. Ți-aș putea da sute de asemenea exemple“. Concepția autoarei de a compune conștient și consecvent un discurs narativ incoerent, întrerupt, fragmentar, are unicul scop de a face atent cititorul la ceea ce nu este exprimat în mod direct, la formele de dezarticulare stilistică, la imagini, gesturi, sunete, care construiesc un alt plan al dialogului între text și cititor – singurul care contează și trebuie să fie ascultat.

Insuccesul ecranizării

Complexitatea structurii estetice a romanului Malina și țesătura densă de semnificații și imagini a făcut aproape imposibil gândul unei ecranizări până în anul 1991, când, pe baza scenariului semnat de scriitoarea austriacă Elfriede Jellinek, laureată a Premiului Nobel pentru literatură (2004),

regizorul german Werner Schroeter a încercat să se apropie de valențele romanului, nereușind însă decât redarea conflictului interior al unei femei, de profesie scriitoare, aflată într-o criză de inspirație, care sfârșește ca victimă a propriei neuroze. Aspectele psihologice, istorice, sociale, filozofice și lingvistice, abordate succint în prezentarea de mai sus a romanului, sunt foarte slab sau deloc reprezentate în film. Unul dintre biografii și comentatorii cei mai cunoscuți ai operei lui Bachmann, Kurt Bartsch, privea în 1994 scenariul și regia filmului Malina ca o involuție spre categorii de gândire vechi, depășite.[96]

Acum, la aproape cinci decenii de la moartea lui Ingeborg Bachmann, când se accentuează distanța istorică față de literatura postbelică, critica și cercetarea literară continuă să descopere noi perspective de interpretare a operei autoarei austriece, care îi asigură acesteia o prezență continuă în viața culturală contemporană și actualitatea întregului complex de teme abordate în romanul *Malina*, începând cu violența ca fenomen social al societății vestice moderne și legăturile ei ascunse cu viața privată și istoria colectivă, continuând cu relațiile dintre sexe, aflate sub semnul patriarhatului și al național-socialismului, cu implicațiile acestora de dominație și supunere, respectiv eliminare a celuilalt, și terminând cu forța extraordinară a reflectării și transpunerii lor într-o operă literară fascinantă, o creație ce străbate deceniile și se îmbogățește mereu în decursul unui proces perpetuu de receptare.

R.T.

---

84. O antologie a celor mai frumoase poeme ale scriitoarei Ingeborg Bachmann a apărut în anul 2017 la Editura Humanitas Fiction cu titlul: *Voi, cuvinte.101 poeme antume și postume*. Traducere din germană de Ana Mureșanu și Ramona Trufin. Prefață, cronologie și note de Ramona Trufin.

85. Ingeborg Bachmann, *Wir müssen wahre Sätze finden. Gespräche und Interviews* [*Trebuie să găsim fraze adevărate. Dialoguri și interviuri*], Editura Piper, München/Zürich, 1983, p. 95.

86. Ibid., p. 144.

87. *Text + Kritik-Sonderband „Ingeborg Bachmann“*, edition text + kritik, München, 1984 [Volum special din seria „Text+Kritik“, dedicat operei scriitoarei și redactat de Sigrid Weigel].

88. Ramona Trufin, *Surrealistische Poetik in der Prosa Ingeborg Bachmanns* [*Poetică suprarealistă în proza scriitoarei Ingeborg Bachmann*], Editura Universității Konstanz, Konstanz, 2014.

89. Ingeborg Bachmann, *Frankfurter Vorlesungen* [*Prelegeri din Frankfurt*] în: Ingeborg Bachmann: *Werke IV* [*Opere, vol. IV*], Editura Piper, München, 1993, p. 191.

90. Ingeborg Bachmann, *Die kritische Aufnahme der Existentialphilosophie Martin Heideggers* (Dissertation, Wien, 1949) [*Receptarea critică a filozofiei existențialiste a lui Martin Heidegger (Teză de doctorat Viena, 1949)*], Editura Piper, München, 1985.

91. Vezi corespondența dintre cei doi poeți din *Timp al inimii. Ingeborg Bachmann-Paul Celan. Corespondență*. Editura Art, București, 2010.

92. Max Horkheimer, Theodor W. Adorno, *Dialektik der Aufklärung* [*Dialectica iluminismului*], Editura Fischer, Frankfurt am Main, 1990, p. 120.

93. Monika Albrecht, Dirk Göttsche, „*Bachmann-Handbuch. Leben-Werk-Wirkung*“ [„*Manual Bachmann. Viața-Opera-Receptarea critică*“], Editura J.B. Metzler, Stuttgart/ Weimar, 2002, pp. 154–156.

94. Ingeborg Bachmann, *Frankfurter Vorlesungen* [*Prelegeri din Frankfurt*] în: Ingeborg Bachmann, *Werke IV* [*Opere, vol. IV*], Editura Piper, München, 1993, p. 211.

95. Ingeborg Bachmann, *Alles* [*Totul*], în: Ingeborg Bachmann: *Werke II* [*Opere, vol. II*], Editura Piper, München, 1993, p. 143.

96. Kurt Bartsch, „«*Mord» oder Selbstvernichtung? Zu Werner Schroeters filmischer* Malina*–Interpretation*“ [„«Crimă» sau autodistrugere? Interpretarea filmică a romanului *Malina* de către Werner Schroeter“], în: Robert Pichl/Alexander Stillmark (ed.): *Kritische Wege der Landnahme. Ingeborg Bachmann im Blickfeld der neunziger Jahre* [*Drumuri critice ale descălecării. Ingeborg Bachmann în oglinda anilor nouăzeci*], Institute of Modern Languages Research, Viena, 1994, pp. 147–161.

Cuprins

I. Fericită cu Ivan
II. Al treilea bărbat
III. Despre ultimele lucruri
Malina la intersecţia culturală cu tarele şi viziunile secolului XX